

Gottwaldy

KLĚMENT GOTTWALD

77-D-283

DESET LET

Sborník statí a projevů

1936—1946

PRAHA

Nakladatelství Svoboda

1948

Úvodem

Sborník, který předkládáme čtenáři, je výběrem z řečí, statí a rozblasových komentářů Klementa Gottwalda z posledních deseti let, t. j. z období 1936–1946. Jen z roku 1935 jsme připojili část řeči, která právem tvoří jakýsi úvod k celému sborníku. Je to řeč na VII. sjezdu Komunistické Internacionály, kde Klement Gottwald po proě a v pravý čas rozvinul v celé šíři a hloubce problém obrany republiky proti hitlerovskému Německu i jeho spojencům wonitř naší země.

Uplynulých deset let vydá za celé století. Tak jsou historicky významná, tak jsou bohatá na chmurné i radostné události. V těchto deseti letech prožil československý lid mocné bojové vzepětí, v němž byl nakonec přáteli, až na jednoho, zrazen; prožil porobu nejhorší ve svých dějinách, kdy byla v nebezpečí sama existence národa; prožil taktéž osvobození, slavné osvobození, k němuž mu dopomohl jeho nejlepší přítel, velký ruský národ spolu s ostatními národy Sovětského svazu; vstoupil nakonec do nového svobodného života a jal se budovat svůj stát novým způsobem tak, aby mu byl opravdu šťastnou a vzkvétající domovinou.

V těchto strastiplných, leč velikých letech měly slovenský i český národ jednoho věrného a mocného přítele, který pomáhal i v nouzi nejvyšší – Sovětský svaz. V těchto letech měly slovenský i český národ i spolehlivý přední oddíl – komunistickou stranu v čele s Klementem Gottwaldem.

Tento sborník skýtá obraz politiky komunistů ve všech obrazech a krisích označeného období. Manifestuje přesvědčivě, že skutečně komunistická strana mluvila lidu vždy tvrdou pravdu i v nejkritičtějších chvílích, že včas varovala před brozícím nebezpečím a volala k odporu vůči němu, že nikdy neztrácela hlavu a vždy ukazovala správnou cestu k záchraně a později k znovudobytí národní svobody, vždy hájila zájmy lidu i čest národa. Dokumentuje, že „strana, kterou čeští fašisté, česká reakce po léta kaceřovali a pronásledovali jako stranu antinárodní, jako stranu, která prý podle jejich tvorzení nemá a neměla zájem na národě a státu, že tato strana se projevila právě

Koupil od	J. Běláček Nováček
Darem od	
v	Bruce za Kčs 67-
Inv čís:	36.459
Sign	

ÚSTŘEDNÍ KNIVOVNA PRÁVNICKÉ FAKULTY UJEP STARÝ FOND	
Č. inv.:	01108

v dobách pro národ a stát nejtěžších jako strana nejprozrávější a v boji za obnovení svobody národa a republiky nejdůslednější“ (Kl. Gottwald v přednášce k pražským funkcionářům KSČ 9. července 1945.) Právem proto může říci komunistická strana slovy Gottwaldovými: „Vývoj dal nám plně za pravdu, zvítězila plně naše politika a tím také plně věc národa a státu.“

Ostatně, jak výmluvný je sám fakt, že články a stati z let předmnichovských nesou začasť stopy censorových zásabů, že řeči z téže doby byly pronášeny na schůzích, jež byly policejně rozpouštěny, kdežto poslední články a projevy jsou již projevy předsedy nejsilnější československé strany a zároveň předsedy vlády republiky! Tento fakt potvrzuje, jak blízká byla politika KSČ našemu lidu a celému národu, dokazuje, jak v důsledku toho rostly sympatie ke komunistické straně, až nakonec ve svobodném státě se KSČ stává daleko nejsilnější stranou v republice.

Řekli jsme, že sborník dává plný obraz politiky KSČ v uplynulém desetiletí, že jest svědectvím její správnosti, prozíravosti a zásadovosti, a přece jsou v něm jen projevy jednoho člověka, předsedy KSČ, Klementa Gottwalda. Kniha ukazuje tudíž i velikost osobnosti Klementa Gottwalda, jeho význam nejen pro stranu, nýbrž pro celý národ.

Komunistická strana má přednosti, které jí vysoko pozvedají nad strany druhé. Je srdcem i mozkiem lidu, je nositelem idejí, vyjadřujících pravdu lidu, jež je i pravdou dějinného pokroku vůbec, je nositelem učení Marxe, Engelse, Lenina, Stalina. Tuto skvělou zbraň třeba však umět ovládat, aby pronikla i nejbustší spleť problémů a aby je řešila. Mistrem tohoto umění je Klement Gottwald. Kniha je proto i dokumentem politického a státnického umu Klementa Gottwalda, ukazuje nám jej jako statečného, smělého bojovníka, jako moudrého a dálnovidného vůdce, jako rozšatného a velkorysého hospodáře. A osvětlí nám jej mnohdy i z lidské citové stránky, jeho chladnokrevnou mysl i vášnivě zanácení v boji, jeho nesmířitelnou nenávisť k nepříteli i nekonečnou lásku k pracujícímu člověku.

Pro všechna období politiky KSČ v uplynulém desetiletí je tato kniha autoritativním pramenem – i pro období okupace, kdy Klement Gottwald řídil ideově politiku KSČ z Moskvy. Je to jistě skvělý důkaz jednoty naší komunistické strany a její politické vyspělosti, že v této době, kdy jiné tábory mlčely, byly roztržitény a zmítány spory, zůstávala jediná KSČ semknuta, a to jak strana doma, tak její členové

v Moskvě, v Londýně, na celém světě, a hlas Klementa Gottwalda byl hlasem jejím!

S pronikavou silou oživuje sborník události a zkušenosti z tragického roku 1938. Teprve dnes, s historické perspektivy, možno plně oceniti tehdejší politiku KSČ ať již v otázce obrany země, v otázce boje proti vnitřní zradě, v otázce jednoty národa. Očištěné dokumenty odhalují též ubobost pomluv, které byly šířeny – zvláště ve volebním období 1946 – o předválečném poměru KSČ k německému obyvatelstvu. Projevy Klementa Gottwalda osvětlují jasně, v čem byla podstata problémů. V předválečných letech, kdy v Československé republice žila itálimilionová německá menšina, kterou henleinovská agentura německého imperialismu postupně srhovala na stranu zrady, bylo možno provádět jen dvojitou politiku: buď podporovat a posilovat demokratické tendence mezi Němci, nebo podporovat a posilovat henleinovskou velezradu. Komunisté byli pro první cestu, jediné správnou v zájmu republiky, velkokapitalistická a velkoagrární vládnoucí vrstva šla vědomě směrem druhým. V červenci 1938, kdy agrární reakce jednala s henleinovci o provokačních „národnostních požadavcích“, Klement Gottwald prohlašuje: „Pracující lid Československa nedopustí, aby se národnostní statut stal nějakým kapitulantským paktem s Henleinem a aby se stal průlomem pro vtažení trojského koně německého imperialismu do bradeb republiky . . . Budeme podporovat ony snahy, které usilují o to, aby novou úpravou národnostních poměrů byla posílena jednota republiky, aby byla upevněna demokracie. To bude možné, jestliže se při řešení národnostních požadavků bude brát zřetel především na potřeby širokých pracujících mas nečeských národností.“ (Z prohlášení Kl. Gottwalda k národnostnímu statutu 30. července 1938.)

Může být spor o správnosti tohoto stanoviska? Může být spor o tom, jak naopak zhoubná byla politika podporování reakčních proudů mezi Němci a nakonec i paktování s Henleinem? Komunisté tudíž naprosto nemusí nic zatajovat ze své minulosti. Právě tak jako v zájmu republiky, v zájmu jejího lidu se pokoušeli před válkou čelit hitlerovskému moru, zachvacujícímu německé obyvatelstvo, tak v osvobozeném státě po strašlivých zkušenostech s německou menšinou vytyčili a důsledně prosazovali požadavek definitivního vyřešení německé otázky – odsunem německého obyvatelstva z naší země, požadavek, jehož uskutečnění bylo umožněno především podporou Sovětského svazu.

Konečně třeba zvláště vyzdvihnout ty dokumenty, v nichž Klement Gottwald rýsuje již v Moskvě a později doma tvář našeho nového pořádku, principy lidové demokracie a perspektivy jejího rozvoje. V této

knize máme možnost srovnati je s dokumenty o politice KSČ v předmnichovském období. Toto srovnání ukazuje organickou jednotu politiky komunistů, ukazuje, jak komunisté již v dřívějších letech, usilující o zabezpečení svobody a samostatnosti Československa a o lepší život jeho lidu, navrhovali ty pronikavé a sociální reformy, které se staly základem kořického programu a byly uskutečněny za nového lidově demokratického pořádku v osvobozeném státě. Jsou proto při nejmenším planě řeči o tom, že komunisté „opustili“ svou dřívější politiku, že provedli jakýsi „obrat“. Právě naopak: máme-li již mluvit o politické kontinuitě mezi první republikou a dneškem, pak je tato kontinuita především v politice Komunistické strany Československa. Z boje o sám život národa až k vstupu na svoji osobitou cestu k socialismu – to je velká cesta československého lidu v posledním desetiletí, kterou ho vedla komunistická strana, kterou mu ukazoval Klement Gottwald.

Z toho, co jsme uvedli, vysvítá jasně veliký historický význam sborníku. Neobejde se bez něho dějepisec Československé republiky a nikdo, kdo si chce učinit byt i jen hrubou představu o vývoji republiky, o dějinách našeho dělnického hnutí, o zápasu československého lidu s hitlerovským Německem, o našem novém lidově demokratickém státě. Jeho význam není ovšem ani zdaleka jen – a ani ne v první řadě – historický: je především učebnicí československé politiky, v nejlepším a nejširším slova smyslu. Má poslání stát se příručkou každého občana, jemuž leží na srdci osud vlasti, a který chce být platným pracovníkem při budování republiky; v ní jest čerpati poučení, jak dnes pracovat ve prospěch lidu a státu, i novou sílu a nadšení k práci. Tato kniha nechť je nám světlonošem a povzbuzovatelem dnes, při uskutečňování slavného dvouletého plánu!

Sborník je výběrem dosti kusým. Z velikého počtu řečí, článků, statí bylo třeba vybrat opravdu jen ty nejdůležitější, neměl-li být překročen stanovený rozsah jedné knihy. Z téhož důvodu byly zkráceny některé delší řeči, z jiných vzaty jen výňatky. Zoláštění těžkosti při sestavování sborníku byly s censurou – předmnichovskou. Jen málokde se podařilo rekonstruovati původní text podle necensurovaných výtisků. Častěji bylo nutno vypustit celý odstavec, censurou zkomolený. Jinde

je ponechán záznam, označující, kolik řádků bylo zabaveno. Konečně třeba upozorniti, že zolášt kusý je výběr z moskevských rozblasových komentářů, které by samy obsáhly 2 až 3 svazky. Věříme však, že všechny tyto cenné dokumenty se brzy dočkají úplného vydání.

Redakce

POZNÁMKA K DRUHÉMU VYDÁNÍ

Velký úspěch sborníku statí a projevů Klementa Gottwalda „Deset let“ si vyžádal za necelé čtyři měsíce nového vydání. Toto nové vydání bylo rozšířeno o přednášku „Trocký ve spolku s Hitlerem“ z r. 1937 a o novoroční projev k 1. lednu 1947.

Redakce

V hodinách nebezpečí
1936—1938

Za lidovou frontu práce, svobody a míru v Československu

(Z referátu na 7. světovém sjezdu Komunistické Internacionály dne 7. srpna 1935)

VII. kongres KI vzbudil velkou pozornost také v Československu. Právem! Neboť v Československu stojí otázka vytvoření akční jednoty dělnické třídy proti ofenzivě kapitálu, fašismu, za mír a proti imperialistické válce stejně naléhavě, jako v jiných kapitalistických státech.

Nebezpečí fašismu roste. Při parlamentních volbách v květnu 1935 stala se Hitlerova agentura v Československu, t. zv. Sudetendeutsche Heimatfront, nejsilnější stranou v Československu. Pravda, český fašismus nedocílil ve volbách ani zdaleka tak velkého úspěchu, jaký očekával, bylo by však chybou fašistické nebezpečí podceňovat. Tím více, že státní aparát je prolezlý více méně otevřenými fašistickými živly, a také v měšťáckých vládních stranách jsou vlivná reakční křídla, která mají k fašistům velmi blízko. Co je naléhavějšího, než srazit všechny antifašistické síly do jednoho houfu, aby se v Československu neopakoval případ Německa?

Německý imperialismus hrozí. Mezi prvními, kdož stojí na ráně, je Československo. Českému národu hrozí ztráta národní samostatnosti. Německý, slovenský, maďarský, ukrajinský a polský lid v Československu je v nebezpečí, že se dostane pod patu německého, maďarského a polského fašismu. Pracující lid všech národů v Československu a zvláště jeho mladá generace má životní zájem na udržení míru a na nejtěsnějším spojení se Sovětským svazem. Zatím však reakční temné síly kují pikle, aby Československo odvrátilo od spojení se Sovětským svazem a uvrhly je do područí válečné politiky fašistického Německa. Co je nutnějšího, než aby všichni přátelé míru a protivníci imperialistické války spojili se v jednotný šik a společně bojovali proti tomuto nebezpečí?

Ano, nesmí býti déle meškáno a ztrácen drahocenný čas. Ani Hitler, ani čeští reakcionáři nelení. Hitler nasazuje všechny síly, aby pomocí své agentury v Československu, fašistické Heimatfronty, docílil sblížení s nejreakčnějšími kruhy české, slovenské i maďarské buržoasie. Jeho prvním cílem je změnit zahraničně politický kurs Československa, udělat z Prahy filiálku fašistického Berlína. Čeští fašisté,

Preiss, Stříbrný, reakční živly v české agrární i klerikální straně, Stoupalové, Kyjovští a Staškové, slovenští a maďarští reakcionáři, Hlinkové a Eszterházyové – všem těm je dobrý poměr Československa k Sovětskému svazu trnem v oku. Společná nenávist ke všemu socialistickému, dělnickému a pokrokovému svádí všechny tyto temné síly v jeden reakční blok, který usiluje o úplné ztrocení pracujícího lidu Československa cestou fašistické diktatury. Nemá-li Československo být uvrhnuto do fašistického barbarství, nemá-li se stát podnoží fašistického Německa, nemá-li být jím strženo do krvavého válečného dobrodružství, nemá-li český národ být hnán k nové Bílé hoře a ostatní národy Československa pod nůž Hitlerů, Horthyů a polských fašistů – je nutno s největším urychlením pracovat k tomu, aby byla vytvořena akční jednotka dělnické třídy v Československu a široká fronta lidová antifašistů, všech demokratů, všech pokrokových živlů bez ohledu na národnost a stranickou příslušnost, lidová fronta práce, svobody a míru.

OTÁZKY JEDNOTNÉHO BOJE ZA POŽADAVKY LIDU

My přirozeně nesouhlasíme se sociálnědemokratickým názorem, že účast sociálnědemokratických ministrů v měštácké koaliční vládě, tak jako nyní na příklad v Československu, je hradbou proti fašismu. Odvoláváme se přitom na mezinárodní zkušenosti. Ale nestavíme jako podmínku jednotné fronty se socialistickými stranami, aby ony vystoupily z vlády, chceme přesto s nimi jednotnou frontu k prosazení požadavků pracujícího lidu. Aniž bychom byli i o puntík změnili svoje zásadní stanovisko k politice třídní spolupráce s buržoasií a k účasti na koaliční vládě s buržoasií, aniž bychom byli i na okamžik přestali pracovat k tomu, aby tento názor sdílela většina pracujícího lidu – říkáme těm, kteří ještě věří v prospěšnost účasti vůdců sociální demokracie v buržoasní vládě: Vy víte, že my váš názor na účelnost tohoto kroku nesdílíme. Ale budiž. Nyní jsou vaši ministři ve vládě. Šli tam podle svého vlastního ujišťování proto, aby hájili zájmy pracujícího lidu. I my, komunisté, hájíme zájmy pracujícího lidu. Nuže, obhajujeme tyto zájmy společně. Ať sociálnědemokratičtí ministři ve vládě navrhnou taková opatření, která budou mít za účel převalit alespoň část následků hospodářské krise na bedra kapitalistů. My každý krůček v tomto směru budeme v parlamentě i mimo parlament ze všech sil podporovat. Ať sociálnědemokratičtí ministři ve vládě prosazují, že pracujícímu lidu nesmí být brán ani kousek demokratických práv, že mu musí být zajištěna úplná svo-

boda shromažďovací, spolková, tisková atd., zkrátka, že nesmí státní aparát proti dělníkům a ostatnímu pracujícímu lidu vystupovat, když pracující lid bojuje za své zájmy proti kapitalistům. Ať sociálnědemokratičtí ministři ve vládě navrhnou a prosazují, že nesmí být trpěna činnost fašistů, těchto agentů nejreakčnějších kruhů finančního kapitálu. Ať zejména trvají na tom, že státní aparát včetně armády musí být očištěn od fašistických vysokých byrokratů a oficiřů, a vojákům dána veškerá občanská práva. My každý krůček v tomto směru budeme jak v parlamentě, tak i mimo parlament podporovat. Slyším tuhle námitku: „Sociálních demokratů ve vládě a sociálních demokratů a komunistů v parlamentě je menšina. Měštácké strany ve vládě a v parlamentě se proti podobným opatřením postaví a my nebudeme s to je prosadit.“ Na to odpovídám: V takovém případě je tím více nutná jednotná fronta proletariátu tam dole, mimo parlament, v každém závodě, v každém místě, v celé zemi. V takovém případě je více než kdy jindy nutno vyzvat masy k vystoupení, aby ti, kdož s třídním nepřítelem vyjednávají, mohli účinně poukázat na to, že za požadavky jimi tlumočenými stojí vskutku široké masy. Takovou pomoc nemůže odmítnout žádný poctivý zástupce pracujícího lidu, žádný poctivý vyjednavac s třídním nepřítelem. Naopak! Myslí-li to vážně a poctivě, musí mu býti taková pomoc vítána. Neboť jen jednotné a masové vystoupení pracujících mas je s to vykonat na třídního nepřítel takový tlak, že je nucen splnit ten či onen požadavek lidu, bez ohledu na to, jaký je početný poměr mandátů v parlamentě a ministrů ve vládě.

ZA ČESKOU NÁRODNÍ SAMOSTATNOST

Masy českého pracujícího lidu jsou naplněny obavami o osud své národní samostatnosti. My, čeští komunisté, tyto obavy sdílíme. Proto právě říkáme českým dělníkům, rolníkům, živnostníkům a pracující inteligenci: Vzpomeňte jen historie vlastního národa! Kdy byl český národ na vrcholu slávy? Tehdy v době husitské, když provedl revoluci, když cepy a sudlicemi se pořádal s českými pány. Tehdy také český lid byl nepremožitelný a naháněl strach pánům v celé Evropě. Kdy naproti tomu došlo k hanbě Bílé hory? Tehdy, když zvítězila kontrarevoluce, když český lid byl znovu uvržen pod járho českých pánů, kteří ho přivedli do národní poroby. Právě proto, aby se historie neopakovala, nutno jít cestou, kterou ukazují komunisté. Nevěřte těm, kdož vám namlouvají, že komunistům je národní samostatnost českého lidu věcí lhostejnou, anebo že jejich politika

vede ke zrušení národní samostatnosti. Opak je pravdou: je to politika české buržoasie, českých pánů, Preissů, Hodáčů, Stříbrných, která národ vede k nové Bílé hoře!

Je to právě toto fašistické křídlo české buržoasie, které se zavilou nenávistí vůči všemu socialistickému kuje pikle a podkopává nynější přátelský poměr Československa k Sovětskému svazu, ač je zřejmo, že Sovětský svaz je záštitou míru a oporou Československa proti expansi hitlerovského imperialismu. Jsou to právě ty fašistické kruhy české buržoasie, které tlačí na změnu zahraniční politiky Československa směrem k Berlínu, ač je zřejmo, že to by byl začátek konce Československa. Jsou to právě fašistické kruhy české buržoasie, které by Československo chtěly dohnat k tomu, aby se ve službách Hitlera zúčastnilo křížácké války proti Sovětskému svazu, ač je jasno, že by to pro pracující lid všech národů Československa znamenalo nezměrné hrůzy a utrpení. Nemá proto český pracující lid tisíce příčin, aby této fašistické bandě vpálil na čelo znamení velezrádců?

LIDOVÁ FRONTA - NEPŘEMOŽITELNÁ SÍLA

Ať to vezmeme s kterékoliv strany: všechny důvody mluví pro nutnost a možnost vytvoření akční jednoty dělnické třídy v Československu. Žádné důvody nemohou ospravedlnit politiku protivníků jednotné fronty, těch, kdož v zájmu souručenství a spolupráce s buržoasií udržují rozkol dělnické třídy.

Bojové souručenství komunistů a socialistů v Československu by rázem zvýšilo politický význam a přitažlivost dělnické třídy. Je to na tři miliony hlasů z celkového počtu asi osmi milionů voličů v Československu. Je to milion odborově organisovaných dělníků. Je to statisíce příslušníků jiných dělnických organisací. A kdyby, jak komunisté navrhnou, byl vzat všemi zmíněnými stranami kurs na rychlé sjednocení odborových, družstevních a jiných masových organisací, pak by se tyto organisace mohly stát přitažlivým bodem pro dělníky neorganisované a pro ty, kteří z toho či onoho důvodu dali se zlákat do zaměstnavatelských a fašistických organisací.

Takto vytvořená akční jednotka dělnické třídy by silně působila do řad rolnictva, maloživnostnictva a pracující inteligence, do řad nynějších prostých členů strany agrární, lidové a živnostenské, a byla by pevným základem pro vytvoření široké lidové fronty.

Neboť vsutku, co má společného zájem domkáře nebo pracujícího rolníka, člena agrární domoviny, s politikou nynějšího vedení

agrární strany a zejména její nejreakčnější kliky, takových Stoupalů, Kyjovských a spol.? Není jasné, že zájem domkáře a pracujícího rolníka, organisovaného v agrární straně, spočívá v tom, aby z vedení své organisace vyhnal tyto velkostatkáře, zbrojaře, špiritusníky a cukrobarony, a vytvořil spolek s dělníky a jejich organisacemi, bojoval proti společnému nepříteli, proti velkokapitálu, proti Preissům a spol.?

Kdepak je psáno, že masa prostých stoupců lidové a lidové strany má na věky trpět reakční politikou Stašků a Hlinků a dát se štvát proti svým dělnickým bratřím?

Ve všech těchto stranách jsou skutečně demokratické, protifašistické živly. A k těm, my komunisté, apelujeme. Těm nabízíme vytvoření široké lidové fronty proti ofensivě kapitálu, proti fašismu, za mír a proti imperialistické válce, lidové fronty práce, svobody a míru.

PRO VLÁDU LIDOVÉ FRONTY

Jako vždy, když volání socialistických dělníků a všech poctivých po uskutečnění jednotné fronty bylo zvláště silné, tak i nyní odpůrci jednotné fronty ve vedení vládně-socialistických stran v Československu vytáhli svůj starý argument: Ať prý komunisté vstoupí do koaliční vlády. Jak je vůbec možno takové nabídky brát vážně? Zvou nás do vlády a současně nás nechávají zavírat, vydávají na nás zatykače a odsuzují nás na léta do kriminálu! Ne, věc je příliš průhledná. Ale vážné diskuse o otázce vlády se nikterak nevyhýbáme.

Ano, komunisté usilují o akční jednotu proletariátu a o lidovou frontu všech antifašistů a stoupců míru nejen proto, aby pracující lid se mohl útokům třídního nepřítele bránit, nýbrž aby sebral síly k mohutnému protiútoku. A když v procesu tohoto protiútoku budou posice buržoasie natolik otřeseny a posice proletariátu natolik zesíleny, že buržoasie nebude s to zvládnout do pohybu uvedené masy, pak může stát otázka vytvoření vlády jednotné fronty nebo lidové fronty, vlády, o jejímž charakteru, jejím programu a poměru komunistů k ní mluvil jasně soudruh Dimitrov.

Ano, pro takovou vládu jsme! Pro takovou vládu, která by se opírala o mohutnou jednotnou frontu dělnické třídy, která by proti fašistům skutečně bojovala, vypudila fašistické živly ze státního aparátu a armády, odzbrojila a rozpustila fašistické organisace, dala vojákům všechna občanská práva, dala všem antifašistickým organisacím plnou svobodu a ozbrojila antifašisty; která by kapitalistům, bankérům a velkostatkářům skutečně šlapala na paty, napařila jim

pořádné daně a zavedla v jejich podnicích dělnickou kontrolu výroby; která by nemilosrdně sáhla do kapes bobáčů, aby lidu mohla být zaopatřena práce a chleba; která by pracujícím rolníkům a živnostníkům pomohla na účet velkokapitalistů a velkostatkářů; která by pracujícímu lidu německému, slovenskému, maďarskému, ukrajinskému a polskému dala práci, chleba, rovnoprávnost a svobodu, aby tento lid v Československu se skutečně cítil doma; která by nemilosrdně zatočila se všemi, kdož by se paktovali s fašistickým Němcem, chtěli Československo dostat do područí fašistického Berlína a do služeb jeho loupežné válečné politiky; která by utvořila co nejtěsnější svazek se Sovětským svazem a spolu s ním na mezinárodní aréně důsledně bojovala za udržení míru. – Ano, pro takovou vládu jsme, takovou vládu budeme ze všech sil podporovat.

Lidovou frontu pro obranu míru, proti Hitlerovi, za chléb a svobodu!

(Z referátu na 7. sjezdu KSČ dne 11. dubna 1936)

OHROŽENÍ MÍRU A BOJ ZA UDRŽENÍ MÍRU

Po okupaci Mandžuska Japonskem, po přepadení Habeše Itálií, po zavedení všeobecné vojenské povinnosti v Německu – obsazuje nyní německý fašismus Poříní, posunuje své armády těsně na hranice Francie a Belgie, připravuje zničení Československa jakožto samostatného státu, připravuje okupaci Rakouska, Klajpedy a Litvy, snaží se vtáhnout do svých válečných kombinací Polsko, aby si vytvořil nástupní území pro loupežnou válku proti Sovětskému svazu.

Na Dálném východě trhá japonská vojenská kamarila kus po kuse Čínu ve snaze učiniti ze sebe neomezeného pána Asie, připravuje boj o hegemonii na Tichém oceánu, plíží se ke koloniálním držávám Anglie, Indie, Australie. Postupujíc ruku v ruce s německým fašismem a ohrožujíc bezprostředně hranice Sovětského svazu, připravuje japonská vojenská kamarila válku proti Americe a Anglii.

Jsou, jak řekl soudruh Stalin, dvě hlavní ohniska války: První ohnisko leží na Dálném východě v oblasti Japonska, druhé ohnisko je v Evropě, v oblasti Německa. Je těžko říci, praví soudruh Stalin, které z těchto dvou ohnisek je nebezpečnější, avšak obě existují a obě jsou v činnosti.

Fašismus, který svoje panství uvnitř země udržuje permanentní válkou proti vlastnímu lidu, stává se nyní přímým válečným nebezpečím pro země celého světa, řadí s válečnou pochodní v ruce, přechází k útoku na jiné národy. Zkrocení fašistického útočníka a udržení krajně ohroženého míru je proto centrálním úkolem dělnického hnutí celého světa, dělnických stran každé země a také úkolem strany naší. Úspěšnost boje proti fašismu a válce, úspěšnost boje za udržení fašistickými útočníky ohroženého míru, závisí na mohutnosti odporu, od mohutnosti hnutí širokých lidových mas proti fašistickému útočníku. A proletariát, který dnes bojuje za udržení míru, brání tím nejen své vlastní zájmy, nýbrž i zájmy všech národů, celého lidstva, urychluje tím současně porážku fašismu a vytváří předpoklady svého definitivního vítězství.

Pro Československo znamená agresivní válečná politika fašistického Německa obzvláště veliké akutní nebezpečí. Kdyby se podařilo Hitlerovi uskutečnit jeho plány, znamenalo by to pro český lid ztrátu jeho národní nezávislosti. Znamenalo by to pro německý, polský, maďarský lid zostření sociálního a politického utlačení pod knutou fašistických diktatur. Znamenalo by to pro Slováky i pro Ukrajince návrat nechvalně známého jařma maďarské gentry. A pro všechny národy Československa, pro všechny lid znamenají plány Hitlerovy války se všemi jejími důsledky, se všemi oběťmi. Jedná se zkrátka a dobře, soudruzi, pokud jde o Československo, o osud jeho národů, o osud všeho pracujícího lidu! Je jasno, soudruzi, že náš sjezd se musí v prvé řadě zabývat touto osudovou otázkou všech pracujících Československa, neboť tato otázka hýbe ne statisíci, nýbrž miliony, a my bychom nebyli komunistickou stranou, nebyli bychom revolucionáři, kdybychom k této masami hýbající otázce se chovali pasivně, nezaujímalí stanovisko, kdybychom řekli, že do této věci nám nic není! Naopak, naší povinností je, abychom do této otázky aktivně zasáhli.

POSICE KSČ V OBRANĚ LIDU A REPUBLIKY PROTI HITLEROVÍ

Jaká je naše posice, posice komunistické strany, v otázce ohrožení Československa německým fašismem? Je potřeba velmi jasně a nedvojsmyslně prohlásit: posice komunistické strany ve věci ohrožení Československa hitlerovským fašismem je posicí obrany Československa proti Hitlerovi, obrany Československa proti fašismu. Proč jsme tak nemluvili, řekněme před čtyřmi lety, a proč mluvíme dnes o obraně republiky proti fašismu? Inu prostě z toho důvodu, že před čtyřmi lety Československo zahraničním fašismem ohroženo nebylo. To je hlavní důvod. Před čtyřmi lety ještě Francie a s ní Československo stály ve frontě těch, kteří připravovali úklady a útoky na Sovětský svaz. Je známa dlouholetá historie zahraniční politiky vůči Sovětskému svazu. Samozřejmě, že tehdy za takové situace komunistická strana nemohla stavět otázku obrany republiky. Dnes je situace jiná. Dnes vládne v Německu Hitler, dnes Hitler v Německu staví na denní pořádek otázku násilného, krvavého, válečného předělení Evropy a předělení světa, při čemž ostří svého útoku namíruje nejen proti Sovětskému svazu, ale i proti malým národům a státům střední a východní Evropy. Pod touto

hrozbou německého fašismu, hlavně pod touto hrozbou Hitlerovou, ne z nějakých idealistických nebo humanistických důvodů, změnila se posice Francie, změnila se posice Československa vůči Sovětskému svazu. Dnes Československo a Francie podporují do určité míry, byť i s výhradou, byť ne důsledně, mírovou politiku Sovětského svazu. Dnes se Francie a s ní Československo vzdaly, byť i s těžkým srdcem, ale přece jenom se vzdaly bláhových nadějí, že je možno na Sovětském svazu něco utrhnout. Dnes zkrátka a dobře je posice Československa v mezinárodní konstelaci poněkud jiná. A konečně stačí si představit, co by (v „*Rudém právu*“ *konfiskovány dvě řádky*) znamenalo podrobení Československa Hitlerovi, co by znamenalo podrobení Rakouska Hitlerovi – stačí si to představit a musí být na první pohled jasno, jakou posici musí Komunistická strana Československa k otázce boje proti německému fašismu zaujmouti.

PROČ JSME PRO OBRANU REPUBLIKY PROTI HITLEROVÍ?

Jsou lidé, odvolávající se dokonce na Lenina, kteří říkají, že podobná posice, posice obrany republiky proti německému fašismu, je protileninská. Odvolávají se na Lenina a na jeho stanovisko proti sociálšovinismu ve světové válce 1914–1918. Ano, Lenin v letech 1914–1918 ostře bojoval proti sociálpatriotickému stanovisku obrany vlasti, ostře potíral názory o tom, že ve válce z let 1914 až 1918 byl rozdíl mezi tou nebo onou skupinou imperialistů. A to bylo také úplně správné. Ale Lenin také současně polemisoval s těmi, kteří hodnocení charakteru války 1914 chtěli přenášeti na všechny v budoucnosti možné války tvrzením, že žádná budoucí válka v Evropě již nemůže být jinou než válkou, v níž mezi jednotlivými bojujícími státy není rozdílu. Je jasné, že dnes, v roce 1936, je situace jiná, než byla v roce 1914, a že dnes platí to, co za možné považoval Lenin, když varoval soudruhy, ale pro všechny věky brali měřítko z r. 1914.

Dnes existuje Sovětský svaz, největší bašta, opora míru. V roce 1914 toho nebylo. Dnes, v roce 1936, existují fašistické státy, existuje především ve střední Evropě fašistický stát, Hitlerovo Německo, jehož doktrinou, pokud jde o zahraniční politiku, je válečná expanse, diskriminování malých národů a států, theorie o nutnosti pogermánštění, pohitlerovštění malých národů a expanse proti So-

větskému svazu. Dnes existuje řada malých států, které jsou bezprostředně vystaveny útočnosti fašistického útočníka a jimž hrozí ztráta státní a národní nezávislosti. A konečně máme dnes velké kapitalistické státy, jako je Francie, které pro tento moment nemají zájem na válečném konfliktu. Proto je dnes úplně falešné označovat všechny státy jako útočnické. Zdůrazňuji, soudruzi, zejména tu okolnost, že ve všech útočných plánech fašistického Německa a militaristického Japonska hraje převážnou úlohu Sovětský svaz jako objekt, jako cíl napadení útočnické. Již tento fakt ukazuje, že v příští válce nebude možno postupovat tak, jako tomu bylo v roce 1914.

NE TŘÍDNÍ MÍR, ALE TŘÍDNÍ BOJ

Druhá námitka, kterou nám činí někteří lidé. Říkají: Postavíte-li se na pozici obhajoby republiky proti fašismu, pak nutně se dostáváte na pozici třídního míru, nutně se dostáváte na pozici třídní spolupráce, nutně se dostáváte na pozici sociální demokracie. Není sporu o tom, soudruzi, že obrana republiky proti fašismu může být vykládána jako třídní mír s vlastní buržoasií, může být vykládána jako reformismus, sociálpatriotismus. Ale nemusí tomu tak být a komunisté takový výklad otázky také nedávají. Jednoduchá úvaha nám osvětlí, že obhajoba republiky proti fašismu neznamená hradní mír s vlastní buržoasií, že skutečná obrana nemůže ani znamenat třídní mír. Podívejte se, jaké jsou předpoklady skutečné obrany země proti fašismu. Za prvé splnění sociálních a hospodářských požadavků pracujícího lidu měst i venkova.

Za druhé svobodu, větší demokratická práva, demokratisaci celého režimu, neboť jak je možno bránit republiku, proměňuje-li se v kriminály?

Za třetí je třeba dát lidu nacionální práva, nacionální zrovnoprávnění všech národů Československa. Jak je možno bránit republiku... (*Konfiskace.*)

Za čtvrté demokratisaci armády, očištění armády... (*Konfiskace.*)

To jsou ty čtyři základní, hlavní podmínky obrany republiky proti fašismu. Co dělá buržoasie a jak se staví k těmto otázkám? Je proti! Z toho plyne, že jedině třídní boj proti buržoasii v těchto věcech může prosadit podmínky skutečné obrany republiky.

Dále, soudruzi! Jak se může Československo, exponovaný malý stát, udržet proti Hitlerovi? Jedině v těsném spojení se SSSR,

s jeho Rudou armádou, s jeho mírovou politikou. Jedině ve spolku se zemí Sovětů. Co dělá reakce u nás a všude jinde? Štve proti SSSR, žádá rozvázání smlouvy se Sovětským svazem. Co dělají různé elementy z řad tak zvané „levé“ buržoasie? Kolísají. Jsou také ochotny zrušit smlouvu se SSSR. A co z toho plyne, soudruzi? Že jedině třídním bojem proti buržoasii, neústupným bojem proti reakci, odhalováním kolísání tak zvané levé části buržoasie je možno pracovat pro obranu republiky proti fašismu. Tedy žádná idyla třídního míru, žádné objímání se s tak zvanými vlastenci, nýbrž nejostřejší boj za požadavky, spojené se skutečnou obranou republiky proti fašismu.

A v případě války, soudruzi? Jak ji buržoasie povede? Jak povede válku? Dejme tomu, že Hitler Československo napadne.

Na prstech ruky si již dnes můžeme vypočítat, jakou úlohu bude československá buržoasie hrát. Především to bude pro ni kšeft, za druhé bude chtít úplně spoutat lid. (*Konfiskace.*) Vedení války proti Hitlerovi, má-li být úspěšné, musí být vedeno právě opačným způsobem. Tato válka může být vedena pouze na třídním podkladě, po vzoru jakobínů. To znamená dát lidu svobodu, dát lidu možnost, aby v závodech, v úřadech, v armádě a všude jinde kontroloval, vyhazoval reakcionáře, zrádce, skryté a zjevné agenty Hitlera.

To znamená dát lidu chleba, splnit všechny jeho požadavky. Jen za těchto podmínek, jen takovými methodami vedená válka proti Hitlerovi může vésti k úspěchu. A to vše, soudruzi, jsou otázky třídního boje a nikoliv třídního míru!

BOJ PROTI POMOCNÍKŮM HITLERA V ČESKOSLOVENSKU

V této souvislosti bych se chtěl dotknouti ještě jedné věci. Bezprostředním úkolem dělnického hnutí u nás v Československu, i v mezinárodním měřítku, je udržet mír. V souvislosti s politikou Hitlerova Německa vidíme v Československu, že veškerá reakce (nejen Kramář, nýbrž i veškerá reakce) bez rozdílu národnosti, ať již má různé názory v čemkoliv, v jednom je si zajedno: v odporu proti přátelství vůči Sovětskému svazu a ve snaze přiblížit Československo fašistickému Německu. Soudruzi, velmi mnoho v našem boji proti válce a za udržení míru a v případě války za poražení Hitlera závisí od toho, na kolik se nám podaří již dnes, teď, ihned,

tyto hlasy zrádců, agentů Hitlerových, umlčet, jejich nositele v národě izolovat a připravit jim porážku. Nesmíme si to, soudruzi, vůbec představovat příliš jednoduše. Kdyby člověk soudil podle nálady, která je mezi lidmi dnes, tak by řekl: Je utopie, je šlenství, jestli Stříbrný nebo Kramář myslí, že to sfoukne s Henleinem, že nás odtrhnou od Sovětského svazu a povlečou do Berlína. Zdálo by se, že takový člověk by se v Praze nesměl na ulici ani ukázat. Ale věc není tak jednoduchá. Podívejte, oni již dnes proti Sovětskému svazu bohapustě štvou, ačkoliv každý, zejména malý český člověk, cítí, že vlastně v tom Sovětském svazu je hlavní opora jeho národní existence. A oni přece si mohou dovolit na Sovětský svaz štvát, na ulici chodí, schůze dělají a nejsou vždy vypískáni. My se z toho musíme, soudruzi, učit. Oni přirozeně nebudou dělat obrat z dneška na zítřek. Oni nepůjdou do Berlína s hakenkreuzlerskou fanglí, s muzikou a s průvodem. Ale oni připravují nenáhlou změnu celé linie zahraniční politiky a budou k tomu používat velmi nebezpečných argumentů, se kterými musíme počítat, a které již předem musíme mezi lidem potírat. Oni již teď říkají – teď zatím méně hlasitě, ale jistě to budou později řvát: Podívejte se, ten Hitler má spadeno na Sovětský svaz, on to znovu a znovu tvrdí, přísahá, dokazuje, a my tomu konec konců věříme. On má spadeno na ty bolševiky. Nač my, malé Československo, bychom si pálili prsty, nač my máme Sovětskému svazu tahat kaštany z ohně? Proč my bychom se nemohli dohodnout s Hitlerem, ať nám dá pokoj a ať si to se Sovětským svazem vyřídí? My přece s tím nemáme nic společného, my budeme mít pokoj a jak si to Hitler vlastně s bolševiky vyřídí, je jejich věc, jen když my, malí Češi, budeme uchráněni války. Věřte, soudruzi, že u toho „malého českého člověka“ bude takový argument hodně působit. Ve skutečnosti přirozená věc je, že jakákoliv kapitulace před Hitlerem znamená jen zesílení jeho útočnosti a znamená zesílení jeho útočnosti proti Československu. Dobře, Hitler jistě teď dává tady Henleinovi pokyn, aby dělal loyálního, aby dostal styk s pravým křídlem české buržoasie, aby se s nimi dohodl. Na čem? Na osvobození Němců v Sudetech? Ne, ale na tom, odvrátit Československo od Sovětského svazu, přivést k Berlínu. Jakmile jednou bude Československo zbaveno opory Sovětského svazu, jakmile se jednou dostane do drápů fašistického Berlína, pak je to již začátek jeho konce. Při nejmenším by to znamenalo, že jednoho krásného dne by nás pod komandýry hakenkreuzlerských štábů chtěli hnát na Sovětskou Ukrajinu. V každém případě by to znamenalo vtažení Československa do války, jako

lancknechta fašistického Německa. A kdyby to měl Hitler vyhrát – jako že to nevyhraje – pak by nakonec Československo přes své lancknechtské služby také na to zle doplatilo.

My, soudruzi, musíme všechny tyto věci již dnes velmi jasně lidu říkat, aby se české reakci, českým fašistům nepodařilo přervat smlouvu se Sovětským svazem, vtáhnout Československo do područí Berlína. My musíme dovést vytvořit takovou pogromovou náladu proti nim jakožto proti velezrádcům, jakožto proti agentům Hitlerovým tak, aby se nemohli odvážit své plány uskutečnit a aby v případě, že by se toho přece odvážili, riskovali přitom krk.

BOJ PROTI FAŠISMU A ÚTOKŮM KAPITÁLU

Těsně spojená se zahraniční politikou Československa je vnitropolitická situace. Máme v Československu poměrně široký reakčně fašistický blok. Mezi buržoasií všech národů, mimo vládu i uvnitř vlády. V tomto bloku je mnoho protikladů, mnoho třenic, ale to, co je nejvíce spojuje, v čem více méně jsou zajedno, je otázka zahraniční politiky, linie „ pryč od Moskvy, blíž k Berlínu“, a jejich nenávisť vůči dělnickému hnutí. Nejen vůči komunistické straně, nýbrž vůči celému dělnickému hnutí vůbec.

V prosinci minulého roku při presidentských volbách jsme viděli malou ukázkou činnosti a úmyslů tohoto reakčně-fašistického bloku. Tehdy ještě reakční buržoasie více méně se přepočítala, přeceňovala své síly a podceňovala síly protifašistické. Ačkoliv s naší strany byly udělány jen některé nerozhodné a nesmělé pokusy povolati na pomoc ulici, povolati na pomoc lid, dáti lidu možnost zamíchat se do zákulisních piklů a čachrů, přece jen buržoasní reakce poznala, že ještě není doba pro to, aby mohla své plány plně provést, a proto v poslední chvíli couvla. Ale, soudruzi, bylo by omylem mysliti, že se vzdala svých plánů, nebo že své pokusy nebude opakovat. Naopak. Politika vůdců sociálnědemokratických a českých socialistů, kteří přes naše návrhy nevyužili příležitosti k tomu, aby desorientovanou reakci hnali do kouta, tato politika měla za následek další zesílení, další výboje reakce. A nebezpečí opakování se prosince 1935 je stále větší, a tím větší, že příští výpady reakce budou důkladněji připraveny. Tou měrou, jak roste nebezpečí války, tou měrou, jak roste nebezpečí útoku Hitlera, tou měrou roste nebezpečí reakce, která se snaží o dohodu s Hitlerem. A fašistická diktatura v Československu, která by byla podporována Henleinem, by

vedla útok nejen na komunistickou stranu, ale na celé dělnické hnutí, znamenala by přiblížení se k Berlínu a zařazení se Československa do válečné fronty německého fašismu.

Pokud se týká sociální a hospodářské situace pracujícího lidu, máte, soudruzi, částečné cifry v písemné zprávě ÚV. Nebudu je opakovat. Stačí říci pro celkovou charakteristiku to, že přes určité oživení výroby a určitý vzestup počtu zaměstnaných dělníků se celkem situace dělnické třídy a pracujícího lidu nezlepšuje. Nezaměstnanost neklesá, mzdy nestoupají, podpory nezaměstnaným jsou snižovány, politika kartelů a monopolů vede k zdražování. Situace pracujících rolníků není lepší. Co se změnilo v posledním roce, to je vzestup zisku kapitalistických společností. V tomto směru buržoasie skutečně dovedla vykonati velký kus práce.

Soudruzi, úkolem našeho sjezdu je, aby dal odpověď na otázky, které dnes visí na rtech statisčů a statisčů. Na otázku, zda je možno udržet mír a obhájit lid a republiku před fašistickým útočníkem. Zda je možno vybojovati a docílit zlepšení sociálního postavení lidu. Náš sjezd musí dáti odpověď: Ano! Je to možné za předpokladu, že bude překonán rozkol dělnické třídy, vytvořena jednotná fronta dělnických stran a organizací. Je to možné, když bude překonána odborová roztržičnost a vytvořena jednotná odborová organizace. Je to možné, když bude překonána izolovanost dělnické třídy, zejména od rolnických mas a ostatních středních vrstev, když bude vytvořena široká lidová fronta. Je to konečně možné, když politika dělnické třídy nebude určována zájmem buržoasie, když nebude těmto zájmům podřizována, nýbrž když dělnická třída si prosadí svoji samostatnou třídní politiku.

PROSADIT JEDNOTNOU A LIDOVOU FRONTU ZA KAŽDOU CENU

Soudruzi a soudružky! Poněvadž víme a jsme přesvědčeni, že jedině semknutím všech sil dělnictva a všeho pracujícího lidu možno čeliti hrozcím pohromám a nebezpečím, proto také dnes na našem sjezdu stavíme před dělnickou třídu, před naši stranu úkol, prosadit jednotnou a lidovou frontu za každou cenu. Jistě si mnozí z vás všimli, že v návrhu resoluce k prvnímu bodu denního pořádku našeho sjezdu je tato formulace: „Za každou cenu.“ Já bych chtěl říci několik slov na účet této formulace. My v historii strany jsme měli často polemiky na thema „Jednota za každou cenu“.

Pokud někteří si představovali uskutečnění jednotné fronty „za každou cenu“ tak, že přestáváme býti komunisty, pak jsme je potírali a také jsme je potřeli. Je teď tedy samozřejmé, že se nám nejedná o to, abychom uskutečnili jednotnou frontu tak, že přestane být komunisty. Už proto ne, poněvadž tak není možno vůbec uskutečniti jednotnou frontu. Roztržičnost dělnictva, roztržičnost dělnické třídy povstala právě v důsledku spolupráce s buržoasií a není možno likvidovati tuto roztržičnost tím, že by ona část dělnictva, která stojí na posici třídního boje, přešla na posici třídní spolupráce. Tak u nás heslu uskutečnit, prosadit jednotnou frontu za každou cenu není možno rozumět. Ale my chceme tímto velmi důrazným postavením otázky jak mimo stranu, tak i dovnitř strany zdůrazniti svoji neochvějnou vůli, že děj se co děj, my, komunisté, neochvějně půjdeme za myšlenkou jednoty, budeme se jí snažit uskutečnit, budeme se jí snažit prosadit a také prosadíme. My to říkáme v návrhu našeho usnesení sjezdového tak ostře a důrazně proto, abychom předem vyrazili z rukou zbraň těch, kteří tvrdí – jak jste na příklad nyní v posledních týdnech slyšeli – že komunisté se vzdávají jednotné fronty prý proto, poněvadž jim to „Gottwald nařídil“. Ale my to chceme, soudruzi, také říci do našich vlastních řad, aby každý náš soudruh byl si vědom, že když strana, je-li to nutno, vyspravuje oportunistické chyby, když musí zůstít svůj postup proti reakčním vůdcům sociální demokracie, když musí dělat ten nebo onen taktický krok – že to nikterak neznamená vzdání se myšlenky jednotné fronty, že dosažení akční jednoty dělnictva chceme skutečně za každou cenu.

SABOTÁŽ ODPŮRCŮ JEDNOTY NUTNO PŘEKONAT

Vedení sociální demokracie české i německé, i vedení českých socialistů přes všechny naše opětovné nabídky jednotné fronty zůstává dosud v řadách odpůrců akční jednoty dělnické třídy. Setrvávají na této posici, přestože jistě sami vědí, jak choulostivá, jak vratká je vlastní posice socialistických stran, v jaké slepé uličce se tyto strany nacházejí, do jaké slepé uličky tak dělnictvo přivedly, a že v případě generálního útoku reakce půjde nejen o nás, o komunisty, nýbrž také o socialistické dělníky, o socialistické organizace.

Podívejte se, když vezmeme sociálnědemokratický argument, že nemohou přistoupit na jednotnou frontu s námi proto, poněvadž by musili vystoupiti z vlády. Když tento argument před socialistic-

kým dělníkem do všech důsledků rozeberete, musí býti každému jasno, že tento argument mluví právě proti celé politice vládních socialistů. Oni prý nemohou s námi společně postupovat, poněvadž by jinak musili z vlády. Ale je notoricky známo, že agrárníci společně postupují a konspirují s kdekjakým reakčním iredentistickým lumpem, že se pokusili v prosinci o malý puč a přece nejdou z vlády a přece jim nevadí nic, že sedí se socialisty ve vládě. Proč tedy nemohou socialisté dělat jednotnou frontu s komunisty? Jak je možno si to vysvětlit? Je možno vysvětlit si to jen tím, že v koalici je diktatura agrárníků, koalici vedou reakcionáři a výsledek je vždy stejný. Znovu a znovu se ta historie opakuje, při každé příležitosti, kdy se jedná o útok na hospodářská a politická práva pracujícího lidu. Vždycky vládní socialisté odmítnou jednotnou frontu, odmítnou proti tomu bojovat pod titulem: „Nemůžeme, musili bychom z vlády“ – a vždycky reakce a buržoasie prosadí svou. Byly zhoršovány podpory v nezaměstnanosti. Řekli jsme sociálním demokratům: „Bojujme společně proti tomu.“ Oni odpověděli: „Ne, my nemůžeme.“ Byla zhoršována ochrana nájemníků. Řekli jsme: „Bojujme společně proti tomu.“ Oni odpověděli: „Ne, my nemůžeme.“ A agrárníci prosadili svou, ochrana nájemníků padla. Po jejich vlastní kůži lezou agrárníci do závodů, vhánějí lidi do žlutých organisací. Řekli jsme: „Nedejme si to líbit, bojujme společně proti tomu, nepřipustíme takovou Janečkárnu.“ Oni odpověděli: „Ne, my nemůžeme, jsme ve vládě, v koalici s agrárníky.“ A tak to chodí stále a stále při každé příležitosti. Výsledek je ten, že páni dostanou, co chtějí a dělníci na to doplácí.

Je, soudruzi, jasné, kam to může jít. Je jasné, že to nemůže nikde jinde skončit než tam, že jednoho krásného dne – až to bude mří fašistická reakce připraveno, pěkně zformováno mezi sebou, až na druhé straně dělnická třída na základě neustálého omítání jednotné fronty socialistickými vůdci bude ještě více desorientována – že pak páni řeknou: Tak, teď už se s vámi vůbec párat nebudeme a zatočíme s vámi podle svého: „Mouření vykonal svoji povinnost a může jít.“ Zkrátka a dobře, soudruzi, politika, kterou vedou sociální demokraté a národní socialisté, ta se stanoviska dělnické třídy nevede nikam jinam než do slepé uličky.

Vládní socialisté neprávem tvrdí, že my komunisté, činíme jejich vystoupení z vlády podmínkou jednotné fronty. My, komunisté, o vládní účasti socialistů v koalici vládě s buržoasií, o jejich vládní činnosti máme své velmi vyhraněné názory. My tuto politiku neschvalujeme, my ji považujeme za škodlivou dělnictvu, my jsme

přesvědčeni, že tato politika není hrází proti fašistickému nebezpečí, že ona mu naopak pomáhá uvolňovati cestu. Ale přesto nečiníme jejich vystoupení z vlády podmínkou jednotné fronty. Vůči jejich argumentu, že kdyby se zúčastnili s námi jednotné fronty, by chtěli nechtěli musili z vlády vystoupiti, čímž automaticky tam přijdou reakcionáři a fašisté, bychom mohli říci: Podívejte se, ani ve Francii, ani ve Španělsku nejsou socialisté ve vládě. A ve Španělsku se poroučeli reakcionáři a fašisté z vlády a ve Francii se poroučel Laval, spojenec Mussoliniho. Kdo je dostal z vlády ven? Snad socialističtí ministři? Ne. Jednotná a lidová fronta je dostala z vlády a udržuje je dále od vlády. U nás naproti tomu už reakcionáři ve vládě jsou a o přitazení dalších se jedná s Hlinkou a dokonce s Kramářem, ba i s Henleinem si podávají pod stolem ruku. A vládní socialisté tomu asistují. Co z toho plyne? Jaký závěr? Proč dnes se mohou reakcionáři v Československu cpát do vlády? Snad proto, že tam nesedí sociální demokraté a čeští socialisté? Vždyť oni tam sedí a přesto se reakcionáři do vlády cpou. Oni se mohou cpát do vlády proto, poněvadž zde není jednoty dělnictva a lidové fronty, která by je udržela od vlády dále, tak jak tomu je ve Francii a ve Španělsku.

KDE JE VÝCHODISKO?

Jak by bylo možno vyjít ze slepé uličky, kdy buržoasie prosazuje své plány kus po kuse následkem ustupování vládně-socialistických vůdců, kdy ve vnitřní politice hrozí nebezpečí fašismu a (*ve „Rudém právu“ konfiskovány dva řádky*). My navrhujeme sociálním demokratům a českým socialistům, aby oni bez ohledu na to, jestli jsou ve vládě nebo ne, společně s námi se shodli na řadě minimálních požadavků, které by šly po této linii: za prvé – zlepšit postavení dělníků, pracujících rolníků, živnostníků, pracujících inteligence atd. Za druhé – udeřit proti fašismu, rozšířit demokratická práva pracujícího lidu. Za třetí – zabezpečit skutečnou obranu republiky proti fašismu. My navrhujeme, abychom se v tomto směru dohodli. Jsme ochotni o každém návrhu jednat, zejména jsme ochotni jednat o boji za ony požadavky, které sociální demokraté a čeští socialisté měli napsány ve svých volebních provoláních a jejichž uskutečnění by bylo na prospěch lidu. Ať se s námi socialistické strany dohodnou, ať uděláme pakt, ať společně požadavky předložíme ve vládě, parlamentě, zaměstnavatelským organisacím. Ať společně vydáme výzvu v prvé řadě k našim vlastním organisacím, aby v místech

a v závodech se sešly, aby v závodech a obcích společně postupovaly, aby rozvinuly v celostátním měřítku společnou kampaň za společné požadavky, aby za ně provedly propagandu, agitaci, demonstrace, stávky. Ať dále se společně obrátíme na organizace malých pracujících rolníků, živnostníků, intelektuálů s tím, aby s námi společně postupovaly za své vlastní požadavky. Ať společně prohlásíme a společnými činy dotvrdíme, že za vytčenými požadavky společně do všech důsledků půjdeme: všechny čtyři strany, všechny odborové organizace, všechny závodní výbory, všechny obecní funkce atd. A uvidí se, co bude dělat potom vláda, co bude dělat parlament, co bude dělat Svaz průmyslníků.

Jak by působil takový obrat v politice socialistických stran? Působil by elektrisacím vlivem na celou dělnickou třídu a přes tu na široké vrstvy rolnictva a živnostnictva. V měšťáckých stranách, zejména v takové agrární straně, by tento obrat socialistických stran na posici jednotné fronty dělnictva a lidové fronty proti buržoasii měl za následek velmi rychlou diferenciaci a ukázal by, že se Stoupaly, Vranými a Kahánky nejdou masy rolnictva. Projevila by se diferenciaci i ve vedení agrární strany, i v jejím parlamentním klubu. Diferenciaci by probíhala také ve všech ostatních měšťáckých stranách. Způsobila by izolování reakce a široké masy rolnictva a městských středních vrstev přiklonily by se směrem k dělnictvu, směrem k lidové frontě. (V „*Rudém právu*“ konfiskovány dva řádky.)

Zde, soudruzi, vidíte dvě různé perspektivy. Na jedné straně perspektivu odpůrců jednotné fronty. Na konci této perspektivy stojí koncentrační lágry. Na druhé straně naši perspektivu: sjednotit se, bránit se, přejít k protinástupu. Pak nebude stát otázka diktatury fašistické, nýbrž otázka vlády lidové fronty. A tato je zvláště důležitá v souvislosti s obranou republiky proti Hitlerovi.

Jedno je, soudruzi, jisto: Jestli bude české reakci ponecháno volné pole, pak nás zaprodá s kůží i s chlupy Hitlerovi. O tom není sporu. Takže se jedná o osudy národu Československa, o to, aby on nepřišly v té nebo oné formě pod patu Hitlera. A jestli něco může tomu zabránit, pak je to právě jednotná fronta dělnictva a lidová fronta všech pracujících a z velikého hnutí a velkého boje jednotné a lidové fronty vzniklá vláda lidové fronty, která je s to organisovat skutečnou obranu republiky proti fašismu.

To jsou dvě perspektivy, dvě cesty. Jedna vede do bahna – řekl bych do koncentračního lágru – druhá vede k vítězství. A soudruzi, náš VII. sjezd musí vytvořit všechny předpoklady, aby ta druhá, ta naše perspektiva zvítězila.

Připravujme demokratickou, lidovou obranu vlasti!

(Z řeči v poslanecké sněmovně NSRČ dne 28. dubna 1936 k zákonu o obraně státu)

Není sporu o tom, že Československo je ohroženo imperialistickou rozpínavostí fašistického Německa. Pracující lid má proto právo žádat na vládě, aby zavčas učinila všechna opatření, potřebná k účinné obraně lidu a země před Hitlerem.

Zatím zde však vláda předkládá návrh zákona, který je toho opakem.

Předložená osnova zákona je založena především na úplném spoutání pracujícího lidu, jeho organizací a jeho iniciativy. Není toho mnoho, co z politických a demokratických práv, za která lid po celá desetiletí bojoval, ještě zůstalo, ale i to málo má být podle předložené osnovy zákona zrušeno, a to právě v době, kdy bude nejvíce třeba, aby lid měl volnou ruku a aby mohl organisovati účinnou obranu proti fašistickým útočníkům.

Předložená osnova zákona je za druhé založena na neomezeném diktátu vysoké byrokracie a generality. Ta má rozhodovat o všem, má řídit obranu republiky, ovšem v uvozovkách, zatím co lid má mít jediné právo, jak tomu bylo za starého Rakouska, totiž *Maul halten und weiter dienen*. Uvážíme-li, že vysoká byrokracie a generalita je u nás skrz naskrz prolezá reakcionáři a fašisty, uvážíme-li že značná část těchto reakcionářů a fašistů patří k zavilým nepřátelům jediného spolehlivého spojence Československa v boji proti Hitlerovi, totiž Sovětského svazu, uvážíme-li, že značná část živlů mezi nimi je taková, že by Československo nejraději viděla ve spojenectví s Hitlerem, můžeme si učinit živou představu, jak obrana republiky před Hitlerem bude vypadat, v jakých rukou bude spočívat.

Již z těchto dvou nejzávažnějších faktů plyne, že předložená osnova nemá ani tak na zřeteli obranu republiky, obranu země, jako spíše obranu kapitalistického panství. Místo obrany země a lidu před Hitlerem navrhuje se nám zde obrana kapitalistického režimu před lidem. Ale lid chce bránit sebe, chce bránit republiku před fašistickým útočníkem. Vláda zde navrhuje zákonné opatření na obranu kapitalistického panství nad pracujícím lidem. Z toho

plyne, že předložená osnova zákona je zabijákem skutečné obrany republiky. Proto jsme také ve výborech navrhli, aby návrh zákona byl vrácen jako nevyhovující zájmům obrany lidu a země, jako neodpovídající, ba krajně škodlivý. Proto také nyní plenu sněmovny podáváme vedle řady pozměňovacích návrhů resoluční návrh, jímž se vláda vyzývá, aby předložila nový návrh zákona na skutečnou obranu republiky před Hitlerem.

Resoluční návrh, který předkládáme, zní:

„Vládě se ukládá, aby za účelem organizace účinné obrany lidu a republiky před fašistickým útočnickem předložila návrh zákona, založeného na těchto zásadách:

1. Výdaje, spojené s obranou země, budtež přeneseny na ty, kdož mohou platiti, to je na bohaté. Necht' jsou učiněna zejména tato opatření: necht' jsou zestátněny všechny zbrojařské podniky bez náhrady, výroba, dovoz a provoz zbraní postaveny pod demokratickou kontrolu. Proveden soupis jmění u bohatých a toto jmění zajištěno před převodem do zahraničí. Vypsána bezúročná nucená půjčka u bohatých a uvalena zvláštní daň na bohaté k účelům obrany země. V pohraničních územích zabrána půda bývalých šlechtických latifundistů, velkostatkářů a zbytkářů a přidělena tamním pracujícím rolníkům a zemědělským dělníkům. Již v době míru zajištěny na účet monopolů a kartelů dostatečné zásoby pro zásobování obyvatelstva a armády pro případ války. Zamezit a přísně stíhat každé zničení zásob, důležitých pro zásobování obyvatelstva a armády.

2. Sociální a demokratická práva pracujícího lidu budtež rozšířena a zabezpečena, zejména rodinám nemajetných narukovaných vojinů budiž zajištěna dostatečná podpora po celou dobu vojenské služby. Civilní pracovní služba necht' jest dobrovolná. Ženy nesmějí být zařazovány k takovým pracím a službám, které ohrožují jejich zdraví a život. Nemajetným osobám, povoláním k civilní pracovní službě, budiž placena plná mzda podle kolektivní smlouvy. Nestací-li mzda k výživě těchto osob, necht' je jejich rodinám povolena dostatečná podpora. Všem dělníkům a zaměstnancům, povoláním buď k činné službě vojenské, nebo k civilní pracovní službě, budtež na účet zaměstnavatelů a státu zajištěny nároky, plynoucí ze všech druhů sociálního pojištění. Nezaměstnaným dělníkům budiž zajištěna práce při stavbě krytů, silnic, drah atd. za řádné mzdy podle kolektivní smlouvy. Demokratická práva dělníků a jejich organizací, zejména právo shromažďovací, spolčovací, stávkové a tiskové, necht' jsou úplně zabezpečena, při čemž dů-

věrníkům dělnictva a zaměstnanectva, členům závodních výborů jest nutno zaručit neporušitelnost vykonávání jejich funkcí. Kontrola cen životních potřeb a rozdělování zásob necht' jsou v případě branné pohotovosti prováděny sbory lidové kontroly. Chudí rolníci budtež chráněni před libovolnými rekvisicemi a výživa lidu zabezpečena především zabavením zásob velkostatkářů, velkoobchodníků a velkokapitalistů. Drobným živnostníkům budtež zabezpečeny státní dodávky za přiměřenou cenu.

3. Proti reakčním fašistickým nepřátelům lidu a agentům a pomocníkům zahraničního fašismu budiž přísně zakročeno. Zejména necht' je stíhána jakákoliv propaganda a snaha zrušit smlouvu Československa se Sovětským svazem a uzavřít spojenectví Československa s fašistickým Německem anebo s Polskem Pilsudského.

Necht' jsou ze správních rad, vedení a ředitelství podniků a společností odstraněni říšskoněmečtí i domácí reakcionáři a fašisté, agenti a pomocníci Hitlerovi. O tom, koho nutno se stanoviska obrany lidu a země proti fašismu považovat za nespolehlivého, rozhodují plenární schůze osazenstva příslušného podniku.

Necht' jsou ze státních samosprávných úřadů a ústavů odstraněny fašistické a reakční živly a nahrazeny nefašisty. O tom, koho nutno považovat za reakcionáře a fašistu, rozhodují v příslušném místě vytvořené lidové výbory nefašistických stran, organizací a spolků.

4. Škůdcové obrany lidu a země před fašistickým útočnickem budtež stíháni až do zabavení majetku. Zejména nutno bezohledně stíhat ony podnikatele, kteří omezují výrobu v podnicích, důležitých pro obranu země a pro zásobování obyvatelstva; zdražovatele cen životních potřeb, lichváře, spekulanty s valutou a devisami a ty, kdož vyvázejí devisy a kapitál za hranice; kapitalisty, kteří neplatí daně a dávky nebo je defraudují; zaměstnavatele, kteří za účelem zisků snižují mzdy a platy, porušují práva dělníků a zaměstnanců a jejich organizací; všechny, kdož při státních dodávkách provádějí korupci a dávají úplatky; kapitalisty, kteří zrazují, sdělují a poskytují patenty, vynálezy a licence fašistickým státům nebo jejich podnikatelům (mezi nimi zejména př. také ředitel Poldiny huti), všechny, kdož využívajíce svého postavení, majetku, vlivu, protekce a korupce, se uhybají od povinnosti při obraně země.

5. Postavení vojáků budiž zlepšeno a armáda demokratisována. Obzvláště nutno zvýšit žold vojákům, poddůstojníkům a nižším důstojníkům a zlepšit vojenskou stravu; vrátit a rozšířit občanská práva vojákům, zejména právo volební, shromažďovací a spolčo-

vací; očistit armádu od reakčních a fašistických živlů, zejména v důstojnickém sboru; vést v armádě soustavnou protifašistickou propagandu a výchovu. Organisovat, upevňovat a prohlubovat vzájemný styk vojáků a celých vojenských částí se závody, s dělnickými organisacemi a s organisacemi jiných vrstev pracujícího lidu ve městech i na venkově, jako: zřizování společných klubů dělníků a vojáků, pořádání společných uměleckých a zábavních večerů, vzájemné hromadné návštěvy, společné výlety, výpravy a pod. Prohloubit styky vojáků a vojenských částí s příslušnými částmi Rudé armády Sovětského svazu.

6. Pro protiletectkou a protiplynovou obranu a jiné druhy obrany obyvatelstva buďtež učiněna všechna potřebná opatření. Zejména nechtě jsou ve velkorysém měřítku prováděny stavby krytů proti leteckým a plynovým útokům. Prostředky k tomu nechtě se vezmou jednak ze zvláštní daně, uvalené na bohaté, jednak nechtě je uložena velkým závodům, bankám, obchodním domům a pod. povinnost vystavět na svůj účet kryty pro své zaměstnance; nechtě pracujícím lidem, dělníkům, chudým rolníkům a živnostníkům jsou bezplatně zaopatřeny plynové masky; nechtě je postaráno o ochranu školních dětí před leteckými a plynovými útoky zřízením vhodných krytů v bezprostřední blízkosti škol; nechtě už nyní je pečováno o dostatečnou zdravotní službu zřizováním husté sítě nemocnic, sanatorií atd.; nechtě jsou stavěny silnice a dráhy se stanoviska strategického spojení se Sovětským svazem; nechtě je podporována výroba motorových vozidel zrušením všech brzdících opatření. Nechtě je zejména zrušeno povinné míchání lihu s benzínem, brzdící předpisy malého autozákona, a všechna ustanovení podvazující provozování autodopravní živnosti.

7. Branná výchova a civilní protiletectká a protiplynová obrana budiž postavena na demokratický a protifašistický základ podle těchto principů: dobrovolná účast s vyloučením reakčních a fašistických živlů; demokratická samospráva bez vměšování se byrokratií a svobodná volba instruktorů a učitelů; ozbrojené fašistické nebo fašisty a reakcionáři ovládané organisace nechtě jsou rozpuštěny a zbraně jim odebrány.“

Potud náš resoluční návrh.

• V návrzích, v resoluci obsažených, vyjadřujeme stanovisko dělnické třídy a ostatních vrstev pracujícího lidu k otázkám obrany republiky před fašistickým útočnickem. Je to stanovisko pozitivní, ale samostatné, třídní, dělnické. A toto stanovisko také nejlépe odpovídá požadavkům účinné obrany lidu a země před domácími

i zahraničním fašismem, na rozdíl od stanoviska kapitalistického, tlumočeného předloženou osnovou, jejímž vedoucím motivem je obrana peněžního žoku a kapitalistického panství.

Copak je náhodou, že pro vládní návrh hlasovali národně-sjednocení reakcionáři a fašisté Kramářovi a Štřibného? Činili by tak, kdyby tento návrh neměl především na zřeteli zájem a bezpečnost wertheimské Živnobanky a ostatních bankovních koncernů? Copak je náhodou, že pro podstatné části vládního návrhu hlasovali i henleinovci, tito spřeženci Hitlera? Pěkná to věru obrana republiky před Hitlerem, pro niž mohou hlasovat vylčení agenti Hitlerovi.

Už tyto dvě nápadné okolnosti by měly trknout každého, kdo to sice s obranou lidu a země před fašismem myslí upřímně, ale ještě nepochopil a neprohlédl, v čem je podstata předložené osnovy zákona.

Mezi těmi, kdož k této osnově zákona, neodpovídající požadavkům skutečné obrany lidu a země, ba škodlivé, dávají souhlas, jsou vůdcové vládně-socialistických stran. Činí tak, ačkoliv musí vědět, jak velké nebezpečí pro všechny pracující lid a také pro jejich vlastní strany a organisace se skrývá za oněmi ustanoveními osnovy, jimiž se suspendují všechna práva pracujícího lidu a jeho organisací a dávají se všechna práva a moc reakční byrokracii a generalitě. Vždyť je to přímé pokoušení čerta fašistické diktatury. Vždyť se to rovná přímo vyvolávání těch nejreakčnějších duchů. Těmito ustanoveními se dávají fašistické reakci takové vhodné podmínky, o jakých se jí nikdy nesnilo. Vždyť se tím plete bič, jehož se fašistická reakce může velmi snadno chopit a bít jím celé dělnické hnutí, všechny pracující lid i socialistické strany hlava nehlava.

Neměly nebo nemají vládní socialistické strany žádné jiné volby, než dát souhlas k této pasti, jíž vláda dává titul zákona na obranu státu? Ne, vládně-socialističtí vůdcové měli a mají možnost jednat jinak.

V usnesení VII. sjezdu naší strany se mimo jiné praví: „VII. sjezd KSČ prohlašuje ochotu komunistické strany jednat s každou ne-fašistickou organisací, zejména pak se socialistickými stranami, o každém požadavku a opatření, které by zlepšovalo postavení pracujícího lidu, udeřilo po fašismu, rozšiřovalo demokratická práva lidu a přispělo ke skutečné obraně republiky proti fašistickým podněcovatelům války.“

To znamená, že komunistická strana nabízela a nabízí socialistickým stranám společný postup i v otázkách obrany republiky. Komunistická strana vychází přitom z názoru, že podmínky skutečné

a účinné obrany lidu a země před Hitlerem si musí pracující lid vybojovat na vlastní buržoasii, na vlastních kapitalistech, a k tomu že je třeba jednotné fronty dělnictva, dělnických organizací a stran a lidové fronty všech pracujících. Ale vůdcové vládně-socialistických stran zase jednou odmítají podávanou jim ruku a jdou cestou nové kapitulace před buržoasií, kapitulace, nad níž jása všekerá reakce. Přitom dělají odpůrci jednotné fronty ze sebe hlupáky, stavějí se nechápavými a ptají se, co má jednotná fronta a lidová fronta společného s obranou republiky. To je přece věcí generálního štábu. Ve skutečnosti ovšem jednotná fronta a lidová fronta má velmi mnoho společného s obranou lidu a země. Ba, při exponovaném postavení, v němž Československo nyní je, závisí skutečná, účinná a úspěšná obrana lidu a republiky před Hitlerem především na existenci jednotné a lidové fronty. Jen slepý může nevidět, že odolnost té neb oné země vůči zahraničnímu útočníkovi závisí do značné míry na tom, jaký je v dotčené zemi vnitřní vládní režim, a to se týká především takové země, jako je Československo, proti němuž stojí početně i materiálně daleko silnější útočník. Ubránit se takovému útočníkovi, porazit ho, k tomu nestačíš s kasárenským drillem, disciplinovanou kázní a nějakým policejním výměrem. K tomu musíš rozpoutat a do krajinosti vystupňovat iniciativu, neohroženost a obětavost nejšířších pracujících mas. To však předpokládá takovou politiku, takový vnitřní režim, který by uspokojoval sociální, hospodářské, politické i národnostní zájmy těch nejšířších vrstev.

Ted' v Československu bezprostředně jde o to, rozvinout takové lidové hnutí širokých mas, které by svým tlakem vytvořilo poměry, v nichž by buržoasie byla donucena splnit nejnaléhavější požadavky pracujícího lidu. Požadavky, týkající se zaopatření chleba a práce, požadavky ochrany pracujících rolníků a živnostníků před hospodářskou zkárou, požadavky zabezpečení a rozšíření demokratických práv pracujícího lidu, požadavky faktického zrovnoprávnění všech národů Československa, požadavky vyčištění všech úřadů a armády od fašistů, reakcionářů a pomocníků Hitlerových a konečně požadavky skutečné a účinné obrany lidu a země před Hitlerem. A jedinou silou, která splnění těchto požadavků může vynutit, vybojovat, je jednotná fronta všech dělnických organizací a stran, široká lidová fronta, která by v průběhu svého dalšího vývoje a boje mohla eventuálně vést vládu lidové fronty, která, opírajíc se o iniciativu a hnutí nejšířších mas, byla bys to uskutečnit nezbytné předpoklady lidové, jakobínské a tím i úspěšné obrany lidu a země před

domácími i zahraničními fašisty. Je smutné, nechtějí-li této abecedě rozumět mnozí z těch, kteří si říkají demokraté anebo dokonce socialisté. Je smutné, když v této tak vážné chvíli, kdy běží o osudy Československa a kdy je v sázce národní nezávislost Čechů a samostatnost Československa, nedovedou si vymyslet nic jiného než apelovat na policajství, byrokratismus a kasárnickví, degradující přitom masy pracujícího lidu na bezprávné heloty.

Lid se dovede bít jako lev, jen když má volné ruce a ví-li, zač se bije. Když čeští husité hnali křižácká vojska, až popské reakci v celé Evropě naskakovala hrůzou husí kůže, nestáli za nimi policejní komisaři, okresní hejtmani, byrokraté, vojenští soudci a vězeňští dozorcí. Když francouzští sansculoté bili armády monarchistických absolutistů a koblenskou zrádnou smečku, až se monarchistům v celé Evropě začínaly i ve snách objevovat guillotiny, pak to činili pod heslem: Volnost, rovnost, bratrství!

Když ruští partyzáni, rudí gardisté a rudí vojáci jako železný válec drtili armády bělogvardějců a imperialistických interventů, až se pánům kapitalistům v celé Evropě začaly dělat rudé mžitky před očima, pak to činili proto, poněvadž věděli, že bojují a krvácejí za svou moc, za sovětskou moc!

Ano, lid se dovede bít jako lev, má-li volné ruce a ví-li, zač se bije. Vy však lidu poutáte ruce a berete mu vše, co je hodno obrany, co je hodno boje a obětí. Víte-li, kam to vedete? Víte-li, kam to může spět, kde to může skončit? Může to skončit u nové Bílé hory. Tehdy ubili a ujařmili čeští páni pracující lid tak, že nebyl ani schopen, ani ochoten povstat proti hrozící cizácké vládě na obranu své národní a státní nezávislosti. A vy jste na nejlepší cestě dopracovat to k podobným koncům. Jedním z důkazů toho je návrh zákona, předložený zde vládou.

My komunisté jsme však rozhodně proti tomu, aby se opakovala nová Bílá hora. Proto se stavíme proti všem oněm policejtským, byrokratickým, militaristickým, protilidovým a protidemokratickým opatřením, která jsou vládou za potlesku všekeré reakce navrhována. Proto voláme všechny, jimž vskutku záleží na obraně lidu a republiky před fašismem, aby se semkli v jednotné a lidové frontě a společně bojovali za vytvoření předpokladů této skutečné obrany. A my věříme, že nebude nová Bílá hora, poněvadž v rozhodující chvíli pracující lid tohoto státu smete stranou a zdrtí všechny, kdož by se stavěli proti lidové, jakobínské obraně republiky před domácím i zahraničním fašismem.

Věc španělské demokracie je i naší věcí

(Z řeči na Slovanském ostrově dne 13. srpna 1936)

Zraky celého světa jsou dnes upřeny na Španělsko. Už čtvrtý týden tam zuří občanská válka. Vyvolala ji banda generálských hrdlořezů, monarchistických kreatur a fašistických mordýřů. Vyvolala ji proti španělskému lidu, proti zákonité vládě, proti demokratické španělské republice.

Proti fašistickým pučistům stojí většina španělského lidu, dělníků, rolníků a inteligence. Pučisté by už dávno byli poraženi, krveprolití už dávno mohlo být ukončeno, kdyby se španělským pučistům nedostávalo pomoci ze zahraničí. Za nimi stojí reakce světová. Hitler a Mussolini jim dodávají zbraně. Reakční tiskoviny v celém světě pustě napadají zákonitou madridskou vládu, španělský lid, španělské antifašisty a do nebe vychvalují generálské bandity a vrahy. Věc Španělska se tak stala věcí mezinárodního zápasu mezi fašismem a antifašismem, mezi nejtemnějším středověkým barbarstvím a pokrokem, mezi silami války a silami míru, mezi fašistickou tyraní a demokracií, mezi reakčním rozvratem a civilisací.

Proto také naše první slova, první slova pracujícího lidu Velké Prahy, jsou slova pozdravu, sympatie a solidarity s hrdinně bojujícím španělským lidem, se španělskou Lidovou frontou, se španělskou vládou, se španělskou lidovou republikou. Vy, hrdinní borci tam za Pyrenejemi – jsme s vámi! Vaše věc je naší věcí! Žeňte a drťte své odvěké nepřátele a mučitele, očistěte svoji krásnou zemi od tohoto nečistého a zvrhlého hmyzu, vybojujte svobodné, mocné a šťastné Španělsko!

V jedné frontě s reakcí světovou vyrazila také reakce Československa na pomoc španělským pučistům. Aby byl zřejmý politický dosah této solidarity a sympatií se španělskými pučisty, stačí připomenout tyto okolnosti:

Španělští pučisté zvedli zbraně proti zákonité vládě, vzešlé z voleb a schválené parlamentem. Kdo s nimi solidarizuje, ten schvaluje vzpouru soldatesky proti legální vládě.

Španělští generálové porušili zákon a řád, uvrhli zemi do občanské války, mordují a pájí a šíří nepořádek, zmatky, zhoubu a katastrofu. Kdo jim drží palec, ten schvaluje toto barbarské porušování klidu a pořádku.

Španělští fašisté povstali se zbraní v ruce proti demokratické republice. Bandita Franco sám drze prohlašuje, že jeho cílem je fašistická diktatura po vzoru Hitlera a Mussoliniho. Kdo se za něj staví, ten ukazuje, že je proti demokracii a pro fašistickou diktaturu.

Španělští dobrodruzi slíbili Hitlerovi a Mussolinimu za jejich pomoc určitá španělská území. Za cenu pomoci proti vlastnímu lidu jsou ochotni rozprodat republiku cizině. Kdo se za ně staví, ten schvaluje podobné rozprodávání země cizím mocnostem.

Španělští velezrádci se spojili s největším podněcovatelem války, s fašistickým Německem. Neváhají prohlašovat, že v případě svého vítězství budou jeho válečnou politiku ze všech sil podporovat. Československo je však předmětem válečného útoku Hitlerova Německa. Je tedy jasné: Kdo chce, aby ve Španělsku zvítězil Franco a Mola, ten zároveň pracuje k posílení Hitlera, a tím ohrožuje mír a existenci Československa.

Velká většina obyvatelstva všech národů Československa je solidární se španělským lidem, se zákonitou španělskou vládou, se španělskou republikou.

Ukazuje to mimo jiné velké pobouření lidu nad rejdy španělského exkrále, degenerovaného Bourbon-Habsburka Alfonse, na metternichovském zámku v Kynžvartu. Pan král už spakoval svých pět švestek a utekl. Doufejme, že přijde čas, kdy on a jemu podobní už nebudou utíkat, prostě z toho důvodu, že nebudou mít kam.

Avšak útekem Alfonse není věc ještě vyřízena. Tím méně vyřízena, poněvadž v souvislosti s tímto Alfonsem došlo k úžasnému skandálu. Jak známo, těsně před Alfonsovým útekem přiletělo k němu do Československa letadlo se dvěma pučistickými kurýry. Letadlo řídil jakýsi anglický dobrodruh jménem Jones. Nuže, tento čiperný Jones zabavené letadlo na letišti v Mariánských Lázních prostě ukradl a odletěl do Rakouska. A Jones nyní v anglickém tisku vypravuje. Odhaluje, že jeden z jeho záhadných cestujících, jakýsi don Urrutio, je vlastně ministrem letectví pučistické vlády v Burgosu. Tento Urrutio přinášel tedy do Československa Alfonsovi zprávy pučistické vlády. Tím se potvrzuje to, co jsme od začátku tvrdili, že totiž Alfons kuje pikle se španělskými pučisty.

Po tomto tvrzení není možno, aby odpovědné úřady republiky, aby vláda dále váhaly.

Na Metternichově zámku v Kynžvartu jsou ještě oba kurýři pučistické vlády, je tam zejména její ministr letectví, onen don Urrutio. Žádáme, aby celá šlechtická a monarchistická sebranka

na Metternichově zámku v Kynžvartu byla ihned zatčena, potrestána podle zákona republiky a vyšupována za hranice.

V Praze dlí ještě šlechtický pučista, slyšící na jméno Tovar. Tento člověk byl zástupcem španělského vyslance v Praze. Nyní však legální španělskou vládu zradil a postavil se do služeb pučistů a zabral pro ně majetek zákonitě španělské vlády, španělské vyslanectví v Praze. Žádáme, aby tento Tovar byl vypovězen z republiky, aby československé úřady znemožnily zcizení majetku španělské vlády a zajistily jej pro zástupce této vlády.

Pučistická vláda v Burgosu s drzostí vpravdě fašistickou žádala také na Československu své uznání. Žádáme, aby československá vláda ihned kategoricky prohlásila, že s touto bandou hrdlořežů a mordýřů nejedná a jednat nikdy nebude.

Je existenčním zájmem Československa, aby španělští pučisté, tito spřeženci Hitlerovi, byli poraženi. Neboť jejich vítězství by posílilo válečnou frontu všech fašistických států, které ukládají o mír a samostatnost Československa. Žádáme proto, aby československá vláda nekladla žádné překážky těm, kdož organisují pomoc legální španělské vládě a španělskému lidu, zejména aby nečinila žádných překážek eventuálním nákupům výzbroje a výstroje pro španělskou republikánskou armádu. To platí tím více, poněvadž zde běží o zákonitou vládu, která je Československem uznávána. To platí dvojnásob, poněvadž fašistické Německo a Itálie se čerta starají o „neutralitu“ a horečně vyzbrojují pučisty. Jsme přesvědčeni, že českoslovenští kovodělníci by s radostí pracovali na zbraních a letadlech, které by španělskému lidu dopomohly k vítězství jeho spravedlivé věci.

Řekl jsem již, že ve Španělsku běží také o naši věc. O věc nás všech. O věc socialistů i komunistů, demokratů i republikánů, dělníků i rolníků, živnostníků i inteligence. Co bližšího, než že by všechny tyto vrstvy bez rozdílu organisací a politické příslušnosti měly vystoupit společně ve znamení solidarity se španělským lidem, demokracií a republikou? Co bližšího, než že by tak měli učinit v prvé řadě dělníci, dělnické organisace a strany?

Naše strana, vedena touto snahou, učinila příslušnou nabídku vedením stran socialistických. Jejich odpověď znáte. Je odmítavá. Proč? Proč toto odmítnutí společné solidarity v okamžiku, kdy ve Španělsku socialističtí, anarchističtí i komunističtí dělníci postupují společně, drží zbraně společně, bojují společně, krvácejí společně a bohdá také zvítězí společně? Proč toto odmítnutí společného vystoupení v okamžiku, kdy ve Španělsku běží o existenci celého

socialistického dělnického hnutí, o existenci republikánského režimu, o existenci demokracie a demokratické republiky? Proč toto odmítnutí ve chvíli, kdy v Československu veškerá reakce bez rozdílu národnosti a stran se staví otevřeně za španělské pučisty?

Vedení a noviny socialistických stran to odůvodňují všelijak, hlavně však vše svádějí k jednomu argumentu: Nechceme, říkají, aby španělské rozpory byly přenášeny do naší československé domácnosti a do vládně-koaliční domácnosti zvláště. Vymyslili si k tomu heslo: „Ani Vraný, ani Gottwald!“ A mohli by, říkáme my, velmi případně dodat: „nýbrž pštros“.

Vždyť jen trochu uvažujme! Oni, totiž socialističtí vůdcové a jejich noviny, mudrují přibližně takto: Vraný, t. j. reakce, chce španělských událostí využít k tlaku doprava u nás. Gottwald, to jest komunisté, chtějí, aby na základě španělských zkušeností se věci u nás tlačily doleva. My nechceme mít nic společného ani s tím, ani s oním, my chceme mít pokoj.

Taková je jejich argumentace. Jaká však je skutečnost? Skutečnost je taková, že s Vraným sice sedí ve vládní koalici, ale s komunisty se bojí jednat, byť i o svolání jedné společné schůze. Čili: spojenec španělských pučistů Vraný je jejich koaličním partnerem.

Je prostě nesnesitelné a neudržitelné, aby tváří v tvář skutečnosti, že mezinárodní reakce vůbec a československá reakce zvláště projevují otevřeně svoji solidaritu – aby v této chvíli vedení socialistických stran v Československu odmítla společně solidární vystoupení pracujícího lidu Československa ve prospěch španělského lidu, demokracie a republiky.

Je to neudržitelné tím více, poněvadž jak socialistická, tak i odborová Internacionála vyzvaly dělnictvo celého světa k solidárnímu vystoupení se španělským lidem.

Odmítavé stanovisko vedení socialistických stran u nás není udržitelné tím více, poněvadž v celém světě se rozvíjí vlna solidarity se španělskými hrdiny. Dělníci Sovětského svazu dali již 60 milionů korun. Pracující lid Francie poskytuje španělským bratřím mohutnou politickou, morální a materiální pomoc. Hnutí pro demokratické Španělsko zachvátilo Anglii, skandinávské státy, Belgii, Švýcarsy, celou Evropu a celý demokratický svět.

Československo nesmí být a nebude mezi posledními. Socialistické dělnictvo, socialistické organisace, celá naše demokratická a republikánská veřejnost musí dát a dají najevo svoji solidaritu se španělskými bojovníky za svobodu. Celé demokratické Česko-

slovensko, bez rozdílu organizací a stranické legitimace, musí dnes pozvednout svůj hlas:

Španělskému lidu, španělské demokratické republice - zdar!

Španělským pučistům a jejich mezinárodním pomocníkům - zmar!

Neboť je zde ještě jedna, časově i politicky krajně vážná souvislost mezi Československem a Španělskem. Španělský lid bojuje o svobodné, demokratické a nezávislé Španělsko a o mír. Československo vstupuje do nové etapy zápasu o svoji státní nezávislost, český lid stojí tvář v tvář nebezpečí ztráty své národní svobody, všechny národy Československa jsou krajně ohroženy přerou nově války. A tytéž síly, které usilují o zdolání demokratického Španělska, vztahují svou špinavou ruku také na Československo. Po faktickém gleichšaltungu Gdánska, současně s podněcováním občanské války ve Španělsku - obrací Hitlerovo Německo zvýšenou pozornost k Československu.

Fašističtí pánové Berlína, tito hrdinové požáru říšského sněmu, si řekli: Teď je nejpříhodnější čas k soustředěnému úderu na Československo. A tak jsme svědky, že Hitlerův Berlín začíná proti Československu rozvíjet to, čemu se ve světové válce říkalo psychologický útok.

V gleichšaltovaném tisku III. říše, z úst novinářských prostitutek vídeňských, přes budapeštské a varšavské žurnalistické latriny, až po „honorable“ tisk jistých anglických lordů - ozývá se jeden hlas, jehož nejhlubší smysl je: československá zahraniční i vnitřní politika musí být gleichšaltována podle politiky III. říše. Navenek se tato zmijí, otravná propaganda halí ve zdánlivě nevinný háv. Prý běží o to, aby byl zlepšen poměr Československa k Německu.

Německo jako stát není dnes zvenčí ohrožováno nikým, nejméně pak Československem. Je absurdním nesmyslem jakýkoliv předpoklad, že by 15 milionové Československo mělo útočné úmysly proti 65 milionovému Německu. Jestliže československé vládě v tomto směru něco vytýkáme, pak je to její - podle přesvědčení každého pokrokového občana Československa - přespřílišná loyality vůči Hitlerově vládě. U nás se protifašistickým německým emigrantům znemožňuje nejen politická činnost, nýbrž namnoze i existence a jsou vypovídáni. U nás je československým občanům velmi často znemožňováno, aby o Hitlerovi řekli, co si myslí. U nás jsou často zakazovány projevy solidarity s Thälmannem, Andreem, Osietzkým a jinými protifašistickými mučedníky. U nás se těší plné svobodě otevřený agent Hitlerův, pan Henlein. Věru, všechny zjevy,

kteří mluví spíše o podlézavosti vůči Hitlerovi, než o útočnosti vůči němu. Poměr oficiálního Českoslovenka vůči III. říši je tedy více než korektní.

A přece Hitler a jeho agenti řvou z plných plic: To se musí změnit, my chceme víc. Co to znamená? Znamená to, že Hitler prohlašuje: Mně nestačí korektnost se strany Československa, mně nestačí jeho loyálnost, ba já neberu na vědomí ani podlézavost - já si přeji kapitulaci, podřízení, gleichšaltung Československa. Čili: já si přeji, aby Československo přede mnou klečelo na kolenu, leželo na břiše, vzdalo se na milost a nemilost.

Toto je hluboký smysl a cíl současného psychologického ataku Hitlera proti Československu. Toho si musí být vědom každý pokrokový a svobodomyšlný občan Československa, chce-li politicky správně hodnotit stanovisko té či oné strany, té či oné skupiny k Hitlerově ofenzivě.

Jaká může být jediné správná a pádná odpověď skutečného československého republikána a demokrata na Hitlerovy zpupné požadavky? Přibližně taková: Pane Hitleru, jste nám z hloubi duše protivný a my věříme, že vám to německý lid jednoho dne po čertech důkladně a přesně spočítá. Do té doby si ale velmi důrazně vyprošujeme, abyste své - nechci říci jaké - prsty strkal do našich československých záležitostí. Jak my si upravíme svoji vnitřní i zahraniční politiku, to je naší a pouze naší věcí. Chcete-li lepší poměr k Československu, pak to závisí na vás a jediné na vás. Vzdejte se svých plánů na podmanění Československa; vezměte laskavě na vědomí spojenectví Československa s Francií a Sovětským svazem; přiznejte se k principu nedělitelnosti míru a kolektivní bezpečnosti - a my jsme kdykoliv ochotni uzavřít na tomto podkladě smlouvy i s vámi, ač věřte, že se nám při pohledu na vás žaludek obrací. Nechcete-li, je nám velmi líto, ale nemůžeme si pomoci. Vezměte však na vědomí jedno: Přijdete-li si to, co vám dobrovolně nikdy nedáme - přijdete-li si to vzít násilím, pak od Šumavy přes Krkonoše až po Jeseníky narazíte na linii, která bude utvořena nejen z betonu a železa, nýbrž i z našich živých těl. A rozmyslete si to velmi, velmi dobře! Neboť nebudeme sami. Bude s námi Rudá armáda Sovětského svazu. Bude s námi armáda Francie Lidové fronty. Bude s námi veřejné mínění všeho, co je pokrokové na tomto světě. A bude s námi - a před tím se třeste nejvíce - dělnická třída Německa, armáda Thälmannova! A tak, pane Hitleru, zvony, jimiž budete harangovat k válce proti Československu, mohou poměrně brzy vyzvánět umíráčkem vám!

Ano, taková by měla být odpověď každého československého demokrata a republikána na zpupné požadavky Hitlerovy. V takovém případě by také Hitlerovi při jeho veškeré drzosti a troufalosti spadl hřebínek. Ano, je nás v Československu jen 15 milionů. Ale kdyby těchto 15 milionů bylo jednotno vůči Hitlerovi, pak by si tento pán na nás vylámal své zuby. Tím více, že nejsme sami, že za námi stojí veřejné mínění celého světa.

Avšak mezi těmito 15 miliony jsou lidé, kteří v této chvíli svrchovaného nebezpečí šíří paniku, volají po kapitulaci. Hitler před hradbami je nebezpečí velké dost. Ale Hitler před hradbami v součinnosti se svými pomocníky uvnitř hradeb – toť životní nebezpečí.

A hleďte: Není náhoda, že fronta těch, kteří drží palec španělským Francům a Molům, je v podstatě totožná s těmi, kdož volají po kapitulaci před Hitlerem. Henlein i Eszterházy, Hlinka i Kramář, Vraný i Stříbrný – všichni tito obdivovatelé španělských pučistů, všichni tito páni, ten v té, onen v oné formě, žádají, aby Československo přistoupilo k jednání s Hitlerem na podkladě jeho podmínek. Co k tomu říci? Věru, zde je každé slovo slabé. A to nejhorší a nejnebezpečnější je, že mezi těmito spiklenci proti bezpečnosti a existenci republiky je jedna strana vládní – reakční vedení agrární strany, jehož mluvčím jsou oficiální agrárnícké noviny s šéfredaktorem Vraným v čele.

V neděli se stala taková věc: Na jedné schůzi mluvil Henlein. Prohlásil, že o všem není možno mluvit veřejně. Prý podobně jako v zákopech se nemluví o útoku, který má být za dva dny zahájen. To jsou úžasné, neuvěřitelně troufalá slova. Henlein docela otevřeně ohlašuje útok na republiku. A je mu to dovoleno. A nejen to. Největší vládní strana s ním nadále paktuje a jedná. Největší vládní strana, její reakční vedení, stále počítá s možností Henleinovy účasti ve vládě této republiky! Jak to nazvat? Opakuji: Každé slovo je slabé. A dodávám: Jestliže ve středověku strážé hlásily, že „zrada se plíží pod hradbami“ – pak nutno dnes z plných plic vykřiknout, aby v této republice slyšel kdekdo: Občané, republikáni, demokraté – zrada se zahrnula uvnitř hradeb!

Co dodat? Snad výstrahu na adresu vůdců socialistických stran, na adresu všech upřímných demokratů a republikánů: Lidé, otevřete oči, procitněte, vzpamatujte se, vzchopte se! Než bude pozdě. Na našich hrdlech, na hrdlech nás všech, na hrdle republiky je hozena smyčka. Jeden konec drží v ruce Hitler, druhý zdejší reakce. Dejme se dohromady a přerazme ruku zdejší reakci. Běží o mnoho,

běží o vše! Běda vám, ukážete-li se i v těchto osudových chvílích úzkoprsmými a malichernými!

Snad nutno apelovat na prosté stoupence socialistických stran, na všechny demokraty a republikány, na všechny lidi dobré vůle. Tváří v tvář nebezpečí, před nímž všichni stojíme – odsuňme stranou, co nás dělí, a semkněme se v nejširší frontě obrany republiky.

Semkněme se a řekněme hodně hlasitě Hitlerovi: Pane Hitlere, Československo se nikdy, slyšíte, nikdy! nestane provincií Třetí říše!

Semkněme se, a řekněme obdivovatelům a pomocníkům Hitlerovým v Československu: Pánové, zahráváte si s ohněm, chcete-li nám navléci hitlerovský chomout!

Semkněme se a řekněme všem reakcionářům v Československu: Pánové, svět začíná znovu jít doleva. A tento vývoj se nezastaví u Podmokel. I v Československu Lidová fronta a lidová vláda bude!

Bude stůj co stůj!

Zbraně pro Španělsko!

(Z řeči v pražské Lucerně dne 16. září 1936)

Soudruzí a soudružky!

Stojíme uprostřed vzrušujících událostí. Nastávající podzimní a zimní politická sezóna se ohlašuje velmi bouřlivě. V takových dobách se najdou lidé, kteří ztrácejí nervy a projevují sklony k panikářství. My k takovému druhu lidí rozhodně nepatříme. Dovclete mi, abych k některým důležitým probíhajícím nebo nastávajícím událostem zaujal naše stanovisko.

Občanská válka ve Španělsku vstupuje do třetího měsíce. Ukazuje se, že zápas španělského lidu proti krvavým silám fašistické kontrarevoluce je mnohem těžší, než mnozí snad očekávali. Příliš velká byla a je všestranná pomoc, kterou španělské fašistické soldatesce poskytují reakce a světový fašismus. A španělský lid tak musí odstranit nejen staletou špínu a smetl, jimiž feudalismus zaplavil jeho vlastní zemi, nýbrž musí současně bojovat s fašistickou reakcí světovou. Není proto divu, že španělský lid, který proti těmto silám takměř z ničeho vydupal mocnou obranu, nemohl dosud fašistické reakci zasadit tak zdrcující rány, z nichž by se nevzpamatovala. Jen malověrní vrtkavci a poraženci mohou nad tím upadat v paniku.

My víme: Tak, jak věci nyní ve Španělsku stojí, pracuje pro španělský lid čas! Španělský lid a španělská vláda potřebuje času, aby organizovali jednotnou armádu s jednotným vedením. Španělský lid a španělská vláda potřebují času, aby v zemi reorganizovali výrobu a zejména zdvojnásobili výrobu válečného materiálu. Španělská vláda potřebuje času, aby provedením pronikavé agrární revoluce ve prospěch rolníků a bezzemků zničila materiální základnu feudalismu a fašistické buržoasie, pevně přimkla masy rolníků k revoluci a působila k rozložení povstalecké armády. Španělský lid se podobá obru, který v této chvíli sbírá své síly a nabírá dechu, aby se mohl rozmáchnout k rozhodující ráně.

Potulují se zde po Praze a jinde po různých kavárnách lidé, kteří se odvažují prskat jed a špínu na Komunistickou stranu Španělska. Prý španělské komunisty zrazují věc španělské revoluce. Prý ji zaprodávají buržoasii. Prý jsou málo radikální. Nuže, vy kavárenští

„hrdinové“, nevíte-li to ještě, pak vězte: Z vašich radikálních rad může mít největší radost Franco a Mola. Hle, oč běží:

Ve Španělsku byla vytvořena lidová protifašistická fronta. Nejen ve volbách, nejen hlasovacím lístkem, ale i na barikádách a v zákopech. A teď, kdy běží o to, odrazit krvavý nápor fašistického vraha, kdy běží o to, ubránit vydobité, přivést demokratickou revoluci k vítěznému konci, kdy běží o to, semknout všechny dosažitelné síly bez rozdílu politické a sociální příslušnosti k rozhodujícímu zápasu se společným nepřítelem, s fašistickou reakcí – v této chvíli se svádějí „rady“ různých „radikálů“ k jednomu: Rozbít frontu revoluce, izolovat předvoj dělnické třídy, zahnat masy rolnictva a republikánského maloměšťáctva od spojení s dělnickou třídou do náruče fašistické kontrarevoluce. Není očividné, že něco podobného si mohou přát jedině Franco a Mola a všichni jejich mezinárodní spojenci?

Věřu, věc dělnické třídy Španělska je v dobrých rukou. Je nehynoucí zásluhou Komunistické strany Španělska, že dovedla překonat izolaci dělnické třídy, že dovedla uplatnit skutečně vedoucí úlohu španělské dělnické třídy v demokratické revoluci, že dovedla okolo dělnické třídy soustředit všechny protifašistické a protifeudální vrstvy španělské společnosti a že spolu s nimi v široké Lidové frontě provádí a provede demokratickou revoluci až do konce. To zajistí španělské dělnické třídě také rozhodující, vedoucí vliv na vývoj příštích událostí ve Španělsku. Ale i hlupák musí pochopit, že napřed musí být do pekla posláni Molové a Francové, že je to to první, to bezprostřední, to hlavní, to rozhodující, čemuž musí být vše ostatní podřízeno! Za takového stavu věcí může jen bídný maroder cosi kuňkat o zradě španělské revoluce španělskými komunisty.

Jestliže španělský lid pod vedením dělnické třídy vynakládá přímo nadlidské úsilí, aby porazil fašistickou reakci, pak má svaté právo požadovat plnou pomoc a podporu všech, kdož ve světě jsou anti-fašisty a demokraty. Pravda, s hrdinným španělským lidem sympatizuje každý, kdo není sám fašista a reakcionář.

Ale platonická sympatie nestačí. Pravda, na mnohých místech, v mnohých zemích je hnutí pro praktickou solidaritu se španělskými bojovníky. Ale toto hnutí není jednotné, není vedeno společně všemi dělnickými organizacemi a společně všemi antifašistickými silami. Oč účinnější by byla praktická, morální, politická a materiální pomoc, kdyby byla vedena společně a jednotně! Oč větší by byl tlak veřejného mínění na různé nefašistické vlády, aby skoncovaly s neudržitelným stavem blokády legální španělské vlády, zatím co pu-

čisté dostávají od svých fašistických kolegů ze zahraničí vše, čeho potřebují! Vždyť jak je možné, že dělnická třída, ne, celá pokroková veřejnost na př. u nás snese, když se jí zakazují dokonce i sbírky ve prospěch španělského lidu? Je to možno vysvětlit jen roztržštěností a nejednotností solidární akce.

Je nutno velmi jasně a hlasitě prohlásit, že my, komunisté, ať je to v kterékoliv zemi, neuznáváme stanovisko bojkotu legální španělské vlády. Není naší vinou, že zejména různé demokratické vlády dosud na tomto nepochopitelném stanovisku setrvávají. My neustáváme volat s pařížským lidem: „Děla pro Španělsko!“ My neupouštíme od požadavku, který jsme vytyčili před měsícem na velké schůzi na Slovanském ostrově, kdy jsme řekli:

„Je existenčním zájmem Československa, aby španělští pučisté, tito spřeženci Hitlerovi, byli poraženi. Neboť jejich vítězství by posílilo válečnou frontu všech fašistických států, které ukládají o mír a samostatnost Československa. Žádáme proto, aby československá vláda nekladla žádné překážky těm, kdož organisují pomoc legální španělské vládě a španělskému lidu, zejména aby nečinila žádných překážek eventuálním nákupům výzbroje a výstroje pro španělskou republikánskou armádu. To platí tím více, poněvadž zde běží o zákonitou vládu, která je Československem uznávána. To platí dvojnásob, poněvadž fašistické Německo a Itálie se čerta starají o „neutralitu“ a horečně vyzbrojují pučisty. Jsme přesvědčeni, že českoslovenští kovodělníci by s radostí pracovali na zbraních a letadlech, které by španělskému lidu dopomohly k vítězství jeho spravedlivé věci.“

Španělský lid napíná doma všechny síly, aby porazil fašistickou kontrarevoluci. Je nutno, aby světová protifašistická veřejnost ve všech zemích semkla podobně svoje šiky a učinila ještě daleko víc pro pomoc španělskému lidu.

Španělský lid bojuje za věc nás všech!

Učiniťme všichni vše, abychom španělskému lidu pomohli!

Ve Španělsku nás čekají ještě těžké zkoušky.

Ale nakonec se přece stane skutkem heslo: Španělské kontrarevoluci – zmar!

Republiku může uhájit jen lidová fronta

(Z řeči v poslanecké sněmovně NSRČ dne 1. prosince 1936)

U příležitosti generální debaty o státním rozpočtu považujeme za nutné věnovat pozornost některým zahraničněpolitickým otázkám, které se dotýkají zájmů Československa.

Běží především o události ve Španělsku. Pátý měsíc tam již probíhá vojenská intervence fašistických států, Německa a Itálie, proti legální španělské vládě. Čtvrtý týden již je tam bombardováno a ničeno hlavní město země, Madrid. Po tisících jsou tam bestiálně vražděny děti, ženy, starci, nemocní a ranění. Dějiny neznají příkladu podobných úžasných zvěrstev – a přece československý parlament dosud nepovažoval za nutné zabývat se španělskými otázkami meritorně a zaujmout k nim patřičné stanovisko, ačkoliv je jasné, že to, co se dnes ve Španělsku odehrává, není soukromou záležitostí Španělů, nýbrž záležitostí celého světa.

Ve Španělsku to začalo vojenskou vzpourou fašistických generálů proti legální vládě. Tato vzpoura byla však již ve svých začátcích osnována v dohodě s jinými fašistickými státy, především Německem a Itálií. Německo a Itálie také od začátku zásobovaly své pučistické chráněnce veškerým potřebným válečným materiálem, penězi i lidmi, zatím co demokratické státy, především Anglie a Francie, strčily jako pštros hlavu do písku a držely se fikce o nevmešování. A nyní Berlín a Řím nasadily své od začátku provozované intervenční politice korunu tím, že i ve vsí formě uznaly Francovu vládu, takže každý dnes vidí, že ve Španělsku válčí vlastně Hitler a Mussolini s tím cílem, aby zničili nezávislost Španělska, aby se o tuto zem rozdělili a učinili z ní svou kolonii a základnu k dalším (konfiskováno) výpadům proti světovému míru a světové demokracii. Jestliže Japonsko začalo předělovat svět na Dálném východě, v Mandžurii a Číně, jestliže Itálie pokračovala s předělováním světa v Africe, v Habeši, tu nyní Německo a Itálie začínají s pokusem o předělování světa v Evropě, přímo před nosem demokratických velmocí, ve Španělsku. Válečná intervence fašistických států ve Španělsku ukazuje nový fašistický způsob dobývání a podmaňování cizích území. (Konfiskováno) válčíš vesele cizíma rukama,

pod cizí vlajkou, cizím jménem, aniž vypovídáš sám válku, provádíš mobilisaci a uvádíš vlastní armádu v pohyb. A přitom ještě ze sebe uděláš hotové nevinátka, poněvadž podepíšeš pakt o neutralitě (*konfiskováno*). Aby se tak nestalo, na tom má velký zájem také Československo, již prostě z toho důvodu, aby se samo nestalo obětí podobného útoku ze strany Třetí říše. Československo má životní zájem na tom, aby ve Španělsku byl Hitler poražen, neboť jinak bychom přišli my velmi brzy na řadu. Není přece náhodou, že Goebbels provádí svou stupidní, lživou, ale vytrvalou a houževnatou propagandu o tom, že Československo je výpadní branou bolševismu ve střední Evropě. Je přece známo, že Hitler má v Československu své Francý a Moly v podobě henleinovských pohlavárů. Není žádným tajemstvím, že tato společnost vytváří psychosu občanské války. Všichni slyšeli, jak Henlein mluvil cosi o dvou dnech před útokem a jak Rosche prohlásil, že Československo není posledním slovem dějin. Je všeobecně známo, jak bohapustě štvě říšský rozhlas proti Československu a jak každé rozbití schůze henleinovci líčí jako bolševické nepokoje v Československu.

Mám zde náhodou právě dnes dopis, došlý našemu klubu, který ilustruje tyto metody. Přečtu jej. Není dlouhý, ale charakteristický. Je to dopis z Trutnova. Tam naši soudruzi píší: „Dne 16. listopadu se konala v Trutnově schůze strany, na které promluvil soudr. Trapp o úkolech komunistické strany v nynější situaci a také o obraně republiky. Jednal zevrubně o těchto otázkách v souvislosti s nutností vytvořit jednotnou frontu a lidovou frontu a s nebezpečím, že je republika ohrcžena vnitřními fašistickými silami, i o nebezpečí přepadu republiky fašistickými státy. Na schůzi členů strany byl jednomyslný názor, že politika strany je správná a že musíme také bránit republiku proti fašistickému útoku.“ To o průběhu členské schůze.

V průchodu u dveří spolkové místnosti poslouchal však po celé hodiny vedoucí SDP trutnovské, pan Streitenberger. Dne 17. listopadu přinesla „Die Zeit“ zprávu, že se v Trutnově konala schůze komunistů, na které referoval komunistický poslanec o přípravách k občanské válce.

Dne 23. listopadu přinesl již německý rozhlas vratislavský tuto zprávu ve svém podání zpráv, a to v této formě: „Komunistická strana republiky Československé koná přípravy k občanské válce, pořádá v celé zemi schůze, na nichž připravují občanskou válku“ a že se dne 16. listopadu konala také v Trutnově taková schůze, na které komunistický poslanec štvál k občanské válce.

Prosím, o členské komunistické schůzi, kde se mluví o obraně republiky, říšský rozhlas na základě relací pánů henleinovců rozšiřuje zprávu, že komunisté připravují v Československu občanskou válku. Naproti tomu je známo – a to není Goebbelsův výmysl, nýbrž fakt – že Henleinova strana organisuje tajné anebo různě maskované úderné oddíly, provádí soustavná polní cvičení a je v těsném styku s údernými oddíly v Třetí říši. A kdo za těchto okolností pochybuje o tom, že může Třetí říše jednoho krásného dne organisovat v Československu puč, že se může postavit za pučisty pod záminkou, že tím zachraňuje Evropu před bolševismem, že pod touto průhlednou záminkou může proti Československu provést vojenskou intervenci? Uznává-li dnes fašistické Německo burgouskou „vládu“, co mu bude bránit, aby zítra neužalo nějakou vládu v Aši anebo v Chebu? A je-li dnes bofen a ničen Madrid německými bombami, německými letadly, kde je záruka, že podobný osud nestihne zítra Prahu? Pravda, nejučinnější zárukou by bylo, kdyby byl ve Španělsku Hitler poražen. (*Konfiskováno*.)

Stojí-li otázka takto, není možno přejít mlčením stanovisko české reakce ke španělským událostem. Vraní, Kahánkovci, Stoupalové, Stříbrní a Kramářové se od začátku v plném rozsahu postavili za španělské pučisty a za jejich zahraniční protektory. Při nejmenším novinami. To není privátní záležitostí těchto pánů. To musí být zhodnoceno politicky a musí být z toho vyvozeny politické závěry. Uvažte jen, oč běží. Běží o to, že v českém politickém táboře jsou strany, skupiny, lidé, kteří schvalují generálský puč proti legální demokratické vládě, kteří tleskají neslychaným fašistickým zvěrstvům a jsou nadšeni ubíjením tisíců a tisíců demokratů a republikánů. (*Konfiskováno*.) Je jasné, že tím se tito lidé sami stavějí na pranýř hanby, je jasné, že by jim mělo být vpáleno v čelo Kainovo znamení a že by měli být vyloučeni z národa, aby se jich každý slušný člověk štítil jako moru. A nejen to. Tito čeští Marokánci a Berbeři drží palce svým španělským kolegům, vědí, že proti legální španělské vládě vede vlastně válku Hitler, ač vidí, že případné vítězství Hitlerovo ve Španělsku by přineslo smrtelné nebezpečí pro Československo. Není jasné, že si tito lidé, tito čeští Marokánci, dávají sami vysvědčení velezrady? Ano, neskrývaná solidarita Vraných, Stříbrných s Francý a Hitlerem není privátní záležitostí těch lidí, nýbrž kvalifikovaným úkladem proti Československé republice.

Pokud běží o oficiální politiku československé vlády v záležitostech španělských, tu nutno říci, že tato politika stojí jednak pod

terorem oněch českých Marokánců a jednak připomíná politiku pštroší. Je pobuřující, jestliže se pod nátlakem českých Marokánců stále ještě zakazují sbírky pro španělskou demokracii a různé projevy solidarity se Španělskem, a je nepochopitelné, že československá vláda se dosud nepřipojila k iniciativě Sovětského svazu, aby byla účinně znemožněna vojenská intervence fašistických států ve Španělsku a aby se legální španělské vládě dostalo jejího mezinárodního práva.

Opíráme se o mínění zdrcující většiny obyvatelstva v Československu a o přímá usnesení stovek a stovek veřejných schůzí, závodních výborů, nejrůznějších organizací dělnických a rolnických, když od československé vlády žádáme, aby: 1. Československo se připojilo k iniciativě Sovětského svazu ve věcech Španělska; 2. aby formálně protestovalo proti intervenci Německa a Itálie ve Španělsku a proti bombardování Madridu; 3. aby poskytlo španělské vládě všechna práva, která jí jako legální a Československem uznané vládě přísluší; 4. aby podporovalo žádost Španělska o svolání mimořádné schůze Společnosti národů a o prohlášení Německa a Itálie za útočníky; 5. aby byly povoleny sbírky pro Španělsko a všechny projevy solidarity se Španělskou republikou. Konečně navrhuje, aby československý parlament se usnesl o projevu sympatií a solidarity se španělskými cortesey, se španělskou republikánskou vládou a s hrdinnými obránci Madridu.

Druhá mimořádná politická věc, o níž nutno v rozpočtové debatě mluvit, se týká německo-japonské válečné smlouvy. Tato smlouva je navenek deklarována jako smlouva proti Kominterně. Někteří lidé říkají, že namísto Kominterny se má číst Sovětský svaz. Najdou se jistě i v Československu takoví mudrci, kteří říkají: Ať už je to proti Kominterně nebo Sovětskému svazu, my jsme aspoň z obliga, neboť nás se to netýká. Pravda je, že ani Kominterny, ani Sovětský svaz nepotřebují, aby se někdo o ně staral. Postarají se o sebe samy. Ale všichni ti naivní lidé, kteří ještě věří Hitlerovu slovu, by si měli uvědomit, že poslední německo-japonská smlouva je vlastně namířena proti všem nefašistickým státům, že Hitler přes bolševismus a přes Sovětský svaz střílí vlastně na ně. Je přece jasné, že proti Kominterně nepotřebuje a nepotřeboval Hitler zavádět brannou povinnost a tím méně ujednávat nějakou vojenskou smlouvu s Japonskem a různé tajné pakty s Itálií. Kominterny přece není žádným státem s vlastním územím, s vlastní brannou mocí, proti níž by bylo možno vést válku a dokonce v bloku s několika státy jinými. Hitler zde skutečně podceňuje až

urážlivě soudnost celého světa, jestliže svou válečnou smlouvu s Japonskem deklaruje jako smlouvu proti Kominterně.

Pokud běží o Sovětský svaz, tu je jisto, že německo-japonská smlouva je namířena přímo proti Sovětskému svazu. Ale se Sovětským svazem to má háček. Chuť a zálsk na Sovětský svaz mají jistě jak Hitler, tak Japonsko. Což o chutě! O ty by nebylo, těch je víc než dost. Ona liška v bajce měla totiž také chuť na hrozny. Ale není sporu, že sovětské hrozny visí příliš vysoko a že jsou setsakramentsky kyselé pro tu fašistickou lišku, která by je chtěla ukrást. Ano, hrozny jsou příliš vysoko. A proto není divu, že zklamaná fašistická liška hledá odškodnění jinde, blíže. A vskutku, stačí si zopakovat některé skutečnosti z posledních let.

Vezměte na př. Japonce. Japonci už léta letoucí, jak je známo, zachraňují civilisaci před bolševismem na Dálném východě. Americe a Anglii po léta namlouvají, že jsou - oni jediní - povolání k tomu, aby od pobřeží Tichého oceánu odehnali Sovětský svaz. „Prý“, povídají, „strýčku Same a mister Bulle, dejte nám volnou ruku a my půjdeme hrr na Sověty.“ A zatím? Zatím milí Japonci zabrali Mandžurii, vnitřní Mongolii, několik čínských provincií a lezou stále hlouběji do zelf - komu? Právě Americe a Anglii. Proč tak postupují? Že by je snad přešla chuť na sovětský Dálný východ? Jistě ne, kdepak, chuť je nepřesla, ale v Číně mají cestu více méně volnou, kdežto na sovětské hranici, na Amuru stojí pověstná „dálnovostočná“ Rudá armáda, a ta ovšem Japoncům nahání respekt. Čili: skutečně, páni henleinovci, sovětské hrozny jsou kyselé.

Anebo podívejme se na Mussoliniho! To jest také starý zachránce civilisace před bolševismem, ale přitom mimochodem zabral Habeš. Ne bolševismus, ale Habeš - a posadil se právě Anglii na nejdůležitější životní tepnu.

A co Hitler? Ten se snad již narodil s protibolševickým vřískotem, jeho první výkřik pravděpodobně byl: Ať zhyne bolševismus! A dnes a denně polyká bolševiky a Sovětský svaz a celou Evropu a celý svět volá do křížáckého tažení proti Sovětskému svazu. Zatím však roztrhal vojenské články versailleské smlouvy, kterou nepodepsal Sovětský svaz, nýbrž Francie, Anglie, Československo atd. Svévolně roztrhal locarnskou smlouvu, kterou Německo neudělalo se Sovětským svazem, nýbrž s Francií a Anglií. Obsadil vojensky Porýní a posunul svoji armádu ne na hranice Sovětského svazu, nýbrž na hranice Francie a Belgie. Opevňuje Rýn a ohrožuje svými dalekonosnými děly Štrasburk a Paříž, nikoliv Moskvu. Staví hustou

sť letišť a velkých autostrád, které nesměřují k Moskvě, nýbrž k Paříži, Bruselu, Amsterdamu, Praze a Varšavě. Svévolně zrušil smlouvy o mezinárodních plavbách po Rýně, Labi, Odře, porušuje tím životní zájmy ne Sovětského svazu, nýbrž mimo jiné také značně zájmy Československa. A konečně Hitlerovo nynější španělské tažení není ani tak namířeno proti státním zájmům Sovětského svazu, jako proti posicím Anglie a Francie v Atlantickém oceánu a Středozemním moři.

Taková je tedy jarmareční taktika těchto fašistů a hakenkreuzlerů: plnou hubu hysterického protibolševického vřesku, ale Moskva je daleko, sovětské hrozny vysoko a Rudá armáda mocná. A proto než na ni dorosteme, budeme se zatím hojit na těch, kteří jsou slabší, kteří nejsou tak mocní. (*Konfiskováno.*) Československo má dvojnásobný důvod, aby odmítlo německo-japonskou válečnou smlouvu, neboť je také namířena proti Československu, jest jí ohroženo také Československo. Ostří této smlouvy, pokud je namířena theoreticky proti všem nefašistickým státům a prakticky proti nám, proti Československu, spočívá v klausuli, že Německo a Japonsko se zavazují potírat bolševismus doma i v cizině. Je vůbec nutno uznat, že fašistická drzost a cynismus neznají mezí. Ještě nikdy nebyla s takovým cynismem deklarována zásada vměšování se do vnitřních záležitostí jiného státu. (*Konfiskováno.*) On uvažuje takto: Já prohlásím, že ta neb ona země, kterou si vyhlédnu, je rejdištěm bolševismu. Vyberu si k tomu na př. Československo. To je mi nejbližší. Tam mám nejvíce svých agentů, tam mám nejvíce „Franců“ a „Molů“. V tom Československu budu svými agenty všemožně podporovat všechny možné provokace, všechny ničemnosti svých vlastních lidí překrouťím prostě goebbelsovsky na komunistické rejdy a prohlásím do světa – mám k tomu Königs-wusterhausen – že pražská vláda vlastně propadla vlivu bolševismu, že není s to bolševickou vlnu zastavit a že v důsledku toho je Evropa na pokraji bolševické propasti. Když si to tak všechno připravím, tak tam s pomocí svých agentů – mám jich tam dosti – něco důkladného semelu a prohlásím to za bolševický puč nebo za boj proti bolševismu. Sám sebe budu pasovat na zachránce Československa a na zachránce evropské civilizace. Podle smlouvy, kterou mám s Japonskem, budu intervenovat úplně legálně na záchranu civilizace proti bolševismu.

Tak uvažuje ten fašistický „Raubritter“ a jestliže by snad někdo myslil, že je to nějaká umělá konstrukce, ať se podívá do Španělska, uvidí, že právě tak nebo podobně tam Třetí říše dnes provádí vá-

lečnou intervenci. Za takovýchto okolností je neslýchané, že se najde český list, který má odvalu omývat moučením a hájit německo-japonskou smlouvu, hájit ji nota bene nehorázným tvrzením, že běží o smlouvu obrannou, vynucenou prý účinností Sovětského svazu. A tento český list je náš starý známý „Vraný-Venků“. Představte si: Hitler šije pytel na nás, na Československo, ta smlouva je jedním z těch pytlů – a pánové z „Venkova“ už to předem omlouvají: Hitler prý nic, on je nevinátko, on muzikant; to Stalin ho dráždí, Stalin útočí na Hitlera a Hitler, chudák, se jen brání. Tohle si dnes troufá v Praze uveřejnit český list, list nejsilnější vládní strany. Ovšem, pokud se týká Vraného a jeho kolegů – co chcete? Vraní páni jen tím znovu potvrzují, že jsou spřeženci Hitlerovými, že jsou nepřáteli republiky a velezrádci.

Třetí mezinárodní politická otázka, dotýkající se životních zájmů Československa, je svévolné zrušení t. zv. říčních aktů Německem. Především se na tomto příkladě znovu ukazuje, jakou cenu mají pro Třetí říši mezinárodní smlouvy a k tomu smlouvy mezinárodně zaručené a kontrolované. Je to nová lekce všem těm, kteří Československu radí, aby se vzdalo obranných smluv se svými přáteli a ujednalo s Německem nějakou dvoustrannou smlouvu bez záruk třetí mocnosti. Hitler roztrhal už řadu smluv garantovaných Anglií a každý si může na prstech spočítat, co by dělal se smlouvou, kterou by negarantoval nikdo. Ta by pro něho zřejmě znamenala méně než cár papíru. A zapomněl-li snad někdo v Československu na tento ryze hitlerovský poměr k smlouvám, úmluvám a dohodám, pak mu to mohlo vypovědění říčních aktů připomenout. Na první pohled je zřejmo, že tímto činem je nejvíce postiženo Československo, neboť Labe a Hamburk jsou pro československý zahraniční obchod nejdůležitější tepnou. Dříve mělo Československo mezinárodní záruky, že nebude Německem šikanováno a vydíráno; dříve zde existovaly pro Německo určité mezinárodní závazky a mezinárodní kontrola; dnes však tomu je jinak, neboť Hitler se na Labi, v Hamburku a jinde zbavil mezinárodních závazků i kontroly, čímž také Československo ztratilo mezinárodní záruky. Kdyby dnešní Německo nebylo fašistickým Německem, pak by odstraňování mezinárodních záruk nebylo pro Československo nic tak zlého. S demokratickým Německem, které respektuje smlouvy, by bylo možno se vzájemně dohodnout bez třetího. Ale takhle je věc jiná, mnohem nebezpečnější, neboť československá plavba na Labi se stane objektem vydírání a nátlaku na Československo se strany Třetí říše, vydírání nejen po stránce hospodářské, nýbrž zejména po stránce

politické. Fašistické Německo má dnes možnost položit Československu kdykoliv nůž na krk: Buď mi vyhovíš v tom a v tom, anebo ti vnutím takové podmínky plavby po Labi, že ti z toho bude horko. Takhle dnes otázka stojí.

A vzhledem k takovému stavu věcí je nepochopitelné, že vláda nic nepodniká, aby obhájila ohrožené zájmy. Snad se namítne, že to není nutné, když Německo prohlásilo, že na Labi i v Hamburku zůstane prakticky vše při starém. Pravda, Německo to sice prohlásilo, ale kde je nějaká záruka, že to také prohlásí zítra anebo že zítra neprohlásí něco jiného? Kdože je takový blázen, aby věřil Hitlerovi na slovo a nadto ještě v okamžiku, kdy roztrhal staré smlouvy, to je, porušil staré smlouvy? Je jasno, že za Třetí říše ani v tomto případě sliby nemají ceny zlámané grešle, a je jasno, že československá vláda je povinna s tím počítat a zabezpečit se jinak.

Proto navrhuje, aby Československo vzneslo otázku jednostranného zrušení říčních aktů Německem do Společnosti národů a žádalo mezinárodní záruky, jimiž by Německo bylo nuceno respektovat převzaté závazky. Snad někdo namítne, že by to byla bezvýsledná cesta. Říkáme, že právě v tom je bída, že fašistickým státům dosud prošlo všechno beztrestně, že postižení vždy jen dosud resignovaně pokrčili rameny a prohlásili, že se nedá nic dělat. Jsme přesvědčeni, kdyby byla od počátku padla kosa na kámen, že by byl také spadl fašistický hřebínek. Ale zdravý rozum dá, že z dosavadního ustupování před fašistickými provokacemi nelze odvozovat, že nejmoudřejší politikou by bylo ustupovat do nekonečna. Jednou tomu musí být učiněn konec a na tom má právě Československo zvlášť životní zájem.

Přejdu nyní k některým problémům vnitropolitickým. Očividné je, že v situaci, kdy republika je vážně ohrožena úklady zahraničního fašismu (*konfiskace*), má pro obranu republiky vnitřní její režim svrchovaný význam. Možná, že se v tomto parlamentě najdou ještě lidé, kteří buď z krátkozrakosti nebo ze zlomyslnosti se budou nadále snažit zdiskreditovat pozitivní stanovisko komunistů k obraně republiky, stanovisko jedné z nejsilnějších stran Československa. Vidí-li však páni dále než pod okna svých stranických sekretariátů, musí pochopit, co to znamená, když se komunisté vysloví pro obranu republiky. Měli by konečně nechat těch naivních a hloupoučkových triků, jimiž se dosud snaží proti zájmům republiky zdiskreditovat naše pozitivní stanovisko k její obraně. Je prý pozdě, proč prý komunisté nemluvili o obraně republiky dříve, před 10 lety, proč tak činí teprve dnes? Komunisté nemluvili o obraně

republiky prostě proto, že nebyla ohrožena. Dnes, kdy je republika ohrožena, sedí ve vaší vládě lidé a největší strana je ovládána lidmi, kteří chtějí republiku prodat Hitlerovi. Proč prý komunisté hlásali právo na sebeurčení národů až do odtržení a proč prý dnes říkají, že nedají ani jednu vesnici Hitlerovi, Horthymu nebo Pilsudskému? Inu prostě proto, že skutečná národní rovnoprávnost, provedení toho, co komunisté hájí a navrhovali, by vedlo k tomu, že bychom dnes v republice neměli žádného Henleina, ani Eszterházyho, ani Sidora, Fencika a Wolfa, prostě nikoho, kdo by šilhal k Berlínu, Varšavě nebo Budapešti. Říkají: Proč hlasují komunisté proti státnímu rozpočtu na armádu, jsou-li vskutku pro obranu republiky? Inu prostě proto, nebo právě proto, že jsme pro skutečnou obranu státu, hlasujeme proti předloženému rozpočtu. Hlasování pro rozpočet by znamenalo vyslovení důvěry dnešnímu vládnímu režimu, k němuž my a s námi velká většina lidu důvěru nemáme (*konfiskováno*). My máme Machníkovi hlasovat pro jeho rozpočet? (*Konfiskováno*.)

Podívejme se na problém obrany republiky se stanoviska sociálního. Není třeba žádné zvláštní duchaplnosti, aby každý pochopil, že skutečná ochota bránit republiku se zbraní v ruce předpokládá jakés takés uspokojení sociálních a hospodářských zájmů oněch aktivních účastníků. Jinými slovy: je nutno dát lidu práci a chléb, aby bylo s úspěchem možno žádat, aby bránil republiku. Co však vidíme u nás? Je fakt, že se prostě ignoruje samozřejmá nutnost zvýšení životní úrovně pracujícího lidu. Málo zemí je v Evropě, kde je produktivita práce tak velká, jako v Československu, ale současně je málo zemí v Evropě, kde je tak nízká životní úroveň, jako u nás. Kam ten rozdíl jde? Rozdíl jde zřejmě do kapes kapitalistů. Když výroba a zaměstnanost klesly, zaměstnavatelé byli všude jako na koni a žádali snížení mezd, prý je krize a nelze platit takové vysoké mzdy, nutno se podílet na té bídě, kterou máme, všichni společně. Dnes výroba a zaměstnanost stoupá, ale nikomu z pánů zaměstnavatelů nenapadne, aby stejně rychle spěchal podělit se o dobré výsledky se svými dělníky. Tak máme dnes takový stav, že ačkoliv výroba a zaměstnanost stoupá, zisky stoupají, životní úroveň nestoupá, naopak v mnohých případech je snižována a dělníci se dnes musejí se zaměstnavateli přímo hrdlit o mizernou drahotní výpomoc, o pár korunek. Jestliže někdo má na srdci skutečně obranu republiky, jak může snést takový stav? Jak může snášet takový stav, kdy tisíce a miliony lidí trpí podvýživou, ačkoliv zde je reálná, materiální možnost ukojit jejich požadavky?

A vláda? Vláda v tomto případě prstem nepohne, aby se státního stanoviska přiměla fabrikanty k ústupnosti vůči těm skromným dělnickým požadavkům. Je možno snad namítnout, že vláda nemá vlivu na to, jak se utvářejí mzdové poměry, že nemůže diktovat fabrikantům, jaké mzdy mají nebo nemají platit. No dobře, vezměme tedy drahotu. V Československu je téměř všechno zkartelováno. Máme přes 900 kartelů. Téměř veškeré zboží prochází kartelovou výhň, jeho ceny jsou určovány kartely. Na drahotu kdekdo nadává, i Stříbrný dokonce ve svém plátku štve proti kartelům a proti drahotě, mluví proti nim ministři, dr. Hodža proti nim mluvil, ten onen mluvil, všechno nadává, není zde v parlamentě snad nikoho, kdo by se odvážil vystoupit a říci: Kartely mají pravdu a já jsem také pro jejich dnešní cenovou politiku. Ale ceny zůstávají stále stejné. Kartely si zdrazují podle svého a vláda nezakročuje, ačkoliv k tomu má právní, legální možnost, ačkoliv zde v tomto případě zkartelované hospodářství je jaksi diktováno a snížení cen je organizačně i technicky úplně možné a proveditelné. A vláda přece jenom nezakročuje. Řekne-li nám snad někdo, že dosavadní zákon k tomu nestačí, ať tedy předloží zde vláda v parlamentě zákon proti kartelům, který by vládě umožnil nařídit snížení kartelových cen. Všechny kartelové ceny jsou více méně neodůvodněné. Rád bych věděl, kdo by zde v parlamentě si troufal hlasovat proti takovému zákonu. Ale vláda to nedělá. To znamená, že na její rozhodování v tomto případě mají vliv více kartely a monopoly, nežli volání nejšířší veřejnosti.

Možno snad říci, že těch 900 kartelů zrušit naráz je mnoho, že to nejde, že je to příliš bolševické. Dejme tomu. Ale pak by bylo záhodno vzít na paškál aspoň některé kartely, ty, které obzvláště řvou. Řekněme takový cukrový kartel. Pro cukrobarony je to hotový zlatodůl, každý to ví, po léta a léta se o tom píše, hausfruje se s tím na schůzích, všichni na to nadávají – a cukerní kartel si žije vesele dál. Kde je překážka, aby se cukerní kartel přeměnil, řekněme, ve státní cukerní monopol, když již to musí být zkartelováno? Cena cukru by mohla být nižší, sedláci by mohli dostat více za řepu, mohli by více osívat a státní pokladna by též dostala více. Proč to nejde? Rád bych, aby nám to zde někdo z pánů koaličníků upřímně vysvětlil, proč to nejde, aby vláda použila zákonné moci a změnila cukerní kartel ve státní cukerní monopol a aby tím pro státní pokladnu získala při nejmenším několik set milionů Kč.

Rozhodně je faktem, že to nejde, že se sice mluví, ale nic se nedělá, z čehož plyne jediný logický závěr, že zase zájmy cukerních

kartelářů mají ve vládě větší vliv než zájmy milionů a milionů občanů – spotřebitelů cukru.

Anebo vezměme takový lihový kartel. Z toho již je veřejné pohoršení. Vrabcí na střeše cvrlikají o pohádkových ziscích špiriturových baronů. Mohlo by se říci – a já to říkám – když už je tomu tak, že na špiritusu je možno a nutno vydělávat takové stamiliony, proč to nemá dostati státní pokladna, aby měla pro státní zaměstnance, aby měla na práci, na investice, podpory v nezaměstnanosti atd.? Pročpak ne? Proč ne státní lihový monopol? Organizační technické, finanční a právní překážky nejsou. Přes noc je možno přeměnit dnešní lihové hospodářství na státní lihový monopol a tím získat pro státní pokladnu miliony a miliony příjmů. Všichni jsou pro to. V koalici, jak slyšíme, je jediná strana agrárnícká, která je proti, a ostatní strany jsou pro. A co je příčinou, že to se špiriturovým monopolem nejde? Zase jediný možný závěr, že zájmy špiriturobaronů v koalici váží více než zájmy státu. Marné, nedá se žádný jiný závěr odvodit.

Anebo se podívejme na zbrojařský průmysl. Zbrojařský průmysl má vysokou konjunkturu. Státu draho prodává, dělníkům platí bídné mzdy, i o tu bídnou drahotní několikastovkovou výpomoc se musí dělníci rvát s těmi těžkými prachaři, takže to každého přímo pobuňuje. Hlavním zákazníkem zbrojařského průmyslu je stát. A vzniká logická otázka, proč nezestátnit zbrojní průmysl, proč zisky, které shrabu je takový Schneider z Creuzotu, které shrabu je takový Loewenstein a vůbec majitelé Škodovky – Vraný má také nějaké akcie – nepřevést do státní pokladny, když vlastně jsou to zisky ze státních peněz? A bez státních dodávek by museli zbrojaři zdechnout. Bylo by to logické a účelné. Stát by měl lacinější výrobky, dělníci by mohli platit méně daní na zbrojení, zkrátka všechno mluví pro to, aby se to zestátnilo, zatím však se dožíváme u nás právě v těchto dnech přímo neslýchaného skandálu – dnes se najednou veřejnost dovídá, že v době, kdy nebylo peněz ve státní pokladně, kdy se vypůjčovaly na těžká procenta (*konfiskováno*), že právě v té době se hodilo do Škodovky ze státních peněz 250 mil. Kč. Více než celý akciový kapitál Škodovky, více než co tam akcionáři Škodovky dali, hodilo se jim tam ze státní pokladny. Nikdo o tom nevěděl, ani parlament, ani veřejnost, ani úsporná a kontrolní komise. Dobře, řekněme, dali jim to. Postavme se na to stanovisko, dobře tak, bylo to nutno z těch nebo oněch důvodů, ale proč se toho potom nevyužilo, když už tam státní peníze dali, proč si neřekli: Počkejte, vy Škodováci, my si teď Škodovku zajistíme pro stát. Vždyť to

bylo, jak povídám, více než celý akciový kapitál. Za to by bylo možno Škodovku přímo vykoupit. Nestalo se to. 250 mil. Kč se dalo, léta prošla, stát dával objednávky, Škodovka dočávala, posílala účty, a tak se to vyrovnalo na protiúčet se ziskem nevím už jakým, ale obvyklým zbrojařským, který je ve Francii tuším 200% a ve Škodovce, poněvadž Škodovka má také francouzské o patrona, nebude méně. Jak může vláda něco takového připustit? Zřejmě jen proto, poněvadž v ní převládají zájmy zbrojařů nad zájmy republiky. Nemohu si pomoci, jinak to nelze pochopit, jiný důvod nelze pro to nalézt.

A už z těchto několika příkladů je vidno, že sociální a hospodářská politika dnešní vlády neodpovídá zájmům republiky. A co říci na příklad tomu, co provádějí orgány ministerstva vnitra v německých územích, když se na celou věc díváme s hlediska obrany republiky? Co provádí ministerstvo vnitra ve věci podpor v nezaobývanosti v německých územích? V německých územích jsou okresními úřady a orgány ministerstva vnitra soustavně a hromadně škrtány žebračky. Tisíce rodin, jejichž živitelé jsou již půl roku bez zaměstnání, rodin, které prožívají bídu, o které se nikomu z nás nesní, jsou zbavovány posledních deseti korun. Vcelku běží o pakatel, o několik milionů Kč (*konfiskováno*). V takových poměrech je každá odepřená žebračka vodou na mlýn Henleinův a tím Hitlerův (*konfiskace*).

To jest několik, podle mého soudu, pádných důvodů, pro které nám pro rozpočet dnešní vlády hlasovat nelze. Snad nám někteří socialisté namítnou, že oni nejsou pro vše, co se ve vládě dělá, že nejsou nadšeni, že i oni by si přáli jinou politiku, ale že za daných okolností to jinak nejde. Nuže, podle našeho soudu to není vůbec pravda. Prostředek, který donutí reakci k ústupu, podle našeho soudu, spočívá v jednotné frontě a v lidové frontě. Je nutno se tázat, proč socialisté tohoto prostředku nepoužívají. Oni říkají: Proto, abychom nedráždili reakci, abychom nedráždili Vraného u nás a Hitlera v Berlíně. Nu, ale Vraný je podrážděn stejně dost. Hitler také. Více rozdrážděn být nemůže. Hitler chce spolknout Československo i tak, a Vraný chce dostat v Československu vrchní komando. A tak, jak ho chcete více podráždit? Zkrátka a dobře, reakce jest rozdrážděna stejně dost. A jak se nevyplatí ustupovat, to ukazují zkušenosti z minulého prosince. Tehdy po prosinci přikryli – jak to říkal Stivín – blamáž, mírně řečeno, reakce pláštěm zapomenutí. Vnucovali se do zapomenutí, to je, chtěli strkat hlavu do písku. Ale nezapomněli. Myslili si, že Vraní přijdou k rozumu,

když jim jejich zkrachovaný puč v prosinci nebude nikdo připomínat. Ale co se ukazuje? Ukazuje se, že teď jsou znovu na koni, že přímo ohrožují existenci republiky. Co je může zkrátit? Jedině sjednocená dělnická třída a se sjednocenou dělnickou třídou postupující vrstvy měst a venkova. Prostředkem k tomu je právě lidová fronta. Dnes je situace taková, že o osudu a o složení koaliční vlády rozhodují více méně reakční agrárníci, titíž lidé, kteří vodí deputaci k Hitlerovi do Goslaru.

Vytvoření jednotné lidové fronty u nás by přivedilo takový stav věcí, že o složení vlády by nerozhodovali fašističtí karteláři, nýbrž demokraté, republikáni a lid. Dnes je situace taková, že reakce s plnou vážností pomýšlí na dosazení pravicového reakčního režimu. Útvoření lidové fronty by přivedilo takovou situaci, v níž by v Československu bylo možno pomýšlet na zřízení levicové vlády, bez stoupenců pánů Vraných, těchto agentů Hitlerových. Dnes ještě mají odpůrci lidové fronty ve vedení socialistických stran převahu, dosud ještě mohou lidovou frontu odmítat, ač její vytvoření je životním zájmem republiky. My jsme však přesvědčeni, že přijde, brzy přijde den, kdy členstvo socialistických stran zlomí sabotáž nepřátel jednoty a kdy i v Československu bude uskutečněna lidová fronta, a pak také republika bude obhájena před úklady domácího i zahraničního fašismu.

Trocký ve spolku s Hitlerem

(Řeč na schůzi funkcionářů KSČ Velké Prahy dne 10. února 1937)

Koncem minulého měsíce konal se v Moskvě proces s trockistickou antisovětskou skupinou, s t. zv. paralelním centrem. Při tomto procesu vyšly najevo věci, nad nimiž každému slušnému člověku vstávají vlasy na hlavě.

Na tomto procesu bylo prokázáno, že Trocký sjednal s Hitlerovým Německem a mikadovým Japonskem pakt proti Sovětskému svazu. Dokázalo se, že cílem Trockého paktu s Hitlerem a mikadem bylo urychlení války proti Sovětskému svazu a vojenská porážka Sovětů v této válce. Vyšlo najevo, že Trocký slíbil Hitlerovi sovětskou Ukrajinu a mikadovi sovětské Přímoří a Přiamuří a oběma pak dalekosáhlé hospodářské koncese na ostatním území Sovětského svazu. Přišlo se na to, že Trocký chystal znovupřipuštění zahraničního kapitálu v Sovětském svazu, vydání značné části sovětského průmyslu do rukou kapitalistů, rozpuštění kolchozů, vydání půdy do rukou nové kasty kulaků a statkářů a vůbec vytvoření nové buržoasní třídy, čili jinými slovy, že Trocký chystal restauraci kapitalismu v Sovětském svazu, odstranění sovětské demokracie a zřízení diktátorského bonapartistického režimu, v němž by Trocký hrál roli diktátora. A to vše za pomoci bodáků Hitlerových a mikadových, za pomoci mezinárodního fašismu.

Bylo prokázáno, že Trocký dal svým stoupencům v Sovětském svazu příkaz, aby se v zemi spojili se špiónážní a rozvratnickou organizací Německa a Japonska, aby společně s ní organizovali špiónáž, sabotáž, diversantské akty, jakož i individuální teror proti představitelům sovětské vlády a strany. Ukázalo se, že tato spolupráce trockistů se špiónážní a diversantskou organizací Třetí říše a Japonska skutečně existovala a že trockisté spolu se svými fašistickými spojenci mají na svědomí dlouhou řadu špiónážních, rozvratnických, sabotážních a teroristických činů, jimž padly za oběť desítky a desítky životů dělníků, dělnic, ba i dětí; Sovětskému svazu byly napáchány velké hmotné škody. Takovýmto způsobem měly být už nyní, v době míru, vytvářeny podmínky pro porážku Sovětského svazu ve válce.

Je nutno v takovéto stručné, zhuštěné formě načrtnouti obraz cílů, které si trockisté stavěli, jakož i obraz prostředků, jichž k dosažení svých cílů používali – aby vynikla obłudnost a bezmezná zločinnost jejich díla. Je to nutné také proto, aby byli varováni všichni ti, kdož dnes ještě buď z hlouposti nebo ze zlomyslnosti berou trockisty tak či onak v ochranu. Všem těm lidem nutno ukázat, že jim hrozí nebezpečí dostat se do společnosti takových banditů.

Dovolte, soudruzi a soudružky, abych se nyní zabýval některými otázkami, které snad vyžadují bližšího objasnění.

Ještě nebyl ani uveřejněn doslovný text obžalovacího spisu, a různí přátelé trockistů v reakčním tisku – a bohužel také v některých listech socialistických, jako zejména v pražském „Sozialdemokratu“ – vykvikli: Prý, jaká to strašná obžaloba. Jaké prý je to strašné, že sovětský stát obviňuje trockisty z takových činů. Dávejte pozor na tento trik: Tedy pro pány obhájce trockistů je strašné to, že Sovětský svaz obvinil trockisty ze zločinů a postavil je před soud. Strašné pro ně však není to, co trockisté páchali. Strašných věcí se nedopustil ten, kdo zločiny páchal, nýbrž ten, kdo zločince obvinil a usvědčil. Takovýmto zlodějským trikem se různí ti advokáti trockistů předem snažili postavit obžalované bandity do role pronásledovaných nevinátek a sovětskou justici do role svaté inkvisice. Snažili se u naivních nebo lehkověrných lidí vzbudit předem dojem, že obžalovaní trockisté se tak strašných činů ani dopustit nemohli a že v důsledku toho je předem jisto, že obžaloba je založena na výmyslech. A pak už mleli stále svou na thema: Zločincem není obžalovaný, nýbrž žalobce. A mleli to stále a stále, ač doslova každá hodina procesu přinášela na světlo fakta, drtivě usvědčující obžalované zločince.

Tak provedla trockistická banda řadu sabotážnických činů, při nichž přišly o život desítky a desítky sovětských občanů. Bandita Kňazev přivádí ve stanici Šumicha železniční katastrofu, při níž přišlo o život 29 rudoarmějců a 29 rudoarmějců je zraněno. Organizace téhož Kňazeva organizuje 13–15 jiných železničních katastrof, při nichž bylo 63 lidí zabito a 157 lidí zraněno. Sabotážnická organizace pod vedením jiného trockistického gangstera, jménem Turoka, provádí 40 železničních úrazů, při nichž je 1 mrtvý a 20

raněných. Trockistický zločinec Ratajčák organizuje ve třech velkých chemických závodech, v Gorlovce, v Něvském a ve Voskresensku tři výbuchy, při nichž přichází o život 5 dělníků. Tentýž Ratajčák organizuje po výbuchu ve Voskresensku „záchranné“ práce tak, že se při nich zabije 17 dělníků a 15 je zraněno. Trockistický zločinec Šestov – jedno z obzvláště podařených kvítek z trockistické zahrádky – zakládá tajné skladiště dynamitu, které vybuchne, při čemž je zabito několik dětí horníků. Tentýž Šestov organizuje v Prokopjevsku 60 důlních požárů. Tentýž Šestov dává zavraždit sovětského inženýra Bojaršanova, který ho upozorňuje na různé podezřelé nepořádky, ukazující na existenci sabotážnické organizace v kuzněckém rayoně. Tentýž Šestov nechává ze státní banky ukrást 164.000 rublů a rozděluje je mezi své trockistické kumpány. Trockista Drobniš organizuje v Kemerovu na jedné šachtě výbuch a prohlašuje přitom, že čím více lidí bude zabito, tím prý lépe. Hle, to je jen malá část sabotážnických zločinů, které se vskutku staly, k nimž skutečně došlo, jak o tom svědčí jejich krvavé následky, ubitá těla poctivých sovětských lidí a oplakávající je vdovy a sirotky.

Nebo vezměme atentáty na představitele sovětů a strany. Že soudr. Kirov padl za obět rukou trockistického vraha, je všeobecně známo. Na Molotova je podniknut pokus o atentát, který jen tak tak se nezdařil. Trockista Muralov chystá atentát také na soudr. Ordžonikidze a Eiche. Trockisté Šestov a Židkov chystají atentát na soudr. Kaganoviče. Na Ukrajině se organizuje skupina trockistických teroristů, která chystá atentáty na soudr. Stalina, Vorosilova, Kossiora a Postyševa. Skupina gruzínských trockistických teroristů připravuje atentát na soudr. Beriu. Že trockističtí zločinci nemohli v této věci provést své černé plány do konce, to věru není jejich zásluha, nýbrž zásluha bezpečnostních orgánů Sovětského svazu.

Nebo vezměme některé konkrétní případy spojení trockistů s agenty Německa a Japonska. Radek má několik schůzek s představitelem fašistického Německa. Sokolnikov se dorozumívá dokonce ve své úřední místnosti s představitelem Japonska. Livšic dodává japonské špionážní službě materiál o sovětských železnicích. Kňazev dává japonským špionům mobilizační plány pěti sibiřských tratí. Ratajčák dává německým špionům materiál o chemickém průmyslu. Šestov se na doporučení Trockého syna Sedova spojuje s jednou německou firmou a přes ni dodává špionážní materiál pro Gestapo. Strojlov usazuje v Kuzeňské basi německé fašistické

špiony a diversanty v podobě inženýrů. Hraše, dřívě patrně rakousko-uherský špion, přechází po převratu do služeb československých a přestupuje pak do služeb německého Gestapa. Turck dostává od japonské špionáže 35.000 rublů pro trockistickou organizaci. Pjatakov zadává na přímou žádost Trockého syna Sedova objednávkou německým firmám Demag a Borsig, platí jim vyšší ceny a rozdíl jde ve prospěch pokladny trockistů. A tak dále, a tak dále.

A konečně Trocký sám. V rozhovoru s Pjatakovem dozrává, že vstoupil ve styk s oficiálními mísy německými a japonskými. Pjatakovu dává Gestapo k cestě z Berlína k Trockému k dispozici falešný pas a zvláštní letadlo. Při rozhovorech německého představitel s Radkem a japonského představitel se Sokolnikovem v Moskvě je těmito představiteli potvrzeno, že Trocký činil Německu a Japonsku nabídky společného postupu a že se s nimi dohodl.

Hle, to je jen část toho, co během procesu vyšlo najevo o konkrétních zločinech trockistů. Kdo se ještě po všem tom odvažuje popřít oprávněnost obžaloby a rozsudku, ten se dostává do vážného podezření ze spojenectví s trockistickými bandity a tím i s Hitlerem a mikadem.

Usvědčíš-li jejich klienty, mají různí advokáti trockismu v zásobě novou námitku, tak řečeno politickou. Prý je „politicky nemyslitelné“, aby Trocký, tento „věčný revolucionář“, se spojil s Hitlerem a mikadem a pracoval ke zničení toho, co prý kdysi „sám spolutvořil“. Tím „věčným revolucionářem“ atd. se budeme ještě zabývat. Posviťme si napřed na ony prý „politicky nevysvětlitelné“ konce Trockého a trockismu. Ony totiž jsou tyto hanebné konce Trockého a trockismu právě politicky nejen vysvětlitelné, nýbrž naprosto logické.

Nehledě na svoji dřívější antibolševickou a antileninskou minulost a na boje, které Trocký vedl proti Leninovi ještě za života Lenina, dostává se Trocký po Leninově smrti znovu do rozporu s vedením strany a s její leninskou politikou. Rozpory se netýkaly maličností, nýbrž fundamentálních otázek, jako výstavby socialismu v jedné zemi, industrialisace, poměru k rolnictvu a pod. Šlo prostě o životní otázky Sovětského svazu. Kdyby tehdy byla zvítězila ve straně linie Trockého, šel by Sovětský svaz do záhuby.

Vedení strany v čele se Stalinem odmítalo však se vši rozhodností Trockého linii a za to můžeme děkovati, že Sovětský svaz je dnes mohutnější a nepřemožitelnější než kdykoliv před tím. Co udělal

tehdy Trocký? Vzdal se boje proti vedení strany a jeho leninské politice? Nikoliv. Pokusil se mobilisovat stranu proti vedení a jeho politice. Jak při tom dopadl? Šeredně pohořel, zdrcující většina strany odmítla Trockého a jeho politiku. Trocký poznal, že uvnitř strany nenalezne dostatečné opory k boji proti politice strany a jejímu vedení.

Trocký jde o krok dál. Apeluje na mimostranickou masu. Doufá, že mezi zaostalými vrstvami a zejména pak mezi zbytky maloburžoasie najde oporu pro svůj boj, který už začal vést proti celé straně. I zde se přepočítává. Strana izoluje Trockého a jeho falešnou politickou linii i v masách. Trocký poznává, že v boji proti straně nenajde dostatečné opory v sovětských masách.

Avšak Trocký neskládá zbraně, nýbrž bojuje stále urputněji a zarytěji. Bojoval proti vedení strany a apeloval na stranu. Strana ho odmítla. Bojoval proti straně a apeloval na nepartijní masu. Nepartijní masa ho odmítla. A Trocký dělá další krok. Přechází na otevřeně protisovětskou platformu. Vymýšlí si „teorii“ o „stalinské byrokracii“ a vydává heslo násilného svržení „stalinské byrokracie“, t. j. heslo násilného svržení stalinského vedení strany a sovětské vlády.

Toto heslo vydává však Trocký v situaci, kdy ani ve straně, ani v zemi nemá nijaké sociální a politické základny, kdy v masách Sovětského svazu je beznadějně izolován, zatím co stalinská politika překonává všechny překážky, denně, znovu a znovu prokazuje svoji správnost a vede sovětskou zemi a lid od úspěchu k úspěchu. Jak Trocký reaguje? Reaguje tak, že dává troskám svých stoupenců pokyn, aby se v zemi spojili se zbytky všech možných antileninských opozic a přešli k organisování individuálního teroru proti představitelům strany a sovětské vlády a k organisování záškodnictví proti sovětskému hospodářství. Nemáje v zemi žádné sociální a politické base k vedení masové politické akce proti straně a sovětské vládě, počítá Trocký s tím, že individuálním terorem vnese do strany zmatek a záškodnictvím poštvě sovětskou veřejnost proti straně a vládě, čímž by snad mohly být vytvořeny podmínky pro uchvácení moci trockisty.

Avšak Trocký se opět přepočítává. Zavraždění Kirova nevyvolalo paniku a zmatek, nýbrž ještě více semklo stranu a zemi okolo vedení strany, sovětské vlády a Stalina. Sabotážnické a záškodnické činy sice přinášely Sovětskému svazu těžké škody, avšak sovětský lid, strana a vláda tyto škody opět napravovaly a země šla přese všechno rychlým tempem vpřed. Trocký musel přijít k poznání, že svými

silami uvnitř země nikdy nesvrhne sovětskou vládu, byť i používal zbraní individuálního teroru a sabotáže.

A Trocký dělá další krok. Hledá mimo Sovětský svaz spojence a nachází je přirozeně u zuřivých nepřátel proletariátu a Sovětského svazu – u fašismu. Trocký se spojuje s Hitlerem a mikadem. Je toto spojenectví politicky podloženo? Ano, vždyť všechny zúčastněné partnery spojuje jedna zášť: zášť proti Sovětskému svazu. Vždyť všechny zúčastněné partnery pojí jedna touha: touha svrhnout sovětskou vládu. Hle, společná platforma, na níž se sešel Trocký s Hitlerem a mikadem.

Všechno ostatní už je pak jen logickým důsledkem tohoto spojenectví. Hitler a mikado znají jen jednu cestu ke svržení sovětské vlády. Cestu války proti Sovětskému svazu. Trocký poznal ze zkušenosti, že zevnitř není s to Sovětský svaz rozvrátit a přivést takto sovětskou vládu k pádu. Sází tedy také vše na kartu války. A je samozřejmé: Má-li vésti válku proti Sovětskému svazu ke svržení sovětské vlády, pak tato válka musí končit porážkou Sovětského svazu. To ví i Hitler i mikado i Trocký. Ký div tedy, že Trocký vydává v souhlase se svými novými spojenci heslo válečné porážky Sovětského svazu? Ký div, že už nyní, v době míru, pracují trockističtí bandité s německou a japonskou špionáží a záškodnickou organisací na rozvrácení sovětského hospodářství a chystají ještě hrůznější akce při vypuknutí války? Div by spíše byl, kdyby tomu bylo naopak.

Ale uvažujme dále. Trocký chce pomocí Hitlerových a mikadových bajonetů svrhnout sovětskou vládu a dostat se k moci. Ví ovšem předobře, že ani Hitler, ani mikado neprovedou pro ně samé tak riskantní podnik pro krásné oči Trockého a jeho bandy. Proto projevuje velké pochopení pro speciální požadavky Hitlera a mikada a ochotně slibuje tomu sovětskou Ukrajinu a onomu sovětské Pímoří a Píamuří, mimo velké hospodářské a finanční koncese ve zbývajících částech Sovětského svazu. Tyto obludnosti, toto rozprodávání Sovětského svazu ve velkém i malém, jsou se stanoviska Trockého jen přirozeným důsledkem jeho spojenectví s německým fašismem a japonským militarismem. Spojil jsi se, žádáš od svého spojence úsluhu, zaplať tedy! Něco za něco a ruka ruku myje.

Trocký přirozeně také ví, že znovuotevření bran Sovětského svazu zahraničnímu kapitálu by mělo za následek také znovuoživení kapitalistických elementů v zemi samé. On to nejen ví, nýbrž on s tím také záměrně počítá. Do jeho systému patří plánovitě znovu-

oživení kapitalistických prvků v zemi, vydání sovětských fabrik do rukou soukromého kapitálu, zrušení kolchozů a vydání půdy do rukou nových kulaků a statkářů. Neboť právě tyto nové kapitalistické vrstvy mají být onou sociální basí, o níž by se Trockého režim opíral. Ano, na konci Trockého cesty stojí restaurace kapitalismu v Sovětském svazu.

A konečně tečka i na poslední i. Každý pochopí, že při restauraci kapitalismu v Sovětském svazu nemůže být řeči o udržení dosavadního politického systému, sovětského zřízení, sovětské demokracie, sovětské ústavy. To vše by muselo padnout pod stůl a Trocký už teď, cynicky, ale ze svého stanoviska logicky, prorokuje, že jeho, Trockého, politický režim by se podobal bonapartistické diktatuře.

Vidíte, soudruzi a soudružky, jak trockismus za posledních patnáct let dospěl krok za krokem tam, kde dnes je: Do spolku s Hitlerem.

Některým lidem vrtá v hlavě také tato otázka: Jak to přijde, že se obžalovaní trockisté přiznali? Není-li snad jejich ochota přiznávat se podezřelá? Není v tom snad smluvená hra mezi obžalovanými a soudem?

Zkoumejme i tuto otázku, ačkoliv je největší urážkou sovětské justice. Urážkou tím větší v ústech těch lidí, kteří měšťácké justici věří na slovo a plazí se před ní na břiše.

Tedy především: Trockističtí bandité se vcelku přiznali potud, pokud byli usvědčeni. Usvědčení fakty, dokumenty, výpovědmi svědků a výpovědmi obžalovaných navzájem. Ani slovo nemůže se věřit jejich opětovnému ujišťování, že vypověděli a přiznali všechno. Klasickým příkladem toho jsou Zinověv a Kameněv. Když dali zavraždit Kirova, napsal Zinověv nekrolog, v němž svolával hromy a blesky na bídné vrahy. Když později vyšetřující orgány zjistily nitky, které vedly od leningradských banditů k Zinověvovi a spol. a postavili moskevskou bandu trockistů před soud, připouštěl Zinověv svoji „morální odpovědnost“ za zavraždění Kirova, popřel však jakoukoliv materiální účast na vraždě. Tehdy ještě sovětský soud nemohl Zinověvovi a spol. dokázat opak a tak Zinověv znovu proklouzl. Když pak vyšetřování bylo vedeno dále, tu se zjistilo, že existuje spojené trockisticko-zinověvské centrum, které přímo organizovalo zavraždění Kirova a chystalo atentáty

další. Tehdy usvědčení zločinci se přiznali, že mají nejen morální, ale i materiální odpovědnost za vraždu. A přísahali přitom, že nezatajují už nic, že všechnu špínu vyklopili na stůl. Později se ukázalo, že znovu lhali, že se přiznali jen z toho, z čeho je sovětské orgány usvědčily a zatajili vše, nač vyšetřující orgány a soud dosud nepřišli. Zatajili, že existuje paralelní trockistické centrum s Pjatakovem, Radkem a spol., zatajili, že existuje spojení trockistů se špionážní a diversantskou službou německou a japonskou; zatajili, že existuje velezrádný pakt Trockého s Hitlerem a mikadem; slovem, zatajili všechn ten hnus a všechnu tu špínu, která se provalila teprve při lednovém procesu.

A obžalovaní v tomto procesu? Ti věru se svými přiznáními také nijak nespěchali. Muralov zapíral 8 měsíců. Radek zapíral vše 4 měsíce. Drobnis už ve vazbě nechal projít na jednom závodě už dříve připravenou katastrofu, ač jí mohl přiznáním se zabránit. A tak dále.

A při přelíčení samém? Bylo to nutno na vlastní oči vidět, jak sovětský prokurátor musel z každého obžalovaného přímo tahat, než se přiznali ke konkrétním svým zločinům. Různých všeobecných deklarací měli sice sami od sebe plnou hubu, ale jakmile došlo k líčení konkrétních činů, musel to soudruh Vyšinský z nich přímo, jak se říká, heverovat.

Tak se tedy mají věci s těmi přiznáními. Není tady nic tajuplného. Trockističtí zločinci se nechovali jinak, než každý jiný zločinec. Přiznali jen to, co museli, co nemohli zapírat, z čeho byli usvědčeni. A zatajili to, z čeho usvědčeni nebyli.

A ještě jedna věc, kterou slyšíme někdy v souvislosti s trockistickou bandou. Prý se jedná o „starou Leninovu gardu“. Vskutku, nikdy snad nebylo bráno jméno Lenina tak nadarmo, jako při takovém tvrzení!

Ve skutečnosti se dá o každém z trockistů dokázat, že po dlouhá léta vedl boj proti Leninovi a leninismu. Trocký sám zahájil svoji kariéru nejpustějšími útoky na Lenina. A i tehdy, kdy dočasně se přidal na stranu bolševiků, nebylo jedné z důležitých otázek, v níž by Trocký nestál proti Leninovi. Tak v otázce brest-litevského míru, v otázce odborových organizací, v otázce poměru k rolnictvu atd. Zinověva a Kameněva nazval Lenin v roce 1917 bídnými stávkokazi. Radek a Pjatakov se stavěli opětovně proti Leninově linii v národnostní otázce. Všichni hlavní obžalovaní v lednovém procesu se zúčastnili všech opozic a frakcí proti Leninovi.

Zkrátka: Nynější konec trockistů je jen důsledkem jejich celkové

politické linie, která od začátku, v té či oné formě, v té či oné otázce ale vždy byla linií antileninskou, antistalinskou.

Jen političtí ignoranti mohou se pokoušet přemalovávat tuto smečku politických a kriminálních zločinců na „starou leninskou gardu“. Opakují: každý pokus o to je hanobením památky Leniny.

Nakonec se chci zmínit ještě o jedné, přímo neuvěřitelné skutečnosti. Na 4. února byla v Praze ohlášena veřejná schůze, na níž měl o moskevském procesu mluvit prof. Nejedlý. Tato schůze byla veřejně zakázána. Na 8. února byla v Praze ohlášena nová veřejná schůze, na níž jsem měl o moskevském procesu a o trockismu mluvit já. I tato schůze byla zakázána.

Vzniká otázka: Kdo má zájem na tom, aby v Československu nemohla být strhnuta trockismu jeho maska? Kdo má zájem na tom, aby se v Československu dostalo trockismu úřední ochrany? Kdo má zájem na tom, aby v Československu nemohlo býti veřejně řečeno, jaké úklady strojí trockismus proti Sovětskému svazu, této největší opoře Československa proti nebezpečí hitlerovského fašismu? Kdo má zejména zájem na tom, aby v Československu se veřejně nemluvilo o tom, že trockismus ve spolku s Hitlerem se vřazuje do fronty těch, kdož strojí úklady proti republice, její nezávislosti, její existenci?

Zájem pracujícího lidu, zájem veřejnosti, zájem republiky to rozhodně není, který diktuje podobné, přímo neuvěřitelné zákroky. My proto co nejrozhodněji protestujeme proti tomu, aby u nás byla držena úřední ochranná ruka nad trockistickými spojenci Hitlera.

Končím, soudruzi! V závěru chci podtrhnout toto:

Pokud to někomu nebylo už dříve jasné; pokud někomu to neukázal celkový vývoj trockismu za posledních patnáct let; pokud někomu neotevřela oči vražda na soudr. Kirovovi anebo všechny ony věci, které vyšly na světlo v souvislosti s procesem proti Zinověvovi a Kameněvovi – toho musí přesvědčit ony do nebe volající zločiny, které byly odhaleny při procesu proti Pjatakovu a Radkovi.

Učiněn je jednou provždy konec se lživou legendou, jako by trockismus byl součástí dělnického hnutí a frakcí komunismu, ba dokonce nějakou „revolučnější“ částí komunismu, nějakým „leninským bolševismem“.

Prokázáno je, že trockismus je agenturou fašismu, usilující o válku a porážku Sovětského svazu, o restauraci kapitalismu v Sovětském svazu a používající k tomu cili nejnhusnějších prostředků boje.

Dokázáno je, jak spojenectví trockismu s Hitlerem je současně namířeno proti nezávislosti Československa a jak řezou do vlastního masa všichni ti socialisté a demokraté, kteří berou trockismus v ochranu anebo kteří v socialistickém tisku a v socialistických stranách přijímají trockistické živly a nechají je pustě štvát proti Sovětskému svazu a komunismu.

Úkolem je docílit toho, aby vše, co je mezi pracujícím lidem čestné a poctivé, se štítilo trockistů a trockismu jako moru.

Úkolem je izolovat úplně a naprosto ony různé skupiny trockistů, které se ještě pohybují na periferii dělnického hnutí a snaží se všude zanášet jed rozkladu.

Úkolem konečně je ideologicky i organizačně zpevnit řady strany a přesvědčit všechny, kdož dosud nemají snad jasno o pravé podstatě trockismu, aby nezůstal ve straně nikde ani stín pochybnosti a nejasnosti.

Do osudového roku 1938

(Z řeči v poslanecké sněmovně NSRČ dne 30. listopadu 1937)

Při projednávání státního rozpočtu na r. 1938 považujeme za nutné zabývat se několika vážnými mezinárodními i vnitropolitickými problémy, na jejichž řešení závisí, jak příští rok dopadne (*konfiskace*).

Po zkušenostech s Habeš, Španělskem a s Čínou není si žádná země jista, zda zítra nebude podobně přepadena. A v žádné zemi, kde se volně pohybují agenti a spojenci (*konfiskace*), není si klidný občan jist, zda tito lidé zítra nevyvolají puč a nevrhnou zemi do krvavých zmatků. A ať již se tito agenti nazývají falangisti, kagulárové anebo také henleinovci, vždy za nimi stojí ti, kdož vyšli, aby mečem předělili svět a uvrhli lidstvo do nebyvalého neštěstí.

Byly doby, kdy v Československu jen komunisté volali na poplach a upozorňovali, že tam daleko, v Habeši, ve Španělsku a v Číně jde také o věci týkající se nás, Československa. Tehdy nám mnozí nevěřili anebo nechtěli věřit, nebo dělali, že nevěří. Dnes je tomu poněkud jinak. Dnes již mnozí přišli na to, že dávat fašistickým útočnickům volnou ruku v Habeši, ve Španělsku a v Číně znamená přímo je ponoukat k tomu, aby své (*konfiskace*) štěstí zkusili také jinde, mimo jiné také v Československu. A vskutku, trestuhodná shovívavost měšťáckých demokratických států a jejich vlád vůči fašistickým uchvatitelům nese již své ovoce, i pokud se týká Československa (*konfiskace*).

A jestliže si dnes Hitler troufá vyjednávat s anglickými lordy o osudu Československa a k tomu ještě na stejné úrovni, jako vyjednává s těmito lordy o koloniích, pak je již vskutku nejvyšší čas, aby všichni poctiví lidé v Československu pochopili, kolik uškodilo a aby podle toho také jednali. Stačí konec konců minimum prozíravosti k tomu, aby každý antifašista dnes pochopil, že v zájmu udržení míru a zastavení bezohledné útočnosti fašistických mocností je nutno (*konfiskace*), aby jejich výbojnosti byla postavena hráz.

A k tomu je potřebí, aby se španělské a čínské vládě dostalo všemožné podpory a pomoci, a dostane-li se těmto vládám pomoci, přináležející jim podle mezinárodního práva, dovedou se samy

ze svých sil, svými lidmi s uchvatiteli vypořádat. A na druhé straně to ovšem vyžaduje, aby fašistickým útočnickům byla vzata jakákoliv pomoc, což konec konců je také minimum toho, co mezinárodní právo vyžaduje.

Jiného názoru jsou ovšem, bohužel, někteří reakční angličtí lordi. Jisté je, že hitlerofilská skupina anglických konservativců nese největší část odpovědnosti za to, že ve Španělsku tak dlouho řádí italská a německá soldateska. U nás se v poslední době v určitých kruzích stalo módou plazit se přímo po břiše před různými anglickými reakčními konservativci. Věci se stavějí do takového světla, jako kdyby na blahovůli těchto pánů závisel osud Československa. A za to je nutno se poděkovat. Kdyby to šlo podle takového receptu, jaký uplatňují vůči Španělsku a Číně, tak bychom na takové přátele velmi doplatili. Na štěstí však angličtí fašistofilští konservativci nejsou anglický lid, který není nadšen jejich politikou a který ji neschvaluje, a kdyby anglická Labour party dělala správnou, vskutku dělnickou politiku, pak by také z Londýna začal vanout jiný vítr a pak bychom také v Praze mohli klidněji spát.

Politika hitlerofilské skupiny anglických konservativců je politikou prémii fašistickým útočnickům. Zhoubnost této politiky cítíme obzvláště právě nyní, kdy se v Londýně jedná o nás a bez nás a kdy několik dní předtím jednal s Hitlerem o nás a bez nás ctihodný lord Halifax. Tady běží o flagrantní příklad, jak odměnit fašistického útočníka na účet třetího. A je třeba si uvědomit, že tím třetím tentokrát začínáme být my, začíná být Československo. Neběží dnes už jen o Habeš, Čínu a Španělsko, začíná se handlovat také o nás, začínají také o nás metat los.

Nevíme ještě, jaké stanovisko zaujmou anebo zaujali v Londýně francouzští ministři, ale na základě dosavadních zkušeností je nutno mít velké obavy z toho, že francouzští ministři pod titulem udržení anglo-francouzského přátelství povolí v podstatě v mnohem hitlerofilským anglickým lordům. Tak tomu mnohdy dosud aspoň bylo. A přece výsledky z toho učí, že je to politika nesprávná. Jistěže anglo-francouzská jednota je nutná, ale jednota proti fašistickým útočnickům, a ne jednota k jejich odměňování. Stejně je jisté, že Francie potřebuje Anglii, ale Anglie potřebuje stejně Francii, neboť Hitlerovi běží konec konců o zlomení světového postavení Velké Británie. A tak by každá anglická vláda musela brát vážný zřetel na to, kdyby se francouzská vláda vážně postavila proti dalšímu pokračování v politice koncesí, premií a odměn (*konfiskováno*).

V krátké době přijede do Prahy francouzský ministr zahraničních

věci Delbos. Při této příležitosti by mu mělo být československou vládou řečeno, že lid Československa si nepřejí, aby Halifaxové jednali s Hitlerem o jeho osudu a o jeho kůži, že očekává od Francie sebevědomější, důslednější protifašistickou politiku a že je přesvědčen, že Francie přitom bude mít za sebou všechny malé státy a národy, které jsou ohroženy fašistickou agresí.

Při této příležitosti nutno zdůraznit naše přesvědčení, že politika československé vlády vůči Španělsku je nesprávná a že v důsledku toho se proti ní stavíme. Může se nám snad namítnout, že o španělských věcech rozhodují větší páni, jim že se nemůžeme do řemesla míchat, abychom si je nepohněvali atd. My jsme toho názoru, že právě to není pravda. Španělsko je přepadeno týmiž, kdož si brousí zuby i na nás, a máme proto životní zájem na tom, jak se s nimi nakládá (*konfiskováno*). Mají-li být za to odměněni a k tomu ještě po případě na náš účet, pak už nám musí Hitlerovi přátelé v Londýně dovolit, abychom do věci mluvili. A to právě podle našeho názoru československá vláda nedělá. Místo aby na mezinárodním fóru podporovala ze všech sil iniciativu Sovětského svazu ve prospěch Španělska, místo aby spolu se Sovětským svazem, s Francií a se všemi malými demokratickými státy tlačila na anglické konservativce, aby celá politika ve španělských věcech byla podrobena revisi, kývá československá vláda ke všemu, co v této věci dělají páni Halifaxové, poněvadž právě tato sorta lordů o těchto věcech rozhoduje, což se jednou Československu může krutě vymstít.

Ano, my máme za to, že rychlá a důkladná revize politiky bloku demokratických států vůči fašistickým útočnickům je krajně naléhavá ve Španělsku, v Číně, ve střední Evropě, vůbec všude. (*Konfiskováno*.) – Nestane-li se tak, pak by tito Gajdovi kolegové zapálili postupně celý svět. Že by při tom nakonec sami shořeli, to je sice pravda, ale lidstvo by na to doplácelo strašlivou cenou na bídě a utrpení. A tomu je nutno se vyhnout. Bude-li obnoven a zachován mír, tu se fašistické režimy zalknou. (*Konfiskováno*.)

Jesliže se zahraničně-politicky dostává republika do středu útoku fašistické Třetí říše, pak hrají vnitropolitické poměry v republice tím větší roli. Zatím se ještě nezačalo stílet, ale fronty se už přece vyjasnily natolik, že je přibližně vidno, kde kdo bude stát, až půjde do tuhého. Je jasno, že Henlein a jeho podřízení jsou přímou agenturou Třetí říše. O jejich posici nelze mít nijakých pochyb. Ale na druhé straně je prokázáno, že reakce v českém táboře, zejména ta, která sedí na pravém křídle největší vládní strany, chtěla se spojit s hitlerovskou agenturou Henleina a s její pomocí zahraničně-poli-

ticky vést Československo do područí Berlína. Natolik už se tedy v posledních dvou letech fronty vyjasnily. Je potřebí říci, že už to, že máme v republice Henleina, je dost zlé. Ale daleko horší a nebezpečnější je, že Henlein mohl nalézt spojence v české straně a k tomu ještě ve vedoucí straně vládní.

V souvislosti s posledními debatami v parlamentních výborech – a jistě také v souvislosti s prohlášením pana Berana se to bude opakovat – pochvalovala si socialistická a demokratická část vládní koalice zmoudření agrárnků. Prý se konečně zřekli henleinovců, poznali, co jsou zač, a prý také ve věci politiky vůči Německu projeví více rozumu atd. Musíme přiznat, že také my, komunisté, bychom byli rádi, kdyby tomu tak bylo, kdyby agrárníci v těchto věcech dostali rozum. Ale nemůžeme prostě věřit tomuto „zmoudření“ pánů Stoupalů a spol. A je potřebí, aby také socialisté si přiznali, kolikrát oni sami doufali, že reakční křídlo agrární strany dostane rozum, a kolikrát se ve svých nadějích zklamali. Stivín chtěl prosinec 1935 přikrýt pláštěm zapomenutí, aby tím nevyprovokoval agrární reakci k novým výpadům, ale reakčním monopolistům velmi brzy otrnulo a rejdlili dále. A my se obáváme, že toto jejich nejnovější „zmoudření“ bude mít krátké trvání. Jistě však nelze na něm budovat vnitřní politiku na dlouhou perspektivu. Stačí si uvědomit třídní podklad české reakce, ať sedí na pravici agrární strany nebo u Národního sjednocení, nebo pobíhá někde na periferii okolo Stříbrného. Česká reakce chce ve vnitřní politice převrat doprava, pravcovou reakční vládu. Toho úmyslu se nikdy nevzdala. Mezi českým lidem nezíská pro tyto plány většinu. Hledá a bude hledat spojence jinde. Vidí tyto spojence v Henleinovi a také v reakční klice Sidorově u luďáků. Nepodaří-li se zejména s henleinovci dohoda ihned v té neb oné formě, bude se o ni reakce z obou stran pokoušet zítřka v jiné formě, ale pokoušet se bude. Nakolik by každý reakční převrat vůbec, a převrat za pomoci henleinovců zvláště, nutně uvrhl Československo do náruče Třetí říše, znamená to, že česká reakce hraje s republikou hazardní hru. A kdo si snad myslí, že nakonec by se přece jen zalekla před dalekosáhlostí takového dobrodružství, nechť se podívá na francouzské kaguláry, nebyl-li již poučen španělskými francovci a podobnými dobrodruhy v jiných zemích. Ano, francovština, fašistický pučismus, to je to, co republiku dnes stále ohrožuje uvnitř. Zde sedí celá spousta otevřených kagulárů; a že jejich nejdokrytější, nejzjevnější protektoři se z taktických důvodů na chvíli stáhli zpět, nemělo by podle našeho názoru v demokratickém a socialistickém táboře nikoho mýlit. A přece celá politika tohoto tábora

je založena na tomto, mírně řečeno, omylu a podle toho vypadají také zbraně, jimiž se proti reakci bojuje. Jsou to zbraně dřevěné, neúčinné. Vidíme to na př. na 18. únoru. Místo aby se s věcí národního vyrovnání šlo do parlamentu, na veřejnost, mezi masy, místo aby v českých masách byla odhalena a politicky izolována česká reakce, která se za kulisy paktuje s Berlínem a Henleinem a na druhé straně znemožňuje demokratické vyrovnání s německým národem na spravedlivém podkladě, místo aby se šlo mezi německý lid a s henleinovci byl veden veliký politický zápas o sblížení a vyrovnání Čechů a Němců a získání Němců pro republiku, odbývá se všechno v tajných konventicích, trpí se, aby i to málo, co bylo slíbeno, se sabotovalo, s henleinovci se jedná v rukavičkách a nakonec se zakázá schůze i antifašistů. Vyskytuje se otázka, jak se vlastně mluví s Henleinem vypořádat politicky, jak s ním budete jednou politicky hotovi při takové politice. Sice se to v jeho štábu počíná fackovat, ale nedělejte si iluze; při dosavadní koaliční politice v otázce národnosti se Henlein z těch různých Ruthových, Kasprových a nevím jakých afér velmi snadno vylíže. Nebo vezměme politické poměry mezi českými lidmi. Zde byla henleinovská a hitlerofilská politika české reakce jak pravoagrárnícké, tak národně sjednocené natolik zkompromitována, že by se to při správné politice socialistické a demokratického tábora musilo nezbytně projevit i v politických přesunech, přesunech dalekosáhlého rázu. Ale vidíme zase: místo správné politiky, místo, aby se lidu nalilo čisté víno, všelijaké zákušišné kejkle. Tak se cosi šušká o jakési státní straně, onde zase se získávají různá podezřelá individua, tu se opět spekuluje na nějaký mandát sem, na nějaký mandát tam. Zkrátka obraz neutěšený vzhledem k vážnosti chvíle a vzhledem k tomu, co lidu, demokracii a republice hrozí.

Stejně neutěšený obraz skýtá sociální a hospodářská politika vlády, nakolik se odráží v předloženém rozpočtu na budoucí rok. I zde je na všech stranách vidět prsty reakčních monopolistů, kteří si opět ve vládě vynutili, že se bude brát ne u těch, kteří mají dost a mnoho, nýbrž u těch, kteří mají málo nebo nemají nic. Nedosti na tom, že výdělky pracujícího lidu zůstávají na krisové úrovni. Zatím co výroba dostoupila výše z let konjunktury a ještě více stouply zisky všech možných příživníků, rozpočet ukládá lidu nová tíživá břemena. Rozpočet předpokládá příjem 10.817 mil. Kč, z čehož 75.5% jsou daně nepřímé, t. j. daně placené převážně chudým lidem. Rozpočet předpokládá zavedení nových nebo zvýšení starých daní, což má vynést 1.128 mil. Kč, opět převážnou většinou

z kapes chudých. Naproti tomu se snižuje položka těm nejchudším, totiž nezaměstnaným, jimž se dává na rok 1938 o 250 mil. Kč méně. Už tyto tři položky charakterisují celou protilidovou tendenci rozpočtu. Řeknou nám, že mimořádná doba, obrana republiky, vyžadují obětí ode všech. Na to je nutno odpovědět, že lid přinášel a přináší oběti. Lid dává dnes svou práci a své zdraví. Lid bude zítra dávat své životy. Lid tedy dává a bude dávat dost a dost, zatím co reakční karteláři a monopolisté vydělávají a budou vydělávat na válečných dodávkách.

Nikomu nikdo nemůže namluvit, že by snad nebylo objektivně možno dosáci pro pracující lid výhodnějšího rozdělení břemen, že totiž peníze u pánů prostě nejsou. Jsou, a každý to ví. Tak na př. zestátnění zbrojařského průmyslu, zřízení státního monopolu cukerního místo cukerního kartelu, zřízení státního monopolu lihového místo lihové společnosti – tato tři opatření, která jsou konec konců na programu v té či oné formě většiny koaličních stran, by přinesla tolik mimořádných příjmů pro státní pokladnu na účet nynějších mimořádných zisků zbrojařů, cukrovarníků, cukrových kartelů a lihoaronů, že by nebylo vůbec nutno zvyšovat daně a zavádět nové. Ale ovšem: pak by se nesmělo kapitulovat před monopolisty a karteláři, když na burse organisují paniku. Pak by se nesmělo ustupovat před jejich politickými zástupci ve vládě, když bouchají do stolu a vyhrožují reakcí. Zde se opět – znovu a znovu k tomu přicházíme – mstí ústupová politika socialistické a demokratické části koalice. Místo aby své návrhy postavila před veřejnost, apelovala na masy a svedla s reakcí politický zápas o prosazení svých návrhů, tak jak to dělá agrární strana, když chce něco prosadit, velmi šikovně – dá souhlas k zákazu psaní o chystaných útocích a dokonce k tomu, aby v době projednávání rozpočtu byly zakázány schůze. Pak se ovšem Preissům a jejich agrárnickým kolegům velmi lehce prosazuje, aby na obraně republiky sice hodně vydělali, ale nic ze své kapsy nedali.

Opakujeme od roku a ode dne, že celá tato politika ustupování reakci vede od deseti k pěti. Je to starorakouské „Fortwursteln“ ze dne na den, bez jistoty, co bude zítra, a to je proto, poněvadž socialistické strany nadále odmítají to, co je ve vzduchu, čeho si dělnictvo toužebně přeje a co konec konců jednou přijít musí: to jest jednotnou frontu dělnictva, jednotu odborů a lidovou frontu všech antifašistů.

Jestliže se socialistickým stranám vytkne, že před reakcí ustupují a dávají souhlas k různým protilidovým opatřením, pak odpovědí:

Děláme, co můžeme, na co nám síly stačí. Je-li to pravda, pak je nutno se ptát socialistických stran: proč tedy zamezujete zmnohonásobení dělnických sil, které můžete v boji s reakcí vhodit na váhu, s jejichž pomocí můžete na reakci vynutit podstatné ústupky? Jestliže chci lid a republiku skutečně zabezpečit před reakcí zevnitř i zvenčí, pak musím sbírat a formovat všechny dosažitelné síly, všechny dosažitelné spojence a všechny dosažitelné soupeře. Pak musím dbát, aby v mém táboře zavládla jednota. Pak si nemohu dovořit luxus malicherného stranického hašteření a malicherných spekulací anebo zlehčování velké myšlenky dělnické jednoty, jak si to zde bohužel dovolil poslanec Hampl. Pak musím vidět dále přes rámec své strany zájem třídy, zájem všeho pracujícího lidu, zájem země.

Socialistické strany žijí zřejmě v ilusi, že s reakcí možno natrvalo vyjít. Smířily se jaksí s daným stavem přešlapování s nohy na nohu a myslí si, že i reakce se s daným stavem smířila, a to je omyl, který nám všem jednou může přijít draho. Socialistické strany se utěšují, že bez nich nelze v republice vládnout. I to je omyl, pokud se reakce nevzdala svých černých plánů na reakční převrat a pokud má dost síly, aby se vážně pokoušela o jejich uskutečnění. Ale kde stojí psáno, že by nebylo možno otázku postavit jinak; že v Československu lze vládnout bez reakce a proti reakci? A zde je protiútok nejlepší obranou. Nejlepší obranou v daném případě by bylo, kdyby socialistické strany začaly dělat politiku, která by vedla k tomu, že by se v Československu vládlo bez reakce a proti reakci, politiku, kterou my komunisté neustále navrhuje, politiku dělnické jednoty a lidové fronty, politiku, jejíž důsledkem by bylo vytlačení zástupců reakce z vlády a nastolení vlády lidové, která by lid a republiku zabezpečila před domácí a zahraniční reakcí.

Nakonec poznámku k našemu hlasování k rozpočtu. Jak jsme již v rozpočtovém výboru prohlásili, hlasujeme proti rozpočtu jako celku, a to předně proto, že rozpočet má protilidový ráz, a dále proto, poněvadž jde o rozpočet vlády, k jejíž celkové politice nemáme důvěry, jejíž politiku považujeme s hlediska zájmu lidu a republiky za škodlivou, jak jsme to obšírně odůvodnili.

Rozlišujeme však mezi vládou a republikou. Abychom to dali najevo, abychom zejména zdůraznili, že na obranu republiky proti vnitřním i vnějším nepřátelům stojíme pevně a neochvějně, hlasujeme pro kapitolu presidenta republiky. Podobně hlasujeme pro kapitolu ministerstva zahraničních věcí, abychom zdůraznili ochotu, kdykoliv podpořit onu část zahraniční politiky, která je napa-

dána reakcí všech odstínů, to jest politiku míru, kolektivní bezpečnosti, odporu proti uchvatitelským choutkám Třetí říše, jakož i politiku dobrého poměru ke spojencům, zejména pak k Sovětskému svazu.

Positivním hlasováním o zmíněných dvou kapitolách dáváme také najevo naši snahu společně se všemi socialisty a demokraty bojovat za zřízení takové vlády, která by byla vládou vskutku lidovou a za jejíž politiku bychom také my mohli nést odpovědnost.

Mezi válkou a mírem

(Článek v „Rudém právu“ ze dne 1. ledna 1938)

Ve věci boje mezi silami míru a silami války stál rok 1937 ve znamení nejdřívejších náporů fašistických válečných paličů. Intervence Itálie a Německa ve Španělsku nabyla zcela otevřených forem a byla konečně zcela otevřeně doznána, zejména Mussolinim. Japonsko, nespokojeno s tím, co již dříve Číně uloupilo, podniklo nový útok na Čínu. Itálie vystoupila ze Společnosti národů a připojila se formálně k německo-japonskému „protikominternskému“ paktu, čímž bylo oficiálně potvrzeno utvoření válečného bloku tří útočníků. Podkopná práce zvláště hitlerovského fašismu ve střední Evropě a na Balkáně byla zesílena a nabývala stále útočnějších forem. Ani taková země jako Francie nezůstala ušetřena zásahu fašistických států do vnitřních záležitostí, jak se ukázalo při odhalení spiknutí kagularů. Krátce: Všude, kde byl podněcován neklid, zapalována spiknutí, připravovány puče, vyvolávána atmosféra nejistoty a paniky, a tak loveno v kalných vodách – všude jsme nacházeli a nacházíme špinavé, krví potřísněné prsty fašistických paličů války.

Po zkušenostech roku 1937 není možno již pochybovat: blok fašistických útočníků směřuje k novému rozdělení a fašistickému ujařmení světa. Přířnými válečnými přepady, jako ve Španělsku, Číně a Habeši, chce vytvořiti strategické nástupiště k novým útokům. Hrozbami a vyděračstvím vůči malým státům Evropy chce je zastrašiti, vytrhnouti z mírové fronty a postupně a jednotlivě si je podmaniti. Lákáním a sliby měšťácko-demokratickým velmocem chce je pohnout ke stále novým ústupkům. Zuřivými protikominternskými a protisovětskými štvanicemi chce na jedné straně maskovati své nejbližší cíle a na druhé straně chce si zajistiti sympatie reakce celého světa. Podzemní podkopnou prací ve všech zemích světa chce tyto země podkopati zevnitř a udělati je zralými pro útok. A to tak dlouho, až se bude domnívati, že může riskovati velkou sázkou: světovou válku o světovou hegemonii, o ovládnutí světa.

Byla snaha vzbudit dojem, že velký strategický lupičský plán fašistických podněcovatelů války je dosti jednoznačný a jasný.

Vlády měšťácko-demokratických států, zvláště Anglie, Francie a Spojených států, zřejmě vědí, oč konec konců jde Hitlerovi, Mussolinimu a mikadovi, jak se říká, „kam věje vítr“. A přesto provádějí po léta takovou politiku, která dodává válečným paličům odvahy, ba která je přímo musí svádět k novým výpadům.

Kapitalismus, zvláště ve svém imperialistickém údobí, nikdy se mnoho nestaral o právo a morálku, kde mohl svých cílů dosáhnouti násilím. Dějiny znají také nemálo příkladů porušení práv a krutosti vládnoucích tříd a imperialistických vlád. Ale to, co se nyní děje překonává vše, čeho byl svět až dosud svědkem. Vpád Němců do Belgie v roce 1914, torpedování „Lusitanie“ – abychom připomněli aspoň tyto dva příklady z poslední světové války – ano, to bylo ještě přímo noblesním jednáním proti tomu, co provádějí dnes fašističtí paliči války.

Uvědoměmež si jen situaci: Fašistické státy přepadly prostě Španělsko, Čínu, Habeš. Přepadly je jako lupiči, v pravém slova smyslu. Za prvé porušily hrubě všeobecné mezinárodní právo. Za druhé přešly prostě pakt Společnosti národů. Za třetí porušily t. zv. Briand-Kellogův pakt. Za čtvrté, pokud se týká Číny, prostě roztrhaly t. zv. Dohodu devíti, která zaručovala územní nedotknutelnost Číny. Za páté řádily a řádí ve Španělsku, v Číně a v Habeši tak, že tím pošlapávají i nejprimitivnější zákony lidskosti. Tak plivaly a plivají do tváře celému světu, veškerému lidstvu. A přitom se jim ponechává volné pole v jejich řádění!

Ale pozorujme rub tohoto obrazu. Aspoň podle stanov Paktu Společnosti národů byli ostatní členové Společnosti národů povinni zasáhnouti kolektivně proti fašistickému útočnicku, přispěti kolektivně na pomoc přepadeným zemím a národům a učiniti vše, aby fašističtí lupiči byli vyhnáni z těchto zemí a potrestáni. Opakujeme: byli k tomu povinni. Nejen na základě mezinárodního práva, nýbrž i vzhledem k zájmům vlastního národa, které byly a jsou porušovány fašistickými útočnickými. Nebylo to však učiněno. Naopak. Byly udržovány přátelské styky s útočnickem a přepadení byli nejen přenecháni svému osudu, nýbrž byla jim i všemožnými způsoby ztěžována jejich sebeobrana. Není tedy divu, stávají-li se fašističtí lupiči stále drzejšími a cyničtějšími.

Přitom je zřejmé, že skutečné síly paličů války jsou v opačném poměru k jejich drzosti. V každém případě jsou hmotné, politické i morální síly přívrženců míru nesrovnatelně větší než síly fašistických podněcovatelů války. Bylo jim možno již dávno překazit jejich řemeslo, bylo možno v zárodku zardousit jejich pověstný „dyna-

mismus“, kdyby bylo postupováno tak, jak to předpisuje mezinárodní právo a stanov y Společnosti národů, jak to diktují zájmy lidu, jak to žádá mírumilovné veřejné mínění a jak se o to znovu a znovu neúnavně a důsledně zasazoval a zasazuje Sovětský svaz.

Od oněch reakčních skupin, které mají velké slovo zvláště v Anglii, slyšíme: Kdyby bylo proti Hitlerovi, Mussolinimu a mikadovi postupováno tak, jak navrhuje te vy, pak by došlo ihned k světové válce. To je zřejmé pokrytectví, nebo při nejmenším výmluva. Reakční angličtí lordové sami velmi dobře vědí, že válečný blok Berlín-Řím-Tokio dnes nemůže riskovat žádnou světovou válku. Není k tomu připraven ani materiálně, ani strategicky, ani politicky a diplomaticky. Uvažme jen: Kdyby Anglie, Francie a Spojené státy spolu se Sovětským svazem dnes Hitlerovi a Mussolinimu důrazně řekly: „Nyní ale opravdu již ven ze Španělska, nebo vás hospodářsky, finančně i politicky odřízneme od ostatního světa!“ – kdo by chtěl tvrdit, že Hitler i Mussolini by mohli proti takové mocenské koalici riskovat válku. To by byla přece jasná sebevražda! Snad bude namítáno: „Taková rozsáhlá blokáda je prakticky neproveditelná, jak dokázaly sankce proti Itálii. Hitler a Mussolini naleznou ve svém sousedství vždycky pomocníky, kteří jim pomohou prolomit blokádu.“ Ani to nesouhlasí. Hitlerovské Německo a Mussoliniho Itálie jsou obklopeny malými a středními státy, které jsou ohroženy právě Hitlerem a Mussolinim. Jestliže tyto malé a střední státy až dosud ustupovaly před Hitlerem a Mussolinim, pak celkem proto, poněvadž viděly totéž u měštácko-demokratických velmocí a cítily se proto bez ochrany vůči Hitlerovi a Mussolinimu. List by se obrátil, kdyby malé státy uviděly, že velmoci neprovádějí hru, nýbrž jsou rozhodnuty opravdu vážně a společně postupovat proti fašistickému útočníku. Kdo chce tvrdit, že by kterýkoliv z malých sousedů Německa a Itálie přešel na jejich stranu? Ještě jasnější je věc, pokud se týče Japonska v Číně. Opravdová blokáda Japonska, provedená společně všemi velmocemi, v jejichž zájmu to je, ochromila by zcela jistě a rychle japonského útočníka. A japonští militaristé by byli opravdovými sebevrahy, kdyby se odvážili se zbraní vystoupiti proti takovým kolektivním opatřením. Ale je jasné: Hitler, Mussolini a mikádo se jednoho dne odváží riskovat světovou válku, nebude-li včas zakročeno proti jejich útočnosti. Může však býti příliš pozdě, bude-li se pokračovat v odměňování lupičů a přenechávání oloupených jejich osudu. Dnes nese celou tíži fašistického útoku sám hrdinný španělský a čínský lid. Fašističtí útočníci se nepochybně těžce přepočítali jak ve Španělsku, tak

i v Číně. Až dosud viděli kolem sebe jen zbabělost, povolnost, nedůslednost. Ve Španělsku a v Číně narazili však na odpor, který konec konců nezmohou. Ale zatím co španělský a čínský lid bojuje a krvácí nejen za sebe, nýbrž i za celý svět, za veškeré lidstvo, je povinností každého po míru toužícího člověka prokázat španělskému a čínskému lidu účinnou pomoc.

A nesmí se to zapírat, nýbrž nutno hlasitě vyřknouti: V měštácko-demokratických zemích bylo by bývalo možno veřejné mínění daleko více mobilisovati pro Španělsko a Čínu, bylo by bývalo možno daleko více tlačiti na různé vlády a donutiti je, aby vystoupily na obranu Španělska a Číny a zakročily proti útočníkům – kdyby dělnická třída a všechny její organizace v každé zemi a na celém světě postupovaly společně. Že se dokonce i přes velikost nebezpečí, které tu hrozí celému lidstvu, nepodařilo vytvořiti národních a mezinárodních akčních jednotu dělnické třídy, že nepřátelé jednoty dělnické třídy mohou v různých zemích prováděti ještě svou rozkolnickou práci, aniž byli s hanbou vyhnáni z dělnického hnutí – to je onen velký nedostatek boje za mír, to je ona velká výhoda fašistických paličů války.

Zdesateronásobme své úsilí, aby tomu bylo jinak v roce 1938! Opravdu! Je zapotřebí teprve brutálního a krvavého přepadení fašistickými vrahy jako ve Španělsku a v Číně, aby dělnická třída a lid se sjednotili? Máme dopustit, aby všude věci dospěly tak daleko? Nikoliv! To by nemohla zodpověděti žádná dělnická strana, žádná dělnická organizace, žádný dělnický vůdce, žádný komunist, socialista, syndikalista nebo bezpartijní. Uvědoměmež si všichni tuto odpovědnost. Necht' si mezinárodní dělnická třída vytyčí pro rok 1938 tento veliký úkol: Fašističtí lupiči musí býti vyhnáni ze Španělska a Číny.

Nedají nás, jestliže my sami se nedáme

(Z řeči na voličské schůzi KSČ v Libni dne 19. května 1938)

V poslední době se Československo stalo předmětem živého zájmu celé evropské a světové veřejnosti. To proto, že jistý náš soused, který u nás bude pomalu požívat větší ochrany než naši státníci, nás ohrožuje. Byli na světě lidé, kteří říkali, že po okupaci Rakouska budeme mít klid, dokud Třetí říše rakouské sousto nestráví. Ale není tomu tak. S jídlem roste chuť, a proto je pozornost světa obrácena k nám. Svět si klade hlavně otázku:

Dají nebo nedají si národy Československa stáhnout kůži?

Jsou u nás lidé, kteří neustále nabádají k opatrnosti. Říkají: „Dejte pozor na to, co řekne zahraničí!“ Kdybychom šlápli Henleinovi na kuř oko, nelíbilo by se to někomu v Třetí říši. Nesmíme se spojit s komunisty, to by se nelíbilo Halifaxovi a Angličané by nás nechali na holičkách. Kdo něco takového rozšiřuje, buď neví co se ve světě děje, anebo vědomě klame veřejnost. Svět se ptá něco docela jiného: Vleze nebo nevléze lid Československa do chomoutu?

Jsme před obecními volbami, v nichž bude volit většina obcí. Je to velká politická událost – tím více teď, kdy se rozhoduje o budoucnosti ČSR. Svět bude podle výsledků těchto voleb jistě posuzovat, zdali se dáme nebo nedáme. Proto pracující lid Československa a zejména Velké Prahy vykoná velikou službu pro ochranu Československa, když panikářům a zrádcům připraví zdrcující porážku. Bude to pro svět jasná odpověď: Lid Československa se nedál!

Panikáři a poraženci v ČSR líčí naše mezinárodní postavení v nejčernějších barvách: Pro nás prý nikdo prstem nehne, všechno je prý předem ztraceno, lépe prý bude nebránit se! Na tentýž buben bijí otevření spojenci Třetí říše. Letáky, dovezené za Třetí říše, psané mizernou češtinou, hlásají, že prý nikdo za nás rukou nehne. Nepřítel velmi dobře ví, oč jde, ví, v čem je síla Československa, co mu dává pevnou páteř, co činí z útoku proti Československu podnik riskantní: je to spojení s Francií a zejména se Sovětským svazem. Proto volá: Nevěřte a vzdejte se! A čeští reakcionáři bijí na stejný buben. Ale věc je ve skutečnosti docela jiná, než si přejí Henlein, česká reakce i pánové z Třetí říše.

Mezinárodní postavení Československa je dobré proto, že se opírá o Francii a zejména o Sovětský svaz. Reakce se snaží o Sovětském svazu rozšiřovat mínění, že není reálné pomoci pro nezávislost Československa. Avšak Sovětský svaz dosud všechny své závazky a smlouvy splnil. Sovětský svaz má smlouvu o vzájemné pomoci s Československem. Sovětský svaz tuto smlouvu splní do poslední písmenky. Jestliže někdo říká, že Sovětský svaz nemá společných hranic ani s námi, ani s Třetí říší, pak je na to jasná odpověď: Sovětský svaz si dosud vždycky našel cestu, aby mohl plnit své závazky, a i v tomto případě si tuto cestu najde. Druhou otázkou je, zdali nám přijde na pomoc Francie, ve které přece jen vládnou kapitalisté. Francie nám přijde na pomoc, nikoliv ovšem pro naše krásné oči, ale proto, že je to v jejím vlastním zájmu. Československo je balvan v cestě útočnicků, kteří se snaží tento balvan vypáčiti. Kdo tento balvan odstraní, bude mít nadvládu ve střední Evropě, a to bude také ohrožení francouzského postavení v Evropě. Již Bismarck řekl, že kdo má Čechy, ten má Evropu. Bude-li imperia listická velmocí ČSR, pak Francie poklesne na mocnost druhého řádu a bude otevřena cesta expansi proti všem. Ze svého vlastního státního hlediska by se toho Sovětský svaz ani nemusel tolik obávat, ten se vždycky ubrání. Ale musí se obávat Francie, a proto nám přijde na pomoc.

A co s Anglií? Tam jistá část vlivných kapitalistů a lordů by nejraději rozdělvala cizí majetek. Vědí, že Hitler chce kolonie, že by ty kolonie museli sami dát, a myslí si, že by bylo dobré, kdyby vzal něco, co není jejich, třeba takové Československo. Avšak dnes je jasno, že čím více požadavků Třetí říše bude mít splněno, tím větší bude její chuť. Dejme tomu, že by se Hitler zmocnil Československa. Angličtí lordi si myslí, že by pak šel na Ukrajinu. Ale tam už jednou Němci byli a utíkali tak, že se Vilém II. zastavil až v Doornu. Třetí říše by tedy zachvátila Polsko a Maďarsko, a ponechává Ukrajinu by byla stále tvrdším oříškem, nakonec by byl předložen účet pánům v Londýně. Proto si také v Londýně říkají, že je riskantní vydat Československo. Vlastní zájmy velí tedy západním přátelům Československa, aby tento stát nenechali padnout. Tohle ovšem platí pod jednou podmínkou: že my sami nepoložíme hlavu na špalek.

V tom světle je jasná katastrofální úloha české panské jednoty. Panská jednota usiluje o kapitulaci Československa. Chce dostat ČSR od Sovětského svazu a od Francie. Je jasné, že v tom pomáhají plánu Třetí říše.

Chtějí dostat Henleina do vlády, chtějí s jeho pomocí nastolit reakční pravičácký režim, chtějí socialistům postavit židle napřed před dveře ministerské rady a pak je spolu s komunisty zavřít do koncentračních táborů.

Není ovšem možno přejít mlčením odpovědnost těch, kteří sice na reakci nadávají a v tisku proti ní píší, ale nevyvozuji z toho nutné závěry. Mluvím o odpovědnosti socialistických stran za nynější situaci. Je to jejich ustupování před reakcí, které spoluzavinilo nynější obtíže. Chci uvést jen příklad z poslední doby. Dne 18. února 1937 došlo k dohodě s německými aktivistickými stranami, že se Němcům dá spravedlivě vše, co mohou dostat, že se jim dají práva i možnost slušného života. Ve skutečnosti ovšem vždycky, když se při plnění této dohody šlo půl kroku kupředu, se zároveň udělaly čtyři kroky dozadu. Socialisté praví, že prý to zavinili agrárníci. Teď ale před tváří celého světa, pod tlakem všelijakých intervencí, se rychle píše národnostní statut. Kdyby se bylo před půl druhým rokem postupovalo, jak navrhovali komunisté, kdyby to byla vláda udělala z vlastní iniciativy, neměli bychom teď na krku Henleina. Nikdo ve světě nemůže pochopiti nerozhodnost československé vlády. Jednou se něco povolí, pak se to zakáže, pak se to po druhé povolí atd., jako v případě zákazu schůzí a i. máje. Je pochopitelné, když tohle dělá reakce, když chce vyvolat ve světě dojem o nerozhodnosti, dojem, že československá vláda neví, co chce. Je však nepochopitelné, že si to dají socialisté a demokraté ve vládě líbit.

Socialisté nemohou proto energicky vystupovati ve vládě, poněvadž udržují rozkol dělnických řad. Proto si reakce troufá. Kdyby socialisté nemařili živelně se vytvářející sjednocení, kdyby se o sjednocený pracující lid opřeli, byla by reakce v koncích. V tom je velká odpovědnost socialistických vůdců, kteří, jakoby naschvál, se nechtějí ničemu naučit ze zkušeností německých a rakouských.

Čeho je dnes třeba? V první řadě je třeba, aby byla vytvořena jednota dělnické třídy na obranu nezávislosti republiky a demokracie. Dělnická třída je povolána, aby stála v čele obrany republiky. Jedna část buržoasie chce republiku prodat, druhá, demokratická část, kolísá. Jediná síla, která kolem sebe může soustředit celý národ s výjimkou hrstky zrádců, je dělnická třída. K tomu však musí být jednota.

Za druhé je třeba obranné fronty všech národů Československa na uhájení samostatnosti. Vidíme, že ti, kteří chtějí rozdělit Československo, zároveň šovinisticky rozeštvávají lid. Ale v Československu nejsou jen Češi a Slováci. Jsou tu i Němci, Ukrajinci, Poláci

a Maďaři. A lid všech těchto národů musí mít zájem, aby se nedostal pod panství fašismu. Desetitisíce lidí, terorizovaných Henleinem, by při správné politice šly s demokracií. Musí se změnit dosavadní režim, který jen žene vítr do plachet Henleinovi.

Za třetí je třeba dát lidu svobodu a chleba. Lid vydrží mnoho a dovede být hrdinný a obětavý, když jde o existenci svobody, ale struna se nesmí přepínat. Za dvacet let nahrabala buržoasie těžké miliardy. Teď, když jde o obranu nezávislosti, nechtějí nic dát. Nedají-li ovšem dobrovolně, pak mohou být sjednocením lidem k tomu donuceni.

Za čtvrté je třeba energicky zúčtovat s poraženci a se zrádci. Proto je také třeba, aby vláda byla složena tak, že bude odpovídat zájmu lidu a republiky. Je třeba vlády skutečné obrany státu. Splnění těchto bodů zajistí Československu nezávislost a zaručí, že nás pak nepřítel nedostane.

Když jsem nyní přijel ze zahraničí, ptali se mne mnozí lidé, co budou dělat naši přátelé. Na to mohu odpovědět jen jedno: Nedají nás, jestliže my sami se nedáme. A bude-li to útočník vědět, pak si útok na nás desetkrát rozmyslí. Jen tak lze zachrániti mír a republiku.

Jednota, rozvaha, odhodlanost!

(Prohlášení ÚV KSČ ze dne 21. května 1938)

U vědčí mí vážnosti chvíle pozvedá Komunistická strana Československa svůj hlas:

Schvalujeme a plně podporujeme všechna opatření pro bezpečnost, celistvost a nezávislost republiky.

Voláme ke všemu lidu, aby zachoval klid, pořádek, rozvahu a disciplínu.

Obracíme se k dělnické třídě a všemu pracujícímu lidu měst i venkova s výzvou, aby bez rozdílu politické a národní příslušnosti se semkl v pevnou, nerozbornou jednotu.

Voláme ke všem národům republiky, aby odsunuly stranou vše, co je dělí, a stály jednotně na obranu míru a své domoviny.

Vyzýváme všechny politické strany a činitele, aby podřídili své stranické zájmy zájmu společnému: udržení míru, bezpečnosti, celistvosti a nezávislosti republiky.

Prohlašujeme svoji neochvějnou vůli jednat a společně postupovat se všemi, kdož jsou odhodláni bránit republiku.

Vyzýváme všechny komunisty a všechny naše organizace, aby každý na svém místě a v tomto smyslu jednal a postupoval.

Komunisté Československa - v prvních řadách obránců republiky!

V Praze 21. května 1938.

Ústřední výbor Komunistické strany Československa.

Jen rozhodnost a pohotovost zachrání mír

(Z řeči k pražským funkcionářům KSČ dne 25. května 1938)

Události v Československu z pátku na sobotu, opatření československé vlády změnila situaci nejen v Československu, ale v celé Evropě. Celková situace je sice uvolněnější, ale krize není ještě kladně ukončena. Nicméně se ukázalo, že útočník se důkladně přepočítal. Rozhodný krok Československa, provedený dobrým způsobem, ráz na ráz, způsobil útočníku nepříjemné překvapení. Ukázalo se správným to, co komunisté vždycky říkali, že politika ústupků útočníka jen ponouká a že odhodlanost k obraně je nejlepší obranou míru. Komunistická strana již v sobotu prohlásila, že se staví kladně k opatřením vlády, souhlasí s nimi a plně je podporuje. Tato opatření jsou v duchu toho, co komunisté žádali, a ospravedlňují politiku komunistické strany. Komunistická strana dávno varovala před Henleinem, upozorňovala na plány zahraničního fašismu, potírala politiku poraženectví a vystupovala proti ustrašencům i v socialistických řadách. Říkali jsme, když se nedáme, Evropa nás nedá. Poslední události potvrzují správnost této naší politiky.

V dalším svém postupu komunistická strana směřuje k tomu, aby mír byl zachráněn. K tomu však je třeba, aby byla do důsledků provedena všechna opatření, nutná pro případy nejhorší, neboť to oddálí a zeslabí nebezpečí. Rozhodující především je udržení a upevnění jednoty lidu, vytvořené událostmi, na prvním místě jednoty dělníků. Komunisté chtějí učiniti vše k udržení této jednoty, bez ohledů na různost politických táborů, na podkladě podřízení stranických zájmů zájmům společným: udržení míru, bezpečnosti, celistvosti a nezávislosti republiky.

V zájmu udržení míru a obrany nezávislosti komunistická strana bude žádat řadu pozitivních opatření, týkajících se zejména protiletecké obrany, zabezpečení cest, nerušeného chodu výroby, sociálního zajištění obyvatelstva. Sem patří také požadavky, týkající se národnostních práv všech národů Československa a zabezpečení chleba pro ně. Když německý pracující lid dostane všestrannou kulturní i sociální pomoc, pak vliv Henleina a nepřátel republiky bude rychle klesat.

Jsme na velmi odpovědném místě světové politiky. Zasloužili jsme se o světový mír. Rozhodný odpor Československa zarazil světový fašismus v postupu. Jsme však teprve na začátku těžkých období. Velmi mnoho závisí na komunistické straně. Máme důvěru statisíců. Tato důvěra zavazuje jít dál: Učinit vše k udržení míru, avšak být připraveni na všechno!

Ruce pryč od Československa!

(K jednání o t. zv. národnostním statutu německé menšiny. Článek ve „Světovém rozhledu“ dne 28. května 1938)

Henleinova strana jako předpoklad vyjednávání žádá odvolání oddílů, vyslaných do německého území k udržování míru a kochraně obyvatelstva.

Vyjednávání ano, ale nikoliv svobodu pro nacistické provokace a nacistický teror! Naším stanoviskem vůči vyjednávání o úpravu je, aby bylo provedeno s co největším urychlením a aby zejména obsahovalo řadu dalekosáhlých sociálních zlepšení, na příklad rozšíření veřejných prací, podpor v nezaměstnanosti a podpor rolníkům atd.

Národnostní a sociální ústupky sudetským Němcům, ale nikoliv svobodu henleinovským teroristům!

S touto základnou vyjednávání jsou srozumění všichni pokrokoví lidé, bojující za svobodu a mír. Je v našem vlastním zájmu, aby bylo učiněno vše, co by pomohlo československému lidu v jeho boji za nedotknutelnost a naprostou nezávislost jeho země.

Komunistické strany Francie a Velké Britannie projevíly již v telegramech i na projevech svoji solidaritu s československým lidem v jeho boji proti nebezpečí fašistického znásilnění.

A kdo by mohl popřít důležitost společného manifestu KS Německa a KS Rakouska, v němž tyto strany vysvětlují národům Německa a Rakouska pravou podstatu nové nacistické válečné provokace? Slibují, že učiní vše, aby vpadly v zad strůjci války a stavějí se plně po bok národů Československa.

Demagogicky pokoušejí se němečtí nacisté odtrhnouti za pomoci demokratických frází sudetoněmecké území od Československa. Oni, kteří od počátku své vlády šlapali a ničili seburčovací právo národů Německa a Rakouska, kteří zardousili každé svobodomyšlné hnutí, žádají nyní demokracii, právo seburčení. Třetí říše má nejméně práva dožadovati se demokratického jednání.

Žádný pracující člověk nebo měšťácký demokrat nedá se zmýlití tímto novým neslýchaným manévrem hnědého nacismu. Znovu bylo ve znamení hákovitého kříže vyvoláno akutní nebezpečí války. Nebezpečí ještě není zažehnáno. Na všech pracujících, na všech

svobodu a mír milujících lidech spočívá těžká odpovědnost: na nich je, aby nutili a donutili své vlády k pevnému vystoupení pro Československo, pro kolektivní zabezpečení nezávislosti Československé republiky proti hrozbě válečným přepadením. Demokratické lidstvo nesmí povoliti ve své ostražitosti, musí stále energičtěji vznášeti v tisku, na schůzích i v masových projevech požadavek: ruce pryč od Československa!

O společný postup dělnických stran

(Článek v „Rudém právu“ ze dne 5. června 1938)

Vážné události posledních dnů vytvořily mezi českým lidem měst a venkova vzácnou jednotu. Všude se ozvalo jednomyslné: Nedáme se!

Tato jednotu, rozvaha a odhodlanost umlčely všechny sýčky doma, získaly nám obdiv a úctu našich přátel v celém světě a způsobily, že mocné mírumilovné národy se postavily na naši obranu. Nejsme sami!

Naší jednotou, rozvahou a odhodlaností byl v posledním okamžiku zhacen původní plán útočnicka a jeho agentů. Nepřekvapili nás. Sami byli překvapeni. Ani v budoucnosti se nedáme překvapit!

Útočník a jeho agenti byli varováni. Na okamžik zaváhali. Největší nebezpečí poněkud povolilo. Krise však není zažehnána. Zůstaneme ve střehu!

Nikomu nedáváme záminku, aby na nás útočil. Český lid nechce nic než mír, bezpečnost, celistvost a nezávislost republiky. Své věci doma si upravíme sami a nedáváme nikomu právo, aby do nich zasahoval. Učiníme, co je v naší moci, aby mír byl zachován, jsme však připraveni na všechno.

Poslední pohnuté dny přinesly mnoho vážných poučení. Jedno z nejdůležitějších poučení se týká otázek jednoty. V těchto dnech se ukázal názorně význam jednoty lidu. Republika obstála v těžké zkoušce především proto, poněvadž se mohla opírat o jednotnou vůli nejširších vrstev obyvatelstva.

Projevilo se také, jak vážnou úlohu hraje dělnická třída. Dělnická třída je páteří obrany republiky proti jejím vnitřním nepřítelům. Zatím co určité reakční kruhy majetných vrstev smýšlejí o obraně republiky všelijak, dělnická třída stojí pevně a neochvějně a svým příkladem strhuje ostatní pracující vrstvy měst i venkova.

Z těchto skutečností vyplývá jasný příkaz: elementárně vytvořivší se jednotu lidu a dělnické třídy musí býti podložena společným postupem všech dělnických stran v republice.

Musíme si uvědomit, co na nás v nejbližší době čeká. Frontální

útok nepřátel sice selhal. To však nikterak neznamená, že nepřátelé se vzdali svých plánů. Nikterak. Budou se pokoušet o jejich provedení jinými způsoby, jinými prostředky. Vyhodili jsme je dveřmi, polezou oknem.

Také česká reakce, která na chvíli zalezla, zvedá znovu hlavu a kuje své pikle. Budou se snažit vtáhnout do hradeb trojského koně. Budou opět pracovat k tomu, aby republiku vmanévrovali do slepé uličky.

Jdeme tedy vstříc novým vážným chvílím, v nichž lid a republika budou nadmíru potřebovat, aby všechny dělnické strany postupovaly společně a jednotně. Tím by se neobyčejně zvýšila váha dělnické třídy. Tím by se dělnické třídě dostalo tak závažného vlivu na vytváření osudu republiky, jaký je úměrný významu dělnické třídy. Tím by také byla zjednána záruka, že republika obstojí v každé situaci, za každých okolností.

Pokud se komunistické strany týká, je komunistická strana ochotna učiniti vše, co by jednotný postup všech dělnických stran v republice umožnilo. Ukázali jsme to v okamžicích, osudových pro republiku. Ukázali jsme to ve volebním zápase, v němž jsme se nesnížili k malichernostem a nízkým útokům na ostatní dělnické strany. Provedli jsme důkaz, že věc dělnické třídy, věc lidu, věc obrany republiky stavíme nad úzce stranické zájmy.

Máme právo žádati totéž od vedoucích orgánů ostatních dělnických stran. Žel, u těchto dosud nezávítězilo poznání, že vážnost doby postavila otázku společného postupu všech dělnických stran na pořad dne a že řešení této otázky nesnese odkladu. U některých činitelů v těchto stranách stále ještě převládá klamné mínění, že zanášením nepřátelství a malicherného hašteření mezi dělnictvo bude poslouženo jejich stranickým zájmům.

Je to názor klamný, škodlivý. Z nejednotného postupu dělnických stran může těžit jen reakce, a to na škodu všech dělnických stran bez rozdílu. Naproti tomu jednotný postup dělnických stran prospěje nejen dělnické třídě jako celku, nýbrž také každé jednotlivé dělnické straně. Nehledě ani na to, že dnes je v sázce mnohem víc, že běží o osud republiky.

Dělnictvo bez rozdílu stranické příslušnosti chápe příkaz doby: srazit se do houfu. Proto také dělníci dnes vášnivě odmítají rozbroje v dělnickém táboře. Když se na nás hrne mocný nepřítel, cítí každý, že by bylo šfienstvím rozpoutávat boj ve vlastních řadách. A toto poznání musí nakonec zvítězit také na vedoucích místech v socialistických stranách.

V tomto smyslu přejeme dnešním jubilejním slavnostem sociálně demokratické strany plného zdaru. Necht' přispějí k tomu, aby tato velká dělnická strana se konečně rozhodla pro společný postup všech dělnických stran v republice, aby se dala na cestu jednoty dělnické třídy.

Nedáme se rozdělit!

(Z projevu k slovenskému lidu v Bratislavě dne 6. června 1938)

V posledních dnech prožila republika velmi vážné chvíle. Stáli jsme před hrozbou bezprostředního úderu zvenčí a zevnitř. Ukázalo se, odkud přichází pro republiku největší nebezpečí.

Tuto okolnost si musíme uvědomit, abychom pochopili význam a důsledky toho, co zde včera a především prováděla tak zvaná ľudová strana. Pod heslem autonomie proklamovali zde včera program roztrhání republiky a bratrovražedného boje v době, kdy jednota a zase jednota je příkazem, kdy se na nás na všechny valí mocný nepřítel. Tento čin vedoucích lidí ľudové strany není nic jiného, než vpadnutí do zad lidu, Slovensku a republice.

Komu tím ľudáčtí vůdové posloužili? Odpověď dostaneme, jestliže se podíváme, kdo jim tleská, kdo má z jejich činu největší radost.

Tleská jim fašistický Berlín. Tentýž fašistický Berlín, který ničí Lužické Srby, utlačuje Poláky v Německu a který „svobodil“ Rakousko tak, že se proti tomu bouří sami rakouští občané a rakouští hakenkreuzleři. Kdo pak může věřit, že tomu fašistickému Berlínu přirostli Slováci k srdci?

Pozdrav poslal Henlein, nacista, zavilý nepřítel republiky, pan-germánský rasista, kterému jsou všechny neněmecké národy méněcenné, podle něhož jsou Němci panským národem a povolání vládnout ostatním národům. Kdo chce tvrdit, že tento Henlein chce blaho slovenského národa?

Poslal konečně pozdrav Eszterházy. Slyšíte, pan gróf Eszterházy! Potomek té kasty, která po staletí drtila slovenský národ. Potomek těch, kteří Slovákům připravili Černovou. Příslušník téže panské kasty, která ještě dnes v Maďarsku odnárodňuje zbytky Slováků. Uvažte jen: Sidorovi tleská a s ním se bratříčkuje Eszterházy, jeden z těch, kteří kdysi říkali, že „tót nem ember“, že Slovák není člověk. Kdo nám chce namluvit, že Eszterházy a jemu podobní to myslí se slovenským lidem dobře?

Pálili rudý prapor. Pochopte! Pálili prapor, který je posvátný dělnické třídy celého světa, prapor, jenž vítězně vlaje nad šestinou

zeměkoule, prapor Sovětského svazu, země socialismu, země svobodného dělníka a rolníka, země svobodných národů. Pálili prapor socialistického státu, který je dnes hlavní záštitou všech utlačovaných národů, který stojí na stráží míru a jehož váha, vliv a moc nás v těchto dnech zachránily před katastrofou.

Říkají si katolická strana. Jsou však v rozporu s Vatikánem. Hakenkreuzlerské Německo pronásleduje katolíky, nedovolili jim ani návštěvu posledního eucharistického kongresu. Papež vydává proti nacismu encykliky. Sidor však nadbílá Hitlerovi, bratříčkuje se s Henleinem, obdivuje Alfreda Rosenberga, tohoto ideologa barbarského novopohanství. Tak je Sidorova politika v rozporu i s náboženským cítěním vlastních příslušníků ľudové strany.

Věci jsou tedy jasné: kdo dělá něco, čemu tak nadšeně tleskají a nad čím se tak radují Hitler, Henlein a Eszterházy – ten nemůže mít na mysli dobro slovenského lidu. To dá prostý rozum.

A vskutku: uskutečnění Sidorovy plánu by znamenalo roztržení republiky, její oslabení před vnitřními i zahraničními útočníky a vydalo by jim nakonec všechny národy republiky na pospas.

Nepřítel se řídí heslem: Rozděl a opanuj! My na to odpovídáme: Nedáme se rozdělit! Nedáme se ovládnout ani domácím, ani cizím nacismem! Nad Slovenskem hakenkreuz vládt nebude!

Odmítáme-li se vši rozhodností Sidorovy plány, neznamená to, že bychom s dnešním stavem na Slovensku byli spokojeni. Nejsme! (Konfiskováno.) Vytýkáme vládě, že se k potřebám pracujícího lidu Slovenska chovala macešsky. Aby se měli dobře Eszterházyové, aby byla spokojena nová slovenská velkostatkářská šlechta, aby kapitalisté na Slovensku mohli bohatnout z mozolů slovenského lidu – o to se vláda starala. Nikoli však o potřeby pracujícího lidu Slovenska.

Byli to komunisté, kteří za zájmy pracujícího lidu Slovenska vždy bojovali. Také návrhy na reorganizaci Slovenska komunisté už dávno podali.

(Konfiskováno.) Kdyby Hodža a Dérer méně řečnili a více se ve vládě starali o potřeby slovenského lidu, kdyby byla včas uskutečněna aspoň část návrhů, podaných komunisty – nemohl by zde Sidor tak beztestně štvát slovenský lid do bratrovražedných bojů. Připomínáme znovu některé z našich návrhů, které mohou lépe než nynější stav vyhovět potřebám Slovenska. Tak na příklad:

Navrhujeme na Slovensku reformu veřejné správy v tom smyslu, aby pravomoc zemského presidenta byla přenesena na volené zemské zastupitelstvo; aby podobně přešla pravomoc okresních náčelníků

na volená okresní zastupitelstva; aby byl zrušen systém jmenovaných členů okresních zastupitelství a zemského zastupitelstva a aby tyto korporace se skládaly jen z volených členů.

Takovouto reformou veřejné správy možno na Slovensku ve značné míře uskutečnit systém samosprávy, aniž by tím republika byla dělena, aniž by mezi Slovenskem a ostatními zeměmi byla postavena hráz.

Takováto reforma veřejné správy by dala obyvatelstvu Slovenska možnost, aby své věci spravovalo prostřednictvím svých volených zástupců.

Vzkaz do USA

(Rozhovor s redaktorem „New Masses“. „Rudé právo“ ze dne 25. června 1938)

„Rudé právo“ ze dne 25. června 1938 přineslo rozhovor, který měl Kl. Gottwald s americkým novinářem Theodorem Draperem, a který byl uveřejněn v kulturně-politickém týdeníku Spojených států „New Masses“ i v jiných amerických listech. Odpovídaje na otázku, Kl. Gottwald m. j. pravil:

„Bismarck jednou prohlásil: Kdo bude mít Čechy, bude mít celou Evropu. Chtěl tím říci, že velký stát, který bude kontrolovat Čechy, bude dominovat v Evropě. V důsledku toho nebezpečí, které nám hrozí, je i nebezpečím pro Francii a Anglii. Třetí říše obnovuje starý německý sen kaiserův: „Drang nach Osten“ - z Berlína až do Bagdadu.“

V další části rozhovoru vyložil Kl. Gottwald positionní návrhy a stanovisko komunistické strany k národnostnímu vyrovnání. Poutkal též na jednu věc, která je dnes všeobecně přehlížena:

Němci v Československu a území, které obývají, nikdy nebyli částí odtrženou od Německa!

„Chceme, aby svět věděl, že nacisté lhou, když tvrdí, že Československo je „umělým státem“. Máme jednu z nejstarších civilizací v Evropě, civilizaci, která přežila mnoho despotismu.“

Mluvě o vnitřních poměrech v Československu, zdůraznil nutnost společného postupu dělnických a jiných demokratických stran:

„Kdyby demokratické strany spolupracovaly s námi komunisty, posice vlády by byla ohromně posílena. Ale reakci se až dosud podařilo tuto jednotu zamezit a to přirozeně oslabilo posici vlády nejen vůči henleinovskému teroru v sudetských krajích, ale také vůči anglické vládě a Chamberlainovým intrikám a vlivům.“

Vzhledem k tomu, že Kl. Gottwald se právě vrátil ze Sovětského svazu, tázal se ho Th. Draper, co soudí tam o československém problému. Odpověděl:

„Litvinov, jak se pamatujeme, s naprostou rozhodností prohlásil, že Sovětský svaz dodrží své závazky vůči Československu.

Není naprosto žádné pochyby, že tento socialistický stát sleduje docela jinou politiku než státy imperialistické – fašistické. Lid Sovětského svazu říká, že půjde Československu na pomoc, kdyby bylo přepadeno.“

Na otázku o zabránění politice Spojených států Kl. Gottwald odpovídal:

„Do té míry, do jaké je prezident Roosevelt proti fašismu, pomáhá československé demokracii. Každý rozhodný projev proti útočníkům nám pomáhá. Ale prakticky každá pomoc španělské demokracii pomáhá nám ještě více. Praktická pomoc španělskému lidu je pomocí lidu československému.“

Své vývody sbrnul pak Kl. Gottwald takto:

„Nejsme šovinisty. Nechceme naše menšiny utiskovat. Otázka menšin musí být řešena demokratickými metodami. Chceme žít v míru s Třetí říší. Všechno, co chceme, je mír – ale jako samostatný demokratický stát a národ. Československo nebude druhým Rakouskem. Chceme mír, ale budeme se bránit, jestliže budeme napadeni.“

Proti sebevražedným ústupkům

(Prohlášení k národnostnímu statutu. „Světový rozhled“ ze dne 30. července 1938)

„Světový rozhled“ č. 36 ze dne 30. července 1938 uveřejnil prohlášení, které učinil Kl. Gottwald na dotaz francouzského zpravodaje listu o stanovisku KSČ k národnostnímu statutu a k otázkám s tím souvisejícím:

Německý hitlerismus a jeho nástroj, Henleinova strana, se pokoušejí vzbudit a vsugerovat domněnku, jako by ohrožováním evropského míru bylo nedostatečné vyřešení národnostních poměrů v ČSR. To jest obrovský podvod. Mír je ohrožován válečnou agresivitou hitlerovského Německa, směřující proti nezávislosti a existenci Československa, a nikoliv národnostní komplikovaností vnitřní struktury Československa. Jest však povážlivé, že se i v určitých kruzích západních demokratických států vchází na sofistiku německého hitlerismu a že se z národnostní otázky v ČSR uměle dělá věc evropského míru a středoevropského uklidnění. Místo, aby se na podkladě kolektivní bezpečnosti zakročilo proti německému hitlerismu, který připravuje válku a ohrožuje svobodu ostatních států – vystavuje se Československo v národnostní otázce zvláštní pedagogické dresuře a v souvislosti s národnostním statutem požadují se na něm nejrůznější krkolomné kumšty jako doklad dobré vůle. Československo je vyzýváno, aby šlo až na hranici sebevraždy, aby mu mohla být slibována demokratickými západními velmocemi podpora v těžkém postavení, v němž je, proti útočnosti hitlerovského Německa. Jde se proti Československu proto, poněvadž se tak pevně drží proti hitlerismu. A tak se Československu ztrpčuje radost nad sympatiemi, jimiž se po 21. květnu těší u národů celého demokratického světa.

Podle toho nutno pohlížeti na celou historii národnostního statutu. Československo je stavěno do role školáka, kterému se hrozí rákoskou a který přitom musí psát povinnou úlohu. A úloha se mu dává těžká, tak těžká, že Československo ji nemůže vykonat, i kdyby se jakkoliv namáhalo. Československo má úplně liberálně vyřešit národnostní otázku, a to za nejtěžších podmínek, za největších nebezpečí, jež jsou s tím spojena. Uvědomují si pedagogové ze západu,

že dávatí národnostní a autonomní práva neomezeně a bezvýhradně, znamená dnes dávatí je i nepřítelům republiky, iredentistickým rozvratníkům, velezrádným nástrojům cizího imperialismu, usilujícího o zničení Československa? Uvědomují si, že dávatí autonomní práva henleinovcům znamená dávatí Berlínu moc na území ČSR a že národnostní autonomie v rukou henleinovců znamená dýku v zádech republiky? Demokraté na západě Evropy měli by věru o národnostní otázce v ČSR uvažovati s větším zřetelem k politickým skutečnostem a s větším zřetelem k charakteru nacionálního hnutí, které zvláště v německém území udává dnes tón. A měli by i v zájmu západní demokracie viděti své nynější povinnosti vůči ČSR y něčem jiném, než v naléhání na chvatné a v důsledku toho nedostatečně promyšlené provádění přestavby národnostně-politické struktury republiky. Neměli by v zájmu vlastních států tak zjevně podněcovati henleinovce a Berlín v jejich povýšenecké troufalosti vůči ČSR.

My komunisté si přirozeně také přejeme, aby národnostní poměry v ČSR byly chystaným statutem nově upraveny, avšak všemi silami jsme proti karlovarskému programu Konrada Henleina, který jest provokačním útokem na jednotu republiky, na její svrchovanost, na její demokratický řád, na její svobodnou mírovou zahraniční politiku. Budeme bojovati proti všem pokusným a pochybným řešením a budeme se bítí za to, aby se nedostalo moci a práv rozbíječům republiky. Odmítáme nejrozhodněji všechny totalitní a führerovské tendence, zabalované do národnostního roucha. Pracující lid Československa nedopustí, aby se národnostní statut stal nějakým kapitulantským paktem s Henleinem a aby se stal průlomem pro vtažení trojského koně německému hitlerismu do hraděb republiky. Lid zabrání všemi prostředky vstupu Henleina do vlády a opakování seyss-inquartovštiny v Československu. Budeme podporovat ony snahy, které usilují o to, aby novou úpravou národnostních poměrů byla posílena jednota republiky a aby byla upevněna demokracie. To bude možné tehdy, jestliže se při řešení národnostních požadavků bude bráti zřetel především na potřeby širokých pracujících mas nečeských národností.

Naše stanovisko k národnostnímu statutu bude důsledně určováno jen zájmem republiky, její jednoty, svrchovanosti a její demokratické soustavy, a zájmem sblížení a bratrského svazku národů ČSR. Budeme spolu s dělnictvem a pracujícím lidem státi na stráží, abychom republiku chránili před novými urážkami, hrozbami a útoky, jež německý hitlerismus spojuje s národnostním statutem.

Budeme na stráží i před nebezpečím slabošských, pro republiku osudných ústupků. Budeme vyjadřovati vůli všeho lidu Československa, který si přeje, aby po ukončení jednání o národnostním statutu republika zanechala jakékoliv slabosti, aby ukázala odvahu a rozhodnost, aby zjedнала v německém území pořádek, aby učinila konec fašistickým provokacím, aby zajistila ochranu demokratických občanů republiky a také aby uvnitř země zabezpečila silnou rukou svoji existenci, právě tak jako to činí navenek vojenskou ochranou hranic ČSR. Jsa přesvědčen o spravedlivé věci své republiky, má lid Československa pevnou důvěru v pomoc a podporu Sovětského svazu i demokratických národů západu.

Vážné slovo ve vážné chvíli

(Z článku v „Rudém právu“ ze dne 4. září 1938)

Nevíme, co nového přinese zítra zahajovaný norimberský sjezd. Musíme proto být připraveni na všechno. I na to, kdyby soused měl sáhnouti ke zbrani a dáti se na pochod; i na to, kdyby měl pokračovati ve vydírání novými a ještě stupňovanými vyhrůžkami.

Československo podalo celému světu dostatečně mnoho důkazů, že chce žít v míru. Celý svět také ví, kdo je kazimírem a útočnickem.

Mluví se nyní mnoho o nových ústupcích, které vláda prý nabízí henleinovcům, těmto agentům Třetí říše. Henlein se vrátil z Berchtesgadenu od Hitlera s jeho direktivami pro další postup. Ve chvíli, kdy tyto řádky píšeme, není veřejnosti znám ani charakter a rozsah nově nabízených ústupků, ani to, jak na ně bude Henlein z Hitlerova příkazu reagovat. Buď jak buď, toto je jisté:

1. Útočníku neběží o vyřešení národnostní otázky sudetoněmecké. Ta je mu pouze záminkou, špatně maskující jeho skutečný úmysl, vyřaditi Československo jako samostatný a nezávislý stát.

2. Z toho plyne, že žádný, byť i sebevětší ústupek v národnostní otázce sudetoněmecké mu nebude dost velký, aby za jeho cenu dal Československu natrvalo pokoj.

3. (Konfiskováno.)

4. Bude usilovat o rozložení a oslabení Československa zevnitř, aby se pak v příhodné chvíli mohl na oslabené Československo vrhnout s veškerou silou.

5. Jestliže tak neučiní nyní, tedy proto, poněvadž Československo samo je silné, pevné a účinné obrany schopné, čímž si zajišťuje pomoc spojenců a přátel.

6. (Konfiskováno.)

Toto nebezpečí vycitňuje dnes všechen lid. Proto s nedůvěrou a se znepokojením sleduje všechno, co se točí okolo tajných jednání s henleinovci. Je si toho vědoma také vláda? Český lid dal nesčetněkrát najevo, že podepře každou snahu o spravedlivé vyrovnání s německým obyvatelstvem, že však nesnese, aby se vydávaly mocenské posice velezrádným, nacistickým agentům.

Špatně radí vládě ten, kdo ji tlačí na cestě k novým a novým koncesím a přemiím těmto zavilým nepřátelům republiky. My po-

važujeme za svoji povinnost varovat před všemi podobnými rádci a vlivy a s námi varuje všechen lid. (Konfiskováno a obnoveno podle původního textu.)

Ano, my všichni chceme mír. Ale mír ve střední Evropě může býti zachován jen tím, že bude udrženo silné, jednotné, nezávislé a demokratické Československo.

Zachováme jednotu, rozvahu a odhodlanost ve chvíli, kdy na nás míří nabitě pušky útočnickovy. Říkáme: Spustí-li, budeme se bít do posledního muže.

Zachovejme jednotu, rozvahu a odhodlanost i ve chvíli, kdy útočník, jednu ruku na spoušti, bude natahovat druhou ruku, abychom mu zaplatili výpalné tím, že si dáme svoji domácnost rozvrátit jeho agenty. Řekněme: Práva a chléb německému lidu ano, avšak žádné mocenské posice těm, kdož ukládají o existenci naší země a našeho národa.

Tímto a jen tímto způsobem zachráníme mír a ubráníme celistvost a nezávislost republiky.

Pro obranu Československa

(Řeč na manifestaci na Slovanském ostrově dne 9. září 1938)

Soudruzí a soudružky!

Prožíváme mimořádně vážné chvíle. Možno říci, že republika stojí na rozcestí. Od rozhodování příštích dnů závisí snad na dlouho její osud, osud nás všech. Abychom se vyznali ve spleti zpráv a událostí, abychom pochopili podstatu toho, o čem běží a co je v sázce, abychom mohli dát správnou odpověď na otázku, čemu se nutno vyhnout a co nutno dělat – musíme jít na kořen věci.

Jsou činitelé, kteří se snaží líčit věci tak, jako by šlo o úpravu poměrů mezi Čechy a Němci v Československu. Takovéto vyličení je však klamně. Ve skutečnosti nestojí na programu otázka národnostních poměrů v Československu, nýbrž otázka státní existence Československa jakožto nezávislého a demokratického státu, jakož i otázka národní existence Čechů a Slováků. A tato otázka existence Československa je opět spjata s problémem nadvlády jistého imperialismu v Evropě a ve světě.

Nám všem známý imperialismus značky hakenkreuz usiluje především o politickou nadvládu v Evropě. V dané chvíli směřuje jeho rozpínavost na jihovýchod, do střední Evropy, do Podunají, na Balkán. Jakých bezohledných method k tomu používá, o tom svědčí obsazení Rakouska. Této dravé rozpínavosti stojí v cestě Československo. Proto se úsilí hakenkreuzlerského imperialismu soustřeďuje nyní na odstranění této překážky. Aby měl uvolněnou cestu na Maďarsko a Rumunsko. Aby mohl sevřít do kleští Polsko. Aby se takovým způsobem stal pánem Evropy a vrhl se na Francii a aby konečně svedl s Anglií zápas o nadvládu ve světě. Všichni, kdož nejsou raněni slepotou, musí vidět, že v tom vězí jádro problému a nikoliv v nové úpravě národnostních poměrů v Československu. Národní postavení sudetských Němců je pouze záminkou, charakterným pláštěm pro přikrytí světovládných cílů hakenkreuzlerského imperialismu. Uvědomíme-li si tuto základní věc, pak také

snadněji najdeme odpověď na otázku, co Československo a svět musí dělat a čeho se musí vystříhat.

Není sporu o tom, že by nepřítel nejraději rozťal náš gordický uzul mečem, že by proti nám nejraději uplatnil „rakouskou“ methodu. Neučinil-li tak dosud, tedy jistě ne proto, že by mu k tomu chyběla chuť, nýbrž prostě proto, poněvadž by tím nesmírně mnoho riskoval, za určitých okolností i vlastní krk.

Co dosud zdržovalo nepřítele od přímého útoku na nás? Především pevná vůle a schopnost bránit se. Bránit se za každou cenu, všemi prostředky. Bránit se zuby nehty. Bít se o každý strom, o každou mez. Bít se o každou chalupu, o každou vesnici. Nepřítel věděl a ví, že cesta do Prahy by proň nebyla žádnou procházkou. Ví, že by nás tak beze všeho nezdolal. Ví, že bychom se sami drželi při nejmenším tak dlouho, až by přišla pomoc přátel a spojenců. Naše pevná vůle a schopnost bránit se je tedy prvou příčinou, proč nepřítel dosud váhal napadnout nás přímo. Druhou příčinou je skutečnost, že nejsme sami.

Francie je smluvně zavázána přijíti nám na pomoc v případě útoku na nás. Sovětský svaz vždycky do puntíku plnil své závazky a můžeme na to dát krk, že by nás nenechal na holičkách. Anglie je zavázána Francii a její nejvlastnější zájmy jí velí státi po boku Francii, bude-li tato nucena sáhnout ke zbraní. A pokud běží o Spojené státy severoamerické, tu poslední projevy severoamerických státníků jsou dost výmluvné, aby bylo jasno, na čí straně by stála Amerika. Nemluvíme tu ani o světovém veřejném mínění, které je plně na naší straně a které by nestrpělo, aby Československo bylo vydáno útočníkovi na pospas. Nejsme tedy sami, na naší straně je zdrcující převaha sil, kterým by útočník nakonec musel podlehnout.

Proti tomu vidíme, že nepřítel by v případě válečného útoku na nás byl osamocen. V Římě, ve Varšavě i v Budapešti sice v novinách štvou proti Československu, avšak pálit si prsty v případě válečného útoku – to si pánové v Římě, ve Varšavě i v Budapešti čtyřikrát rozmyslí. Vlastně si už rozmysleli. Varšavě a Budapešti už teď naskakuje husí kůže při pomyslení, k jakým pro ně koncům by vedla rozpínavost hakenkreuzlerského imperialismu. A Řím ještě nestrávil sousto, které mu Hitler nadrobil v Rakousku, obsadiv Brenner. Varšava a Budapešť sice asistují štvanicím proti Československu, ale s hrůzou si uvědomují, že kdybychom padli my, přišli by na řadu oni. Nehledě na to, že Varšava má v týlu Sovětský svaz a Bu-

dapešť opět Rumunsko a Jugoslavii, které jsou smluvně zavázány v případě útoku Maďarska přijít nám na pomoc. Tedy ani Poláci, ani Maďaři nebudou Hitlerovi tahat kaštiny z ohně. Takže můžeme bezpečně říci, že útočník by v případě válečného útoku byl izolován.

To je oněch několik vážných důvodů, které útočníka zdržují od přímého úderu proti nám. Ne, že by k tomu neměl chuti. Chutí má, avšak ví, že by přímým útokem riskoval příliš mnoho. Proto, a jen proto váhá. Proto, a jen proto byl ve vnitřní Evropě dosud zachován mír.

Jaká je za takových okolností útočnickova taktika? Je to taktika vydírání. Záminkou k vydírání je mu národnostní otázka sudetoněmecká. Nástrojem k vydírání je rozvrátit Československo zevnitř, rozrušit jednotu republiky, podkopat její obranyschopnost, zlomit její odolnost a učinit ji tak zralou pro útok zvenčí. Toť taktická linie útočnickova. Jen slepý neprohlédne tuto hru. Jen beznadějný hlupák nevidí berlínským pánům do karet. My však nejsme ani slepí, ani hlupáci. Proto jim vidíme až do žaludku.

V tomto světle musíme také posuzovat události posledních dnů. Henleinovcům byla učiněna nová nabídka. Nabídka, o níž byli informováni henleinovci, která byla poslána do Berlína, do Londýna, do Budapešti a bůhví kam ještě, o níž však dosud nebyl informován ten, jehož věc se nejvíce týká, totiž československý lid. Podle toho, co je dosud veřejnosti známo, je tato nová nabídka velmi dalekosáhlá. Říká se, že v podstatě vyhovuje pověstným karlovarským požadavkům. Mezi lidem je z toho velké znepokojení. Ne snad proto, že by český lid nechtěl, aby lépe se upravily poměry našich německých spoluobčanů. Nikterak, tomu se český lid nikdy nevzpíral a nevzpírá. Avšak český lid má obavy z toho, aby se pod titulem národnostního vyrovnání nevydaly velezrádcům a agentům cizí moci velké mocenské posice, jichž by nepřítel využil k rozvrácení republiky uvnitř.

Abý nám bylo dobře rozuměno. Jsme pro plnou jazykovou rovnoprávnost všech národností v republice. Každý ať má možnost dorozumívati se s úřady ve své mateřštině. Jsme pro to, aby byla plná školská rovnoprávnost a rodiče mohli posílati děti do škol své národnosti. Avšak nemůžeme souhlasit s tím, aby německé děti byly ve školách vychovávány nacisticky. Jsme pro to, aby se na za-

opatření práce pro německé dělníky věnovalo tolik milionů, kolik je zapotřebí. Nesouhlasíme však s tím, aby tyto peníze byly dány do rukou henleinovců a henleinovským fabrikantům. Jsme pro to, aby do státních a veřejných služeb bylo přijato tolik příslušníků nečeských národností, kolik jim podle počtu obyvatel té které národnosti přísluší. Musí to však býti poctiví demokrati, věrní republiky a nikoli velezrádci a agenti cizí moci. Jsme pro to, aby státní a veřejné dodávky a státní rozpočet byly spravedlivě rozděleny na všechny národnosti. Avšak trváme na tom, že se státními prostředky nemohou disponovat zavlí nepřátelé republiky. Zkrátka, jsme pro to, aby byly zlepšeny poměry našich německých spoluobčanů, avšak každý pochopí, že se tak nemůže státi tím, že je vydáme na pospas henleinovcům.

Úmysl vydat henleinovcům mocenské posice je vysvětlován a omlouván různým způsobem. Říkají, že se tak děje na nátlak Anglie. Jisté je, že anglická vláda v rozporu s veřejným míněním Anglie tlačí na Prahu, aby Henleinovu diktátu co nejvíce vyhověla. O anglických lordech je známo, že jsou štědrí a velkorysí, když běží o rozdávání cizího. Avšak nakonec přece jen Praha sama musí posouditi, co je pro republiku zdrávo, co je pro republiku snesitelné a co nikoliv. A kdyby Praha setrvala na pevném stanovisku a řekla oněm dvojtíhodným pánům: Pánové, jsou meze, které nemůžeme, slyšíte, nemůžeme překročit, nechceme-li spáchat sebevraždu, pak by to i páni lordi museli volky nevolky uzнат a podle toho se zařídit. Někteří říkají, že by Anglie dala útočníku proti nám volnou ruku, kdybychom ve všem na sto procent nevyhověli anglickým lordům. To není pravda. Anglie by prostě nemohla zůstat stranou, ne pro naše krásné oči, ale pro své vlastní zájmy by se nás musela zastat. To platí dvojnásob o Francii. Pravda, Francie je dnes ve vleku anglické politiky. Avšak kdyby mělo dojít k nejhoršímu, musí vystoupiti, nechce-li upadnouti do postavení státu druhého řádu a nechce-li se vydat v nebezpečí, že v dohledné době bude sama napadena přesilou mocného útočníka.

Někteří lidé zase chodí a vymlouvají se na Sovětský svaz. Prý ve smlouvě o vzájemné pomoci je doložka, že pomoc Sovětského svazu je vázána na pomoc Francie. Ano, je tam taková doložka. Ale kdo ji tam chtěl mít? Sovětský svaz nikoliv. Tato doložka byla do smlouvy dána na nátlak zdejších reakčních kruhů, které ještě dnes se stydí za Sovětský svaz, za tohoto našeho věrného spojence.

Zkrátka a dobře: Je nesprávné vymlouvat se na to, že by nás naši přátelé a spojenci nechali na holičkách, kdybychom nevyhověli tlaku anglických lordů a nedali Henleinovi vše, čeho si přeje. Pravda je ta, že bude-li Praha pevná, bude to imponovat i Londýnu.

Říká se: čiň čertu dobře, peklem se ti odmění. To možno říci také o henleinovcích. Jak se jim až dosud vycházelo vstříc a co to bylo platné! Byla velká amnestie. Bylo propuštěno několik set špiónů a špiónků. A henleinovci nyní provádějí velezrádné rejdry ve velkém a veřejně. Byly volby, henleinovci dostali do rukou většinu německých obcí. A jejich starostové teď veřejně problašují, že budou v obcích vládnouti ne podle československých zákonů, nýbrž podle říšskoněmeckého obecního řádu. A staly se takové případy, že henleinovští starostové odmítli příkaz okresních úřadů o vyvěšení úředních plakátů o branné výchově. Byl povolen SF, tato obdoba hakenkreuzerských SA. A nyní se k nám přes hranice hromadně pašují zbraně, jimiž je SF ozbrojován. Byl učiněn návrh na národnostní statut. Henleinovci jej odmítli. Bylo jim to málo, chtěli víc. Byl učiněn druhý návrh na reformu veřejné správy. Henleinovci jej hodili pod stůl. Chtěli víc. Byl učiněn třetí návrh. Henleinovci opět odmítli. Chtěli ještě více. Nyní je jim činěna čtvrtá nabídka, o níž se říká, že v podstatě splňuje karlovarské požadavky. A co henleinovci? Už prohlásili, že karlovarské požadavky nejsou posledními, nýbrž prvními. To znamená, že po jejich splnění by chtěli ještě více. Už teď křičí, že Češi musí ze Sudet ven. V sousedství už teď dokazují, že Praha je vlastně německým městem a že byla kdysi součástí německé říše. Henleinovci už teď pořádají ilegální demonstrace a řvou po plebiscitu a připojení k říši. A jednání o čtvrté nabídce vlastně přerušili, a to pod úzasně troufalou záminkou. Uvažte jen: henleinovci přerušili jednání prý proto, že jeden z jejich poslanců, jakýsi May, byl klepnut rákoskou přes záda, když vedl ilegální demonstraci proti věznění několika henleinovců, kteří byli zatčeni. Víte proč? Protože k nám přes hranice pašovali hromadně zbraně. A tato strana má ještě tolik troufalosti, aby vládě házela pod nohy jednu nabídku za druhou.

Není tedy nikterak jisto, zdali se henleinovci se čtvrtou nabídkou spokojí. Spíše se zdá, že budou vydírat dále. A dostanou-li vše, co budou chtít dnes, kde stojí psáno, že zítra nepřijdou s novými

a ještě nehoráznějšími požadavky? Kdo má jen trochu politické předvídavosti, musí s tím po všech dosavadních zkušenostech určitě počítat. Zkrátka: henleinovský bumbrlíček je velký nenasyta. Nedostane-li závčas náhubek, je schopen postupně spolykat všechno. V té věci by dnes nemělo býti nikde ani stínu ilusí.

Na velkém omylu je také ten, kdo by si myslel, že plným uspokojením Henleina zachráníme mír a vykoupíme si od zahraničního útočnicka pro republiku pokoj. My přece všichni dobře víme, jak to šlo s Rakouskem. Byly požadavky, byly sliby, byly závazky a smlouvy. Napřed byl stavěn jeden požadavek. Když tento požadavek byl splněn, následoval slib, že bude pokoj. Ale brzy nato byly prezentovány nové požadavky. Když se vyděračstvím vynutilo jejich splnění, zase se slibovalo, že tentokrát už bude opravdu pokoj. A tak se to opakovalo opět a opět, až do konečného závěru: vojenského obsazení Rakouska a zničení jeho existence. Kdo nevidí, že podobnou metodu by útočnick uplatnil také vůči nám, není politik.

Uvedu jedno podobenství. Představte si, že máte dům. Vedle sebe máte velmi loupeživého souseda. Ten by se rád ve vašem domě usadil a vás vyhodil. Veřejně se do domu vloupat nemůže, poněvadž ví, že byste se bránili a že by vám sousedé a policie přišli na pomoc, takže by loupežník dostal co proto. Tak se tedy tento podařený soused rozhodl, že na vás vyzraje jinak, že na vás půjde, jak se říká „od lesa“. Žádá vás, abyste ve svém domě usadili jako domovníka jeho, sousedova člověka a předali tomuto domovníkovi klíče. Představme si, že ve chvíli střídavého pomnutí smyslů sousedova člověka za domovníka dosadíte a klíče od domu mu vydáte. Co se stane? Stane se to, že jednoho krásného dne, či lépe řečeno, jedné noci domovník otevře dům, vpustí souseda, půjdou k vám do bytu, vypáčí vám dveře, vytáhnou vás z postele a klepnou vás po hlavě a vyhodí vás na ulici. A poněvadž žijete ve městě, kde se zásluhou vašeho souseda stalo zvykem, že veřejná moc se sklání před tak zvanými hotovými fakty, bude sousedovi uznán zábor vašeho domu de facto a potom i de jure, o čemž však už nebudete vědět, poněvadž vás už nebude vůbec. A vidíte! V takové situaci jsme nyní v republice: Chtějí, abychom si doma nasadili cizího domovníka a vydali mu klíče. Zdravý rozum dá, že tak učiniti nesmíme!

Co je tedy nutno dělat, abychom zachránili mír a ubránili republiku? Především musíme býti jednotni a rozvážni, ale také

pevní a odhodláni. Jednotni jsme. Český lid je dnes tak jednotný, jako nikdy předtím. Takových smrdutých prašivých krys, které vězí s nepřitelem pod jednou dekou, je hrstka a budou lidem zašlápnuty. Tak jednotny jako lid by dnes měly být všechny politické strany, jimž záleží na osudu republiky.

Český lid je dnes pevný a odhodlán všemi prostředky bránit a ubránit republiku a její demokratický ráz. Takováto pevnost a odhodlanost se musí projevit také nahoře. Vydrželi jsme nejprudší palbu pustých štvanic se stran útočníka. Odolali jsme hrozbám a nátlaku souseda. Nelze tedy, abychom sklapli, tlačí-li na nás lordové. Celý svět vidí, že pravda a právo je na naší straně. Celý svět se obdivoval naší odhodlanosti, se kterou jsme 21. května zachránili mír ve střední Evropě. Bylo by omylem myslet, že světové veřejné mínění na nás žádá, abychom přijali pokořující a osudné podmínky a požadavky. Naši dobrou vůli? Ano, prokázali jsme ji sdostatek, zatím co protivník prokazuje den ze dne zlou a neustále horší vůli. Světová demokratická veřejnost na nás ne žádá kapitulaci, naopak volá k nám: Nedejte se! Nedejte se pokořit hrozbami a násilím! Nedejte se pokořit ani vydíráním, ani lstí! Nedáte-li se sami – ani my vás nedáme. Ano, taková je řeč světové demokratické veřejnosti, taková bude i řeč vlád, zůstaneme-li jednotni, pevní a odhodláni.

Bylo by osudné a mělo by nedozírné následky, kdyby teď snad někdo, namísto organisování obrany proti vnitřnímu i zahraničnímu nepříteli, začal pod jakoukoliv záminkou lámat jednotu lidu a jeho vůli k obraně republiky. Má-li někdo takové plány, pak my proti jejich provádění co nejdůrazněji vyrukuje. Upozorníme na hrubý výpad dnešního agrárního „Venkova“, který píše:

„To, co však tropí strana komunistická, její tisk, její projevy, hraničí se zločiny. Rozumíme vlastenectví, rozumíme odvaze lidu, jeho lásce ke státu a nejvýše ji ceníme. Ale rozumíme i těm, kdož šíří v lidu pomalu válečnou psychosu, kdož lehkovážně podněcují lid, stejně matený moskevským rozhlasem, jehož „služba republice a míru“ je spíše službou proti republice a míru. Kdo budí v lidu nevíru k ústavním činitelům, kdo kupčí vlastenectvím a agituje jím pro stranu v době, kdy zachraňujeme stát, to nelze nazvat jinak, než zločinem. Milujeme Rusko, ruský lid, ale odmítáme bolševickou agitaci, třeba se odřvala do roucha řvoucího vlastenčení. Tento

stát nikdy nebude výpadní branou komunismu, ani kterékoliv jiné ideologie; vždy půjde svou demokratickou cestou.“

To je psaní neodpovědné, to je služba pro pruského krále a nebudeme se vůbec divit, jestliže příští „česká“ relace „Radia Wien“ rozšíří tento výplod „Venkova“ do celého světa. Představme si jen: Proti henleinovcům „Venkov“ neútočí! Ale pouští se do komunistů a nazývá jejich činnost zločinem! Proč? Pro jejich politiku obrany republiky. Ať přijde redaktor „Venkova“ sem a opakuje to před vámi! Proti útočníkovi, který nás ohrožuje na existenci, „Venkov“ neříká nic! Ale hrubě se obouvá do našeho nejvěrnějšího a nejmocnějšího spojení, do Sovětského svazu. Jak nazvat takové počínání? Stěžuje si, že lidé poslouchají moskevský rozhlas. Nuže, vy mudrci, máte v rukou československý rozhlas. Zaříd'te tedy, aby československý rozhlas veřejnost správně informoval. Jestliže československý rozhlas bude správně informovat, nemusí se poslouchat rozhlas moskevský.

Avšak dosti polemiky! My jen varujeme před tím, aby přes útoky na komunisty byly lámány jednotu a odhodlanost lidu v obraně republiky. Pevného postoje a silné ruky je v této republice vskutku zapotřebí! Avšak ne proti lidu, který chce republiku bránit, nýbrž proti velezrádcům, kteří chtějí republiku rozvrátit a zničit!

Přicházím ke konci, soudruzi a soudružky! Někteří lidé stavějí věci tak, jako by všechno bylo hotovo. Není tomu tak! Nic není rozhodnuto a hotovo! Všechno, co se týká nové úpravy národnostních poměrů, musí přijít před parlament! My žádáme, aby byl parlament svolán co nejrychleji. Ani v Norimberku, ani v Londýně se nebude rozhodovat o tom, jak si svoje národnostní poměry upravíme. O úpravě národnostních poměrů v republice se bude rozhodovat zde – v Praze. A pevný a jednotný lid žádá:

1. Nesmí se státi nic, co by ohrozilo svrchovanost, celistvost a obranyschopnost Československa.
2. Nesmí se státi nic, co by oslabilo věrnost spojeneckým smlouvám s Francií a se Sovětským svazem.
3. Nesmí se státi nic, co by ohrozilo bezpečnost českých hranicářů a všech německých demokratů v Sudetech.
4. Musí být učiněno všechno, aby byl v Sudetech zjedнан bezodkladně pořádek a aby se znemožnila trpěná velezrada.

A lid, soudruzi, by chtěl vidět poslance, kteří by zvedli ruku pro věci, které by tyto zásady porušovaly. Ne, nic není hotovo! Není příčin k panice a k vřešení hlavy! Zůstaneme-li jednotni, pevní a odhodláni, nepodlehne-li našeptávání sýčků, ustrašenců a panikářů – pak uchráníme mír a ubráníme republiku! Nad Hradčany prapor s hakenkreuzem nezavlaje!

Bráníce sebe, bráníme Evropu před nacistickou porobou

(Prohlášení o henleinovském puči. „Rudé právo“ ze dne 18. září 1938)

„Rudé právo“ ze dne 18. září uveřejnilo odpověď Kl. Gottwalda zpravodaji francouzské tiskové kanceláře Agence France-Monde na otázku, týkající se potlačeného henleinovského puče.

Na událostech, které nastaly v Československu po Hitlerově řeči 12. září, se názorně přesvědčuje celý svět o tom, že pro nacistické Německo podstatou tak zvané československé otázky nikdy nebylo a není vnitřní uspořádání národnostních poměrů v ČSR a zájem o postavení Němců, nýbrž že německému fašismu jde vpravdě jen o zvrácení územního pořádku ve střední Evropě, o rozbití a zničení Československé republiky, o teritoriální zvětšení Třetí říše a o uvolnění vývoje německého imperialismu s cílem hegemonie nejen nad střední Evropou, ale nad celou Evropou. Dnes, po 12. září a po Henleinově vzpouře, jsou karty Hitlerovy hry plně vylčeny. Konflikt československý jest dnes postaven Třetí říší jako mocenský konflikt teritoriální povahy. Československo je nuceno hájit svou územní existenci. Národy Československa se brání nebezpečí imperialistické nadvlády německého fašismu. Pracující masy Československa napínají všechny síly, aby uhájením republiky odvrátili krutou nacistickou porobu.

ČESKOSLOVENSKO PODALO DŮKAZY DOBRÉ VŮLE

Spravedlnost věci Československa ve sporu s Německem byla prokázána svrchovanou měrou před soudem mírumilovného světa i před soudem dějin. Vždyť, pokud Hitler a jeho henleinovští pomocníci předstírali, že jejich útoky proti ČSR mají nacionální důvody a směřují k vynucení nové úpravy postavení Němců v ČSR, a pokud této argumentaci přikládali víry i někteří činitelé v západních evropských státech, nelze popřít, že Československá demokracie šla v projevech své dobré vůle až k nejzazší mezi a že dopustila dalekosáhlé ústupky v zájmu volného nacionálního života Němců v ČSR. Přesvědčivým dokladem toho je t. zv. čtvrtý plán, k němuž se česko-

slovenská vláda dala posléze pohnouti nátlakem západních velmocí a jenž se v ústupcích přibližoval známým karlovarským požadavkům Henleinovy strany. Avšak na všechny tyto důkazy dobré vůle, smířlivosti a krajní ústupnosti, na všechny ty snahy o dohodu, jimž dal duchem svého poselství výraz prezident republiky dr. Beneš, bylo odpověděno surovou nesmířitelností. Představitelé nacismu se cynicky vysmáli naivnosti, důvěřivosti a výlevem nadávek na presidenta Československé republiky a zběsilým tupením československého demokratického státu a českého národa odhalili v Norimberku, že cílem německého fašismu jest rozdrčení Československa a uchvácení jeho území. Po Norimberku spadla maska i s tváře Konrada Henleina.

SDP ODPOVĚĎELA PUČEM, ABY PŘIPRAVILA ANEXI ČSR

Henleinova strana, jejíž zástupci hráli po několik měsíců komedii vyjednávání s československou vládou, hodila 12. září po Hitlerově řeči československé vládě pod nohy všechny její návrhy. Odhodila i svůj karlovarský program a zahájila otevřenou násilnou vzpouru proti československé vládě, aby sudetoněmecké území mocensky ovládla a připravila jeho anexi Třetí říši. Pučistický útok Henleinovy strany byl připraven a zorganizován ve spojení s činiteli zahraničního nacismu a byl prováděn nikoliv pod heslem autonomie a karlovarských požadavků, nýbrž jen a jen pod heslem přímé anexe sudetských území Třetí říši. Puč byl prováděn zbraněmi, dopravenými do Československa z ciziny, a formacemi ordnerů, vycvičených a zorganizovaných na území ČSR německými specialisty. Politická odpovědnost činitelů Třetí říše za pokus Henleinovy strany o rozbičeský útok proti československému státu jest prokázána. Německý hitlerismus nastoupil cestu, aby pomocí henleinovského pučismu, pomocí násilného vnitřního rozvratu rozbíjel Československou republiku a dobýval území Československa.

PRAVDA O UDÁLOSTECH PO 12. ZÁŘÍ

Když nyní čs. vláda zlikvidovala vzbuřeneckou akci Henleinovu, pokoušejí se hitlerovská propaganda a Henlein zastřít pravdu o událostech po 12. září. Činí tak mimo jiné tvrzením, že v německém

území šlo o neškodné nacionální projevy stoupenců Henleinovy strany a že československá vláda vyvolala svým postupem srážky, v nichž bylo několik desítek mrtvých. Jest lži tvrzení, jako by byla československá vláda zakročovala proti nějakým projevům radosti nad řečí Hitlerovou. Ty projevy radosti, které Henleinova strana zorganizovala, vypadaly ve skutečnosti tak, že henleinovské ordnerské formace rozpoutaly násilnický útok na české obyvatelstvo v německém území, na německé demokratické občanstvo, krvavě tyto lidi masakrovaly, demolovaly dělnické domy, zahájily útoky proti policii a četnictvu, dobývaly policejních a četnických strážnic, obsazovaly nádraží, budovy úřadů atd. Henleinovské ordnerské formace používaly při násilnostech vojenských zbraní pušek, ručních granátů, strojních pušek. Československé státní orgány, policisté a četnictvo, stejně jako německí antifašističtí občané, byli zajímáni a pod. Henleinova strana prováděla prostě vzpouru. Pokoušela se násilnický nastolovat svoji moc v německých oblastech, obsazovat města a území. Česká státní moc chovala se v prvých okamžicích k nástupu henleinovců s takovou shovívavostí a mírností, jako by chtěla vskutku věřit, že jde o obvyklé henleinovské provokace. Teprve tehdy, když bylo zřejmo, že jde o připravenou a široce zorganizovanou násilnou vzpouru, bylo vyhlášeno stanné právo a proti vzbuřencům byly uplatněny prostředky obrany, při čemž došlo k mnoha nahodilým bojům vojenské povahy, vzhledem k tomu, že henleinovští vzbuřenci byli opatřeni propašovanými německými zbraněmi.

Z míst, která byla henleinovskými násilnky napadena, muselo české a německé obyvatelstvo prchat. V českém území objevovaly se již v úterý 13. září celé vlaky uprchlíků z německého území.

Dnes je jasno, že Henleinova strana měla provedení vzpoury připraveno jako pučistickou španělskou variantu, kterou se měly vytvořit podmínky pro rozvrat republiky a anexi sudetoněmeckého území. A ve smyslu tohoto plánu také Konrad Henlein 15. září přes říšsko-německý rozhlas proklamoval, že skoncoval každé jednání o dohodu s československou vládou a že zahajuje boj za anexi německého území k Třetí říši. Nešťítíl se používatí tohoto cynického podvodu a nutnost anexe odůvodňuje poukazem na postup československé vlády proti sudetoněmeckému obyvatelstvu po 12. září, čímž prý bylo znemožněno další soužití Čechů a Němců v československém státě. Ejhle: Konrad Henlein, organisátor násilné vzpoury, který poslal ordnery krvavě masakrovat české obyvatelstvo a který se pokoušel vyvolat ozbrojené boje mezi českým a německým lidem,

se nešťítí podvodně operovat prolitou krví a předstírat rozhořčení nad násilím, aby mohl tímto cynickým způsobem odůvodňovat drzý požadavek anexe.

ŽADNÉ SLITOVÁNÍ A ŽADNÉ JEDNÁNÍ S PUČISTY

Lid Československa jest si vědom, že nebezpečí pro republiku potlačení Henleinovy vzpoury nepominulo. Za nynější situace, kdy hitlerovští představitelé Třetí říše již otevřeně v Norimberku ohlásili násilné vměšování se do vnitřních záležitostí republiky a kdy přes její anexionistické proklamace rozvinuli otázku teritoriálních změn, za této situace lid Československa cítí, že musí být ve stálé pohotovosti.

Lid Československa projevuje nyní nejen na adresu Berlína svou vůli nedopustit žádný intervenční nátlak se strany německého fašismu a odraziti přímý válečný útok, ale projevuje své mínění důrazně i na adresu těch činitelů, zvláště v Londýně, kteří projevují sklon zachraňovat mír novým kompromisním jednáním s Hitlerem na účet třetího. Ať již je cesta Chamberlainova do Berchtesgadenu provázena jakýmikoliv dohady o podstatě jednání s Hitlerem, jedno musí být před světem jasné, a to, že lid Československa rozhodně odmítá, aby se imperialisticky handlovalo o osudu ČSR a aby se kdokoliv a jakkoliv dotýkal hranic ČSR. Respektování samostatnosti, neodvislosti a celistvosti státu žádá lid Československa od každého. Od vlády své republiky očekává lid, že bude pevně hájit stanovisko Československa i mezinárodně politicky a že prokáže plnou odolnost i v této chvíli nových kompromisních pokusů o usmíření vyděračství hitlerovského fašismu na náš účet.

Republiku si rozbít nedáme!

(Prohlášení ve Stálém výboru Národního sbromáždění dne 18. září 1938)

Jsmo toho názoru, že by bylo velkou politickou chybou, kdyby Stálý výbor dnes neřekl v té nebo oné formě velmi jasné slovo k tomu, co dnes československý lid nejvíce zajímá, nejvíc pobuřuje, to jest k radám, které nám dávají z Londýna a Paříže. Považovali bychom za nejlepší, kdyby tak Stálý výbor učinil jednotně jménem všech svých členů, jménem všech stran. Poněvadž však nemáme záruky, že se tak stane, a přece chceme, aby právě ze Stálého výboru na tuto věc bylo reagováno, mám uloženo, abych učinil toto prohlášení:

Rady, na kterých se usnesli v neděli na londýnských poradách zástupci vlády anglické a francouzské, považujeme pro Československo za nepřijatelné a neproveditelné. Nikdo v Československu nemá moc, aby provedl to, proti čemu stojí všichni demokraté němečtí a ostatních národností, proti čemu stojí i ti dosavadní stoupenci strany Henleinovy, kteří nesouhlasí s jeho posledními dobrodružnými rozhodnutími a kteří chtějí spravedlivé vyrovnání národnostní bez okupace Sudet Třetí říší a bez ohrožení míru.

To, co se nyní radí z Londýna, není svým dosahem ničím menším, než co by bylo možno na Československu vynucovati v případě prohrané války.

Tisícileté hranice Československa byly mírovou konferencí po světové válce potvrzeny jako záruka míru. Dvacet let Anglie a Francie přímo ukládaly Československu povinnost hájiti je v zájmu míru. V nynější situaci je význam těchto hranic s hlediska míru ještě důležitější, než kdykoli v minulosti. Chrání mír proti germánské útočnosti do celého Podunají a na Balkán. Nezávislost Československa chrání ten, kdo odmítá každé porušení jeho hranic. Počítáme s tím, že široké vrstvy lidové ve Francii i v Anglii mají jinou vůli a jiné odhodlání než účastníci londýnských porad. Víme, že Sovětský svaz nebude kolísat při plnění platných smluvních závazků. Dobrovolně si republiku rozkouskovat nedáme. Když budeme napadeni, budeme se bránit. Když se budeme bránit, nebudeme sami. Hlavní věcí

v této chvíli je, aby vláda setrvala pevně na stanovisku, které ještě včera vyjádřil svým projevem ministerský předseda Hodža. Celý národ a všechen lid stojí pevně, odhodlaný a neústupný v železné jednotě.

(Parlamentní censura zkonfiskovala 12 řádek.)

Praha vyšla do ulic!

(Projev na protestní manifestaci před poslaneckou sněmovnou dne 22. září 1938,

Občané, přátelé, soudruzi!

Heslo, s nímž jsme dnes vyšli do ulic, stalo se skutkem. Vláda odstoupila. V této chvíli se tvoří nová vláda rozhodné obrany republiky. Tvoří se nová vláda, která se opírá o lid, armádu, o poctivé demokraty ze všech politických stran. Republika je v nebezpečí. Avšak lid, který si vynutil novou vládu, se také postará, že republiku dobyvatel nedostane. Jsme ve stálém spojení s Londýnem a Paříží. Pan Chamberlain a Daladier jsou pod tlakem londýnského a pařížského lidu. Lid Londýna a Paříže, stejně jako Rudá armáda Sovětského svazu jsou s námi a celý demokratický svět nám vzkazuje: Držte se a nedejte se!

Svět k tomu nesmí mlčet!

(Článek v „Rudém právu“ ze dne 8. října 1938)

V Mnichově prosadil Hitler celý svůj godesberský plán a ještě něco nadto. Zdálo se, že je to vrchol toho, co Londýn a Paříž mohou akceptovat. Avšak nikoliv. Podpisy na mnichovském paktu ještě neoschly a pakt byl už fakticky překročen.

Polsko podalo ultimatum a rovněž i Maďarsko. Polsko okamžitě začalo se zabíráním československého území, dokonce i takového, kde je 70 procent české většiny. Na maďarských hranicích podnikají maďarské vojenské oddíly útoky. Toto vše je zřejmým porušením mnichovského paktu, kde se pro dohodu Československa s Polskem a Maďarskem stanoví lhůta tří měsíců, v případě neuskutečnění přímé dohody do uvedeného termínu se předvídá nová konference čtyř.

Dalekosáhlé překročování mnichovské dohody si Hitler vynucuje také v tak zvané mezinárodní komisi, zasedající v Berlíně. Podle posledních zpráv se tato komise usnesla na obsazení i takových okresů, které jsou buď čistě české (jako Zábřeh, Český Dub, Břeclav atd.), nebo kterými se přerušují hlavní železniční spoje mezi nejdůležitějšími městy republiky (okres Mor. Třebová). Mimo to si Hitler vynutil demobilisaci čs. armády, a to ve chvíli, kdy německá a polská vojska jsou na pochodu a v Československu nikdo neví, kde se zastaví.

Současně zasahuje Třetí říše v Praze přímo do vnitřních poměrů zbývajícího Československa.

(Konfiskováno 10 řádek.)

A toto nebezpečí leží na dosah ruky, hrozí ne za měsíce a týdny, nýbrž každým dnem, každou hodinou.

Dělnická třída a všecken lid Československa vedou těžký zápas o svoji národní a státní existenci. Všichni poctiví lidé ve světě, kteří snad dosud věřili, že Berlínu se jedná pouze o sudetské Němce a maďarské a polské menšiny, musí nyní prohlédnout a poznat

(Konfiskovány 3 řádky.)

aby Třetí říši byla uvolněna další cesta po Dunaji a na Balkán.

Dělnická třída Československa apeluje zejména na dělnické hnutí v celém světě, aby na obranu krajně ohrožené existence naší země pozdvihlo svůj hlas.

Čas nesmírně kvapí a doslova každá hodina je drahá. Obrácíme se na dělnické organizace všech zemí s námětem, aby se ihned sešla mezinárodní konference dělnických organizací bez rozdílu politických směrů na záchranu Československa před úplným ztotočením.

Po mnichovském diktátu

(Řeč ve Stálém výboru Národního shromáždění dne 21. října 1938)

Lid Československa je hluboce pobouřen a rozhořčeně před celým světem protestuje proti násilí, které je na něm a na jeho zemi páčáno.

Bylo-li již mnichovské ujednání aktem neobyčejně zvučným – to, co se děje po mnichovském ujednání a nad ně, přesahuje všechny meze a nemá v dějinách příkladu.

Jsou obsazována čistě česká města a obvody. Skoro milion Čechů má přijít pod panství Třetí říše a Polska. Metodicky jsou přerovány všechny hlavní železniční a silniční spoje, zabráněny důležité průmyslové obvody a surovinové základny. Republika je oklešťována a mrzačena tak, aby útočníku byla vydána na milost a nemilost.

Ruka útočnickova zasahuje do vnitřních poměrů ve zbývajícím Československu. Útočník si vynucuje obětování demokratických představitelů. Na Slovensku a Podkarpatsku prosazuje do vlády své agenty, aby s jejich pomocí neustále ohrožoval celistvost zbývajících částí republiky a podkopal soudržnost českých zemí se Slovenskem a Podkarpatskem. Činí nátlak, aby s pomocí vnitřní reakce byla jednota československého lidu rozbita, demokratická práva a svobody dělnictva a ostatního lidu odbourány, demokratická zřízení Československa odstraněna a Československo tím přivedeno pod úplnou nadvládu Třetí říše.

Troufalá útočnost nepřítelova byla podnícena osudnou kapitulací československé vlády dne 30. září 1938. My před celým národem a celým světem prohlašujeme, že vláda neměla ani ústavního, ani politického práva kapitulovat. Lid chtěl bojovat. Armáda chtěla bojovat. Celý národ chtěl svoji zemi bránit všemi prostředky. Prostředky k obraně zde byly. Armáda byla mobilisována. Na hranicích stála skvělá opevnění. A všichni lidé byli ochotni obětovat poslední, aby svoji zemi, svoji státní a národní existenci obhájili.

Když už vláda až do 30. září ustupovala, měla aspoň 30. září možnost obrátit. Vždyť mnichovské ultimatum přesahovalo nejen berchtesgadenský plán, akceptovaný 21. září, nýbrž dokonce i godsberské memorandum, odmítnuté původně i Chamberlainem.

Za takových okolností vláda mohla a měla mnichovský diktát odmítnout a prohlásit všechny své dřívější přísliby územních ústupků za zrušené. Vláda měla prohlásit, že podle československé ústavy nemá vůbec práva rozhodovati o celistvosti republiky, o tom že může rozhodovat jen Národní shromáždění. Vláda měla v plném rozsahu trvat na závazcích, které Francie vůči Československu smluvně přijala. Vláda se měla obrátit na Společnost národů a žádat na ochranu Československa uplatnění stanov Společnosti národů. Vláda se měla obrátit na všechny vlády, které podepsaly Briand-Kellogův pakt o nepoužívání násilí. Konečně měla vláda dáti armádě rozkaz, aby v případě vojenského útoku zvenčí byly všechny posíle hájeny, a měla mobilisovati všechny další síly, k tomu potřebné.

Lid, který mohutným vystoupením 22. září svrhl Hodžovu vládu proto, poněvadž dala neústavně souhlas k berchtesgadenskému paktu mezi Hitlerem a Chamberlainem, očekával zejména po provedené mobilisaci, že politice neustálého ustupování je učiněn konec. Široké vrstvy členstva všech politických stran a velmi mnozí významní činitelé těchto stran považovali po provedené mobilisaci za samozřejmé, že se hranice a opevnění budou hájit. Tím hlubší byl otřes, když se 30. září veřejnost dověděla, že i nová vláda kapituluje, že protiústavně a bez boje vydává útočníku velké oblasti republiky.

Jistě, že postupem londýnské a pařížské vlády byla situace republiky velmi ztížena. Avšak není pravdivé tvrzení, že nezbývalo nic než kapitulovat bez boje. Především není jisté, že by nepřítel vojenský útok vůbec zahájil, kdyby věděl, že se strany Československa narazí na branný odpor. Podle taktiky útočnickovy se dá spíše předpokládat, že v takovém případě by ke zbrani nesáhl. Za druhé není pravdou, že bychom v případě obrany proti vojenskému vpádu zůstali sami. Vždyť závazek Francie, přijetí nám na pomoc při vojenském napadení, trval. O stanovisku Sovětského svazu není pochyb. A Anglie by se v takovém případě nevyhnula nutnosti zasáhnouti ve prospěch Francie a tím i ve prospěch nás. Avšak předpokladem k tomu bylo, abychom sami nekapitulovali, abychom sami se bránili. Je přece přirozené: jak ti má někdo pomáhat, když sám v rozhodující chvíli kapituluješ, když sám se nebráníš.

Jestliže náš lid je právem pobouřen bezohlednými činy útočnicka, jestliže je právem rozhořčen postupem londýnské a pařížské vlády – pak současně se právem ptá, které jsou ony vnitřní síly, které přivedly osudnou kapitulaci 30. září.

Beze sporu je, že za tímto černým ptákem vězí temné síly reakčního velkokapitálu. Třídní zájmy reakční velkoburžoasie v Anglii a Francii to byly, které velely v Mnichově na účet Československa zachraňovat Hitlerův režim. Třídní síly reakční velkoburžoasie v Československu to byly, které velely kapitulovat a obětovat zájmy státu, republiky a národa třídním zájmům velkoburžoasní smetánky. Máme co činit s dalekosáhlým spiknutím proti lidu, proti republice a proti demokracii.

Byla to jediná komunistická strana, která hrozící nebezpečí včas viděla, před ním varovala a do posledního okamžiku osudné kapitulace se snažila o odvrácení nejhroššího. Někteří činitelé z koaličních stran dávali nám v mnohém za pravdu. A víme jistě, že s námi souhlasila většina stoupenců nejen stran socialistických, nýbrž všech koaličních stran bez rozdílu, včetně strany národního sjednocení a strany agrární. Proč nebyla prosazena jednotná vůle lidu? Proto, poněvadž ve vládě a ve vládních stranách panoval nedemokratický postup. Jednotlivci rozhodovali samozvaně a neodpovědně, aniž se ptali po mínění svých voličů a svých stran. A tak se stalo, že v rozhodujících hodinách 30. září, kdy šlo vskutku o šibeničnou lhůtu, byly nejen široká veřejnost, ale i vedení koaličních stran postaveny před hotovou věc. A tu se bchužel stalo, že i ony skupiny a jednotlivci koaličních stran, které až do 30. září v poledne se stavěli proti kapitulaci, resignovaně svěsili hlavy a podrobili se. Nejednali správně a my jsme přesvědčeni, že kdyby ve svém odporu proti kapitulantství šli společně s námi už dříve a do důsledků, nemuselo dojít k hanbě, kterou nyní prožíváme. Ano, k hanbě! Neboť:

Máme právo protestovat proti útočnickově zvůli a násilí.

Máme právo klnout zradě kapitalistických vlád, které se nazývaly našimi „spojenci“ a „přáteli“.

Avšak máme také povinnost, abychom zjistili, že národ tak jednotný a odhodlaný bránit svoji zemi, se skvělými prostředky obrany, se skvělou mobilisovanou armádou neměl a nesměl být veden k hanbě kapitulace bez boje, neměl a nesměl být vydán krutému útočnicku na pospas.

Máme právo a povinnost volat na soud lidu a dějin zejména všechny ony živly a síly, které tuto hanebnou kapitulaci po dlouhou dobu záměrně připravovaly, které se spikly s nepřitelem proti vlastnímu lidu, národu a republice.

Lid, národ a republika doplácet na tuto kapitulaci strašně. Nejen ztrátami síly, území, lidí a hodnot všeho druhu, ale také svou ctí.

Neklamte se! Útočník, který se nás včera obával, dnes námi opovrhne. A různí ti západní „přátelé“ – ne lid, ale vlády – které nás teď farizejsky litují, budou námi zítra opovrhovat. A demokratická veřejnost v celém světě si už dnes klade otázku, pro ni nevysvětlitelnou: „Bojovali Habešané, bojovali a bojují Čiňané. Proč se bez boje vzdali Čechoslováci, kteří měli vše, čeho k obraně potřebovali?“ Věřte mi. Byl jsem jako komunista hrdý na to, že jsem Čech, byl jsem hrdý na národ husitů, k němuž patřím. Víím, že tento český lid zůstal i nadále národem husitů. Avšak nemohu být ani jako Čech, ani jako komunista hrdý na činy vlád, které přivedly národ k 30. září a k nynějším jeho následkům. Za to se musejí stydět všichni, jimž zbylo v těle aspoň kousek cti.

Dnes píšeme 11. října a máme hranice stále „pohyblivé“. Nevíme, co útočník ještě bude chtít a kdy a kde se zastaví. V každém případě je však nutno, aby vláda na všechny strany jednou řekla: dost! Chápeme, že v důsledku dosavadních kapitulací má těžkou posici. Avšak nelze jít dále. Nelze přijímat jako hotový fakt, jestliže útočník obsazuje čistě české kraje a soustavně přetíná spojovací tepny republiky. Vláda má povinnost obrátit se na Londýn a Paříž a žádati, aby byl aspoň onen jimi podepsaný mnichovský diktát respektován. Vždyť, po pravdě řečeno, svět stále neví, jaké neslychané násilí je u nás pácháno, jak dábelcky rafinované jsou podtínány kořeny našeho státního a národního života. To je nutno křičet do světa každý den, každou hodinu, na všechny možné instance. Jestliže někdo myslí, že trpným přihlížením k tomu, co se děje, nakloní útočníka k milosti, pak klame sebe i druhé. Tento útočník nezná prostě slitování. Jen vědomí, že – byť i v poslední chvíli – narazí na branný odpor, může brzditi jeho dobovačnou choutku. My máme oprávněné obavy, že to vláda útočnicku nedala dost jasně najevo. Zejména považujeme za chybu, že byl vládou dán souhlas k demobilisaci ve chvíli, kdy nejsou pevně stanoveny hranice Československa. Nicméně však jsme toho názoru, že i nynější stav naší armády je – při správném jejím vedení – s to, vynutiti si respekt útočníka a tím také nové hranice republiky, které pro ni nebudou strategicky úplně beznadějnými. V Berlíně je nutno říci: Pánové, jestliže i po tom všem, co jsme vám bez boje dali, budete nás nutit, abychom se vzdali toho posledního, to jest zbytku naší republiky – pak budeme bojovat. Za těžších podmínek než před tím, avšak bojovat budeme. A přesto všechno: Máme za co bojovat a máme čím bojovat.

Dále je nutno rázně zastavit chaos, který nastal mezi českým

územím a pražskou vládou a mezi Slovenskem a Podkarpatskem. Nalhává si do kapsy ten, kdo myslí, že odevzdáním Slovenska do rukou hlinkovců je věc soužití Čechů a Slováků v jednom státě řešena. Právě naopak: Tím, že se se sidorovským žvlům dostalo protiústavně na Slovensku moci, je soudržnost republiky rušena a právě ony síly, které pracovaly vždycky pro demokratické spojení Čechů a Slováků v jednom státě, jsou rozbíjeny. Toho důkazem je zastavení činnosti komunistické strany na Slovensku, které je, provedeno jsouc ústavní vládou, samo protiústavní, protizákonné a protidemokratické. Jestliže u pražské vlády zbyla jen špetka politického smyslu a úmyslu pro záchranu jednotného Československa, pak musí učinit vše, aby bylo okamžitě zastaveno persekuci tažení proti komunistické straně na Slovensku, tažení, které zítra nebo pozítří by postihlo nejen ostatní dělnické strany, nýbrž i samu agrární stranu a ve svých důsledcích by vedlo k úplnému separatismu, jehož představiteli jsou nám ovšem velmi dobře známí lidé Varšavy, Berlína a Budapešti. Na vládě republiky nutno žádati, aby odmítla hrubé zasahování do vnitřních poměrů republiky. Berlínu musí býti upřeno právo vynucovati si obětování demokratických představitelů republiky. Necht' jest Národní shromáždění v ústavní lhůtě svoláno k tomu, aby provedlo svobodně a v manifestační jednotě volbu demokratického presidenta. Nelze dopustiti, aby pod tlakem zvenčí mohla reakce odbourávati ústavní režim, parlamentární zřízení, politické svobody občanstva, svobodu politických stran, politická práva dělnictva a svobodu jeho organizací politických, odborových atd.

Úkolem uvědomělého dělnictva a pracujícího lidu, jež představují nejstabilnější složku vnitřních sil republiky, jest paralyzovat zjevy vnitropolitického rozvratu, čelit chaosu a zajistit, aby se republika a její demokratický režim mohly přenést přes nynější otrěsné chvíle do nových podmínek. Úkolem jest volat politické strany, aby plnily své poslání jako demokratické organizace lidu, aby čelily snahám o diktátorský režim a aby s oporou lidu opět zabezpečily republice systém demokratické vlády, dbající ústavy, odpovědné parlamentu a tvořené za účasti pevných a rozhodných zástupců obrozených politických stran.

Splnění všech těchto úkolů vyžaduje nejpevnější sjednocení lidu v republice. Svorná fronta národa musí mít nejširší rozměry a musí semknout ke společnému postupu i ty politické strany a politické činitele, které se do 30. září jakkoli přikře rozcházejí. Nyní je heslem: udržeti a znovu budovati! A proto dohromady všichni za

tímto cílem! Při organisování jednoty musí hráti velkou roli dělnická třída, naděje národa a země!

V rámci celonárodní fronty nutno především sjednotit v pevný bojový svazek demokratické síly lidu, dělnictva a rolnictva a jejich organizací. Tento blok na ochranu demokracie nutno uskutečňovati ihned, shora, zdola, na základně nejširší a s tím vědomím, že dělníci a rolníci jako rozhodující složky československého lidu mají nyní tím více být opěrnými sloupy československé demokracie, československé samostatnosti.

Nebezpečí v prodlení konečně přikazuje výstražně, aby se všemi cestami rychle špelo k faktickému sjednocení politických, odborových a druhých organizací dělnictva. Jest proto povinností učiniti vše, aby se dole organizace dělnických stran přímo spojovaly, vytvářely společně výbory a dožadovaly se okamžitého jednání o sjednocení dělnických stran, odborů a družstev. Necht' se obzvláště závody stanou základnou sjednocení mas dělnictva. Na podkladě politické, odborové a družstevní jednoty musí se dělnictvo připravovat, aby na svá bedra vzalo hlavní tíži dalšího obranného zápasu s fašismem.

Pro dělnictvo, rolnictvo a všecken ostatní lid Československa vstala by v případě dalšího náporu německého fašismu přes hranice z 10. října velmi těžká situace, vyžadující odhodlání brániti holou existenci národa a lidu. V každém případě bude tato odhodlanost dělnictva, rolnictva a ostatního lidu zárukou toho, že, byť i v menším Československu, budou demokratické svobody přes všecken tlak a přes všechny změny přece zachovány, aby se lid Československa mohl ve změněných poměrech připravit na doby příznivější, na dobu dalšího nezadržitelného nástupu mezinárodního hnutí za svobodu.

Jako při obraně republiky, tak i při budování státu v jeho nových užších hranicích musí se dělnictvo pozitivně podílet na řešení všech problémů, souvisejících s novým budováním státu, problémů ústavních, politických, hospodářských, sociálních, komunikačních atd. Tuto vůli proklamujeme slavnostně jako KSČ. Neboť čím těžší chvíle, tím těžší odpovědnost cítí každý komunista nejen za osud dělnictva, ale i za osud národa a země.

V boji za národní svobodu
1939—1945

Československo pod Hitlerovým jařmem

(„Světový rozhled“, zvláštní číslo o 15. březnu 1939)

Fašističtí vládcové Německa provedli nový akt brutální svévole a násilí: vojensky přepadli a obsadili Československo. České země připojili k Německu a vyhlásili je za „německý protektorát“. Slovensko vzali „pod ochranu“, což je pouze jinou formou záboru této země. A konečně i poslední zbytek Československa, Podkarpatsko, bylo za německého souhlasu zabráno Maďarskem.

Jak došlo k tomuto novému zločinu, jímž byla zničena státní a národní nezávislost deseti milionů Čechů a Slováků?

Není sporu o tom, že kořeny událostí z 15. a 16. března 1939 nutno hledat v mnichovském ujednání z 29. září 1938.

Do Mnichova šel Hitler se lživým prohlášením, že mu neběží o nic jiného než o „osvobození“ sudetských Němců, jakož i Maďarů a Poláků, žijících v Československu. Avšak už několik dní nato, při stanovení t. zv. pátého okupačního pásma, kdy anglická a francouzská vláda ponechaly Hitlerovi úplně volnou ruku, se ukázalo, že fašistické Německo stanoví nové hranice Československa ne podle principů národnostních, nýbrž podle svých vojensko-strategických plánů. Totéž se opakovalo při t. zv. „vídeňské arbitráži“, kde Ribbentrop a Ciano diktovali nové hranice Slovensku a Podkarpatsku.

Výsledkem těchto dvou diktátů bylo: ztráta 30% území a 33% obyvatelstva bývalého Československa, z toho 1,200.000 Čechů, Slováků a podkarpatských Ukrajinců, kteří přišli pod panství Německa, Maďarska a Polska. Dále byly nové hranice stanoveny tak, aby se co nejvíce přibližovaly hlavním střediskům země. K Praze se nová hranice přiblížila na 35 km, k Plzni asi na 3 km, k Brnu asi na 15 km, k Moravské Ostravě asi na 1 km, k Olomouci na 10 km. Bratislava ležela těsně na hranici. Byly systematicky přervány všechny důležité železniční a silniční spoje. Tak hlavní železniční trať, spojující republiku od západu na východ, byla přervána čtyřikrát. Z Prahy do Jasiny – nejvýchodnější stanice Podkarpatska – se muselo přejíždět čtyřmi státy: dvakrát německým územím,

jednou polským územím, jednou maďarským územím a jednou rumunským územím.

Každý pochopí, že toto rafinované zmrzačení bylo provedeno proto, aby se země stala s hlediska vojenského neschopnou obrany a mohla být kdykoliv úplně okupována bez velkého rizika se strany útočníka.

Leč německému fašismu nestačilo vojensko-strategické zmrzačení země. Současně s tím podnikal všechno, aby navzájem rozešťval jednotlivé národnosti republiky a zamezil jakémukoliv uklidnění na tomto poli.

Po mnichovském diktátu byla pod patronací Berlína dělána na Slovensku a Podkarpatsku „autonomie“. Ještě ve dnech, kdy říšsko-německá vojska zabírala německé oblasti, byly na Slovensku a Podkarpatsku vytvořeny „autonomní vlády“, složené z dobrodružných, korupčních a kriminálních živlů. Na Podkarpatsko poslal Berlín spodinu „ukrajinské“ bílé emigrace. Kdejší dobrodruzi a kriminálníci roztrubovali do světa řeči o „velké Ukrajině“, švali lid Podkarpatska proti Čechům, žádali od Slováků připojení východního Slovenska k Podkarpatsku, soustavně provokovali pohraniční incidenty s Polskem a Maďarskem. Zkrátka, Berlín dělal, co mohl, aby tento kousek země pod Karpaty byl ohniskem neklidu.

Podobně pracovalo fašistické Německo na Slovensku. „Slovenská vláda“, v níž vedle skrz naskrz prodejných individuí sedělo několik křiklounů a uličníků, vládla po těch několik měsíců tak, že země byla přivedena na pokraj hospodářského a finančního bankrotu. Berlín organizoval přes Bratislavu soustavnou pogromovou kampaň proti Čechům, našeptal slovenským „vlastencům“ do uší požadavek připojení moravského Slovácka ke Slovensku a soustavně podporoval svými koupenými agenty separatistické hnutí, které prohlašovalo autonomii Slovenska za nedostatečnou a žádalo pro Slovensko úplnou „samostatnost“.

Hitlerovi agenti na Slovensku a Podkarpatsku měli úplně volné pole. S vážnou tváří si troufali namlouvat slovenskému a podkarpatskému lidu, že jeho „osvoboditelem“ je – Hitler a největšími nepřáteli Slovenska a Podkarpatska že jsou Češi. Vidí-li dnes celý svět, jak Hitler vydal Podkarpatsko Maďarsku a jak nad „samostatným“ Slovenskem zřídil „ochranu“, t. j. zničil jeho národní ne-

závislost vůbec – pak možno v tomto světle posoudit celou nestoudnost a cyničnost hry, kterou po Mnichovu hrál s národy Slovenska a Podkarpatska.

Avšak fašistické Německo připravovalo svůj násilnický akt z 15. března ještě i jinak. Už po kapitulaci 30. září byla jednota českého lidu rozbita a lid do značné míry desorganisován. To však nestačilo k úplnému porobení svobodmilovného českého lidu. Bylo třeba dalších příprav. A ty za Hitlera provedla česká zrádná reakce, s Hitlerovou pomocí k moci se dostavší a Hitlerem dočasně trpěná vláda Berana a Chvalkovského.

První její starostí bylo, aby na rozkaz Hitlera potlačila nejdůslednější bojovníky za národní nezávislost, komunisty. Komunistická strana byla rozpuštěna, všechen její tisk zastaven, všechny organizace, kde komunisté měli vedoucí vliv, zakázány, komunisté odstraněni z parlamentu, z obecních zastupitelstev, ze závodních výborů.

Současně se reakční vláda Berana a Chvalkovského všemi prostředky pokoušela, aby mezi český lid vnesla demoralisaci a zlomila jeho odbojnou náladu proti německému fašismu. „Dívejte se denně na mapu“ – tato fráze byla v nejrozmanitějších obměnách neustále opakována v tisku, v radiu, na schůzích, v oficiálních projevech. „Dívejte se denně na mapu!“ – tím chtěli zrádci a zbabělci z řad českých pánů českému lidu vsugerovat pocit bezmocnosti a beznadějnosti jakéhokoliv národního odboje. Český lid se podle nich měl smířit s vasalstvím vůči fašistickému Německu, měl zapomenout na nejskvělejší stránky svých dějin, měl s pokorou a resignací snášet nacionální nesvobodu.

V této snaze, zlomit českému lidu páteř a naučit ho hrbit před německým fašismem hřbet, byla česká reakce podporována také vedoucími kruhy české sociální demokracie. Po zářijové kapitulaci tyto kruhy, aniž se dotázaly masy členstva, ohlásily výstup sociální demokracie z II. Internacionály, výslovně se zřekly každého, byť i jen slovného hlásání třídního boje a socialismu. Později rozpustily sociálně demokratickou stranu a vytvořily novou stranu pod názvem „Národní strana práce“. Ač nová strana byla v „oposici“ vůči vládě Berana a Chvalkovského, podporovali vůdcové „Národní strany práce“ vnitřní i zahraniční politiku této vlády a zejména horlivě se zúčastnili vládní kampaně proti odbojným náladám lidu.

Celé toto tažení vlády a vůdců „oposice“, jehož cílem bylo zahnout mezi dělnickou třídou a všechen lid politickou demoralisací, bylo jeho autory odůvodňováno tím, že Hitler ponechá okleštěnému Československu zbytek jeho národní a státní nezávislosti, projeví-li český lid dostatečnou pokoru před fašistickým Německem a přestane-li pomýšlet na nový národní odboj. Jak falešné byly rozpočty na milost fašistického Německa, to ukázal 15. březen. A není sporu o tom, že patofyzická politika české reakce a různých českých „demokratů“ po Mnichově usnadnila Hitlerovi jeho násilný čin z 15. března.

Pro nestoudnost a cynismus, s jakým si Hitlerovo Německo sjednává záminky k násilným zákrokům vůči cizím státům, jsou charakteristické události posledních dnů před 15. březnem. Nedlouho před tímto osudovým datem byla pražská vláda nucena zakročit proti činnosti podkarpatského „ministra“ Revaye a suspendovala ho s jeho místa. Berlín, který ustavičně zasahoval do vnitřních záležitostí Československa, proti tomu nikterak vážně neprotestoval, zřejmě – jak je nyní jasno – aby Prahu provokoval k dalším takovým krokům.

Krátce nato došlo při jednání o slovenský rozpočet k zostření sporu mezi slovenskou a pražskou vládou. Hitlerovi agenti na Slovensku zesílili agitaci pro úplné „osamostatnění“ Slovenska, t. j. pro jeho odtržení od republiky. V dohodě s Berlínem pak připravovali puč. Berlínská vláda, na jejíž návod byl tento puč připravován, však současně o pučistickém plánu uvědomila pražskou vládu, a dala jí znát, že nemá námitek proti potlačení puče. Opírajíc se o tento souhlas Berlína, rozhodla se pražská vláda k zákroku proti separatistickým pučistům na Slovensku. 10. března byla sesazena vláda Tisova, několik separatistických předáků bylo zatčeno a jmenována vláda Sidorova. Na tento zákrok Prahy Berlín jen čekal. Dal svým separatistickým agentům na Slovensku příkaz, aby organizovali proti zákrokům pražské vlády odpor, ve všem německém tisku a rádiu rozpoutal naráz zuřivou štvaniči proti Československu, ze Slovenska uprchnuvším separatistickým pohlavářům dal k dispozici vídeňskou vysíláčku, současně dal své nacistické agentuře v různých českých městech rozkaz vyvolat kravály a vyprovokovat zákroky policie a spustil do světa velký pokřik, že Československo je „ohniskem neklidu a nepořádku“.

Pak už se události vyvíjely rychlým tempem. 13. března povolal Hitler do Berlína sesazené slovenské „ministry“ Tisu a Ďarčanského, kde jim dal příkaz k okamžitému odtržení Slovenska od republiky. Pod nátlakem Berlína svolává prezident Hácha na 14. března dopoledne do Bratislavy slovenský „sněm“, který se – obklopen houfy SS a SA z Německa – „usnází“ na „samostatnosti“ Slovenska.

14. března odjíždí prezident Hácha a ministr zahraničí Chvalkovský do Berlína, zatím co první oddíly říšskoněmeckého vojska začínají obsazovat české země: zabírají ostravský revír. V noci ze 14. na 15. března podpisují Hácha a Chvalkovský v Berlíně akt, v němž se „dobrovolně“ vzdávají suverenity českých zemí a „vkládají“ osud českého lidu do rukou Německa. 15. března časně zrána překročí pak oddíly říšskoněmeckého vojska na všech přechodných bodech českou hranici a dopoledne 15. března dochází k obsazení Prahy. 16. března vrhly regulérní říšskoněmecké oddíly také na Slovensko a současně se začíná okupace Podkarpatska Maďarskem.

Obzvláštní drzost spočívá v tom, že Hitlerovo Německo s vážnou tváří chce světu namluvit, jako by Československo vůbec a české země zvláště dobrovolně povolaly Hitlera na svou „ochranu“. Jako „důkaz“ má sloužit hanebný dokument, podepsaný v noci ze 14. na 15. března v Berlíně Háchou a Chvalkovským. Zatím však celý svět ví, a fašističtí páni v Berlíně se tím zvláště netají, že obsazování českých zemí začalo už k večeru 14. března, zatím co Hácha a Chvalkovský byli ještě na cestě do Berlína. Když v noci dorazili do Berlína, byla už celá ostravská pánev – jedno z nejdůležitějších průmyslových středisek Československa – obsazena říšskoněmeckým vojskem a Hácha a Chvalkovský postaveni před hotovou věc.

Násilné zabránění Československa fašistickým Německem roztrhalo celé to předivo lží, podvodů a pokrytectví, na němž byla vybudována t. zv. mnichovská politika.

V Mnichově se Hitler zapřísahal – a Chamberlain s Daladierem ujišťovali všechny – že mu neběží o nic jiného, než o spravedlnost pro Němce, o „osvobození“ sudetských Němců. Totéž říkal několik měsíců dříve, když násilím zabíral Rakousko. Byl to podvod. Už svým válečným tažením proti španělské republice ukázal Hitler celému světu, že mu jde nejen o zotročení německého národa,

nýbrž také o porobení národů jiných. Banditský zábor Československa je novým nevyvratitelným důkazem, že fašistické Německo nastoupilo loupežné tažení proti ostatním národům a státům.

V souvislosti s Mnichovem Hitler prohlášoval – a Chamberlain a Daladier se s tím spokojili – že napříště už Hitler nemá v Evropě žádných teritoriálních požadavků. Je jasné, že i to byl podvod. Komunisté hned po mnichovském ujednání poukázali na to, že pro dělnickou třídu a pro národy nemůže být nebezpečnějšího omylu, než věřit prohané povídačce, šířené kruhy příznivými fašistům, že okleštěným Československa bude vykoupeno zajištěním míru a že německý fašismus nesáhne k žádným dalším násilným činům. Komunisté varovali masy lidu před novými útoky fašismu a jeho pomahačů, které byly připravovány.

„Je nutno si ujasnit,“ psal soudruh Dimitrov po Mnichovu, „že nejde již jen o svěmoucnou revizi versailleské smlouvy fašistickými státy. Jde o znovurozdělení světa. Jde nejen o znovurozdělení nynějších koloniálních držav. Fašismus usiluje o nové rozdělení Evropy samé, o kolonisaci řady evropských států a o imperialistické zotročení řady evropských národů.“

Anexe Rakouska, intervence ve Španělsku, obsazení Československa, řešně nato následující zachvácení Klajpedy Německem a konečně onen čistě koloniální režim, který byl zaveden fašisty v okupovaných zemích – to vše ukazuje, jak správně komunisté hodnotili mezinárodní události a jak je nutné, aby komunistické strany prováděly a popoháněly vpřed politiku upevnění sil dělnické třídy a národů za účelem rozhodného boje proti fašistickým útočnickům. S hlediska současných událostí se stává zejména zřejmým, jak správné byly návrhy komunistů na svolání mezinárodní konference dělnických organizací, aby byla zřízena akční jednota s cílem zatarasit cestu fašistickým útokům na mezinárodním jevišti. Zároveň události svědčí, jakou obrovskou odpovědnost na sebe uvalují vůdcové II. Internacionály svým ustavičným odporem proti svolání takové konference a proti zřízení akční jednoty dělnické třídy.

Rozhořčení světové veřejnosti nad zločinem, který byl na Československu a jeho národech spáchán, je neobyčejně velké. Osnovatelé

„mnichovské politiky“ a její hlavní autor Chamberlain jsou pod velkým tlakem veřejných mínění svých zemí. Chamberlain totiž krokodilil slzy nad Československem, jehož porobení sám v Mnichově napomáhal. Avšak může mezinárodní proletariát, může světové veřejné mínění věřit upřímnosti lidí a la Chamberlain? Vždyť titíž Chamberlainové nesou spoluvinu nejen za osud Československa. Vždyť titíž Chamberlainové právě před dovršením československé tragedie spáchali úžasnou hanebnost na španělském lidu, na španělské republice, kterou vydali na pospas Hitlerovi a Mussolinimu.

Ve své historické zprávě na XVIII. sjezdu Všesvazové komunistické strany bolševiků odhalil soudruh Stalin skvěle příčiny oné politiky tak zvaných demokratických států, které před fašistickými státy nejen ustupují, ale často jim – jako v Mnichově a v případě republikánského Španělska – přímo napomáhají. Soudruh Stalin řekl:

„Jak se mohlo stát, že neútočné země, které disponují obrovskými prostředky, tak lehce a bez odporu se vzdaly ve prospěch útočnicků svých posic a svých závazků?“

Lze to snad vysvětlit slabostí neútočných států? Ovšem, že nikoli. Neútočné demokratické státy jsou dohromady nesporně silnější než státy fašistické, jak hospodářsky, tak vojensky.

Čím pak v tomto případě vysvětlit soustavné ústupky, činěné těmito státy útočnickům?

Hlavní příčina záleží v tom, že většina neútočných zemí, a především Anglie a Francie, upustily od politiky kolektivní bezpečnosti, od politiky kolektivního členění útočnickům, že přešly na pozici nevměšování, na pozici 'neutrality'.

Formálně by bylo možno politiku nevměšování označit takto:

Nechť se každá země brání proti útočnickům jak chce a může, to se nás netýká, my budeme obchodovat jak s útočnickými, tak s jejich oběťmi. Ve skutečnosti však politika nevměšování znamená nadržování útočnosti, rozpoutávání války a tedy její přeměnu ve válku světovou. Z politiky nevměšování čiší snaha, přání, nebránit útočnickům dělat své černé dílo, nebránit, řekněme Japonsku, zaplést se do války s Čínou a ještě lépe, do války se Sovětským svazem, nebránit, řekněme Německu, zaplést se do evropských záležitostí, zaplést se do války se Sovětským svazem, nechat všechny účastníky války, aby hluboce zabředli do bahna války, povzbuzovat je při tom potají, nechat je, aby se navzájem osla-

bili a vyčerpali a potom, když dosti ochabnou - vystoupit na jeviště s čerstvými silami, vystoupit ovšem v zájmu míru a nadržovat oslabeným účastníkům války své podmínky.“

Ano, ve skutečnosti je politika vládnoucích kruhů v Anglii a ve Francii diktována snahou obrátit směr útoků fašistických agresorů proti Sovětskému svazu. Přitom se tito „mnichovští mírotvorci“ nikterak nerozpakují obětovat celé národy a státy fašistickým barbarům, jen aby je získali k tažení na Sovětský svaz. V tom je hluboký třídní smysl pokrytecké politiky nevměšování. Je jasné, že jen velké a společné úsilí a boj sjednocené mezinárodní dělnické třídy a všech ostatních společenských sil, ohrožených fašismem, je s to vynutit si na kapitalistických vládách vůči fašistickým agresorům takovou politiku, která by jejich loupežnickému řádění učinila konec.

Jinak ale nechť autoři zbankrotované „mnichovské“ politiky nezapomenou na následky, které tato jejich dosavadní politika může mít pro ně samé. Právě na jejich adresu řekl soudruh Stalin na XVIII. sjezdu Vsesvazové komunistické strany bolševiků:

„Jsem dalek toho, abych moralisoval v otázce politiky nevměšování, mluvil o zradě, zpronevěření se a jiných podobných věcech. Ale je naivní, blásat morálku lidem, kteří lidskou morálku neuznávají. Politika je politika, jak říkají staří probnaní měšťáci diplomati. Je však nutno poznamenat, že velká a nebezpečná politická bra, zahájená stoupenci politiky nevměšování, může skončit pro ně vážným fiaskem.“

S okupační armádou vtrhly na území Československa hordy Gestapa a SS. Nastal teror v takovém rozsahu a v takových formách, jak to lid Československa dosud nikdy nezažil.

Zahraniční žurnalisté hlásí z Prahy, že jsou zřizovány koncentrační tábory pro 80.000 osob. Přes 20.000 lidí je již zatčeno a hromadné zatýkáni pokračuje. Hitlerův režim chystá strašnou pomstu všem antifašistům, kteří se nějakým způsobem exponovali v boji za nezávislost Československa. Běží o nejšířší vrstvy nejrůznějšího politického smýšlení. Běží o komunisty, socialisty, měšťácké demokraty, pacifisty, židy, sudetoněmecké uprchlíky, jakož i říšsko-německé a rakouské emigranty. Běží o osud statisíců lidí, kteří jsou

v blokových hranicích Československa zavřeni jako v kleci a na něž Gestapo pořádá honičky jako na škodnou.

Domy a bloky domů jsou obklíčovány oddíly SS a Gestapa, prohledávány od půdy do sklepa, a zatýkáni všichni, kdož u Gestapa vzbudí jen poněkud podezření.

V tuto chvíli se ještě nedá přehlédnout, jak daleko půjde zvířecí řádění hitlerovských pochopů. Nutno se však obávat nejhoršího. Není sporu o tom, že Hitler se bude snažit podlomit živé sily českého a slovenského národa, fysicky zničit jeho nejlepší politické a kulturní představitele, zejména pak nejlepší a poctivé představitele dělnické třídy. Solidarita a praktická pomoc při záchraně desetitisíců antifašistů je proto naléhavým příkazem dne.

Dějiny českého a slovenského národa nekončí 15. a 16. března 1939. Bylo by chybou, kdyby z faktu, že česká vládnoucí třída kapitulovala bez boje a slovenská buržoasie dokonce dobrovolně vlezla do hitlerovského chomoutu, svět soudil, že český a slovenský národ schvaluje toto hanebné chování vládnoucí třídy. Nikterak!

Český a slovenský lid povede svůj podzemní odboj proti režimu okupantů a kolonizátorů, proti cizácké nadvládě fašistického Německa. Boj bude neobyčejně těžký. Co však možno s určitostí říci, je, že okupované Československo, zejména pak české země, se nikdy nestanou pro Hitlera spolehlivým zázemím.

A co bude největší posilou lidovým masám Československa, je hluboké vědomí, že velká, mocná, neporazitelná země, Sovětský svaz, země socialismu, země budoucnosti, je na jejich straně, na straně práva, pravdy a spravedlnosti.

S hlubokým pohnutím a důvěrou slyšel lid Československa Stalinova slova na XVIII. sjezdu VKS(b):

„Jsme pro podporu národů, které se staly obětmi útočnosti a bojují za nezávislost své vlasti.“

Jak velký je význam mocného Sovětského svazu pro boj proti fašistické útočnosti, o tom svědčí nota, kterou lidové komisařství zahraničních věcí jménem sovětské vlády zaslalo vládě fašistického Německa po anexi Československa. Žádný stát nepromluvil tak jasnou řečí, neodhalil tak dokonale prolhanost fašistických gangsterů a neodsoudil tak rozhodně zločin, spáchaný fašistickým Německem na národech Československa, jak to učinil Sovětský svaz.

Sovětská nota odmítá lež, že Československo bylo ohniskem stálého neklidu a ohrožovalo evropský mír, a podle pravdy zjišťuje, že

„Československá republika ze všech evropských států po první světové válce byla jedním z nemnoha států, kde vskutku byl zabezpečen vnitřní klid a mírumilovná zahraniční politika“.

Hitler se pokouší své násilí na Československu „legalisovat“ podpisem známého dokumentu, podepsaného v Berlíně Háchou. Sovětská nota trefně odpovídá, že

„Sovětská vláda nezná ústavu kteréhokoliv státu, která by skýtala hlavě státu právo zrušit bez souhlasu svého lidu jeho samostatnou státní existenci. Je obtížné připustit, že by kterýkoliv národ dobrovolně dal souhlas ke zničení své samostatnosti a k vřazení do jiného státu, a tím spíše takový národ, který po staletí se bil za svou nezávislost a již dvacet let si udržoval svoji samostatnou existenci. Když československý prezident Hácha podpisoval berlínský akt z 15. března t. r., neměl k tomu žádné plné moci od svého lidu a jednal ve zřejmém rozporu s článkem 63. a 65. československé ústavy, jakož i v rozporu s vůlí svého národa. Proto není možno považovat zmíněný akt za zákonitě platný.“

Při svých loupežných taženích se Hitler často dovolával sebeurčovacího práva národů. Sovětská nota konstatuje, že v případě Československa se lidu nikdo na jeho mínění neptal a že

„ježto nedošlo k jakémukoliv projevu vůle českého národa, musí být okupace Čech německým vojskem a poté následující akce německé vlády pokládány za svévolné, násilné a útočné“.

„V uvážení toho, co je uvedeno, sovětská vláda nemůže uznat vřazení Čech do německé říše, a v té či oné formě taktéž Slovenska, za zákonitě a odpovídající všeobecně uznávaným normám mezinárodního práva a spravedlnosti nebo zásadě seburčení národů.“

Toto energické vystoupení Sovětského svazu na obranu obětí fašistického násilí ukazuje nejen národům Československa, nýbrž všem, kdož jsou ohroženi fašistickým barbarstvím, že v Sovětském svazu mají svoji nejpevnější oporu. Tím jasněji se dostává do popředí nezbytnost semknutí dělnické třídy kapitalistických zemí

a všech národů kolem velké země socialismu, semknutí k boji proti fašistickému útočníkovi.

A pro Československo platí ještě více než pro všechny jiné malé národy, že nejen třídní otázka dělnické třídy, nýbrž také národní věc všeho lidu je nerozlučně spjata se Sovětským svazem. Proto tato spravedlivá věc zvítězí, děj se co děj!

Český národ je ve stavu války s Hitlerem

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 29. července 1941)

Válka s hitlerovským Německem vstupuje do rozhodující etapy. Hitler vrhá všechny svoje síly na východ, proti našemu velkému spojenci, sovětskému Rusku. Chrabrá Rudá armáda nese celou tíhu a prudkost náporu nacistických hord a zasazuje jim takové rány a způsobuje jim takové ztráty na lidech a materiálu, jakých nacisté neutrpěli za celou nynější válku. Hitlerův původní plán „bleskové války“ proti sovětskému Rusku byl beze sporu zmařen, a to znamená pro Německo ohromnou ránu. Nicméně však boje na východní frontě jsou i nyní neobyčejně těžké, neboť Hitler sází všechno na jednu kartu. Je jisté, že nakonec bude i tato Hitlerova karta přebita, avšak nyní je zápas ještě v plném proudu. A že se na této východní frontě rozhoduje také o našem osudu, o osudu našeho národa, o osudu Československa – to dnes chápe každý Čech.

Ujednáním spojenecké smlouvy mezi Československem a Sovětským svazem bylo před celým světem znovu demonstrováno, že Československo se vůči nacistickému Německu nachází ve stavu válečném.

To, že na naší straně se nachází jako spojenec sovětské Rusko, to, že mocná Rudá armáda se nyní bije také za naši věc, nám Čechům dává naprostou jistotu našeho konečného vítězství.

Současně si však uvědomujeme svoji vlastní povinnost v této osvobozovací válce, jíž naše republika, náš národ se zúčastní jako rovnoprávný člen velkého svazku států a národů, spojivších se, aby potřely hitlerovské Německo a přinesly Evropě svobodu a demokracii. Naší povinností jako Čechů, jako občanů Československé republiky, naší povinností jako národa a státu je, přispět co nejvíce k vojenské porážce hitlerovského Německa.

Jsme na tom jako řada druhých evropských národů, jejichž území je nepřítelům obsazeno. Nicméně však tyto národy vedou proti Hitlerovi válku dále. Pouze formy a metody této války jsou způsobeny té skutečností, že nepřítel drží zemi dočasně obsazenu. A to platí také pro nás Čechy, pro způsob našeho nynějšího boje proti Hitlerovi.

Území Československé republiky je pro Hitlera velmi důležitým zázemím, týlem. A zde je také hlavní dějiště našeho boje, zde je náš český národ povinen vnést hlavní svůj vklad ve společné úsilí o zdo-lání krvavé hitlerovské bestie.

Jak? Tím, že každý z nás Čechů, že celý český národ pochopí, že mimo dosavadní prostředky národního odboje nutno uplatnit prostředky nové, působivější, účinnější, pro okupanty citelnější. Nové zprávy z různých konců země nasvědčují, že přesvědčení o nutnosti přechodu k účinnějším způsobům boje proti okupantům se mezi národem šíří. Jestli na našich drahách se stane, že transport benzínu pro nacistickou armádu na cestě vyteče; jestli se přihodí, že několik vagonů německé munice na cestě z továrny vyletí do povětří; jestli se ukáže, že granáty a pumy, dodávané českými to-várnami, v mnoha případech nevybuchují; jestli v důsledku práce podle předpisu jsou různé železniční uzly ucpány; jestli skupina českých lidí, honěných Gestapem, ubije gestapácké ohaře a se zbraní v ruce jde do lesů; jestli v určitém důležitém závodě se vyrábí velké procento aušusu a pracovní výkonnost vůbec klesá; jestli v řadě vesnic povinné dodávky z různých důvodů, jako neúroda, živelná pohroma, nemoc dobytka, poklesly na minimum – pak toto všechno je svědectvím, že český lid chápe znamení doby. A když podle tohoto poznání bude jednat každý z nás Čechů, celý náš národ jako jeden muž – pak Neurathovi a Frankovi hnění pacholci brzy pocítí, že my Češi jsme s nimi skutečně ve válce.

Dva roky války

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 3. září 1941)

Prošly dva roky od chvíle, kdy Hitler rozpoutal válečnou furii. Osud, který už předtím připravil Rakousku a Československu, chtěl ohněm a mečem vnutit ostatním národům. Německá nadvláda v Evropě a ve světě – to byl cíl, pro který Hitler před dvěma lety uvedl do pohybu své po zuby ozbrojené válečné hordy.

Český národ od první chvíle vsadil na porážku hitlerovského Německa. Ani teror, ani hrozby, ani lákavé sliby nemohly český lid přivést k tomu, aby se smířil s okupanty, aby uznal hanebný Protektorát, aby se vzdal boje za národní osvobození. Všichni ti Frankem a Neurathem koupení hlasatelé spolupráce zůstali v národě osamoceni.

Dnes, po dvouletém trvání války, je znovu potvrzeno, že český národ správně volil. Neboť dnes je více než kdykoliv jindy jasno, že hitlerovské Německo bude v této válce na hlavu poraženo, že nacističtí netvorové budou nuceni za všechny své zločiny, napáchané na lidstvu, velmi draze platit. A s nimi i ti zrádci národa, kteří pro dočasné osobní výhody spojili svůj osud s hitlerovským Německem.

Dvě léta války, Německo před třetí válečnou zimou – to už samo o sobě svědčí o zhroutil se Hitlerových vojenských a politických plánů. Být své protivníky odděleně, jednoho po druhém a přitom rychlými údery, „bleskově“, s ohromnou převahou sil – v tom byla podstata Hitlerovy politické a vojenské strategie. S tím však je nyní neodvratný konec.

Zákeřným přepadením Sovětského svazu podepsal Hitler svůj ortel smrti. Zde, na širých ruských pláních, jeho „Blitzkrieg“ ztroskotat. Zde nenašel Hitler žádných Quislingů, Lavalů a Háchů. Zde našel sovětský lid, který povstal jako jeden muž a jako lev brání každou píď své rodné země. Svět ještě neviděl takového heroismu, s jakým bojuje Rudá armáda na frontě. Svět žasne nad odvahou a chrabrostí, s jakou partyzáni zasazují rány hitlerovským bandám v týlu. Svět se dívá s obdivem na všechn sovětský lid, s jakým entusiasmem a hrdinstvím pracuje v zázemí, aby zabezpečil vítězství na frontě.

Hitlerovské Německo dnes krvácí z tisícových ran, strašně draze platí za každou píď sovětské země. Přes 2 miliony zabitých, raněných a zajatých, 8000 zničených tanků, více než 7200 letadel, 10.000 děl – to je cena, kterou Hitler zaplatil v prvních dvou měsících války proti Sovětskému svazu. 12 zničených německých tankových divisí, 37 pěších divisí, 8 motorisovaných divisí, několik divisí SS, 17 pěších pluků – to je bilance za pouhé tři týdny od 1. do 22. srpna. A válka pokračuje, blíží se podzim a za ním zima, ruská zima. A Hitler je přinucen obracet se o pomoc k svému šakalu Mussolinimu, kterého ještě nedávno zachraňoval na Balkáně a v severní Africe.

Hitler vyhrával, dokud odděleně přepadal slabší protivníky. Nyní stojí proti nacistickému Německu vpravdě světová koalice. Jejím jádrem jsou tři největší velmoci světa, Anglie, Amerika a Sovětský svaz. Lidské a materiální rezervy těchto tří gigantů jsou v pravém slova smyslu nevyčerpatelné. Hitler ždímá z porobené jím Evropě poslední mízu, karabáčem a bajonetem nutí národy, aby do úpadu dřely na nacistickou válečnou mašinu. Ale Hitlerem porobená Evropa – to je dnes hospodářsky hotová spoušť, to je hotová hladomorna národů. Oproti tomu lidské a materiální rezervy protihitlerovské koalice se teprve dostávají do pohybu, teprve budou hozeny na váhu.

Hitler se dlouhou dobu holedbal, že Německo ušetřil války na dvě fronty. Svým lupičským útokem na Sovětský svaz však sám Německo do války na dvě fronty uvrhl. Na východě krvácející německé armády, zatím co na západě jsou německá města stále častěji a stále účinněji bombardována anglickými letadly a sovětský letci se setkávají se svými anglickými kolegy nad Berlínem. České země jsou už dnes zaplaveny nacistickým panstvem, které utíká skrýt se před anglickými bombami v českém úkrytu. 400.000 dětí nacistických bonzů, o něž nyní budou nezvaní nacističtí hosté v Čechách a na Moravě rozmnoženi, je živým svědectvím toho, že Německo dnes válčí na dvě fronty. A válku na dvě fronty Německo dosud vždy prohrálo.

Sopka, na níž Hitler stojí, začíná sopit. A sopkou jsou všechny země, jež Hitler násilím drží v porobě. Vše to ve Francii. Osud Hitlerových stvůr, Lavalů a Deata, ukazuje, že francouzský lid začíná s potomky koblenckých zrádců mluvit jakobínskou řečí a že se blíží den, kdy jakobínskou řečí bude mluvit i s hitlerovským panstvem. Ano, duch Valmy žije ve Francii. Hoří to na Balkáně, v horách Bosny a Hercegoviny, na Černé Hoře, ve Vardarské dolině, na

rovinách Charvátska. Že se našel Pavelič a Nedič? Není sporu o tom, že tyto bídné figurky mají mezi Charváty a Srby stejnou pověst, jako Laval a Deat mezi Francouzi. Na každý pád ani Pavelič, ani Nedič nemohou nic změnit na tom, že národy Jugoslavie stojí v otevřeném boji proti německým a italským okupantům. Nemají pokoje hitlerovští bandité v Polsku. Zvěřsky týraný a mučený polský lid jim zasazuje pádné rány, živen jistotou, že den odplaty se blíží. Quislingové, Mussertové a Degrellové v Norsku, Holandsku a v Belgii nepřinášejí německým nacistům žádný užitek. Odboj Norů, Holanďanů a Belgičanů proti německé cizovládě je veden se stále větší urputností. A jaká atmosféra panuje v českých zemích – to víte sami nejlépe. Hitler nemá tedy co činit pouze s dvěma frontami, nýbrž stojí dnes před třetí frontou, před frontou národů, které sice porobil, které vyloupil, které krvavým násilím udržuje v poddanství – ale u nichž nemohl zlomit vůli a odhodlání, bít se za svoji národní a lidskou svobodu až do konce.

Tak stojí hitlerovské Německo na prahu třetího roku své války: zatíženo nesčetnými zločiny, jaké kdy znala historie; osamoceno a obklopeno svatou nenávistí všeho civilisovaného světa; krvácející z tisícerych ran a napínající poslední síly, aby odvrátilo neodvratné. Proti hitlerovskému Německu stojí mohutná vpravdě světová koalice národů a států, naplněných neochvějnou vůlí, učinit jednou provždy konec s nacismem, a majících k tomu potřebné materiální prostředky, které se teprve začínají uplatňovat. Výsledek nemůže být jiný, než konečná porážka hitlerovského Německa. Jak to bylo řečeno ve zprávě sovětské informační kanceláře z 22. srpna o dvouměsíčních výsledcích války proti Sovětskému svazu?

„Dějiny válek svědčí, že zvítězily vždy ony státy a armády, jejichž síly v průběhu války rostly, a že poraženy byly ty státy a armády, jejichž síly v průběhu války se vyčerpávaly a zmenšovaly.“

Není pochyby, že tato prorocká slova se naplní i v této válce.

Krvavý Heydrich nezlomí český lid

(Komentář v moskevském rozhlase dne 1. října 1941)

V posledních dnech došlo v českých zemích k událostem dalekosáhlého významu. Hitler poslal Neuratha na „zdravotní dovolenou“, to jest fakticky ho zbavil funkce „říšského protektora“. Na jeho místo dosadil Hitler jednu ze svých nejkrvelačnějších stvůr, Himmlerova zástupce a hromadného vraha Heydricha. A tato dvounohá bestie, která se právě vrátila z Norska, přikročila v českých zemích ihned k novému krvavému dflu. Na Heydrichův rozkaz byl zatčen předseda protektorátní vlády Eliáš a odvečen do Berlína. V Praze, na Kladně, v Hradci Králové, v Brně v Olomouci a v Moravské Ostravě bylo vyhlášeno stanné právo. Vzápětí nato následovaly hromadné popravy. V sobotu bylo popraveno šest českých lidí, v neděli dalších dvacet. V úterý pak nacisté hlásili popravu dalších 58 Čechů. Tak krvavý pes Heydrich za pouhé tři dny zavraždil 84 české vlastence. Mezi popravenými jsou příslušníci všech společenských vrstev, tři čeští generálové a mnoho pracovníků českého dělnického hnutí. A zatím co gestapáci katane vraždili dosud své oběti hlavně v přítmí, tajně, tentokrát byly popravy veřejně oznámeny.

Vrah Heydrich prohlásil, že svoje krvavé opatření provádí proto, poněvadž v posledních dnech byly v Čechách a na Moravě spáchány Německu nepřátelské činy. Nuže, nikdo z popravených českých lidí tyto činy spáchat nemohl. Většina z nich se už dlouhé měsíce nacházela ve spárech Gestapa, ostatní pak byli zatčeni úplně namátkou, podle Frankovy a Heydrichovy libovůle, aniž měli k protinacistickým akcím z poslední doby jakýkoliv vztah, kromě snad jediného, že jsou totiž Češi. Patří tedy popravy v Praze do oné kategorie hanebných vražd nevinných lidí, které hitlerovští bandité nyní všude provádějí pod titulem poprav rukojmí. Jsou to vraždy, jejichž doznáním účelem je zastrašovat, šířit hrůzu a tak paralyzovat elementární odpor utlačených národů proti nenáviděným nacistickým okupantům. Zároveň však bylo používáno těchto hnusných barbarských metod vždy bezpečným příznakem toho, že posice okupantů v utlačené zemi se stala vratkou, že jim vskutku

hoří půda pod nohama. To platí bezpochyby také pro nynější stav v českých zemích.

Bylo odjakživa Hitlerovým plánem český národ vyvrátit z kořene, zbavit půdy, vyhnat z domova, rozpráší, jako národ postupně vyhladit a české země osídlit Němci. To on sám nejednou otevřeně prohlásil, tomu odpovídá celková jeho koncepce tak zvaného evropského „Neuordnungu“, toho důkazem je jeho praktická politika vůči Čechům. Osud oněch desetitisíců českých sedláků na Moravě i v Čechách, kteří už nyní byli hitlerovskými okupanty zbaveni všeho svého majetku, vyhnání z půdy, přivedeni na žebračkou hůl a odsouzení k nádeničině na německé pány – toť předzvěst osudu, který Hitler připravuje všemu českému lidu, celému českému národu.

Český národ ve své převládající většině tyto ďábelské zámysly Hitlerovy prohlédl. Viděl na kořen věci. Pochopil, že v jeho historii nastal nejkritičtější, v pravém smyslu slova osudový okamžik. Po tisíc let se český národ bránil náporu pangermanismu, nejednou nad ním triumfoval, nejednou se ocital v nebezpečí býti pangermanskou vlnou zaplaven a pohlcen. Nikdy však nebylo toto nebezpečí tak veliké, tak smrtelné jako teď, kdy pangermanismus a německý imperialismus nabyli tak zvlčilé, tak barbarské podoby, jakou je nynější hitlerovské Německo. Český národ poznal, že mezi ním a nacismem nemůže být smíru, jako nemůže být smíru mezi zákeřným vrahem a napadenou obětí. Porážka hitlerovského Německa, zničení nacismu – to je jediné, čím může být český národ zachráněn od záhuby.

Změna v mezinárodní situaci po zákeřném přepadení Sovětského svazu nacistickým Německem utvrdila u českého lidu ještě více toto přesvědčení. Těžké rány, zasazované hitlerovským hordám chrabrou Rudou armádou, hrdinný odpor, na nějž nacisté narazili u všeho sovětského lidu, vytvořená světová koalice svobodomylných národů proti hitlerovskému Německu a vlna národního odboje proti nacistickým okupantům ve všech obsazených zemích Evropy – to vše dalo také českému národnímu odboji mocný popud. Český národ ve své většině pochopil, že věc jeho národního osvobození z nacistického jařma není otázkou daleké budoucnosti, nýbrž že je postavena na pořad dne, že právě nyní přišel okamžik, kdy nutno spojit své síly s antinacistickými silami celého světa a přinést také svůj aktivní vklad ve společně úsilí o zdoání nacistického netvora. V tomto směru působí také ta okolnost, že život v českých zemích se stává pro český lid stále nesnesitelnější, že ke všemu národnímu a politickému útlaku se připojuje nebyvalá nouze, bída a hlad. Není se

proto co divit, že všechny řeči o jakékoliv spolupráci s okupanty ztrácejí valem na účinku a že zejména v posledních několika týdnech se přes české země převalila vlna mocného všenárodního odporu proti nacistickým vetřelcům.

Proto posílá Hitler do Prahy svého nejkrvavějšího kata Heydricha. Proto tento arcilotr spolu se stvůrou Frankem dali veřejně zavraždit 84 české vlastence. Proto stanné právo a nová, dosud nebyvalá vlna teroru. Proto nové hrůzy, jimiž Hitler chce český lid zastrašit a přivést k pokoře a poslušnosti.

Avšak hrůzy mají zastrašovací účinek jen do určité hranice. Je-li tato hranice překročena, působí teror opačně. Nezastrašuje, nýbrž vyvolává nový hněv, nový vzdor, nový odpor. Jsme toho svědky v Norsku, v Belgii, ve Francii, v Jugoslavii a v jiných okupovaných zemích, kde nacistický teror nezastavil, nýbrž naopak podnítl všenárodní odboj proti hitlerovské sběři. Všechno nasvědčuje, že nejen tomu bude i v Československu. Heydrichovské běsnění přilévá jen olej do ohně.

K tomu všemu si nacisté podřezávají tu slabou větev, v níž v českých zemích ještě sedí. Dochází dosud nepotvrzené zprávy, že po zatčení ministerského předsedy Eliáše přechází tato funkce přímo na Heydricha. To by znamenalo, že nacisté odstraňují fakticky poslední dekorace tak zvané autonomie českých zemí a vystupují na scénu docela otevřeně sami. To však je přiznání, že celá politika „spolupráce“ utrpěla úplný bankrot, že není poctivého Čecha, který by byl ochoten tuto komedii dále hrát a dělat nacistickým zločincům stafáž. O Háchovi Němci hlásí, že prý učinil Heydrichovi nový projev loyality. Nevíme, je-li to pravda, ale i kdyby to pravdou bylo, pak to nic nezmění na skutečnosti, že v českých zemích nastal vystoupením Heydricha nový obrat, nová politická situace. Se systémem háchovštiny je nenávratný konec, a český národ stojí jako jeden muž v nesmiřitelném boji proti hitlerovským pochopům. A jestliže se i v tomto okamžiku najdou takoví Moravcové a jim podobní vyvihelové, kteří mají odvahu prsknout jedovatou slinu po zahýnuvších národních hrdinech a mučednících, pak to jen znamená, že při konečném účtování s nacistickými vrahy bude svět zbaven několika dalších lumpů.

Český národ stojí nad hroby svých zavražděných věrných synů se zaťatými zuby a sevřenou pěstí. Jeho bol je stejně veliký, jako jeho hněv, jeho vzdor a jeho neochvějná vůle, jít po nastoupené cestě až do konce. Národ ve svém odporu proti hnědé bestii nezakolísá, neprojeví slabosti. Semkneme ještě újeji své šiky, na místa

padlých vstanou noví bojovníci a boj půjde dál, dál až do konečného vítězství. Neboť my všichni víme, že nedaleká je doba, kdy se naplní prorocká slova Svatopluka Čecha, kdy

„na hlavy katů v strašlivý soud
dopadne ruka v řinčení pout.“

Do nového roku 1942

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 31. prosince 1941)

Vážení posluchači!

Dnešní den, poslední den roku 1941, přinesl nám nad míru radostnou zprávu: dobytí Kerče a Feodosie, dvou důležitých přístavů poloostrova Krymu, oddíly Rudé armády a Rudého námořnictva. Je to další rána nacistickým plánům na východní frontě, další důkaz vzrůstající útočné síly Sovětského svazu. Hitlerovským banditům byly zavřeny opět jedny dveře, jimiž se snažili prolézt na Kavkaz, k sovětské naftě.

Když Hitler 19. prosince sesadil vrchního velitele německých branných sil a jmenoval vrchním velitelem sebe sama, vydal přitom současně armádní rozkaz, kterým nařizuje svým armádám na východní frontě, aby fanaticky držely své posice. Od té doby byli hitlerovští bandité vyhnáni z mnoha set sovětských obcí a postup Rudé armády na řadě úseků východní fronty pokračuje. Svoji kariéru vrchního velitele německé branné moci nezahájil Hitler tedy příliš slibně. Vzetí Kerče a Feodosie sovětskými vojsky neslibuje mu také nic dobrého. Starý rok končí pro Hitlera špatně a nový rok začíná ještě hůře.

Bilance uplynulého roku je pro nacistické Německo vůbec neutěšená. Vzpomeňme jen, jaká byla situace Německa, když Hitler před více než půl rokem zákeřně přepadl Sovětský svaz.

Možno říci, že tehdy bylo Německo na vrcholu své síly a moci. Mělo za sebou vskutku bleskový válečný pochod téměř celou Evropou. Vojensky zlomilo a podmanilo devět evropských zemí: Polsko, Dánsko, Norsko, Lucembursko, Belgie, Holandsko, Francii, Jugoslavii a Řecko. Pět zemí se vzdalo Hitlerovi „dobrovolně“: Maďarsko, Rumunsko, Finsko, Bulharsko a Slovensko. V Itálii klesl Mussolini k roli Hitlerova místodržitele, podobně jako Franco a Suñer ve Španělsku. A tři zbývající neutrální evropské země – Švédsko, Španělsko a Portugalsko – se chvěly obavou, že na ně může dopadnout obrněná nacistická pěst.

Loupežné pochody až do 22. června přinesly Hitlerovi obrovskou kořist. Nejenže mu padla do rukou výzbroj a výstroj téměř všech

evropských armád, nejenže mu padly do rukou všechny velké zásoby strategických surovin, potravin a hotových výrobků všech druhů. Nacistické Německo se také zmocnilo veškerého průmyslu, zemědělství a dopravy všech jím podmaněných zemí a zapráhlo vše do služeb svého obrovského válečného stroje.

Všeho toho dosáhl Hitler za poměrně malých ztrát jak na lidech, tak na materiálu. Rozhodně byly ztráty vyváženy nesrovnatelně větší kořistí. Hitlerovi hrdlořezi byli zpiti lehkými úspěchy. Zvykli si chodit na válečné pochody jako na dobrodružné výlety, z nichž se vraceli s bohatou kořistí. Pověst o neporazitelnosti hitlerovských armád byla neotřesená, zdála se nespornou, samozřejmou. Před obrněnými nacistickými hordami se třásla celá Evropa. Německé stroje se zdály růst do nebe.

Za takových okolností, opojen svou silou a svými snadnými úspěchy, dal Hitler rozkaz k zákeřnému útoku na Sovětský svaz. Ve své šílené domyšlivosti se domníval, že zdolá Sovětský svaz nejdéle za dva měsíce, načež se s celou silou vrhne na Anglii a Ameriku. A bylo na světě nemálo těch, kteří tomu věřili.

Nuže, rok 1941, který podle Hitlera měl Německu přinést definitivní vítězství, je u konce, od chvíle zákeřného přepadení Sovětského svazu uplynulo přes půl roku, a jaká dnes je situace hitlerovského Německa?

Hitlerovské Německo krvácí z nesčetných ran, které mu zasadila chrabrá Rudá armáda a hrdinští sovětsští partyzáni. Všechny Hitlerovy plány s bleskovou válkou proti Sovětskému svazu se zhroutily. Leningrad, Moskva, Kavkaz jsou pevně v sovětských rukou. Německý postup na východní frontě je zastaven a změnil se v německý ústup. Vzetí Kerče a Feodosie sovětskými vojsky právě na sklonku tohoto historického roku symbolisuje onen základní obrat, který nastal v postavení Německa. Sovětský svaz zasadil hitlerovskému Německu tak těžké rány, že možno s určitostí mluvit o začátku porážky Hitlera.

Hitler přivedl Německo do beznadějně situace také po stránce politické. Proti nacistickému Německu stojí v pravém slova smyslu světová koalice národů a států v čele s největšími světovými velmocemi, Sovětským svazem, Anglií a Amerikou. Rozšířením válečného požáru na všech pět světadílů zpečetil Hitler politickou izolaci Německa definitivně. Nedávno zakončené anglo-sovětské a anglo-americké porady znovu dokumentovaly, že jakékoliv Hitlerovy pokusy vrážet klín mezi nepřátele hitlerovského Německa jsou odsouzeny k nezdaru a že boj bude veden až do úplného zničení hitlerovců.

Nadobro ztroskotal plán hitlerovského „Neuordnungu“ Evropy. Hitler ztratil jakoukoliv naději, že by mohl politicky získat byť jednu z okupovaných zemí: háčovci, quislingové a pétainovci jsou ve svých zemích politicky izolováni a nenáviděni stejně jako němečtí okupanti. Minul se svého účinku také heydrichovský teror. Hitlerem porobené země představují sopku, která může každou chvíli vybuchnout a pohřbít bandu nacistických okupantů.

V řadách Hitlerovských vasalů, tak zvaných spojenců, panuje v důsledku německých neúspěchů zmatek. Dali se vehnat do zločinné války proti Sovětskému svazu v naději na lehké úspěchy a tučnou kořist. Nyní, když jejich patron Hitler je bit, začínají různí ti Mannerheimové, Horthyové, Antonescové a spol. mít strach o svou vlastní kůži, což nikterak nepřidá celému tomu Hitlerovu zvěřinci na soudržnosti.

A konečně, po krachu Hitlerových plánů na východní frontě se objevují první trhliny v německém týlu, na vnitřní frontě. Německý lid, jež Hitler tak hanebně podvedl, začíná ztrácet víru v německé vítězství vůbec, což v dalším průběhu války jen urychlí proces rozkladu německého týlu. Goebbelsovy kejkle a zaklínání budou na německý lid stále méně působit.

Vstupuje tedy Hitler do nového roku značně pocuchán. Otrhaní a zavšivení němečtí vojáci na východní frontě a sbírka starých hadrů doma – to dnes názorně ukazuje změněnou situaci Německa.

Nicméně bylo by nesprávné předpokládat, že vše už je hotovo. Nacistický dravec je sice těžce raněn, nemá už dosti síly, aby zvítězil, ale má dosti sil, aby napáchal ještě mnoho zločinů. Dobití těžce raněného hitlerovského dravce bude ještě vyžadovat mnoho společného úsilí všech Hitlerových protivníků jak na frontách, tak v německém zámezí.

Leč to nejtěžší, začátek, byl Rudou armádou vykonán. Hitlerova porážka začala.

Můžeme proto našim českým posluchačům o dnešním Silvestru přát plným právem šťastný a veselý Nový rok.

Fronta českého národa

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 17. ledna 1942)

Vážení posluchači!

Všimli jste si zajisté, že okupanti a jejich háčovští pomocníci neopominou, zejména v poslední době, jedinou příležitost, aby nám nevykládali, jak prý jsou Češi na tom dobře, poněvadž nemusí bojovat a mohou se věnovat klidné práci. A závěrem všech podobných výkladů bývá vždy úpěnlivá výzva a prosba k Čechům, aby ve prospěch Hitlera a jeho tak zvané velkoněmecké říše co nejpilněji pracovali.

Tento zjev je již sám o sobě důkazem, že česká práce má pro hitlerovské Německo, obzvláště v nynější době, mimořádný význam. Dovolte proto, abych dnes poukázal na některé závažné okolnosti, které s tímto problémem souvisí.

Není pochyby, že hitlerovské Německo je dnes, mírně řečeno, ve slepé uličce jak po stránce politické, tak vojenské. Po zákeřném pře-padení Sovětského svazu začaly se Hitlerovi hroutit všechny jeho plány.

Počítal, že nejpozději za dva měsíce bude se Sovětským svazem „hotov“. Přepočítal se! Představoval si, že útokem na Sovětský svaz bude dočasně při nejmenším neutralisovat Anglii a Ameriku. Nic z toho mu nevyšlo! Myslel si, že křikem o „křížáckém tažení proti bolševismu“ se mu podaří politicky získat porobené evropské národy pro jeho pověstný „Neuordnung“ Evropy. Ani z toho nic nebylo.

Když se zhroutil tato jeho původní koncepce, rozvíhl Hitler skromnější plán. Chtěl do zimy dobýt Leningradu, Moskvy a Kavkazu, aby na jaře z této základny mohl nastoupit pochod s cílem úplně zdolat Sovětský svaz a tím dobýt světovlády. Opět mu sklaplo.

Když pak byl nucen – proti všem svým plánům a rozpočtům – obrátit se k Leningradu, Moskvě a ke Kavkazu zády, bylo jeho hlavní touhou, aby mohl na východní frontě ve výhodných pozicích v klidu přezimovat, vylizovat rány, zasazené mu Rudou armádou, hledat zatím štěstí v jiných dobrodružstvích a přitom se zároveň v klidu připravovat na jaro. Úspěšná protiofensíva Rudé armády přeházela a přehazuje denně také tento Hitlerův plán.

Takže dnes, v sedmém měsíci svého zločinného tažení proti Sovětskému svazu, je Hitler tam, nu, řekněme, kde nechtěl být. Vojensky je na východní frontě na ústupu, při čemž má těžké ztráty na lidech i na válečném materiálu. O nějakém klidném přezimování nemůže být řeči. Politicky má proti sobě světovou koalici dvaceti šesti států v čele s takovými, jako Sovětský svaz, Anglie a Amerika. Právě konaná panamerická konference bezpochyby dovrší izolaci Německa. Doby, kdy Hitler mohl své protivníky izolovat a zdolávat jednoho po druhém, jsou nenávratně ty tam. V okupovaných zemích vedly Hitlerovy vojenské a politické neúspěchy k zvednutí vlny národního odboje potlačených národů. Poslední zbytky politického fundamentu Hitlerovy „nové Evropy“ zmizely. A vnitřní situace Německa ilustruje Goebbelsova sbírka starých hadrů. Hitlerova prestiž a autorita mezi německým lidem jsou silně otřeseny.

Jestliže chceme co nejstručněji vyjádřit rozdíl mezi tím, co Hitler ještě před sedmi měsíci chtěl, a tím, co nyní má, pak můžeme říci: Hitler chtěl, aby rok 1941 končil jeho vítězstvím. Ve skutečnosti však rok 1941 končil ve znamení Hitlerova konce.

Ano, máme všechny důvody předpokládat, že v tomto světodějném zápasu za osvobození lidstva od nejzhoubnějšího moru, jaký kdy znal svět, bude rok 1942 rokem rozhodujícím. Nacistická bestie je raněna a zahnána do kouta, kde ji bude možno dobít. Ale bylo by osudným omylem domnívat se, že to půjde lehce a samo sebou. Raněný a do kouta zahnaný dravec bývá nejnebezpečnější. A nacisté napnou ještě všechny své síly, sáhnou ke všem prostředkům, aby při nejmenším oddálili zhoubu, již jdou vstříc.

A zde se vracíme k tomu, s čím jsme začali. V Hitlerových záchranných plánech hraje česká práce prvořadou úlohu.

Rudá armáda silně porouchala a denně porouchává Hitlerův válečný stroj jak na lidech, tak na materiálu. Na tom, nakolik se Hitlerovi podaří opravovat tento válečný stroj, závisí do značné míry průběh a spád dalších vojenských událostí. Tato otázka je dnes pro hitlerovské Německo otázkou života a smrti.

Pokud se týká lidí, kanonenfutru, tu se nacisté pokusí vyškrabat jak v Německu samém, tak u svých takzvaných spojenců to poslední, co je vůbec možné. Pokud se týká materiálu, tu hitlerovské Německo učiní vše, aby ze všech zemí, které má v rukou, vyždímalo do posledních krajností všechny dosažitelné zdroje surovin, potravin a pracovní síly. Ne nadarmo se Hitler chvástal, že na jeho zločinnou válku pracuje celá Evropa.

Čechům Hitler nemůže dát flintu do rukou a hnát je na východní

frontu. To by byl podnik příliš riskantní, kterého se nemůže odvážit ani takový hazardér, jako je Hitler. Tím více bude však v tomto rozhodujícím roce chtít z Čechů vymačkat práce, potu a všech materiálních hodnot. České země hrají v Hitlerově plánu reparace a doplnění válečného stroje tu nejvýznamnější roli.

Je velmi důležité, aby si čeští kováři plzeňské a mladoboleslavské Škodovky, Českomoravské, Waltrovky, Ringhofferovky, Aerovky, brněnské Zbrojovky, Brněnských strojíren, Baťovky spolu s českými kováři stovek jiných zbrojařských a strojírenských závodů dobře uvědomili, že v tomto roce více než kdy jindy se také u jejich soustruhů a ponků rozhoduje o tom, budou-li české země už letos svobodny.

Čeští hutníci v Ostravě a Vítkovicích, v Poldině huti a v Pražsko-železářské, na Kladně i v Královém Dvoře, čeští horníci na Ostravsku, Kladensku a Oslavansku – ti všichni nechť mají každodenně na paměti, že na každé tuně dobytého nebo nedobytého jimi uhlí, na každé tuně vyplavené nebo nevyplavené jimi litiny a oceli také závisí, jak rychle nastane Hitlerův konec.

Čeští sedláci, z nichž tisíce a tisíce už nacisté vyhnali z rodných chalup a gruntů, nesmějí zapomenout ani na chvíli, že krmit hitlerovce a háchovce znamená prodlužovat utrpení všeho českého národa.

A čeští železničáři, kteří mají na východní frontu dopravovat nacistické hordy a válečný materiál a z českých zemí vyvážet do Říše nakradené české potraviny, musí vědět, že každý naježděný tunokilometr prodlužuje chod německé války é mašiny.

Ano, pro český národ probíhá dnes fronta českými závody, českými šachtami, českými poli, českými železnicemi. Český lid zasadil Hitlerovi na této frontě nejednu ránu. Nyní nastala doba rozhodujících bojů i na této české frontě.

Nepochybujeme, že v tomto boji český národ vykoná svoji povinnost a obtojí se ctí! Hitlerův plán, reparovat svůj válečný stroj českou prací, bude zmařen.

18 let od smrti V. I. Lenina

(Komentář v moskevském rozblasu dne 21. ledna 1942)

Vážení posluchači!

Dnes je tomu 18 let, co zemřel Vladimír Iljič Lenin. Spolu se sovětskými národy vzpomíná dnes tohoto velikána všechno pokrokové lidstvo, zraky nás všech se v hlubokém pohnutí obracejí na Rudé náměstí k prostému mausoleu, na němž je napsáno jediné slovo: Lenin.

Velikost Lenina, velikost Leninovy mysli, velikost Leninova díla nebyla snad nikdy tak všeobecně uznávána jako v tyto dny, kdy svět stojí v zápasu s nejtemnějšími silami zpátečnictví a barbarství, jaké kdy znaly dějiny lidstva.

Lenin byl tvůrce a zakladatel Sovětského státu, dnešního Svazu sovětských socialistických republik. Na jakých pevných základech byl tento stát postaven, to vidí dnes celý svět. O stěny Sovětského svazu se rozbíjí největší moderní válečný stroj německého imperialismu, který porobil téměř celou Evropu a svým krvavým spárem sahá po světovládě. Ještě před sedmi měsíci se mnohým zdálo, že není na světě nic, co by mohlo zarazit pochod obrněných nacistických hord. Zvrhlý pidimužik Hitler zákeřně přepadl Sovětský svaz a ve své nezměrné domyšlivosti se domníval, že nejdéle do dvou měsíců bude nad Sovětským svazem triumfovat a uvolní si tak cestu k podmanění ostatních světadílů. Co zbylo dnes ze všech těchto šílených plánů? Jsou rozbity na padrt' Sovětským svazem, jeho Rudou armádou, sovětskými národy. Leninovo dílo, Sovětský svaz, zachránil svět před největší katastrofou, která jej kdy mohla postihnout, před katastrofou nacistické hrůzovlády. A Hitlerem potlačené národy, mezi nimi v prvé řadě náš český národ, vidí v Sovětském svazu a jeho Rudé armádě svého osvoboditele z nesnesitelného hitlerovského jařma.

Jedním ze základních kamenů Leninova učení je učení o rovnoprávnosti národů, o právu každého národa na sebeurčení a na samostatnou státní existenci. Sovětský svaz jakožto svazek svobodných a rovnoprávných národů je živým ztělesněním Leninova učení o národnostní otázce.

Rozmetání carského Ruska, tohoto žaláře národů, a leninská proklamace sebeurčovacího práva národů měly pro boj českého národa už v předešlé válce ohromný význam. Známa tříkrálová deklarace byla přímou odezvou na národnostní politiku mladé sovětské republiky. Český národ spolu s jinými utlačenými národy rakousko-uherské monarchie a kaiserovského Německa viděl v uskutečnění Leninova hesla cestu z hrůz války a národního útlatku. Leninova národnostní politika povzbudila utlačené národy habsburské monarchie v jejich bojích za svobodu, urychlila rozpadnutí černožlutého žaláře národů a dobytí české a slovenské samostatnosti.

Dnes je český národ opět v národní porobě, nesrovnatelně horší, nesrovnatelně brutálnější a bestiálnější, než byla třiřtaletá poroba pod Habsburky. Hitler, tento krvavý vrah, si postavil šílený úkol: vyhubení slovanských národů. A český národ je mezi prvními, kdož jsou na ráně. Zavraždění 500 českých vlastenců katem Heydrichem a vyhnání 25 tisíc českých rolníků z rodné půdy, to je jen předehrou oněch hrůz, jimiž by nacismus zaplavil český národ, kdyby mu k tomu zbyly síly a čas. Mezi českým národem a německými okupanty probíhá tak v pravém slova smyslu boj na život a na smrt.

Německý imperialismus přeměnil celou Evropu v žalář národů, v jediný koncentrační tábor. Nacističtí vyvrhelové vyhlásili sebe za „vyšší“ rasu, která je povolána vládnout ostatním národům, jimž se ponechává jediné právo: dříť, robotovat, otročit na německou „rasu pánů“. Tupohlaví barbaři v Berlíně si ve své bezedné hlouposti myslí, že mohou Evropu strhnout o staletí nazpět, že z ní mohou udělat kolonii, že mohou vospělými kulturními národy vládnout pomocí „protektorátů“ a „generálních gouvernementů“, pomocí Heydrichů, Franků, Terbovenů a podobné dvounohé zvěře.

Marné však jsou jejich snahy. Celý ten nacistický tak zvaný nový pořádek stojí na písku. Nesmírná je nenávisť utlačených národů proti hitlerovským utlačovatelům. Nezkrotná je jejich vůle, svrhnout se své šíje potupné a krvavé jařmo německo-fašistické nadvlády. Není síly, která by tyto národy mohla natrvalo držet v porobě.

Proti režimu Gestapa, proti režimu koncentráků a katů vytyčují národy velké leninské heslo svobody a sebeurčení národů. Toto heslo je vepsáno na praporech Rudé armády, která bojuje nejen za osvobození národů sovětských, nýbrž za osvobození všech národů potlačených Hitlerem. Pod tímto heslem se vytvořila světová koalice 26 národů a států, rozhodnutých jednou provždy učinit konec

nacistickému barbarství. S tímto heslem jdou utlačené národy v boj, aby v Hitlerově týlu podlamovaly nacistickou válečnou mašinu a pomáhaly tak Rudé armádě drtit hitlerovské hordy na frontě.

Lenin učil sovětské lidi nelekát se obtíží, neklesat na duchu při neúspěších a nepoddávat se bezstarostnosti a závratí při úspěších. Pod moudrým vedením Stalinovým sovětský lid za uplynulých sedm měsíců opět dokázal, že se dovede řídit podle tohoto Leninova odkazu.

Osmnácté výročí Leninova úmrtí spadá do chvíle, kdy hitlerovské hordy jsou chrabrou Rudou armádou tlačeny na ústup. Ale jako sovětský lidé neklesali na duchu, když se tyto hordy draly k Moskvě, tak nyní jsou prosti bezstarostnosti a závratí, když se nacistická banda valí od Moskvy zpět.

A tak osmnácté výročí Leninovy smrti stojí dnes v Sovětském svazu ve znamení vystupňovaného boje, práce a námahy všech sovětských národů, každého sovětského vlastence na frontě i v týlu, ve znamení urychlené mobilisace všech živých sil a materiálních prostředků obrovské sovětské země.

Vše pro frontu! Vše pro úplné rozdrčení a zničení nepřítel! Tato hesla dne zní v Sovětském svazu všude: v každém závodě, v každém kolchoze, v každém vojenském oddílu na cvičišti i na frontě. Sovětský lidé nepodceňují nepřítel. Vědí, že fašistická bestie je raněna, že krvácí, ale že k jejímu dobití bude zapotřebí mnoho práce, mnoho námahy, že bude nutno projít ještě mnohým nebezpečím.

Český národ nepropadl panice v ony černé dny, kdy kat Heydrich hromadně popravoval české vlastence a kdy současně nacistické armády postupovaly na východní frontě vpřed a ohrožovaly Moskvu. Český lid je naplněn radostí, že hitlerovské bandy jsou nyní na východě bity a ustupují, ale český lid neskládá ruce v klín.

Rozhodující boje jsou teprve před námi. A stejně jako národy Sovětského svazu napínají všechny síly, aby v příštím výročí Leninova úmrtí utily Leninovu památku v zemi očištěné od hitlerovského hmyzu, podobně tak český lid učiní vše, co je v jeho moci, abychom příští Leninovu tryznu uspořádali už ve svobodné Praze!

Katův pacholek chce hrát roli kata

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 4. února 1942)

Vážení posluchači!

Předevčím přinesl pražský rozhlas projev tak zvaného ministerského předsedy Krejčího, který učinil ke korespondentu hitlerovského listu „Leipziger Neueste Nachrichten“.

Tento projev znovu potvrzuje to, co jsme už mnohokrát zdůraznili: že totiž původní háčovština, jejímž význačným rysem bylo oportunistické a zbabělé přizpůsobování se okolnostem, zvrhla se v cílevědomé a aktivní prosazování vůle německých okupantů mezi českým lidem. Ze zbabělých oportunistů, kteří se za Neuratha krčili v koutě, se stala aktivní Heydrichova práčata, která se s plnou vervou ženou do provádění plánů a úmyslů německých okupantů. Tato hrstka bezcharakterních lumpů okolo nynější Háchovy vlády se definitivně rozešla s českým národem a svázala svůj bidný osobní osud s osudem německých okupantů. – Všimněme si nyní Krejčího projevu blíže.

Krejčí především potvrzuje, co bylo veřejným tajemstvím, že totiž on, Krejčí, spolu s Háchou jako Jidáši zradili a vydali Heydrichovi bývalého ministerského předsedu Eliáše, bývalého pražského primátora Klapku, Frankenbergera a české generály. O Krejčím možno plným právem říci, že si krví českých lidí vysloužil Heydrichovu důvěru, že po mrtvolách popravených českých vlastenců se vyšplhal na ministerské křeslo.

Dále dělá Krejčí advokáta: Hitler a Heydrich prý vůči Čechům postupují podle práva! Poměry v Čechách a na Moravě se prý na podzim minulého roku vyvinuly tak, že říše měla právo a povinnost zakročit, aby prý bylo obnoveno „právní postavení protektorátu“. Jaká podlost! Stanné právo, zatčení ministerského předsedy a jeho odsouzení k smrti, poprava 500 českých lidí – to je tedy podle Krejčího „obnovení právního postavení protektorátu“! Heydrichův kat a lesy šibenic – to jsou tedy podle Krejčího symboly německého „práva“ vůči Čechům. Věru, ani němečtí okupanti sami se nena-máhali, aby své řádění v českých zemích zahalovali do nějakého „právního“ hávu. Musel to za ně udělat padouch, nesoucí české jméno.

Krejčí však jde ještě dál. Nespokojuje se s dokazováním, že Heydrich řádil podle práva, on toto řádění přímo schvaluje. Doslava říká: „Pro budoucnost Čech a Moravy každé opatření v této chvíli, byť i sebeostřejší, bylo dobré.“ Z doby pobělohorské vešlo do české historie jméno Koniáše jako synonym člověka, který se v cizích službách snaží zmrzačit duši vlastního národa a přivést jej k otrocké poslušnosti vůči cizáckým uchvatitelům. Avšak ani ten Koniáš neklesl tak hluboko, aby schvaloval popravu 27 českých pánů, aby prohlásil, že tato krvavá msta Habsburků byla pro český národ dobrá. České dějiny neznají vůbec podobného případu. Musel přijít bída, slyšící na jméno Krejčí, aby plivl na čerstvé ještě rovy 500 národních mučedníků. Až přijde konečné účtování, padne tato hanebnost Krejčímu obzvláště k tíži.

Dále Krejčí prohlásil, že „vláda bude provádět skutečně aktivistickou a pozitivní politiku“. V čem má tato politika spočívat? Krejčí neopakoval formuli, že úkolem nové vlády je vytvářet v českých zemích předpoklady pro německé vítězství. Zrádčové asi přišli na to, že taková formulace úkolu vlády tuto vládu v očích českého lidu příliš kompromituje a předem znemožňuje. Proto se vůbec vyhnul zmínce o „práci ve prospěch německého vítězství“ a žvanil cosi o „blahodárném působení přimknutí se k říši“.

Jedním z úkolů vlády prý bude „převychovat“ národ, zejména mládež, ale také dospělí. Při této příležitosti Krejčí neopominul vyzdvihnouti svého kumpána, Emanuela Moravce. Prý jeho jméno je pro Němce zárukou, že se na tomto poli bude dělat celá práce. Což o to, chuť k tomu Moravec má. Ale k „převýchově“ patří při nejmenším dva. Ten, který „vychovává“, a ten, který má být „převychován“. A ani česká mládež, ani český národ vcelku se nedají žádným Moravcem „převychovat“. Nenašel se ještě člověk, který by mohl Čechům vtouci do hlavy, že posláním českého národa je sloužit Němcům, že osud určil Čechům, aby byli německými otroky. I když Moravec půjde po stopách Koniáše a bude na hranicích pálit poslední skutečně české knihy – z českého národa nevychová národ rabů. Na to nemá ani dosti síly a nebude mít ani dosti času.

Pokud se týká hospodářské politiky nové vlády, tu Krejčí poukázal na svého kolegu, říšského Němce Bertsche, který prý je pro říši zárukou „dobré“ hospodářské politiky, rozuměj: takové hospodářské politiky, která by všechny materiální a pracovní síly českých zemí a českého lidu postavila až do posledních možností do služeb Hitlerova válečného stroje.

Zde ovšem Krejčí dělal opět účet bez hospodáře, to je bez českého národa. Český lid slyšel, jak Hitler 30. ledna volal zoufale po nových zbraních, aby mohl na jaře započít s novými krvavými dobrodružstvími. Český lid nezapomněl Hitlerova holedbání, že na něj a na jeho válku pracuje 350 milionů lidí. Český lid ví, že němečtí okupanti přidělili českému národu úlohu starověkých otroků, odsouzených k dřině na svobodné pány, kteří jedině měli právo nosit zbraně a vést válku. A český lid ví, že právě nyní přišla jeho historická chvíle, kdy podrytím a ochromením Hitlerovy válečné výroby v českých zemích může přímo zasáhnout do chodu války a uspíšit Hitlerovu porážku. Český lid nenechá tuto jedinečnou příležitost projít nevyužitou, i kdyby na křesle „českého“ ministra hospodářství a práce sedělo třeba deset Bertschů.

Tím spíše, že ani Krejčí nemohl skrýt, že v Čechách a na Moravě panuje dnes úžasná bída a nouze. Krejčí polemisoval proti těm, kteří za příčiny nynější bídy a nouze označují německou okupaci a německou válku. Prý by bída a nouze byly ještě větší, kdyby v českých zemích nebylo Němců. To je ovšem tak nehorázná lež, že jí nikdo nevěří, poněvadž každý ví, že bída a nouze nastala okamžikem německé okupace, a poněvadž v Čechách a na Moravě každý na své vlastní oči viděl a vidí, jak němečtí okupanti jako kobylinky vyžírali a vyžírají české země.

Nakonec Krejčí hrozil českému národu terorem. Prý vláda nebude pasivně přihlížet k různým „nemocem“, nýbrž tvrdě zasáhne. Krejčí dosud vydával české lidi německému katu. Nyní tedy pretenduje na roli kata českých lidí sám. Nestačí mu být pacholkem kata Heydricha, chce sám být katem. Vskutku, mfra zločinů tohoto skety je přeplněna, přetéká ze všech stran!

Ale heydrichovská krysa Krejčí se šeredně mýlí. Jeho katovská „aktivita“ může u českého národa vzbudit jedině ještě větší vzdor a odpor, který urychlí konec jak Heydrichů, tak i Krejčích!

Má-li český národ žít, musí hitlerismus zemřít!

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 21. února 1942)

Vážení posluchači!

Hitlerovi panoši okolo tak zvané protektorátní vlády mají mnohdy tolik drzosti, že vydávají svoji zrádcovskou činnost za jediné možnou cestu k uchování existence českého národa. Když Hácha schválil Heydrichovy popravky 500 českých vlastenců, omlouval to tím, že nebyť jeho, Háchy a jeho politiky, zůstaly by v českých zemích jen krvavé trosky. Když nedávno Moravec před osvětovými pracovníky v Praze odůvodňoval svoji politiku, prohlásil, že český národ stojí před otázkou žít anebo zahynout. Jedině smíření a spolupráce s německými okupanty může prý českému národu zachránit trvání.

Toto je jedním z hlavních triků háchovských zrádců, kterými se snaží obalamutit český lid. Tento argument omílají v různých variacích téměř každodenně. Podívejme se proto na kořen věci.

Není pochyby: Expanse německého imperialismu postavila, pokud běží o český národ, na pořad dne otázku jeho existence. Český národ je západní výspou Slovanstva. České země se hluboce vklíní do toho, čemu Hitler říká německý „Lebensraum“. A jedním z Hitlerových cílů je očistit tento „Lebensraum“ od Čechů. Bývalý hitlerovec Rauschnig uvádí o tom ve své knize jeden velmi jasný Hitlerův výrok: „Češi musí ze střední Evropy ven.“

Takový je tedy Hitlerův program, pokud běží o Čechy: vyhlazení Čechů jakožto národa, úplná germanisace českých zemí, jejich včlenění do velkoněmecké říše i jazykově a národnostně. A k provádění tohoto plánu přikročil Hitler ihned, jakmile jeho hordy zaplavily české země. 15. březen 1939, den okupace českých zemí německou armádou, měl být podle Hitlera začátkem konce českého národa.

Je proto největším podvodem, jestliže háchovci stavějí věci tak, jako by si český národ mohl pokorným sloužením Hitlerovi zachránit alespoň holý život, jako by měl na vybranou: buď žít pod nadvládou německého imperialismu, anebo zahynout. Takového

výběru není. Hitler to řekl velmi jasně: „Češi musí ze střední Evropy ven!“

Tento Hitlerův program je prováděn od prvního okamžiku, kdy německé armády vtrhly do českých zemí. Už tak zvané státoprávní řešení, které Hitler 16. března 1939 proklamoval z pražského Hradu, mluví za celé knihy. České země byly zařazeny do velkoněmecké říše, staly se její součástí. Čechům bylo vykázáno postavení občanů druhého stupně a Němci dostali v „protektorátu“ privilegovanou pozici. Do veškerého veřejného života byla zavedena německá řeč. Jako krkavci se vrhli němečtí okupanti na české hospodářství a obratem ruky obsadili všechna vedoucí místa. Už tehdy bylo jasné, že nejde o obyčejnou okupaci země, nýbrž o první krok k úplnému jejímu pohlcení, k úplné a naprosté její germanisaci.

To bylo ještě více potvrzeno dalšími činy německých okupantů. Zavřeli všechny české vysoké školy. A deputaci, která přišla prosit, aby české vysoké školy byly opět otevřeny, odpovědělo jednooké zvíře Frank úplně cynicky: „Pánové, to je úplně zbytečné. Vyhraje-li Německo válku, nebudete mít vůbec žádné školy. Prohraje-li Německo válku, pak si školy stejně otevřete sami.“ Později dali němečtí okupanti zavřít velkou část českých středních škol a dnes, pod firmou „vánočních prázdnin“ jsou zavřeny všechny české školy vůbec. To všechno není náhoda, ani mimořádné válečné poměry, nýbrž za tím vším se skrývá záměrná snaha, zbavit českou mladou generaci možnosti vzdělání, zbavit národ inteligence, udělat z něho národ analfabetů. Jak to vyjádřil jeden hitlerovec vůči Polákům: „Abyste kopali brambory, na to nepotřebujete žádných škol!“ Nuže, stejný postoj mají němečtí okupanti také vůči Čechům!

Ještě drastičtější ilustrací skutečných úmyslů německých okupantů s českým národem je to, co provedli proti českým rolníkům. V celé řadě českých a moravských okresů bylo provedeno hromadné vystěhování všeho českého obyvatelstva. Hitlerovci zde postupovali podobně jako postupují v západních oblastech Polska, zabraných Německem. Čeští rolníci byli prostě vyhnáni ze svých statků a ze své půdy, a na jejich místa zasedli němečtí kolonisté. Hitler tak začal i v českých zemích uskutečňovat zásadu, že na východě může být majitelem půdy jen Němec a že ze slovanských rolníků se musí stát nádeníci a kočovní sezónní dělníci, kteří budou pracovat na německých velkostatcích.

Zkrátka: tři léta okupace ukázala českému lidu velmi názorně, že s panstvím německého imperialismu se nelze smířit, že pod patou

německých okupantů nelze žít, že další existence českého národa kategoricky vyžaduje, aby německý imperialismus byl poražen.

Jestliže se nyní krvavý kat Heydrich prostřednictvím svých hachovských sluhů snaží českému lidu vylíčit hitlerovské Německo jako onoho dobrého otce, který hodné odměňuje a zlé tresce, jestliže se mu snaží namluvit, že Německo v případě „dobrého chování“ českého národa bude k němu „milostivo“ – pak stačí sama Heydrichova osoba, aby byl odhalen tento farizejský podvod.

Vždyť tentýž Heydrich přišel do Prahy za tím účelem, aby učinil konec oné komedii s „protektorátem“ a s českou „autonomií“. Bylo to ve chvíli, kdy Hitler byl na koni, kdy se ve své domýšlivosti domníval, že ještě do zimy dobude Moskvy a porazí Sovětský svaz. Heydrichem tehdy zatčený a k smrti odsouzený český ministerský předseda a 500 popravených českých lidí – v tom se zrcadlil skutečný program německých okupantů vůči českému lidu. Jestliže Heydrich stahuje svoji buršáckou visáž k přívětivému úsměvu, pak to činí ne proto, že by se český národ snad „polepšil“, nýbrž proto, že Hitler byl před Moskvou důkladně bit, že český lid se ukázal vůči Heydrichovu teroru nezlomným, a konečně proto, že Hitler k provedení svých jarních plánů potřebuje nezbytně českých rukou, české práce, českého materiálu, které chce proměnit ve válečnou výzbroj. V tom je tajemství veškeré nynější politiky německých okupantů v českých zemích.

Avšak český lid je politicky vyspělý natolik, aby tuto hru prohlédl skrz naskrz. Právě proto, že hitlerovské Německo je v situaci, kdy je nuceno vůči Čechům provádět politické manévry, právě proto, že Hitler chystá na jaře novou hru, právě proto, že na výsledku této hry závisí rychlý chod Hitlerovy konečné porážky – právě proto český lid všemi prostředky zesílí svůj odboj proti německým okupantům, právě proto učiní vše, aby Hitlerův arsenál rozrušil v českých zemích. Neboť český lid je si jasně vědom: Má-li český národ žít, musí hitlerismus zemřít!

O háčovštině

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 16. března 1942)

Vážení posluchači!

„A za hrnec ztuchlé rýže poníženě důtky líže, jimiž tolikrát byl bit.“ – Tato slova našeho velkého básníka mi maně přišla na mysl, když jsem včera v pražském rozhlase poslouchal, co háčovci, tito čeští Quislingové, vyváděli okolo třetího výročí německé okupace. Vždyť už sám fakt, že se mohou najít lidé českého původu, kteří oslavují okupaci českých zemí a tříleté panství německo-fašistických zvlčilců nad českým národem – už sám tento fakt musí vohnat ruměncem studu do tváře každého skutečného Čecha.

Pravda, je těch bídných kreatur hrstka. Pravda, skutečné smýšlení českého lidu je v přímém protikladu k řečem a činům háčovců. Ale fakt zůstává faktem, že si tito lotři mohli dovolit jménem národa děkovat, uvažte jen: děkovat Hitlerovi za tříleté otroctví a přitom se ještě odvažují chodit po ulici! Urážka a provokace, které se háčovci u příležitosti třetího výročí okupace vůči českému národu dopustili, je bezpříkladná. Ani v jedné okupované zemi se dosud nenašel chlap, který by se s tak nestoudnou okázalostí plazil před německými okupanty po břiše. Nenašel se proto, poněvadž by ho nic nezachránilo před okamžitým národním trestem. Háčovci však dosud beztrestně ostouzeli dobré jméno českého lidu před celým světem. To nasvědčuje, že ještě ne všichni Češi plně pochopili, jak velkou škodu přináší věci národa činnost této zrádné bandy.

Háčovština – toť vřed na zdravém těle národa, vřed, který nutno bezohledně vyříznout. Nemají pravdu ti, kteří myslí, že celý ten systém háčovštiny nepřináší německým okupantům žádného užitku. Tím méně mají pravdu ti chytráci, kteří háčovštinu považují za kdovíjak šikovnou metodu k oklamání a uspání okupantů. Kdo srovnává politiku Háchy vůči Němcům s politikou Českého klubu z doby minulé světové války vůči Habsburkům, je na velkém omylu. Jestliže už tehdy loyální politika Českého klubu nikterak nesloužila českému národu ke cti, pak nynější Háchova politika je vyloženou velezradou. To není politika tehdejší

ších dvou železek v ohni, nýbrž politika, která přímo aktivně pomáhá k udržení německé nadvlády nad českým národem.

Háčovština – toť systém spolupráce s okupanty, systém pomáhání hitlerovskému Německu a aktivní účasti na jeho válce. Je na čase, aby všichni, kdož to dosud nechápou, nebo dělají, jako by to nechápali, svůj názor změnili. Ostatně Hácha a nyní Krejčího vláda sami prohlásili, že jejich úkolem je pracovat pro německé vítězství. Komu to ještě nestačí, aby našel správný poměr k této smečce nestoudných zrádců?

Je nesporné, že národ háčovce nenávidí, že se s nimi neztotožňuje, že za jejich podlízavými projevy nestojí. To však neznamená, že by háčovci neměli pro německé okupanty význam. Kdyby takového významu neměli, pak by je okupanti dávno kopli do zadnice a odhodili stranou, jak to ostatně Heydrich původně chtěl učinit. Proč tak neučinil, proč opět vytáhl Háchu z veteše, proč jmenoval novou Krejčího vládu? Proto, poněvadž poznal, že bez jejich pomoci by situaci v českých zemích nezvládl.

Stará černožlutá krysa – nynější protektorátní ministr vnitra Bienert napsal u příležitosti třetího výročí 15. března: „Vidíme nyní jasně, jaký je náš úkol a co od nás říše očekává. V první řadě klid a pořádek, aby bylo možno nerušeně vykonávat práci, kterou říše potřebuje.“ Slyšíte vy všichni, kteří si stále ještě zakrýváte oči, abyste neviděli, jaké neocenitelné služby koná německým okupantům háčovština?

Kdyby němečtí okupanti byli odkázáni sami na sebe, nemohli by zvládnout celý ten komplikovaný výrobní, správní, finanční a politický aparát v českých zemích. Udržují jej v chodu jen s pomocí háčovců, velkých i malých, a s pomocí těch, které národní cit nepřivedl k poznání, že za nynějších okolností je jakákoliv spolupráce s Němci s hlediska zájmu národa nepřijatelná.

Vždyť uvažujme jen! Co by si počal hospodářský diktátor Bertsch, kdyby čeští lidé v průmyslových, živnostenských a obchodních svazech odepřeli vykonávat jeho rozkazy, kdyby se hromadně vzdali svých funkcí? Co by mohli okupanti dělat, kdyby se nenašel takový Kalfus, který pro ně v českých lidí vybírá daně a který zapřáhl do toho celý český aparát daňové a finanční správy? Co by mohl Heydrich dělat, kdyby nebylo takových Hrubých, kteří vymáhají u českých sedláků pro německé okupanty potraviny a používají k tomu českého aparátu zemědělských svazů? A jak by si stál Hrubý, kdyby všichni čeští lidé, sedící v tomto aparátu, odepřeli plnit jeho rozkazy a hromadně se vzdali svých funkcí? Co by si po-

čali Němci s celým správním aparátem, kdyby jim vypověděli službu a odešli všichni čeští starostové a komunální pracovníci?

Řeknete snad, že kdyby všichni čeští lidé odešli z veřejných funkcí, okupanti by tam dosadili samé Němce. Ano, ale tito Němci by neovládli vložení na ně úkol, v hospodářství a ve veřejné správě by nastal zmatek, šlo by všechno páté přes deváté a výsledkem by bylo, že výrobní a zásobovací plány Němců by utrpěly silný otřes, pakliže by se vůbec nezhroutily.

Dodnes mi utkvěl v paměti obraz z 15. března 1939 v Praze: Na pražské křižovatce stojí český strážník a řídí pohyb německých tanků, zatím co lidé na chodníku zatínají v bezmocném vzteku pěsti. To bylo symbolické. A musíme se přiznat, že tato mentalita, jejímž výrazem je onen český strážník, uvolňující cestu německým tankům, vládne v Čechách a na Moravě dosud.

To je půda, z níž roste háchovština a co jí činí pro národně-osvobozovací boj tak nebezpečnou. Heydrich si nenalhává do kapsy a nevěří, že Hácha mluví jménem českého lidu, když mu nese na Hrad děkovnou adresu. Ale Heydrichovi stačí, když čeští lidé na Háchův návod pracují pro německý válečný stroj, byť by přitom zatínali pěsti.

Dnes už nestačí zatínat pěsti. Přišel čas, kdy nutno udeřit. A udeřit směle, udeřit ze všech sil, udeřit na nejcitlivější místo nepříteli! A tímto nejcitlivějším místem je jeho válečná výroba a doprava. Háchovci včera opět nakydali spoustu hanby na dobré jméno českého národa. Český lid ve svém celku smyje tuto hanbu nejlépe tím, když v nastávajícím čtvrtém roce německé okupace přejde do rozhodného útoku proti německé válečné výrobě a dopravě v českých zemích.

Druhý všeslovanský sjezd v Moskvě

(Komentář v moskevském rozkladu dne 4. dubna 1942)

Vážení posluchači!

Dnes večer bude v Moskvě zahájen druhý všeslovanský sjezd. Představitelé všech slovanských národů se opět sešli v hlavním městě Sovětského svazu, aby demonstrovali solidaritu a jednotu Slovanstva v boji proti hitlerismu, tomuto úhlavnímu nepříteli slovanských národů.

Od prvního všeslovanského sjezdu uplynulo téměř osm měsíců. První všeslovanský sjezd se scházel ve chvíli, kdy německo-fašistické hordy, zákeřně přepadnuvší Sovětský svaz, se veškerou silou draly vpřed. V těchto dnech velkého nebezpečí pro všechny slovanské národy zaznělo do všech slovanských zemí bojové heslo prvního všeslovanského sjezdu: „Krev za krev, smrt za smrt!“ A toto bojové heslo splnilo svoje poslání. Hitler, který vytáhl, aby si porobením slovanských národů uvolnil cestu ke světovládě, narazil na skálu. Slovanské národy Sovětského svazu s velkým národem ruským v čele zarazily pochod hitlerismu a rozbily jeho světovládné plány na padrť.

Od prvního všeslovanského sjezdu se celá situace v základě změnila. Do té doby kráčelo hitlerovské Německo od vítězství k vítězství a mnohým se zdálo, že německo-fašistické armády jsou neporazitelné. Rudá armáda však rozmetala tuto legendu a ukázala celému světu, že je možno nejen zastavit postup hitlerovských opancéřovaných hord, nýbrž hnáti je také zpět. Pozitíí tomu bude pět měsíců, kdy nastal u Moskvy onen historický obrat, který znamenal obrat v celé nynější světové válce. Obrat, který spočíval v tom, že Hitler prohrál bitvu o Moskvu a byl Rudou armádou zahnán do defenzivy, v níž je dodnes.

Jaká důkladná změna nastala v postavení hitlerovského Německa, můžeme soudit z německé propagandy samé. Ty tam jsou vítězoslavné fanfáry, s kterými Goebbels ještě v listopadu každý týden nejméně jednou oznamoval světu „zničení“ Rudé armády a „vyčerpání posledních rezerv“ Sovětského svazu. Zapomenuto je šílené chvástání Hitlerovo, který na podzim minulého roku ohlašoval ně-

mecké vítězství ještě před začátkem zimy. Dnes se goebbelsovská propaganda utěšuje, že Hitler přežil zimu, aniž ho stihl osud Napoleonův. Ve srovnání s vítězoslavným řevem v podzimních měsících je to věru velmi příznačná skromnost.

V souvislosti s porážkami německých armád na frontě vzplanul novou silou boj slovanských národů v Hitlerově zámezí. Nebývalou slávou pokryli se ruští, ukrajinští a běloruští partyzáni, tito národní mstitelé, kteří dnem i nocí plní heslo prvního všeslovanského sjezdu „Krev za krev, smrt za smrt!“, kteří pro německé okupanty v dočasně obsazených sovětských územích vytvořili vskutku nesnesitelné podmínky a kteří značnou měrou přispívají k úspěchům Rudé armády na frontě. Hrdinský boj proti německo-italským uchvatitelům vedou národy Jugoslavie. Jugoslávští partyzáni nedají německým a italským fašistům ani chvíli pokoje, ovládají značnou část země a oplácejí zvěřskému nepříteli spravedlivě za všechna muka a za všechna příkoří, která jsou páchána na jugoslávském lidu. Nesklonil svou šíji pod německým jáhmem národ polský, který již třetí rok vede houževnatý zápas proti brutálnímu okupačnímu režimu. Pocitem slovanské solidarity a zejména hluboké lásky k bratrskému ruskému národu je naplněn lid bulharský, který neustává v boji proti zrádné klíce, která Bulharsko zaprodala německému imperialismu, tomuto nejhoršímu nepříteli bulharského národa. Nebyl hejdrichovským terorem zkrúšen národ český, který se ani na chvíli nemsířil s německou okupací a od prvního okamžiku se bije za znovudobyť své národní svobody.

V ostrém boji proti hrstce bídných tukovských zrádců stojí slovenský lid, který naprosto nesouhlasí s hitlerovskou nadvládou nad svou krásnou zemí. Statečně se bijí proti maďarským okupantům a násilníkům partyzáni Podkarpatské Ukrajiny. A vedeno myšlenkou slovanské solidarity, nastupuje do boje proti hitlerismu 15 milionů amerických občanů slovanského původu, kteří se chystají ke svému prvnímu všeslovanskému kongresu.

Není pochyby, že druhý moskevský všeslovanský sjezd bude další vzpruhou v boji všech slovanských národů za jejich osvobození z područí cizáckých uchvatitelů. Příští měsíce budou mít v tomto boji rozhodující význam.

Hitlerovská bestie je těžce raněna, avšak ještě ani zdaleka není dobita. Hitlerovské Německo sbírá horečně poslední své síly, aby je v příštích měsících vrhlo do boje a aby učinilo poslední zoufalý pokus o odvrácení hrozící katastrofy. Naproti tomu národy, bojující proti hitlerismu a jeho spojencům, si kladou za úkol způsobiti hitle-

rovskému Německu už v tomto roce zdrcující porážku. A v tomto společném díle všeho pokrokového lidstva budou mít slovanské národy bezesporu význačný a čestný podíl. A před tímto historickým úkolem stojí v tomto roce také národ český.

České země leží v srdci hitlerovského Německa, jsou jedním z jeho nejdůležitějších arsenálů a tvoří životně důležitý komunikační uzel. V Hitlerových přípravách na jaro a léto hraje české země prvořadou roli. V posledních dnech se vyskytly zprávy, že Německo překládá další válečné závody ze západního Německa do Čech a na Moravu, poněvadž se Hitler obává zesílených leteckých útoků a doufá, že v českých zemích bude od nich mít pokoj. Český lid má však v ruce možnost, aby tyto Hitlerovy naděje zmařil.

Nastala chvíle, na kterou český národ čekal celá tři léta. Stojíme před konečným účtováním s hitlerovskou bestií. A při tomto účtování nebude chybět ani český lid, který má s německými okupanty nejeden nevyrovnaný účet. Nyní nastala i pro český národ chvíle smělých a odvážných činů, činů, namířených proti německé válečné výrobě, proti německé válečné dopravě, proti celé německé okupační moci.

V nastávajících rozhodných bojích nezůstane český národ pozadu za ostatními slovanskými národy. Hrdinný boj ruských, ukrajinských, běloruských a jugoslávských partyzánů je příkladem také pro české vlastence. Český lid se ukáže hodným svých husitských předků a přivede k nové slávě staré husitské heslo: „*Nepřítel se nelekejte, na počet nehleďte, bijte je, bijte, nikoho neživte!*“

K projevu českých veřejných a politických pracovníků v SSSR

(Proslav v moskevském rozhlasu dne 16. května 1942)

Drazí přátelé!

Vy všichni tam doma v Čechách a na Moravě, kteří už přes tři léta jste nuceni žít pod panstvím sveřepého cizáka, kteří jste se však nedali zkrušit a ani na okamžik jste nepovolili ve svém nesmiřitelném národním odboji proti německému vetřelci, vy všichni naši drazí čeští lidé v městech i na venkově, přijměte od nás, kteří žijeme na půdě bratrského Sovětského svazu, náš bojový pozdrav a naše ujištění: Nedaleko je den, kdy naše české země budou osvobozeny od německých okupantů a Čech bude opět pánem ve svém domě.

Drazí přátelé! Před několika dny se k vám obrátila svým projevem skupina českých veřejných a politických pracovníků, žijících v Sovětském svazu. Mezi těmi, kdož projev podepsali, byl jsem i já. Dovolte mi, abych vám několika slovy objasnil smysl a účel tohoto projevu.

Zápas o osvobození světa od hitlerovské hrůzy vstupuje do rozhodujícího stadia. Rudá armáda, rudí partyzáni a všecken sovětský lid svým nesmírným hrdinstvím vytvořili předpoklady, že hitlerovské Německo, které se ještě před rokem zdálo neporazitelným, může být zdoáno.

Tím také vstupuje do rozhodujícího stadia zápas o osvobození našeho národa. Rány, které zasazuje hitlerovským vojskům Rudá armáda, oslabují fašistické Německo, ničí síly německých okupantů a usnadňují boj našeho lidu proti nim. Ke cti našeho lidu doma nutno říci, že se ve svém celku nikdy nesmířil s německou nadvládou a že od prvních okamžiků okupace vedl proti nim boj a neochaboval ani v dobách, kdy se mnohým zdálo, že německé stromy rostou do nebe. S úctou se všichni skláníme před památkou tisíců ubitých, umučených a popravených českých mužů a žen, hochů a dívek, před památkou, která svědčí o tomto hrdinném boji našeho národa.

Svět ví, že hrstka zrádců v Hitlerově žoldu, různí ti Háchové, Moravcové a Krejčí, nepředstavují národ. Tyto stvůry nikdy nebyly a nebudou s to odvrátit náš lid s cesty národního odboje. Svým

hanebným přísluhováním německým okupantům se tito lidé navždy vyřadili z národa. Náš lid jimi opovrhne a nenávidí je stejně jako hitlerovské vetřelce.

Nicméně však ne všichni naši lidé plně pochopili, jaké zločiny páše háchovská banda na zájmech národa a jakou překážkou je její politika na cestě k našemu národnímu osvobození. Vždyť uvažte jen: Oni to jsou, kdo pomáhali a pomáhají, aby si Hitler z českých zemí vytvořil jeden ze svých nejdůležitějších arsenálů, z nichž mu plyne nekonečný proud zbraní nejrůznějších druhů. Oni to jsou, kdo německým okupantům pomáhali a pomáhají udržovat jejich válečnou dopravu přes naše země. Oni to jsou, kdo Hitlerovi pomohli učinit z našich zemí zásobárnu potravin, surovin a zdroj kvalifikované pracovní síly. Oni to jsou, kdo za jídáský groš pomáhají udržovat v českých zemích německé panství, zatím co čeští lidé v boji proti tomuto panství riskují existenci a život a jdou na popravě.

Drazí přátelé! Přes veškeren teror okupantů, přes všechnu zradu háčovců způsobil náš lid doma svým houževnatým bojem německému válečnému stroji škodu nemalou. Nyní však přišla chvíle, kdy je nutno tento stroj zastavit a rozbít úplně. K úderům, které Rudá armáda zasazuje hitlerovským vojskům na frontě, musí přistoupit co nejostřejší údery proti německým okupantům v zázemí.

K docílení toho je nutno použít všech prostředků a zbraní, zejména takových prostředků, které dají rychlý a efektivní výsledek. Hromadný odchod dělníků a dělnic ze zbrojařských závodů, stávký a sabotáže, ničení zásob surovin a hotových válečných výrobků, lámání strojů a nástrojů ve válečných závodech, vyřazování z provozu celých závodů a zdrojů energie pomocí ohně a třaskavin, hromadné poškozování lokomotiv, vagonů, staničních zařízení, mostů a tratí, hromadná sabotáž dodávek zemědělských výrobků, odpravování představitelů německé okupační moci, gestapáků, esesáků, důstojníků – prostě každý prostředek je dobrý, bude-li jím citelně zasažen a poškozen Hitlerův válečný stroj.

Nutnost použít nejostřejších bojových prostředků je dána právě tím, že vstupujeme do rozhodujícího období boje s hitlerismem jak na frontách, tak v zázemí. Nutnost ta je dána tím, že dosavadní prostředky boje našeho národa nemohly zamezit, aby naše země nedodávaly Hitlerovi obrovské množství zbraní. A představte si, co to znamená: české zbraně v rukou hitlerovských vrahů! Slyšeli jste jistě v těchto dnech z londýnského rozhlasu slova českého vojáka z Tobruku, jak vyprávěl, že před posicemi našli německý tank, a jak do-

Po odplatě katu Heydrichovi

(Proslav v moskevském rozhlasu dne 6. června 1942)

dal: „Ale nejvíce nás bolelo, že tento tank byl vyroben ve Škodovce.“ A kolik takových tanků ze Škodovky a Českomoravské je na rusko-německé frontě! Sta, tisíce. A vidíte, drazí přátelé – tomu je nyní nutno zabránit stůj co stůj, je nutno všemi prostředky dosáhnout toho, aby Hitler od nás nedostal ani jeden tank, ani jednu zbraň.

Do nastávajících rozhodujících zápasů musí náš národ jít jednotný, jako nikdy před tím. Všichni Češi bez ohledu na svůj sociální původ, politické přesvědčení a náboženské vyznání musí být spojeni velkou nenávisťí proti okupantům a zrádcům a velkou touhou, aby česká země byla od nich očištěna co nejdříve. Jak si naše záležitosti uspořádáme potom v osvobozené vlasti – to je věcí budoucna a o tom rozhodne sám osvobozený národ.

Do nastávajících rozhodujících zápasů musí náš národ jít organizován. Tajné národní výbory ve všech místech, vytvořené všemi podzemními politickými organisacemi a skupinami, které vedou proti okupantům boj, toť organizační páteř našeho národního odboje a záruka, že boj bude veden jednotně, organizovaně a tím co nejučinněji.

Do nastávajících rozhodujících zápasů musí náš národ jít se zbraní v ruce, a proto potřebuje organisaci vojenského typu: české národní bojové družiny, české partyzány. Čeští vojáci a důstojníci, kteří jste v září 1938 a v březnu 1939 nemohli použít svěřených vám zbraní a kteří jste německým uchvatitelům přísahali pomstu za učiněnou vám pohanu – nyní přišla vaše chvíle. Chopte se zbraní, do bojových družin, do partyzánských oddílů!

Toto, drazí přátelé, chtěli vám říci ve svém projevu čeští lidé, žijící v Sovětském svazu. Nastala chvíle, na niž jsme všichni čekali více než tři roky. Celý civilisovaný svět jde do útoku proti hitlerovskému barbarství. Věřím pevně, že náš národ nebude v posledních, nýbrž v prvních řadách!

Drazí přátelé, soudruzi a soudružky, bratři a sestry tam doma! První naše slovo platí oněm zatím neznámým hrdinům, kteří skolili krvavého kata Reinharda Heydricha, osvobodili tak lidskou společnost od jednoho z nejhorších hitlerovských netvorů a proslavili české jméno v celém světě.

Naše slovo platí nesmrtelné památce těch dvě stě jedenácti českých lidí, mužů, žen a dětí, kteří byli v uplynulých devíti dnech běsnícím nepřitelem odvečeni na popraviště a zemřeli mučednickou smrtí.

Naše slovo pozdravu a povzbuzení platí vám všem, všemu našemu lidu doma, našemu národu, který znovu prožívá chvíle těžkého utrpení a zkoušky, a jehož jméno s úctou a obdivem vyslovuje celý pokrokový svět.

Zpráva o smělém útoku na bestii Heydricha zastihla nás, když jsme – poslanci Kopecký, Krosnař a já – dleli právě u naší československé jednotky, která se formuje na území Sovětského svazu. Tam nás také zastihly zprávy o prvních popravách, které vztekem šílení hitlerovství vrahové začali provádět mezi českými lidmi, kteří s útokem na Heydricha neměli nic společného a jejichž jedinou vinou bylo, že jsou Češi. A naši hoši nám uložili, abychom vám tlumočili jejich přísahu, že neustanou v boji, dokud nebudou pomstěny všechny naše drahé oběti, dokud hitlerovství vrahové nevezmou strašnou odplatu za každou kapku prolité české krve.

Drazí přátelé! Skolením Heydricha podal náš lid celému světu daleko viditelný důkaz, že přes všechny hrůzy dlouhé německé okupace stojí nezkrúšen a nezlomen a že jeho nepřátelství vůči cizáckým vetřelcům je nesmiřitelné. Kulky, vypálené českými rukama, stihly Heydricha v den 27. května. Toto datum je symbolické. Osm měsíců předtím, 27. září 1941, přišel tento Heydrich do Prahy, vyslán Hitlerem, aby srazil na kolena odbojný český národ. A Heydrich začal své hnusné dílo krvavými masakry. Na 500 českých vlastenců dal popravít veřejně, tisíce jiných dal zavraždit tajně. Osm měsíců trval úporný boj našeho lidu s tímto netvorem. A po

osmi měsících leží tento krvavý kat sražen českou rukou, poslán do pekel českým člověkem. Za pokus o pokoření našeho lidu zaplatil Heydrich svým vlastním bídným životem, náš národ vychází z osmiměsíčního těžkého zápasu jako vítěz.

Tím, že srazili Heydricha, dali však neznámí hrdinové odplatu nejen za prolitou českou krev, nýbrž současně pomstili nečetné oběti jiných evropských národů. Právě v poslední době byl Heydrich Hitlerem dosazen jako vrchní kat nad všemi okupovanými zeměmi a ruka národních mstitelů ho zasáhla právě v okamžiku, kdy odjížděl do Berlína, aby svému mistru podal zprávu o svém zájezdu do Francie a do Holandska, kde za sebou zanechal desítky popravených francouzských a holandských vlastenců. Vdovy a sirotky celé porobené Evropy žehnají ruce, která poslala Heydricha na onen svět.

Výstřely na Heydricha zazněly konečně ve chvíli, kdy svět vstupuje do rozhodujícího boje s hitlerismem. Když Heydrich před osmi měsíci přišel do Prahy, dokončoval Hitler své poslední přípravy k velké ofenzivě, která mu měla ještě do zimy přinést definitivní vítězství. Bylo to v době, kdy Hitlerův paladin Dietrich velkohubě prohlašoval, že německé vítězství je už hotovou věcí. Dnes, kdy Heydrich odchází z Prahy a z tohoto světa, netroufá si už ani Hitler mluvit o německém vítězství, zatím co spojené národy se Sovětským svazem v čele nastupují do boje, aby zpečetily Hitlerovu porážku co nejdříve. V tomto smyslu mohou být pražské výstřely na Heydricha považovány za signál k rozpoutání útoku porobených národů na pozice německých okupantů v celém jejich zázemí.

Drazí přátelé! Odstraněním Heydricha, tohoto vrchního kata všech evropských národů, získal si náš lid velkou zásluhu, ale převzal současně velký závazek. Závazek neochabnout v boji, vydržet a jít až do konce u vědomí, že konečné vítězství naší svaté věci není už daleko.

Fronty jsou jasné. Krvavý nástupce Heydrichův, pruský četnický generál Daluge, jehož jméno je „lež“, prohlásil za nepřitele německé říše nejen její aktivní protivníky, nýbrž i ty, kdož velkému zápasu s hitlerovskou bestií pasivně přihlížejí a vyčkávají. Nuže, náš lid ukáže tomuto tupohlavému hrdlořezu, že od nynějška nebude v Čechách, na Moravě a ve Slezsku pasivních diváků, nýbrž osm milionů plamenných národních bojovníků, hotových v boji za osvobození vlasti od německé hrůzovlády nasadit vše! Hácha a smečka padouchů okolo něho dostoupili nového vrcholu své podlé

zrady tím, že tleskají vyvražďování českých rodin, žen a dětí a že prskají jedovatou slinou po našich národních hrdinech a mučednících. Nuže, náš lid připraví těmto zrádným bídačům tentýž osud, který stihne jejich pány, německé okupanty!

Náš lid bude v těchto chvílích těžkých zkoušek držet pevně pohromadě, každý jednotlivec tvrdý jako kámen a celý národ jako ta česká skála. O tvrdou a nezlomnou jednotu našeho lidu se musí rozbit běsnění šleného nepřítel.

Náš lid, každý jednotlivec z nás, naplní své srdce svatou nenávistí k zhovadilým katanům a nebude v boji s nimi znát žádného slitování. Za vyvražděné české rodiny, za ubité naše ženy a děti, na obranu svého vlastního života rozpoutá náš lid velkou akci národní sebeobrany a bude brát krev za krev a dávat smrt za smrt.

Náš lid, naši stateční národní bojovníci, naši vojáci a důstojníci nebudou čekat, až si pro ně přijdou do bytu katovi pacholci, aby je odvlékli na popravistiště, nýbrž půjdou do lesů, utvoří bojové družiny a partyzánské oddíly, opatří si všemi prostředky zbraně a budou hitlerovskou havěť vybíjet na každém kroku.

Naši čeští státní a veřejní zaměstnanci, čeští veřejní pracovníci, vypovědí po nejnovější Háchově zradě tomuto padouchu a jeho tak zvané vládě poslušnost, nebudou plnit jejich příkazy a raději se vzdají svých míst a úřadů, než aby sloužili katům a zrádcům svého národa.

Naše intelligence, v jejichž řadách nepřítel právě v posledních dnech obzvláště krvavě řádí, se ještě více semkne s naším pracujícím lidem ve městech a na venkově v jednu nerozbornou národní jednotu a ve svém boji proti okupantům nepovolí.

Naši sedláci a všechen venkovský lid, potomci Kozinů, Kubatů a selských rebelů, poskytnou veškerou pomoc národním bojovníkům a partyzánům, odeprou krmít německé vetřelce, zastaví úplně všechny dodávky pro okupanty a se zbraní v ruce se budou bránit jejich násilnému vymáhání.

A s obzvláštní nadějí upírá národ své zraky k našemu dělnictvu. Naši dělníci ve válečné výrobě a dopravě, naši dělníci ve zbrojovkách a dynamitkách, v hutích a na šachtách, v elektrárnách a na železnicích – ti mají v rukou strašnou zbraň: mohou zastavit kola válečné výroby a válečné dopravy a zasadit tím celému okupačnímu režimu otřásající ránu. Když na podzim 1939 prováděli okupanti masakry mezi českými studenty – znělo českými továrnami heslo stávků! Nyní, kdy kamarádi, příbuzní a známí českých dělníků jsou vláčeni na popravistiště – nebudou čeští dělníci pro německé katy

vyrábět a dopravovat zbraně. Dnes více než kdykoliv jindy musí českými válečnými závody a na českých drahách znít heslo hromadné stávky, hromadného odepření práce, hromadného odchodu ze závodů!

Drazí přátelé! Nyní jde o to, aby národ nepovolil, aby se nezastavil na cestě, po které se dal. Náš národ není osamocen. Hitlerovským hordám chystá zdrcující porážku slavná Rudá armáda a hrdinní sovětsí partyzáni. Nad německými městy sejí zkázu a smrt angličtí letci a anglické a americké armády se připravují k vytvoření druhé fronty na západě. Celou okupovanou Evropou od Řecka, Jugoslaviie, přes Francii až po Norsko zní jeden hlas: Smrt německým okupantům! Ne, nejsme sami, s námi jde celý svět, aby co nejdříve připravil konec hitlerovské tyranii.

A nepřítel není týž, jaký byl před osmi měsíci, když do Prahy přišel Heydrich. Nyní ruka nepřitele, podpisující ortely smrti, se třese. Jeho hlas, velící popravčím četám, se chvěje. A za jeho siláckými výrazy a ohlušujícím řevem se skrývá strach. Strach, živočišný strach dravce, který cítí příchod neodvratného konce.

Proto, vy naši drazí tam doma, naplňte svá srdce odvahou a pevným odhodláním! Nedejte se, vydrzte, a vítězství – brzké vítězství – bude naše!

Tradice vítězné národně-osvobozovací války

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 6. července 1942)

Vážení posluchači!

Dnešní výročí mučednické smrti Mistra Jana Husi prožívá český národ uprostřed velkého zápasu za svoji národní a státní existenci za svoje osvobození zpod cizácké nadvlády, která co do krutosti, brutality a zhovadilosti nemá v českých dějinách příkladu. A je to právě památka Mistra Jana Husi, je to poučení z husitské revoluce a z husitských válek, z něhož český národ může čerpat sílu, odvalu a sebedůvěru v tomto velkém existenčním zápase, jakož i jistotu, že jeho spravedlivá věc nakonec zvítězí.

V těchto chvílích dočasného panství německého v českých zemích si obzvláště uvědomujeme, jaký obrovský národní význam měly život, dílo a mučednická smrt Mistra Jana Husi, jakož i celé husitské hnutí pro český národ. Husitské hnutí, husitská revoluce, husitské války – to bylo živelné vzepření se celého národa proti tehdejší vlně germanisace v českých zemích. Tehdejší vlna germanisace byla podobně jako nyní nesena nejreakčnějšími a nejzpátečnějšími silami Evropy, a český národ, který povstal na obranu své národní existence proti germanismu, nesl na svých štítech současně hesla všelidství a obecného pokroku.

Němečtí falšovatelé historie a jejich háčovští přísluhovači se snaží v potu tváře zfalšovat význam husitských dob a nejraději by tuto slavnou epochu českých dějin vyškrtli vůbec. To je s jejich hlediska pochopitelné. Vždyť právě husitská doba je skvělým příkladem toho, co zmůže národ, který na obranu svých národních zájmů a na obranu lidského pokroku sáhne ke zbraní, bez ohledu na přesilu nepřátel.

A v době husitské stál český národ v Evropě sám, jeho protivníci měli nad Čechy velkou početní a materiální převahu. Nicméně však husitské národní vojsko bylo postrachem pro všechny nepřátele, vyhnalo je z českých zemí a podnikalo proti nim vítězné odvetné výpravy do jejich vlastních doupat. Jméno jako Ústí, Tachov, Domažlice, Královec a Naumburg nezní v uších dnešních potomků

německých křižáků jistě nikterak příjemně a není proto divu, že by chtěli, aby český národ na tyto slavné stránky své historie vůbec zapomněl.

Avšak český národ vyzdvihne tradici husitství, tradici Tábora a „božích bojovníků“ vysoko právě dnes. Tradice husitství – toť tradice českého národního státu, české nezávislosti a vítězství české národní myšlenky nad odvěkými pokusy o germanisaci v českých zemích. Husitská revoluce zachránila v té době český národ před germanisační záplavou a dala mu síly, aby překonal temné období protireformace a habsburského panství. Co však dnes zejména stavíme do popředí, je husitství jakožto slavná národní tradice vítězné národně-osvobozovací války.

Tato stránka husitství je tak aktuální proto, poněvadž český národ je znovu postaven před historickou nutností na obranu svých národních statků sáhnout ke zbraní a rozpoutat k záchraně své existence národně-osvobozovací válku. Němečtí imperialisté, kteří podnikli nový brutální pokus o vyhlazení českého národa, jsou potomky těchže německých křižáků, kteří v patnáctém věku pocítili sflu českých zbraní.

Na rozdíl od doby Husovy a Žižkovy je však dnes mezinárodní postavení českého národa daleko lepší. Tehdy stál český lid proti německým křižákům v celé Evropě sám. Dnes stojí český národ v evropské, ba světové frontě národů a států, ve světové protihitlerovské frontě, která je vedena největšími velmocemi, Sovětským svazem, Anglií a Amerikou. Dnes je německý imperialismus izolován a obklíčen a věc české národní svobody se stala společnou věcí celé velké protihitlerovské koalice.

Tato okolnost je však pro český národ současně závazkem, aby také on přiměřeným dílem přispěl ke společné věci, k porážce hitlerovského Německa již v tomto roce. Bídni háčovští zrádci, tito Daluegoví katovští pacholci, vyhrožují českému národu vyhlazením, setrvá-li ve svém odporu proti německým okupantům. Český lid však ví, že nynější krvavé řádění hitlerovců není důsledek jejich síly, nýbrž jejich slabosti, jejich zoufalého postavení. Dny německého panství v českých zemích, jako dny hitlerismu vůbec, jsou sečteny. Nastala doba všeobecného šturmu na posice německého fašismu, šturmu, při němž český národ, věren své husitské minulosti, nebude útočit v posledních řadách.

Středověká německá reakce dala upálit kostnického mučedníka v bláhové naději, že zadusí tehdejší české národní hnutí v jeho zárodcích. Dosáhla však pravého opaku. Plameny kostnické hranice

se staly plamenným signálem pro všecken český lid, aby povstal a zahájil svatou národní válku proti cizáckým vetřelcům.

Dnešní potomci středověké německé reakce vlekou na popraviště stovky a tisíce českých mučedníků a vydali plamenům Lidice a Ležáky, aby zadusili vzrůstající se všenárodní odpor a prodloužili, byť i jen o krátkou dobu, svoje dočasné panství v českých zemích. Nepochybujeme, že dosáhnou opaku. Necht' plameny Lidic a Ležák jsou, podobně jako kdysi plameny kostnické, signálem k velké národně-osvobozovací válce českého národa proti sveřepým potomkům německých křižáků.

Rachot husitské bojové vozby a válečný zpěv husitských bojovníků obracely kdysi německé křižáky na útěk. Necht' nositeli této slavné válečnické tradice českého národa se stanou dnes české partyzánské oddíly, necht' plamen partyzánské války vzplane ve všech koutech českých zemí, necht' němečtí vetřelci opět pocítí pádnost české zbraně!

Husitská doba zachránila český národ před germanisací a zabezpečila mu čestné místo mezi ostatními evropskými národy. Husitská předková, kteří se chopili zbraně proti celé tehdejší reakční Evropě, kteří se nepřátel nelekali a na počet nehleděli – tito předkové chápali znamení doby.

Nyní nastal podobný historický přelom, kdy český národ se musí ukázat nejen jako velký trpitel a mučedník, nýbrž také jako velký bojovník. Po Kostnici přišlo Ústí, Tachov, Domažlice. Necht' po Lidicích a Ležákách přijde nové Ústí, nový Tachov, nové Domažlice! Necht' tato doba vejde do historie českého národa stejně slavně, jako doba husitská!

A proto: Nepřátel se nelekejte, na počet nehleďte, bijte, nikoho neživte!

Nelítostný boj háchovským a vlajkařským zrádcům!

(Komentář v moskevském rozkladu dne 7. září 1942)

Vážení posluchači!

V souvislosti s prohlášením anglické vlády, že Anglie už se necítí vázána tak zvanou mnichovskou dohodou, přijala československá Státní rada v Londýně resoluci, v níž se zdůrazňuje, že vlády Hácha-Krejčí v Praze a Tiso-Tuka v Bratislavě nejsou ani mezinárodně, ani československým lidem uznávány, jejich činnost se prohlašuje za velezrádnou, československé vládě v Londýně se ukládá, aby ostře vystoupila proti všem stoupencům spolupráce s německými okupanty, a českoslovenští občané doma i za hranicemi jsou vyzýváni, aby v boji proti hitlerovskému Německu konali svoji občanskou povinnost.

Toto usnesení československé Státní rady má v národně-osvobozovacím boji českého národa velký význam, budou-li z něho vyvozeny všechny nutné důsledky. Jedná se o to, aby byly likvidovány a z kořene vyrvány poslední zbytky politiky, kterou označujeme jménem háchovština, která byla kletbou českého národa v posledních čtyřech letech a která před světem hanobila dobré jméno českého lidu.

Původně byla háchovština politikou kapitulantství, zbabělého oportunismu, přikrčenectví a přizpůsobování se okolnostem. Už jako taková přinesla národu nesmírně mnoho škod. Vždyť uvažte jen, co to pro čest a dobré jméno národa znamenalo, když Hácha domněle jeho jménem podepsal 14. března 1939 dokument, kterým se „osud českého národa vkládá do rukou Führera“, když tento potupný, neústavní a velezrádný akt je schválen vládou a když tato vláda vítá na staroslavném Hradě Hitlera jakožto „ochránce“ českého národa. Není v historii českého národa jediného politika, který by národu připravil podobnou strašnou potupu. Všichni věděli, že Československo bylo násilně roztrháno, že české země byly násilně okupovány, že český lid z hloubi duše nenáviděl německé vetřelce – ale Hitler mohl před světem šermovat papírem, podepsaným Háchou, a výsměšně vyhlášovat, že Češi pozvali Němce

sami, že se sami postavili pod jejich „ochranu“. A svět se udiveně ptal: „To že je národ Mistra Jana Husi a Jana Žižky, to že je národ, který tři sta let bojoval proti habsburské monarchii za svoji národní svobodu a státní nezávislost, aby se jí po dvaceti letech za tak potupných okolností vzdal?“ Tak vedla háchovská politika zbabělého oportunismu nejen ke ztrátě národní svobody a státní samostatnosti, nýbrž poškodila také neslýchaně českou národní hrdost a čest.

Byla-li Háchova politika tehdejší doby založena na kapitulantství a zbabělém oportunismu, pak se za tři a půl roku německé okupace vyvinula v otevřenou zradu. Kdo výslovně schválil Heydrichovy vraždy v září a v říjnu minulého roku, kdo veřejně prohlásil, že jeho úkolem je „pracovat pro vítězství velkoněmecké říše“, kdo schválil krvavé řádění Daluogovo, kdo přivítal Lidice a Ležáky – o tom nemůže být pochybnosti, že je velezrádcem. Žádné omluvy a výmluvy zde nemohou být připuštěny. Je-li velezrada páchána ze zbabělosti, tím hůře pro pachatele. Už památka tisíců národních mučedníků, kteří hrdě šli na popraviště a dali přednost smrti před zradou, vyžaduje, aby s háchovsko-vlajkařskými zrádci byl sveden nelítostný boj.

Usnesení československé Státní rady, jímž se činnost Háchovy vlády prohlašuje za velezrádnou a českoslovenští občané jsou vyzýváni, aby se podle toho vůči této vládě chovali, upevní všennárodní jednotu v národně-osvobozovacím boji českého národa jak doma, tak za hranicemi. Je tím zjednáno jasno v jedné z nejdůležitějších otázek národního odboje.

Praktickým důsledkem usnesení československé Státní rady, které je pro každého občana Československé republiky závazné, musí být všestranný bojkot a sabotáž všech nařízeních a předpisů Háchovy vlády, jejich důsledné potírání a maření. To platí zejména pro všechny veřejné pracovníky a pro české veřejné a státní zaměstnance.

Okupanti vyhodili, uvěznili a popravili tisíce veřejných a státních zaměstnanců, zejména z řad legionářů a jiných aktivních národních pracovníků. Na velitelská místa ve státním a veřejném aparátě jsou postaveni Němci. Nicméně je však velká část praktické práce tohoto aparátu konána českými rukama a pod firmou tak zvané české vlády.

Na českých lidech, kteří zůstali ve veřejném aparátě, ať jsou to zaměstnanci anebo takoví funkcionáři, jako na př. starostové, leží velká odpovědnost. Německí okupanti mají nejvyšší zájem na tom, aby všechen správní aparát bezvadně fungoval, neboť na tom do

značné míry závisí, nakolik se jim podaří využívat českých zemí jakožto arsenálu, dopravního uzlu a zásobárny pro německý válečný stroj. V poslední době provádějí zesílený nábor českých lidí pro tak zvanou protektorátní policii a četnictvo, což svědčí o tom, že se jim nedostává lidí.

Čeští veřejní a státní zaměstnanci a funkcionáři si musí být vědomi, že jsou v první řadě Čechy a občany Československé republiky a jako takoví povinni pracovat všemi dostupnými jim prostředky pro porážku hitlerovského Německa, s nímž je Československá republika ve stavu války. Každý vědomý čin ve prospěch německých okupantů je nepřístupný nejen z národních důvodů, nýbrž je současně trestný podle československých zákonů. Povinností veřejných a státních zaměstnanců a funkcionářů je, aby svého postavení využili k podpoře národního odboje proti německým okupantům. Nemohou-li anebo nemají-li odvahu tak učinit a jsou-li nuceni, aby proti své vůli konali protinárodní činy a sloužili okupantům, pak nechtě raději odejdou z veřejného zaměstnání anebo se vzdají veřejné funkce.

Každý z nich nechtě dobře uvězí, že německé panství v českých zemích nebude trvat věčně, že naopak den, kdy okupanti budou vyhnáni a republika opět vstoupí ve svá práva, se nezadržitelně blíží. Potom bude přesně zkoumáno, jak se kdo choval v době německé okupace. A s těmi, kdo ve službách Háchovy vlády a okupantů pomáhali udržovat německé panství, pomáhali pronásledovat, utlačovat a okrádat český lid, bude po zásluze naloženo, stejně tak jako bude spravedlivě oceněna činnost těch, kteří ve službách národa neváhali přinést osobní oběti.

K výročí 14. října 1918

(Komentář v moskevském rozbíslu dne 14. října 1942)

Vážení posluchači!

Dnes vzpomínáme čtyřicetiletého výročí jednoho z nejvýznamnějších dnů našeho národního odboje proti rakousko-uherské monarchii – 14. října 1918. Byl to den velkého lidového pozdvižení, generální stávky a obrovských demonstrací, a svou mohutností přispěl do značné míry k tomu, že o čtrnáct dnů později Rakousko-Uhersko kapitulovalo. 14. říjen byl svého druhu generální zkouškou na 28. říjen.

Po čtyřicetiletých letech je český národ v nové národní porobě, neskonale krutější a surovější, než byla poroba Rakouska. Tři a půl roku německé okupace, přes tři roky účasti na německé válce zanechaly nezahladitelné stopy v životě národa. Dravý německý imperialismus ve své nejhnusnější nacistické formě si tentokrát postavil za cíl, zbavit Čechy nejen jejich národní svobody, nýbrž i národní existence. Boj mezi německým imperialismem a českým národem se stal tak bojem na život a na smrt. A za takových okolností je nám vzpomínka na velký den 14. října 1918 poučením, povzbuzením a výzvou.

Původně vznikla akce 14. října 1918 jakožto protest proti vývozu potravin z českých zemí do Vídně. Zatím co v českých městech a průmyslových střediscích zuřil v pravém slova smyslu hlad, šly do Vídně nepřetržitě vlaky českých potravin. Vídeňští páni, kteří cítili blížící se nevyhnutelný konec, spěchali, aby ještě v poslední chvíli odvěkli z Čech a Moravy všechno, co zde bylo k snědku a co se dalo vyvléci. Hrozilo nebezpečí, že české země budou v nastávajících zimních měsících postiženy v pravém slova smyslu hladomorem. Proti tomu povstal český lid v mohutné akci, povstali dělníci v závodech, železničáři na drahách a obyvatelstvo ve městech – a zamezili další vývoz potravin ze země. Po 14. říjnu nebyl do Vídně dopraven ani jeden vagon české mouky, cukru a jiných poživatin.

Jaká je zásobovací situace dnes? Je – pokud je to možno – ještě horší, než byla na sklonku Rakousko-Uherska. Němečtí okupanti

vydrancovali zemi daleko důkladněji, než jak to dovedli rakouští byrokraté. A nyní, po Göringově řeči, v níž cynicky ohlásil, že Němci nebudou hladovět, kdyby z okupovaných zemí měli odvézt to poslední, je nutno počítat s novou vlnou drancování. Český sedlák statečně brání českou úrodu. Nicméně špiclovský aparát Hrubého a násilnické bandy Dalugeho zachytí značnou část české úrody, aby ji upotřebily pro německé vyžírače jak v zemi, tak v říši a také na frontě. A podobně jako v roce 1918 šly vlaky nakradených potravin do Vídně, jdou nyní vlaky českých potravin do Berlína, na důkaz, že to Göring se svou vyhrůžkou myslel krvavě vážně. Také hitlerovské Německo je ve čtvrtém roce války v takovém stavu, kdy bude sahat k nejzoufalejším experimentům, jen aby se ještě nějaký čas udrželo nad vodou. A bezohledné rekvisice a vyvezení i těch posledních zásob z okupovaných území je jedním z těchto prostředků, při čemž Němcům pranic nezáleží na tom, že tím odsuzují statisíce a miliony příslušníků národů okupovaných zemí k smrti hladem. Zkušenost ze 14. října 1918 nás však učí, že chamtivost a dravost okupantů má své hranice a touto hranicí je je trpělivost okrádaného národa. Stačí mnohdy kapka, aby přeplněná číše přetekla, aby týraný národ prolomil všechny přehrady a zahřměl svým mučitelům do uší: Dost!

14. říjen 1918 ukázal také, že odhodlaný a smělý lid má v rukou bojové prostředky, s nimiž si i po zuby ozbrojený nepřítel neví rady. Tímto prostředkem je hromadná stávka, spojená s velkými demonstracemi, která rázem ochromí výrobu a veřejnou dopravu. Když 14. října 1918 zastavilo Kladno, Plzeň, Praha, Brno, Ostrava a stovky průmyslových středisek práci, když stávkou železničářů byla ochromena v celé zemi doprava, když na ulice a náměstí českých měst vyšly statisíce dělníků z továren a k nim se připojilo ostatní městské obyvatelstvo, vznikla tím taková vlna lidového pozdvižení, že selhala všechna teroristická opatření rakousko-uherské soldatesky.

Dnes je nenávisť všeho českého lidu ještě daleko větší, než byla česká nenávisť proti Rakušákům. Dnes němečtí okupanti nemají mezi českým lidem ani oné politické opory, jakou do určité míry mělo Rakousko-Uhersko až do poslední chvíle. Háčovsko-vlajkařští zrádci jsou z národa vyvrženi a izolováni tak, jak nikdy nebyl izolován žádný Čech. Němečtí okupanti jsou daleko více než Rakousko odkázáni na holé násilí, na šíření strachu a hrůzy, čímž se vyčerpává celá jejich vládní „moudrost“. Historie však učí, že vládnutí pomocí holého násilí, strachu a hrůzy nemělo nikdy dlou-

hého trvání, že vždy bylo předzvěstí brzkého konce. Stačí popud, aby nahromaděné síly lidového odporu byly rozpoutány a uvedeny do pohybu, a ukáže se celá prohnilost panujícího teroristického systému. Jak to praví stará protirakouská revoluční píseň? „Když se národ přestal bát své vlády, tu začaly praskat staré řády...“

Ano, v tom to je: Když se národ přestal bát své vlády...! Překonat strach, uvědomit si vlastní sílu a moc, podřídit se vnitřní kázní, a na hlavy německých katů se sesype lavina národního hněvu, která je smete s cesty.

14. říjen 1918 konečně ukázal onu velkou roli, kterou v národně-osvobozovacím boji hrála už tehdy česká dělnická třída. 14. říjen začal jako akce proti vývozu potravin, ale končil tím, že na velkých táborech byl proklamován požadavek samostatnosti Československé republiky, požadavek, který se za čtrnáct dní stal skutkem. Vystoupení českého dělnictva 14. října 1918 ukázalo tak vídeňské vládě, že pokud se týká českých zemí, je věc habsburské monarchie ztracena, čímž se česká dělnická třída svrchovaně zasloužila o průběh 28. října.

Dnes je role české dělnické třídy v národně-osvobozovacím boji pokud možno ještě větší. Němečtí okupanti mají z českého dělnictva největší strach. Je to třída v bojích utužená, stojí ve válečné výrobě a dopravě na nejcitlivějším místě, na ní závisí, zda se budou točit kola výroby a dopravy a zda tak české země budou pro německé okupanty tím, čím byly dosud, to jest arsenálem a důležitým dopravním uzlem.

Národ od své dělnické třídy právem očekává, že využije svého klíčového postavení pro věc národně-osvobozovacího boje, že opět, podobně jako 14. října 1918, se postaví v čelo tohoto boje a dá všem událostem rychlý spád. Dnes pracuje ve válečných závodech a na drahách nemálo těch, kteří zažili rok 1918 a zejména památný den 14. října. Ti nechť si v první řadě uvědomí, že nastal čas, kdy české dělnictvo musí opět navázat na slavnou tradici 14. října, kdy se opět musí postavit v čelo národa, kdy musí národu velkými a smělymi činy ukázat cestu z německého otroctví. Jen tak si české dělnictvo zajistí v příští svobodné republice ono místo, které mu jako vedoucí třídě přísluší.

Za nový 28. říjen!

(Proslav k 28. říjnu 1942 v moskevském rozkladu)

Drazí přátelé!

V den 28. října, na náš národní svátek, přijměte bojový pozdrav nás všech, kteří žijeme a pracujeme na půdě bratrského Sovětského svazu za společnou nám věc, za osvobození naší vlasti od sveřepého nepřítel.

V den 28. října se skláníme před nesmrtelnou památkou našich národních hrdinů a mučedníků, skláníme se nad hroby našich drahých z Lidic a Ležáků, nad hroby hrdinů z kostela Karla Boromejského, nad hroby všech těch, kdož na oltář vlasti položili své životy. Jejich oběť nebyla marná. Jsme pevně přesvědčeni, že z ní vyroste nový, slavný 28. říjen.

V den 28. října posíláme pozdravy a slova povzbuzení oněm našim bratřím a sestrám, jež cizácký uchvatitel uvrhl do žalářů a koncentračních táborů a kteří prožívají denně těžká muka a neslychaná strádání. Bratři a sestry, zajatci Gestapa, vydržte! Hodina vašeho osvobození se blíží!

V den 28. října vzdáváme čest všem národním bojovníkům, kteří v podzemí, každý na svém místě, řídí a vedou národní odboj proti německým okupantům, dávajíce každodenně všanc svoji existenci, svůj život. Budiž jim čest a sláva!

Drazí přátelé! Po čtvrté vzpomínáme výročí naší státní samostatnosti za německé okupace. Je pochopitelné, že nejtoužebnějším přáním vás všech doma i nás za hranicemi je, aby to bylo naposledy, abychom přišli 28. říjen mohli už všichni slavit doma, ve vlasti svobodně. A přání toto je uskutečnitelné.

Základní podmínky k jeho uskutečnění jsou dány. Nepřítel, hitlerovské Německo, je zakrvácen, oslaben. Na bojištích ve Štalinogradu a na Kavkaze pohřbila chrabrá Rudá armáda nejen statisíce německých vojáků a důstojníků, nýbrž s nimi také letošní Hitlerův válečný plán. O sílu, hrdinství, válečné umění a obětavost Rudé armády ztroskotalo i letos německé válečné tažení a Německo stojí tváří v tvář čtvrté válečné zimě a vzrůstající moci protihitlerovské koalice národů a států. A byl-li letos na jaře Hitler nucen doda-

tečně konstatovat, že v zimních měsících stálo Německo na pokraji katastrofy, pak nastávající zima bude pro Hitlera neméně kritickou. K tomu, na rozdíl od loňského roku, přistupuje hrozba druhé fronty, pro niž, pokud to záviselo na Rudé armádě, byly vytvořeny všechny předpoklady. Zkrátka, objektivní podmínky pro generální útok na posice hitlerovského Německa jsou dány. A v zájmu zkrácení běd všeho lidstva, v zájmu zkrácení utrpení našeho národa, který je pod patou německých okupantů nejdéle – lze si jen přát, aby tyto podmínky byly realizovány co nejdříve.

Naše země, náš národ jsou povolány, aby při konečném zdolání hitlerovské bestie hrály velevýznamnou úlohu. Naše země leží téměř v srdci hitlerovského Německa, na jeho nejcitlivějším místě. Mohou být a budou onou dynamitovou náloží, která pomůže rozmetat Hitlerovu babylonskou věž zevnitř. Podobně jako národy Jugoslavie, Francie, Belgie, Holandska, Norska, Polska a jiných okupovaných zemí mají národy Československa ve svých rukou mocné zbraně, kterými může být konečná porážka hitlerismu urychlena. A vědomí, že v Hitlerově zázemí nebojuje sám, že je součástí oné velké fronty národů od Severního mysu až po Biskajský záliv, od pobřeží Bretoňska až po stepi sovětské Ukrajiny, dává našemu národu sílu, aby tyto zbraně v plné míře uplatnil.

Slyšeli jsme nedávno řeč jednoho z nejhanebnějších představitelů německé okupační moci v Praze, Karla Hermanna Franka. Byla to řeč člověka, který se bojí. Který se bojí národa, jehož nesmiřitelnou nenávist cítí na každém kroku, národa, jenž nemohl být sražen na kolena ani Lidicemi a Ležáky, ani tím nejkrvavějším terorem, národa, jenž pevně věří ve vítězství své spravedlivé věci a je ochoten přinést v zájmu tohoto vítězství nejtěžší oběti. Frankova řeč usvědčila ze lži háchovské zrádce, všechny ty Moravce, Krejčí a Hrubé, kteří po útoku na Heydricha inscenovali odporné projevy, jimiž chtěli světu namluvit, že český národ se kaje před krvavým Hitlerem, prosí ho za odpuštění a slibuje mu poslušnost. Byla to hnusná lež a Frank byl chťe nechťe nucen to potvrdit. Český národ nesklonil šíji před pustými vyhrůžkami Franka, o nichž ví, že jsou diktovány bezmocným vztekem a strachem.

Drazí přátelé! V den výročí naší státní samostatnosti je vhodné si připomenout, že národ sám je strůjcem svých osudů, že na boji našeho národa doma závisí do značné míry příchod nového 28. října, budoucnost našeho národa v rodině svobodných národů Evropy, jakož i role našeho lidu v osvobozené republice. Tím, že bojuje dnes všemi silami proti německým okupantům, klade náš

národ základy své šťastné budoucnosti, budoucnosti příštího pokolení.

Buďte ve svém těžkém boji proti krutému nepříteli jednotni! Jednota národa, všech jeho politických směrů a všech jeho sociálních složek byla zpečetěna krví, prolitou na popravištích, kde umírali synové a dcery národa bez rozdílu politického přesvědčení a sociálního původu. Nechť tato jednota se upevní a osvědčí i v boji, neboť je jednou z hlavních záruk našeho vítězství.

Buďte tvrdí a neúprosní k zrádcům a agentům nepřítele, k těm velkým v tak zvané protektorátní vládě, i k těm malým v obcích, v závodech a v kancelářích! Nechť jsou vystaveni opovržení celého národa, nechť jsou vyobcováni z jeho středu jako prašivé ovce, nechť je stihne zasloužený trest za jejich bídnou zradu!

Buďte ve svém národně-osvobozovacím boji organizováni! Nepřítel vám vzal legální organizace národního boje; tvořte všude takové organizace ilegálně, v podobě tajných národních výborů jakožto představitelů všech složek národního odboje, jakožto organizátorů boje proti okupantům dnes, jakožto vykonavatelů vůle a suverenity národa zítřka, jakožto nositelů nového 28. října.

Soustřeďte úderý národního boje na nejcitlivější místa německého válečného stroje – na válečnou výrobu a dopravu! Poškozujte ji na každém kroku a všemi prostředky, od drobné sabotáže až po velké útoky na celé válečné objekty! Buďte si vědomi, že rozrušením německé válečné dopravy v českých zemích přináší náš národ svůj nejcennější přínos do společného úsilí o porážku nepřítele.

Přistupte energicky k organizaci ozbrojených sil národního odboje – bojových družin, partyzánských skupin velkého partyzánského hnutí! Uvědomte si, že panství německých okupantů může být konec konců zlomeno jen mocí, násilím, zbraněmi, velkým národním povstáním, jehož branné předpoklady musí být tvořeny už dnes ve formě partyzánského hnutí.

Drazí přátelé! Náš národ má za sebou téměř čtyři léta německého panství, téměř čtyři léta bojů a strádání. Příští období bude obdobím bojů rozhodujících. My, kteří žijeme zde v Sovětském svazu, vidíme zblízka, jak mnoho vykonal sovětský lid, aby bylo možno k těmto rozhodujícím zápasům nastoupit, a jak mnoho dělá, aby tyto zápasy byly vítězné. My pevně věříme, že také náš lid udělá, co je v jeho silách, abychom uspěli příchod nového 28. října.

K Novému roku 1943

(Projev v moskevském rozhlasu dne 31. prosince 1942)

Drazí přátelé!

Rok 1942 je u konce.

Pro hitlerovské Německo, tohoto mučitele a dusitele naší vlasti, končí uplynulý rok neblaze. Dnes všichni vidí, že Sovětský svaz, Rudá armáda a hrdinští obránci Stalingradu zvrátili všechny válečné plány, které mělo Německo pro tento rok připraveny. Na sklonku roku stojí Rudá armáda v mocné ofenzivě a hitlerovské hordy jsou bity na velké části obrovské východní fronty. Němci jsou obklíčeni a drceni u Stalingradu, jsou vybíjeni ze severního Kavkazu, jsou tísněni u Rževu a u Velikých Luk a není dne ani hodiny, aby se na ně nevalila nová pohroma. „Německý mušketýr“, který podle Hitlerových chvástavých slov na jaře vytáhl, aby dobyl Moskvy, Stalingradu a Baku a aby vyřadil Rudou armádu jakožto útočného činitele, tento „německý mušketýr“ je na ústupu a v zoufalé obraně před mohutnými údery sovětských vojsk. V severní Africe stojí hitlerovská osa v beznadějném zápasu o poslední posice na této pevnině. Rommel je na ústupu v Tripolisu a v Tunisu se německo-italská vojska zakopávají. Hitlerovy a Mussoliniho sny o dobytí Egypta a Suezského průplavu a o „očistění“ Středozemního moře silami osy se rozplynuly a Hitler má plné ruce práce, aby aspoň na čas oddálil úplné vyhnání svých vojsk z Afriky a zajistil se před vpádem spojenců do Itálie.

A tak konec roku 1942 je svědkem všeobecného přechodu vojenské iniciativy do rukou protihitlerovské koalice, postupujícího rozkladu v táboře Hitlerových tak zvaných spojenců, stupňovaného odporu národů v okupovaných zemích a rostoucí únavy v Německu samém. Ano, rok 1942 byl pro Hitlera velmi špatný!

Pro náš národ byl uplynulý rok dobou těžkých zkoušek. Byl to čtvrtý rok, který náš národ prožívá pod německou okupací. Lidice a Ležáky, srovnané se zemí na rozkaz vraha Daluga, obléhaný kostel Karla Boromejského, vyvražděné české rodiny a rody a tisíce popravených českých vlastenců – to vše navždy vejde do dějin našeho národa jako symbol jeho hrdinského utrpení. Avšak současně

s tím bude sražení krvavého kata Heydricha svědectvím, že český národ nemůže být zkrušen žádným terorem, že dovede být velký nejen v utrpení, nýbrž i v boji. Po českém soudu nad Heydrichem učinili němečtí uchvatitelé nový zvěřský pokus, srazit náš národ na kolena, zlomit jeho odbojnou vůli, pokořit jeho vzdorného ducha. Pokus se minul cile, jak doznal jeden z nejhorších německých katanů, Frank, a jak opětovně žaloval nejbídnější pacholek Moravec. Český národ ve zkoušce obstál. Na sklonku roku stojí náš národ ještě těsněji semknut v národní jednotě, zocelen prožitým utrpením, naplněn neuhasitelnou nenávistí k nelidskému nepříteli a odhodlán nesmiřitelně pokračovat v začatém boji až do konečného vítězství. Vojenské porážky, kterými je hitlerovské Německo stíháno na válečných frontách, jsou pro náš národ novým povzbuzením a bezpečnou předzvěstí, že i na naší české ulici bude jednou svátek.

Tak, draží přátelé, končí rok 1942. Nastává nový rok 1943.

Je pochopitelné, že z úst všech věrných Čechů, stejně jako z úst všech lidí dobré vůle na celém světě slyšíme dnes jedno přání: Aby tento nový rok přinesl konec prokletého hitlerovského režimu, aby byl rokem osvobození z nenáviděného německého jařma.

Nuže, toto přání se může stát skutkem, jestliže my všichni, všichni protivníci hitlerovského Německa družně a společně napneme své síly k jeho uskutečnění.

Hitlerovské Německo je na tom dnes hůř, mnohem hůř než před rokem. Na frontách je Hitler zatlačen do defensivy. V zázemí mu to vše. Hrozba druhé fronty v Evropě visí nad Hitlerem jako Damoklův meč. Lidské a materiální rezervy vysychají, vyčerpávají se a mezi německým lidem se šíří poznání, že Hitlerova porážka je neodvratná. A jestliže Hitler přiznal, že během minulé zimy stálo Německo na pokraji katastrofy, pak dnes mu toto nebezpečí hrozí ještě v daleko větší míře.

Máme proto, draží přátelé, všechny příčiny, abychom do nového roku šli s vědomím, že to bude rok rozhodujících bojů s hitlerovským Německem, rok rozhodujících zápasů za osvobození našeho národa z německého panství. A je otázkou cti našeho národa, aby ve chvíli všeobecného šturmu na bašty hitlerismu nezůstal pozadu, nýbrž útočil v prvních řadách. Neboť jen tak se možnost osvobození stane skutečností, neboť jen tak si náš národ může zajistit šťastnou a slavnou budoucnost.

Nedejte se mýlit teroristickým řáděním okupantů. Jejich krvavá zvěrstva nejsou výrazem síly, nýbrž výrazem strachu. Němečtí vetřelci cítí, že jejich panství v českých zemích je už namále, že dny

jejich pobytu v Praze jsou sečteny. Strach před zítřkem, strach před účtováním a spravedlivou odplatou, strach a zoufalá snaha o oddálení tohoto okamžiku diktují jejich počínání.

Nedbejte skřehotání bídných zrádců a německých pacholků druhu Háchy, Moravce, Hrubého a jim podobných kreatur. Neposlouchajte jejich příkazů, jejich výzev, hrozeb, a proseb. Přesvědčte každého Čecha a Česku, že poslouchat tyto zrádce se rovná velezradě na zájmech národa. Učiňte vše, aby se jich každý český člověk štítil jako morové rány.

Semkněte své řady v pevnou národní jednotu, která vám bude štítem a hradbou a nepřekonatelnou zbraní v nastávajících zápasech. Odsuňte stranou vše, co nás dělilo v minulosti, a spojte se v Národní frontě a tvořte národní výbory bez rozdílu politického přesvědčení a sociálního původu, za hlavním společným cílem nás všech: za vyhnání cizáckých vetřelců a za osvobození naší vlasti z jejich prokletého jařma.

Škodte německým okupantům každý na svém místě, na každém kroku a všemi dosažitelnými vám prostředky. Sabotujte a ničte všemi způsoby německou válečnou výrobu, brzděte a rozrušujte čím můžete německou válečnou dopravu, desorganizujte a znemožňujte válečné zásobování Němců – u vědomí, že tím podlamujete sílu německých armád na frontách a napomáháte k jejich porážce.

Nedejte odvléci naši mládež do Německa, kde jí hrozí nebezpečí, že bude umořena v táborech nucené práce, anebo bude zařazena do německé armády. Nastávající rozhodující boje vyžadují, aby naše mládež byla doma, aby na domácí půdě vedla boj proti okupantům. Do rukou české mládeže nepatří krumpáč, jímž by na Němce otročila, nýbrž zbraň, jíž by proti Němcům bojovala. Přistupte všude k vytváření ozbrojených bojových družin a partyzánských oddílů, které by tvořily zárodky znovuzrozené československé armády, které by byly s to zasazovat silné rány německé okupační moci a které by sehrály rozhodující roli při vyhnání okupantů a při konečném osvobození naší vlasti.

Rok 1943 bude rokem velkých nadějí a velkých možností! Bude to rok, kdy se může naplnit, co tak toužebně a netrpělivě očekává náš lid už po čtyři léta, zač tisíce českých nejlepších lidí položily své životy. Může to být rok vítězství a osvobození. K tomu však je třeba, aby i náš národ zmobilisoval všechny svoje síly a vedl je směle do útoku.

K prvému vystoupení československé jednotky na německo-ruské frontě

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 7. dubna 1943)

Vážení posluchači!

Československá vojenská jednotka v Sovětském svazu prodělala tedy svůj křest ohněm a obstála v něm se ctí. 22 zničených německých tanků a 400 zabitých hitlerovských hrdlořezů je jistě pozoruhodný výsledek první ozbrojené srážky československých vojáků s nepřitelem, srážky, kterou československá vojenská jednotka svedla po boku gardových částí Rudé armády a o níž sovětská informační kancelář přinesla pochvalnou zprávu.

Úspěšný a statečný zásah československého vojska do bojů na východní frontě naplňuje každého Čecha a Slováka jak doma, tak za hranicemi radostí a zadostiučiněním. Snad mezi oněmi 22 zničenými německými tanky byly i ony, které se valily ulicemi českých měst a s pomocí nichž němečtí okupanti srovnávali se zemí Lidice a Ležáky. Snad mezi oněmi 400 zabitými hitlerovskými žoldáky byli i ti, z nichž Heydrich, Daluge a Frank sestavovali popravicí čety proti bezbranným českým lidem, proti českým vězňům v německých koncentračních táborech. A vědomí, že zde česká ruka začala vykonávat akt spravedlivé odplaty, toto vědomí povzbuzuje každého Čecha a dodává mu síly pro další boj.

Přímá účast československé vojenské formace na boji proti hitlerovskému Německu nemá však pouze velký morální, nýbrž současně i velký státně-politický význam. Německá propaganda vede mezi českým a slovenským lidem otravnou protibolševickou kampaň. Touto kampaň sledují Němci na jedné straně ten cíl, rozložit jednotu českého a slovenského národa a poštvat proti sobě navzájem jeho jednotlivé složky. Na druhé straně se němečtí okupanti svou protibolševickou kampaň snaží zkazit bratrský poměr Čechů a Slováků k velkému sovětskému spojenci, k bratrskému ruskému národu a k Rudé armádě. Je jisté, že to nikterak nesvědčí o politické prozíravosti německých okupantů, jestliže si právě Čechy a Slováky vybrali za objekt agitace tohoto druhu. Neboť je-li už něco, proti čemu je český a slovenský národ imunní, pak jsou to

právě pokusy poštvat ho proti bratřím Rusům. Ale Němci jsou na tom politicky tak zle, jako onen čert, který, jak známo, v nouzi i mouchy lapá. Nuže, účast československého vojska po boku Rudé armády v bojích proti hitlerovskému Německu vyrazí Němcům z rukou i tento poslední pochybný „protibolševický argument“.

Českoslovenští vojáci, bojující na východní frontě pod československou válečnou vlajkou proti hitlerovským vojákům – toť symbol státní nezávislosti Československa a další důkaz toho faktu, že Československo je s hitlerovským Německem ve stavu války. Českoslovenští vojáci, bojující proti Němcům po boku Rudé armády – toť symbol válečného spojení nezávislosti Československé republiky se Sovětským svazem na podkladě rovného s rovným. Českoslovenští vojáci jakožto váleční spojenci Rudé armády – toť symbol toho, že Rudá armáda vede zápas nejen za osvobození sovětských území od německých okupantů, nýbrž současně také za osvobození spojeneckého Československa. Samostatná československá formace po boku Rudé armády – toť symbol toho, že po vyhnání německých okupantů a po osvobození Československa z německého pansství bude další uspořádání záležitostí Československa výhradně věcí československého lidu.

Proto český a slovenský lid tak vysoce cení účast svého samostatného vojska po boku Rudé armády v bojích proti hitlerovskému Německu a spatřuje v tom současně závazek k zesílení národně-osvobozovacího boje českého a slovenského národa proti německofašistickým okupantům doma.

Táž zpráva sovětské informační kanceláře, která oznámila první vystoupení československé vojenské jednotky v bojích na východní frontě, přinesla současně i druhé sdělení, závazné pro každého Čecha a Slováka. Mám na mysli radostnou zprávu o přechodu skupiny slovenských vojáků, slovenských strážních formací, na stranu sovětských partyzánů v Bělorusi. Slovenští vojáci prohlásili:

„My, vojáci slovenské náhradní divize, jsme byli v Bělorusi, kde jsme vykonávali strážní službu při ochraně železničních tratí, mostů a jiných objektů. Němci prováděli i vůči místnímu sovětskému obyvatelstvu neslýchaná zvěrstva a hrusné zločiny. My jsme se přesvědčili, že Češi a Slováci nemohou mít s Němci nic společného. Nepochceme jim pomáhat spalovat vesnice a střílet nevinné děti, ženy

a starce. Jakožto synové velké rodiny slovanských národů jsme přešli k partyzánům a společně s nimi v hlubokém zázemí bijeme Němce a pomáháme Rudé armádě ničit fašistické uchvatitele. Zde, v Bělorusi, bojujeme za osvobození Slovanstva z fašistického otroctví a za svobodné, nezávislé Československo.“

Po dobrovolném přechodu mnohých oddílů rozbité tak zvané slovenské divise na Kubáni na stranu Rudé armády je tento přechod skupiny slovenských vojáků k sovětským partyzánům a jejich účast na partyzánském boji proti Němcům dalším důkazem toho, že slovenský lid, slovenský národ ve své velké většině nemá nic společného s politikou bratislavských zrádců, s politikou Tisa, Tuky a Macha. Tak jako český národ svým statečným a neohroženým bojem proti německým okupantům dokazuje, že nemůže být činěn odpovědným za zradu Háchy, Krejčího, Moravce a podobných kreatur, tak i slovenský lid svým protiněmeckým bojem doma i na frontě se jasně ohraničuje od protislovanské a germano- a maďarofilské politiky bratislavské vládní kliky.

Statečný čin slovenských vojáků, kteří přešli k sovětským partyzánům a bojují se zbraní v ruce proti německým okupantům, jistě upevní svazek českého a slovenského národa proti společnému nepříteli, jistě upevní protihitlerovskou, protiněmeckou frontu od Šumavy až k Tatrám.

Bojové vystoupení československé vojenské jednotky na německoruské frontě a přechod slovenských vojáků k sovětským partyzánům bude pro československé vojáky a důstojníky mocným popudem k vytváření hnutí ozbrojených družin a partyzánských oddílů doma, v boji proti německým okupantům na místě. Nutnost toho je dána tím, že hlavní síly českého národa jsou v zemi, že hlavní frontou boje českého národa proti německé okupační moci je země, a konečně pak také tím, že nebezpečí mobilisace Čechů do německé armády je stále akutnější. Ve svém posledním vystoupení prohlásil arcizrádce Moravec přímo, že hitlerovské Německo počítá s mobilisací všech rezerv protektorátu pro svoji válku, při čemž stavěl protektorát na roveň Maďarska, Rumunska a Bulharska, což znamená, že Němci se nevzdali myšlenky mobilisovat Čechy nejen jako pracovní sílu, nýbrž také jako kanonenfutr. Mladí čeští lidé, čeští důstojníci a vojáci, vycvičení v československé armádě, mohou tak být každou chvíli postaveni před osudovou otázkou, aby šli pro-

lévat krev v německých uniformách a v německém zájmu, a to nejen proti svému velkému válečnému spojenci, slovanskému Rusku, nýbrž také proti československým vojákům, bojujícím po boku Rudé armády. Vytvoření velkého hnutí ozbrojených družin a partyzánských oddílů, bojujících se zbraní v ruce proti německým okupantům na území Československa, může být jedinou odpovědí českých a slovenských vojáků a důstojníků, kteří nepomněli na svou přísahu věrnosti republice.

Do třetího roku vlastenecké války SSSR

(Proslov v moskevském rozhlasu dne 23. června 1943)

Drazí přátelé!

Dnes vstupujeme do třetího roku národní, vlastenecké války Sovětského svazu proti hitlerovskému Německu. Dovolte, abych při této příležitosti řekl několik slov o hluboké spojitosti vlastenecké války sovětského lidu s osvobozeneckým zápasem našeho národa.

Dva roky vede sovětský lid, vedou národy Sovětského svazu válku, pro jakou nenajdeš v dějinách příkladu. Vedou ji proti nepříteli krutému, barbarskému a bestiálnímu, jakého neznají dějiny lidské civilizace. Vedou ji proti nepříteli, který je zároveň smrtelným nepřitelem našeho vlastního národa.

Co je hitlerovské Německo, to vy všichni předobře víte. S jakými úmysly a plány přišel Hitler do našich zemí, to rovněž až příliš dobře víte. Byly a jsou to plány a úmysly vražedné, vyhlazovací. Byly a jsou to krvelačné plány markýze Géra, přenesené do dvacátého století. Nikdy, za celou dobu svých pohnutých dějin, neprocházel náš národ tak smrtelným nebezpečím, jako v tomto období, kdy v čele pangermánského imperialismu stanul Hitler, tento tvůrce v lidské podobě.

Náš národ tomuto smrtelnému nebezpečí hleděl tvář v tvář a pocítil jeho ledový dech zejména v oněch neblahých chvílích, kdy německá vojska se vítězně a zdánlivě nezadržitelně valila Evropou. Sveřepý veteránek triumfoval a srdce každého věrného Čecha se svíralo úzkostí. Zlověstněji duněly tehdy kroky okovaných bot německé soldatesky ulicemi Prahy a jiných českých měst. Nestydatěji, surověji se tehdy roztáhl nenáviděný cizák po českých vlastech. Němec se cítil pánem Evropy a vztahoval svůj supí spár po světovládě. Těžce se tehdy dýchalo v českých zemích.

Avšak – pycha předchází pád. Dožil se toho i zpupný Němec. Bezmezná pycha a šílený slavomam přiměly Hitlera, že vztáhl svoji lupičskou ruku na Sovětský svaz, na velké slovanské Rusko. A od toho okamžiku se začíná naplňovat osud tohoto arcilotra.

V prvních dnech a týdnech po zákeřném přepadení Sovětského svazu Němci ještě nepřičteněji jásalí. Německé rozhlasové tlampače

hřměly vítězoslavnými pochody a Hitlerovi přeskakoval hlas více než obvykle, když začátkem října 1941 ohlašoval největší ofensivu všech věků a sliboval v nejkratší době zdolání oné hlavní překážky, která stála německé světovládě v cestě – zdolání Sovětského svazu. A šílený jekot a divošský tanec hitlerovců dostoupil vrcholu, když několik dní poté Hitlerův panoš Dietrich oznámil z Berlína celému světu, že Hitlerův slib se stal skutečností, že vše je hotovo.

Nic nebylo hotovo. Jako celý svět, tak i my Češi jsme se zatajeným dechem sledovali, jak se Němci prodírali ke staroslavné Moskvě. Byly to mučivé hodiny a dny, ale v hloubi duše zůstávalo nám všem – vám doma i nám zde – pevné přesvědčení, že Němci do Moskvy nedojdou. A nedošli. Nastalo ono památné mrazivé jitra 6. prosince 1941, které vejde do dějin jakožto začátek obratu v této válce. Rudá armáda pod bezprostředním vedením geniálního vojévůdce Stalina odehнала Němce nejen od Moskvy, nýbrž odehнала je také od světovlády a od vítězství vůbec.

Po německé porážce u Moskvy přišly měsíce nových úporných bojů. Rudá armáda i nadále nesla hlavní tíhu zápasu s hitlerovskými hordami, které sice ztratily pověst své neporazitelnosti, avšak tím dychtivěji hořely touhou po odplatě. Hitler sbírá v celé Evropě nové síly a v létě 1942 je vrhá znovu do boje, aby jinou cestou dosáhl cíle, před nímž byl v prosinci minulého roku Rudou armádou zastaven. Začíná velký zápas o Don, o Kubáň, o Kavkaz a zejména grandiosní epopéj stalingradská. Opět jsou zraky celého světa obráceny na východ, tentokrát k starému ruskému městu na Volze, které nese jméno Stalinovo. Dny, týdny a měsíce zuří zápas o toto legendární město, z něhož zůstávají jenom trosky, avšak trosky oživené bohatýry Rudé armády, a proto pevné jako skála. Opět se nám zatajil dech, opět jsme prožívali mučivé hodiny a dny, ale opět nám všem – vám doma i nám zde – zůstávala v hloubi duše pevná víra, že Němci Stalingradu nedobudou. A nedobyli. Nastal onen památný 19. listopad 1942, kdy se nad německými vojsky u Stalingradu a postupně pak na celé frontě od předhoří Kavkazu až po Leningrad snesla smršť, která vyvrátila z kořene vše, co Hitler během celé letní a podzimní ofensivy tak pracně získal. Z hitlerovských banditů, kteří vytáhli, aby dobyli Stalingradu a Volhy, se nevrátil ani jediný. Třídenní smutek, který Němci drželi nad svou porážkou u Stalingradu, byly pro nás pro Čechy dny radosti. A smuteční hrany, jimiž Němci oplakávali své ztracené armády u Stalingradu, zvěstovaly našemu národu vzkříšení.

Tak Sovětský svaz ve dvouletém hrdinském zápase, jemuž není rovno, zkrušil zpupného a domýšlivého kdysi nepřítel, který je také nepřítelem naším. 6 milionů 400 tisíc Němců a jejich vasalských pomocníků padlo pod úder Rudé armády anebo bylo zajato. O více než 56 tisíc děl, o více než 42 tisíc tanků a o 43 tisíc letadel byla Rudou armádou ochuzena Hitlerova raubříská zbrojnice. Před dvěma lety stálo hitlerovské Německo na vrcholu své moci a v domýšlivém sebevědomí všemohoucnosti se vrhlo do rozhodujícího boje o světovládu. Za dva roky podlomil Sovětský svaz živé i materiální síly natolik, že Hitler sbírá poslední rezervy a šikuje je k zoufalému zápasu o existenci svého krvavého režimu.

S vášnivou účastí prožíval náš národ každou etapu heroického boje Rudé armády, neboť ví, jak těsně je s tímto bojem spjat jeho vlastní osvobozenecký zápas a věc jeho národní svobody a státní existence. Rudá armáda zkrušila dobovačné plány německého imperialismu a zahrnala Hitlera do situace, kdy musí svěst poslední zápas o svoji bídnou existenci. Tím Rudá armáda současně odvrátila od našeho národa ono smrtelné nebezpečí, které se na nás národ v letech 1938 a 1939 navalilo a hrozilo nám zkázou. Nyní bezpečně víme, že dny německého panství v našich zemích jsou sečteny. Nyní se opět jinak dýchá v českých vlastech, i když tam ještě vládne nenáviděný Němec, i když ještě teče česká krev, prolévaná německými katy. Na obzoru už vidíme konec této hrůzovlády a to nám dodává síly pro nastávající rozhodující poslední zápasy.

Němečtí okupanti, zahrnutí do slepé uličky, změnili vůči našemu národu tón. Sňaty jsou s denního pořadu zlověstné hrozby vyhlazením všeho českého - a bylo by to směšné, když na denním pořadu stojí otázka vyhlazení všeho hitlerovského. Okupanty řízená a zrádci typu Moravcova prováděná propaganda projevuje v poslední době nápadnou „starost“ o osud našeho národa v případě - německé porážky a v případě vítězství Rudé armády. Vrahové českých lidí, zplozenci pekel, kteří dali světu takové Heydrichy, Daluegy a Franky, blábolí cosi o „německé ochraně českého národa před bolševismem“. Jak ubozí a směšní jsou tihle spráskaní hitlerovci!

Český národ žehná Rudé armádě za každého hitlerovce, odpraveného na onen svět. Český národ vidí v Sovětském svazu svého mocného a věrného spojence a záruku své národní svobody a státní nezávislosti. Po boku Rudé armády prošlo svůj křest ohněm také československé vojsko a český národ pocituje hluboké zadostiučinění, že naši hoši nesou se ctí československý válečný prapor a že to byl Čech, kterému se prvním z cizinců dostalo cti a slávy, nést název hrdiny

Sovětského svazu. Ne, směšné a ubohé jsou pokusy hitlerovců a zrádců vnést byt' jen stín nedorozumění mezi český národ a Sovětský svaz.

Bylo řečeno plukovníkem Svobodou, velitelem naší zdejší vojenské formace, že československo-sovětské přátelství a bratrství je zpečetěno krví a jako takové potrvá věčně. Není pochyby, že plukovník Svoboda promluvil z duše vám všem tam doma i nám za hranicemi. Ano, krev ruských bohatýrů, krev našich slovanských bratří, která se na žitných polích sovětské Ukrajiny smísila s krví našich bojců, tekla také za naši věc, za svobodu našeho národa, za naše svobodné Československo.

Toho vzpomínáme s hlubokou vděčností obzvláště dnes, na začátku třetího roku vlastenecké války Sovětského svazu, který bohdá bude rokem našeho společného vítězství nad společným nepřítelem. K tomu přispěje také český národ svým každodenním stupňovaným bojem proti německým vetřelcům až do jejich úplného vyhnání z naší vlasti.

Německé lži o československé vojenské jednotce v SSSR

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 30. června 1943)

Vážení posluchači!

Oficiální německá tisková kancelář vydala v tyto dny zprávu, v níž je přiznávána existence československé vojenské jednotky v Sovětském svazu a mluví se také o tom, že jednotka se po boku Rudé armády zúčastnila bojů proti německým vojskům. Německá úřední místa až dosud jak před československou, tak před německou veřejností pečlivě zatajovala tuto skutečnost. Je otázka, co přimělo německé okupanty, aby se touto – pro ně jistě nepřijemnou záležitostí – veřejně zabývali.

Němci zamlčovali existenci československé vojenské jednotky v Sovětském svazu tak dlouho, pokud se domnívali, že pravda o tom nepronikne do Československa a zejména mezi český lid. Tato pštroší taktika nemohla ovšem mít nadlouho úspěch. Němci sice konfiskovali v protektorátě u českých držitelů radiových přijímačů zařízení pro poslech na krátkých vlnách, čeští lidé však i přes tyto obtíže nacházeli a nacházejí způsob, jak lámat německou blokádu mlčení a jak se dozvědět a dále rozšiřovat pravdu, co se děje mimo žalářní stěny německého protektorátu. A tak jest dnes očividně v celé československé veřejnosti známo, že na území Sovětského svazu byla vytvořena československá jednotka, že po boku slavných gardových oddílů Rudé armády zasáhla do bojů proti německo-fašistickým hordám, že v těchto bojích se ctí obstála, což bylo potvrzeno vysokými sovětskými i československými vyznamenáními, jichž se dostalo důstojnictvu i mužstvu jednotky, že jednotka si ze svých prostředků pořídila tanky a nazvala je „Lidice“ a „Ležáky“ a že vůbec je naplněna žhavou touhou přispět svým dílem k osvobození porobené československé vlasti.

Za takových okolností Němci usoudili, že nemá déle smyslu strkat hlavu do písku, a sami se o československé vojenské jednotce rozhovořili – ovšem svým obvyklým prolhaným způsobem. Německá tisková kancelář drze tvrdí, že československá vojenská jednotka je „součástí sovětské armády“ a že má být „jádro budoucí českoslo-

venské Rudé armády“. To i ono je vědomá lež. Je všeobecně známo, že československá vojenská jednotka v Sovětském svazu je součástí československé armády, je složena z československých občanů, je vedena československými důstojníky podle československého vojenského a disciplinárního řádu, její důstojníci jsou jmenováni československou vládou, hlavním jejím velitelem je prezident Československé republiky a pouze v operativním smyslu podléhá – což je přirozené a samozřejmé – vyšším sovětským útvarům, v jejichž rámci je zasazena. Tím se také vyvrací německá lež o domnělém jádru domnělé budoucí československé Rudé armády. Tak, jako je československá vojenská jednotka v Sovětském svazu nyní součástí československé armády, která bojuje za osvobození Československa od německých okupantů, tak bude tato jednotka součástí československé armády v osvobozeném Československu.

Toto všechno německí okupanti sami dobře vědí, ale právě proto se pokoušejí kalit vodu, neboť skutečný stav se jim nikterak nehodí do krámu. Zkroucené a lživé referování německé propagandy o československé vojenské jednotce v Sovětském svazu je vůbec typické pro nynější způsob německé propagandy v českých zemích.

Dříve, dokud to Němci vyhrávali a dokud Hitler do omrzení žvaňnil o velkoněmecké říši, která prý je zajištěna na jedno tisíciletí – německá propaganda vůbec nepřipouštěla myšlenku obnovení Československa. Okupanti, Hácha a Moravec a po nich všechny prodejné huby a péra z pražského rozhlasu a tisku opakovali dnes a denně, že Čechy a Morava jsou neoddělitelnou součástí Hitlerovy velkoněmecké říše a že Mnichov a 15. březen 1939 nebudou nikdy odčiněny. Němci a zrádci tím chtěli v českém národě ubít myšlenku národní svobody a státní nezávislosti. Český lid měl zapomenout na svoji minulost a měl považovat za základ své příští národní existence onen cár papíru o „protektorátě“, podepsaný Hitlerem 16. března 1939. I tehdy, když už Československo bylo mezinárodně uznáno, když se stalo rovnoprávným členem protihitlerovské válečné koalice, když Mnichov a vše, co s ním souviselo, bylo prohlášeno za neplatné, když už zkrátka bylo jasné, že Československo mezinárodně-právně existuje – ještě tehdy se německá propaganda tvářila, jako by se nic nestalo.

Obrat nastal, když to Němci začali prohrávat a Hitler přestal prorokovat své loupežnické říši tisícileté trvání. Tehdy také už nebylo možno udržovat legendu o „věčnosti“ německého „protektorátu“ nad českými zeměmi a vůbec o „věčném“ trvání neřádu, vytvořeného Hitlerem ve střední Evropě. A čím více se množily ně-

mecké porážky, čím více se stalo zřejmým, že hitlerovské Německo celou válku prohraje – tím více se stalo jasným, že s pádem Německa padne také všechno to, co Němci na našem území od 30. září 1938 udělali.

Pod dojmem tohoto poznání nasadila německá propaganda v českých zemích nový válec. Když už nebylo nadále možno mluvit o „nezměnitelnosti“ toho, co Němci s českými zeměmi a s Československem vůbec udělali, když už bylo nutno, byť s kyselou tváří, připustit, že vyhlídky na obnovení Československa jsou reálné – pak si Němci vzali za úkol vhodit mezi Čechy jablko nesváru, pokud běží o budoucnost Československa.

A tak Goebbelsovi zřízcenci v Praze melou páté přes deváté. Jednou si vzpomenou, že spojenecké velmoci nemají vůbec zájem na Československu. Po druhé zase vykládají, že příští Československo je předmětem mezinárodních čachrů. Po třetí jim napadne, že Sovětský svaz neuznává Československo, a hned nato tvrdí, že Sovětský svaz Československo sice uznává, ale že je chce bolševizovat. Občas německá propaganda zase objeví, že příštímu Československu nehrozí ani západní plutokracie, ani bolševismus, nýbrž ruský panslavismus. A tak dále, a tak podobně. A do této kategorie nynější německé propagandy patří také lži a pomluvy o československé vojenské jednotce v Sovětském svazu.

Co Čechy na této nové linii německé propagandy nejvíce zajímá, nejsou tak její krkolomné kejkle, jako ta okolnost, že je to linie ústupová. Němci při ní nevycházejí z předpokladu německého vítězství, nýbrž z předpokladu německé porážky. A to je to hlavní. Němci jsou v defensivě nejen ve věcech vojenských, nýbrž také ve věcech politických a propagandistických, což bude pro český národ dalším popudem, aby proti okupantům zesílil ve všech směrech svůj ofensivní nástup.

A co se týká uspořádání československých věcí po německé porážce, z toho nechť Němce hlava nebolí. Oni při tom už určitě nebudou. Zato však hlavní a rozhodující roli bude při tom hrát sám československý lid!

Hlavní úkoly národního odboje

(Řeč v českém vysílání londýnského rozhlasu dne 17. srpna 1943)

Drazí přátelé!

Nás všechny doma i za hranicemi, kteří jsme ani v dobách nejtěžších nepřestali věřit, že naše pravda zvítězí, naplňují poslední události hlubokým zadostiučiněním. Hitlerovské Německo učinilo na východní frontě zoufalý pokus, aby obrátilo chod války opět ve svůj prospěch. Rudá armáda potlačila tento pokus v zárodku a sama přešla k mohutnému ofensivnímu nástupu, který trvá. Německé naděje na obrat válečného štěstí se zhroutily.

Krach německých válečných plánů na východní frontě se odrazil i na druhém konci Evropy. V Itálii padl Mussolini. Hitler neměl dosti vojenských a politických sil, aby udržel tohoto svého kumpána. V Itálii je nyní v proudu mocné národní hnutí, které se bouřlivě domáhá, aby Itálie zrušila spolek s Německem a přestala válčit. Odpadnutí Itálie od Německa zůstří ještě více krizi v Hitlerově válečném táboře a povede k úplné izolaci hitlerovského Německa. Cesta ke generálnímu útoku na hitlerovské Německo je uvolněna.

Vojenské a politické události posledních pěti neděl ukázaly možnost konečné porážky Německa v brzké době. Po zimních porážkách u Stalingradu, na Kavkazu, u Voroněže a v severní Africe provedli Němci totální mobilisaci. Tato totální mobilisace měla Hitlerovi dát nové lidské a materiální síly, aby letos na jaře a v létě mohl opět uchopit iniciativu do svých rukou. Přitom šlo vskutku o totální mobilisaci. To jest Němci postavili na nohy vše, co jen mohli. Nyní už je jasné, že vše, co si Hitler od totální mobilisace sliboval, padlo do vody.

Na východní frontě soustředili Němci opět převážnou většinu svých sil a přesto se jejich pečlivě připravovaná ofensiva zhroutila. A nejen to. Koncentrace německých sil na východní frontě nejenže nemohla zachránit tamější Hitlerovy posice, nýbrž vedla současně k otřesení a k úplné ztrátě německých posic v Itálii. Čili, německoitalská porážka na Sicílii a pád Mussoliniho ukazují, že Německo už nemá dosti moci, aby se mohlo držet všude, a že naopak nastala chvíle, kdy soustředěný úder spojeneckých sil může vést k brzkému zhroucení Německa na všech frontách.

Možnost brzké vojenské porážky hitlerovského Německa otevírá našemu národně-osvobozenckému zápasu nové a možno říci krátké perspektivy. To, več jsme věřili od prvního dne, kdy na půdu naší vlasti vstoupila noha německého vetřelce, to, zač bojujeme už pátý rok a zač desetitisíce nejlepších našich lidí položily své životy, to se před námi rýsuje na dohled: vyhnání německých okupantů, znovunabytí národní svobody a znovuzřízení Československé republiky.

Současně však tato rozhodující fáze osvobozenckého zápasu staví řadu úkolů a problémů, které sice nejsou nové, jejichž řešení je však nanejvýš naléhavé a bez jejichž splnění se náš národní odboj neobejde.

Především si musíme uvědomit, že nepřítel byl sice silně bit, nebyl však dobit. K tomu bude ještě potřebí velkého úsilí všech protivníků hitlerovského Německa, mezi nimi i našeho národa. Od nás se všeobecně očekává, že v nynější etapě války s veškerou energií a rozhodností odepřeme Němcům vykořisťování lidských a hmotných sil našeho národa pro účely německé války. Odepřít Němcům a zrádné Háchově vládě poslušnost ve všem – to je dnes první národní povinností každého věrného Čecha, ať je postaven na jakékoliv místo. Nevyvrábět pro Němce zbraně, nedopravovat pro ně válečný materiál, neposlouchat jejich příkazů o válečném zásobování, neplatit jim daně, nepomáhat jim v udržování veřejné správy, sabotovat jejich nařízení hromadně a ve všenárodním měřítku – tím můžeme do značné míry ochromit válečné úsilí Němců, vyřadit naše země z německého válečného potenciálu a tím přispět k porážce německých armád na frontách.

Vedle všenárodní sabotáže válečného úsilí Němců nastala doba pro rozvinutí ozbrojeného boje proti německé okupační moci, pro rozvinutí širokého hnutí bojových družin a partyzánských oddílů. Právě nastávající konečná fáze národně-osvobozenckého zápasu, který vyvrcholí vyhnáním okupantů z naší země a novým 28. říjnem, musí najít náš národ všestranně připravený. Jednou z nejdůležitějších zbraní národa je vojenská národní organizace, jsou bojové družiny a partyzánské oddíly. Naše vlastní zkušenost z jiných okupovaných zemí nás učí, že s pomocí ozbrojených družin a partyzánských oddílů je možno zachránit tisíce a desetitisíce národních bojovníků před dosahem Gestapa, stejně jako je s pomocí ozbrojených akcí možno zasazovat německé okupační moci nejúčinnější rány, které nakonec otřesou celým okupačním režimem a připraví jeho pád. Proto všichni, jimž na tom záleží, aby tato chvíle nastala co nejdříve, musí vykonat všechno k rozvinutí širokého hnutí bojo-

vých družin a partyzánských oddílů jakožto jedné z nejdůležitějších zbraní národního odboje.

Blízká perspektiva národního osvobození konečně kategoricky vyžaduje pevné a jednotné organizace národního odboje, kterou jsou národní výbory v každém místě, v každém okrese a konečně pak i v celostátním měřítku. Myšlenka národních výborů tkví hluboce v tradicích našeho národního boje už proti Rakousko-Uhersku a není pochyby, že národní výbory jsou povolány sehrát svoji významnou vedoucí roli i v nynějším nesrovnatelně těžším zápasu proti hitlerovskému Německu. Národní výbory nejsou organizací žádné strany, nýbrž organizací všenárodní, organizací všech složek národního odboje bez rozdílu. V národních výborech je ztělesněna národní jednotka všech politických, sociálních a kulturních složek národa v boji proti okupantům a bude v nich ztělesněna také při budování nového života v osvobozené vlasti.

Omezují se, drazí přátelé, úmyslně na tyto tři hlavní kategorie úkolů, které stojí před naším národním odbojem v nynější jeho rozhodující – a chtěl bych říci – konečné fázi. Opakuji, nejsou to úkoly nové, ale vyžadují nové chápání a všestranné splnění, má-li náš národ být náležitě připraven na nastávající rozuzlení událostí, které všichni tak netrpělivě očekáváme a o nichž si tak toužebně přejeme, aby vyvrcholily novým slavným 28. říjnem.

O některých otázkách našeho domácího odboje

(„Československé listy“ ze dne 1. září 1943)

Naše domácí fronta, náš domácí odboj byl vždy hlavním proudem našeho národního odboje proti hitlerovskému Německu. Okolnost, že vojenský zápas s hitlerovským Německem na frontách vstoupil do rozhodujícího stadia a spěje k vyvrcholení, ještě více zvyšuje význam domácího odboje našeho národa jakožto aktivního činitele ve společném válečném úsilí celé protihitlerovské koalice národů a států. Je proto na místě, abychom se zabývali některými otázkami domácího odboje, které jsou s hlediska konečného zápasu s hitlerovským Německem obzvlášť aktuální.

První otázka, která se přímo vnučuje, je otázka vyřazení anebo aspoň nanejvýš možného snížení válečného potenciálu českých zemí ve válečných rozpočtech Německa.

My vidíme: Němci ztrácejí denně velké spousty válečného materiálu na frontách, zejména na frontě sovětsko-německé. Válečný průmysl v Německu samém je brzděn silným bombardováním a nedostatkem vhodných pracovních sil. Problém stále, plynulé náhrady ztraceného a opotřebovaného válečného materiálu je proto pro Německo stále ostřejší a Němci jsou stále více odkázáni na válečnou výrobu v okupovaných zemích, z nichž české země hrají dnes nejvýznamnější roli.

Jedním z neblahých následků kapitulací z roku 1938 a 1939 bylo, že Němci dostali do rukou celý neporušený československý válečný průmysl. Od té doby Němci tento průmysl rozšiřovali a činili tak zejména v poslední době, kdy k nám s válečnou výrobou utíkali před bombardováním. Není proto pochyby, že váha válečného průmyslu v českých zemích je v celkové německé zbrojní bilanci větší než na začátku války. Z toho plyne, že silný úder právě s této strany musí být pro Německo velmi citelný, musí značně oslabit celkový válečný potenciál Německa a tím přispět k jeho porážce.

Tím však přicházíme k další, možno říci generální otázce našeho národního odboje. Je to otázka politiky spolupráce s německými okupanty, reprezentovaná v českých zemích Háchou, jeho vládou a oněmi kruhy, které za ním stojí.

Při velké shovívavosti bylo snad dříve možno tuto politiku považovat za oportunistickou, za politiku přizpůsobování se okolnostem a vyčkávání, až se tyto okolnosti změní ve prospěch národní věci. Od té doby však, kdy Háchova vláda prohlásila za svoji povinnost mobilisovat síly a prostředky českého národa pro německé vítězství a podle toho také jednala, máme co činit s nedvojsmyslnou, vyloženou zradou, čímž také musí být určován postoj každého českého člověka k Háčově vládě.

Dotkneme se zatím jen jednoho aspektu Háchovy zrádné politiky, aby to bylo zřejmo.

Není sporu o tom, že široké vrstvy našeho národa vykonaly a obětovaly mnoho v boji proti německým okupantům. Podle posledních údajů ministra Ripky Němci popravili a zavraždili 50.000 českých lidí a 200.000 jich uvrhli do žalářů a koncentračních táborů. To jsou oběti, přinesené v boji proti Němcům, v boji za to, aby Německo bylo poraženo a náš národ byl opět svoboden.

A konfrontujte s těmito oběťmi národa zrádnou činnost Háchovy vlády, která podle vlastního doznání se řídí jedinou snahou, totiž aby Němci vyhráli a český národ zůstal na věky poroben. Čili: národ bojuje a krvácí, aby setřásl německé jařmo, zatím co háchovci v německém žoldu dělají všechno, aby toto jařmo bylo ještě více utuženo. Kdo za takových okolností může ještě dát na různé naseptávání, že háchovci něco pro národ „zachraňovali“ anebo „zachraňují“?

Ne, háčovská politika spolupráce s Němci, která se vyvinula v politiku vyložené velezrady, je největším škůdcem národní věci a nutno ji vytrhnout s kořeny, nemá-li natropit ještě více zla. To je zapotřebí učinit zejména nyní, kdy vstupujeme do posledního kola zápasu, pro který musí být uvolněny a mobilisovány všechny národní síly jak doma, tak za hranicemi.

Náš zahraniční odboj a jeho představitelské orgány, konkrétně vláda a Státní rada, mohou v této věci vykonat velmi cennou službu. Jedná se o to, aby v otázce spolupráce s Němci vyjádřily jasně a závazně to, co národ doma cítí, žádá, co však zatím sám vyjádřit nemůže.

Svého času přijala Státní rada usnesení, kterým se dobrovolná spolupráce s Němci odsuzuje a prohlašuje za zradu. To bylo dobré a jistě značně přispělo k vyjasnění tohoto důležitého problému našeho národního odboje. Z odpovědných míst bylo také ohlášeno,

že vláda připravuje vydání příslušného zákona. Máme zato, že takový zákon by měl být skutečně vydán, a to co nejdříve.

Běží totiž nejen o Háchu, Krejčího, Moravce, Hrubého, Bienerta a jiné veřejně exponované členy tak zvané protektorátní vlády. Běží stejně o ty, kteří jejich zrádnou politiku provádějí – totiž o určité kruhy byrokracie ve správním a hospodářském aparátě, které myslí, že je možno sloučit s lidskou důstojností a s národní ctí sloužení každému režimu. A běží konečně o ty, kteří za zrádnou politiku protektorátní vlády stojí a kryjí ji – totiž o určité kruhy českých velikých boháčů, kteří se domnívají, že peníze nesmrdí, byť pocházely z německých válečných dodávek.

Všem těmto lidem má být ve formě zákona jasně a závazně řečeno, že celá jejich protinárodní, velezrádná činnost nezůstane bez odvety, a to jak ve smyslu politickém a společenském, tak ve smyslu trestním.

Náš lid nezapomněl na trpké zkušenosti prvního národního odboje, kdy republika brala na milost kdejakého zarytého Rakušáka, který až do poslední chvíle sloužil Habsburkům proti národu. Právě Hácha, Bienert a spol. jsou typickými představiteli těchto živlů, kteří se republice odměnili tím, že jí vrážejí nůž do zad a nyní pomáhají udržovat v našich zemích panství německých okupantů.

Proto je v zájmu národní morálky, v zájmu dalšího upevnění národní jednoty v boji proti Němcům a v zájmu konečného vítězství nad cizáckými vetřelci, aby v otázce spolupráce s okupanty byl stůl úplně vyčištěn.

Každý národ, který bojuje za své osvobození – a tedy i národ náš – má ve svém arsenálu mnoho různých zbraní. Šeptaná propaganda, pasivní resistance, aktivní sabotáž, stávkové demonstrace, záškodnické akce proti důležitým válečným objektům nepřítelů a tak dále a tak podobně – dobré jsou všechny prostředky boje, které nepříteli škodí a jeho válečné úsilí oslabují. Při hromadném používání všech těchto bojových prostředků se však v nynější etapě zápasu posunuje do popředí a nabývá stále většího významu ozbrojený boj.

Náš národní odboj s touto formou boje proti německým okupantům od začátku počítal. Vzpomeňme jen, jak naši vojáci a důstojníci po nucené mobilisaci v letech 1938 a 1939 ukryvali zbraně a tvořili zárodky ozbrojených družin s pevným úmyslem „vystoupit, až přijde vhodný čas“. Tento vhodný čas nyní nastal.

Londýnští a moskevští představitelé tří českých stran – to jest prakticky všeho českého dělnictva – ve svém společném májovém

provolání do vlasti rovněž signalisovali nutnost tvoření všenárodních ozbrojených družin s cílem rozpoutání ozbrojeného boje proti okupantům.

Od té doby dozrála situace natolik, že budování a co největší rozšíření hnutí bojových družin a partyzánských oddílů se stalo neodkladnou nutností našeho národního odboje. Uvažte jen: tisíce a desetitisíce lidí se dnes před totální mobilisací anebo před spárý Gestapa nemohou zachránit jinak, než že zmizí v podzemí anebo v lesích a vytvoří ozbrojené oddíly. Velké diversní akce proti německé válečné výrobě a dopravě v našich zemích mohou být nejlépe a nejúčinněji prováděny ozbrojenými družinami, jako je co nejširší rozpoutání ozbrojeného boje proti německým okupantům vůbec nejlepším prostředkem k tomu, aby bylo Němcům znemožněno zneužívání našich zemí pro účely německé války. A to nemluvíme ani o tom, jakou prvořadou roli budou hrát organizace národního odboje, když nastane čas vyhánění Němců z naší vlasti.

Budování hnutí bojových družin a partyzánských oddílů je úkolem celého národního odboje, všech jeho složek. Avšak obzvláštní aktivní a čestná úloha je přitom vyhrazena našim vojákům, kteří nemohli bojovat v roce 1938 a 1939, kteří však přísahali chopit se zbraní při první vhodné příležitosti. Mnoho našich vojáků a důstojníků zemřelo na popravišti. Není pochyby, že jejich kamarádi v bojových družinách a v partyzánských oddílech doma nejen pomstí smrt svých druhů a velitelů, nýbrž obhájí také čest československých zbraní tak, jako to učinili ti z našich vojáků, kteří měli možnost v zahraničním vojsku bojovat proti Němcům na frontách.

Silnou stránkou našeho národního odboje je jeho hodnota. Kromě početné nevelké vrstvy háčovských zrádců stojí v boji proti Němcům skutečně celý národ, všechny jeho sociální složky, jakož i politické a náboženské směry. Pravda, ne všechny složky národního odboje jsou v boji proti okupantům stejně aktivní a odhodlané, což nutno přičíst mimo jiné na vrub slabé organizovanosti národního odboje.

Německý teror zatlačil všechny skutečně národní organizace hluboko do podzemí. Háčovská zrada učinila ze zbývajících legálních organizací buď bezmocné mátohy anebo nástroje okupantů. Vedení národního odboje se proto nutně muselo stáhnout do podzemí, kde trpělo a dosud trpí organizační roztržitostí jednotlivých složek.

Tradice odboje našeho národa proti Rakousku nám však ukazuje i metody a formy organizačního soustředění a sjednocení národa, který bojuje za svoji svobodu. Jsou to národní výbory, složené ze všech politických skupin odboje a tvořící jeho jednotné vedení.

O tvoření národních výborů v místním a teritoriálním měřítku panuje mezi všemi složkami odboje shoda názorů. V citovaném už májovém svolání londýnských a moskevských představitelů tří českých dělnických stran se vedle nutnosti jednotných dělnických výborů mluvilo o jednotných národních výborech jakožto představitelích všech složek národa a vedoucích orgánech národní jednoty a odboje. V podobném smyslu vyznělo také vystoupení předsedy Státní rady prof. Maxy, jakož i jiných československých reprezentantů v londýnském rozhlase. Nyní záleží na tom, aby za správnou uznaná cesta byla všemi sledována také v praxi.

Neboť význam národních výborů jakožto jednotné organizace našeho národního odboje stoupá tou měrou, jak se blížíme k vyvrcholení našeho zápasu s okupanty. Už nyní jsou úkoly našeho domácího odboje tak velké, že žádná z jeho složek je nemůže zvládnout sama a izolovaně od druhé. Vezměte jen úkoly, které jsou spojené s organizací boje proti německé válečné výrobě a dopravě, stejně jako úkoly, které souvisí s vybudováním hnutí bojových družin a partyzánských oddílů a s rozpoutáním ozbrojeného boje proti okupantům. K tomu všemu je nezbytná skutečná všennárodní organizace, která uvede do pohybu všechny vrstvy národa a bude řídit a stupňovat jejich aktivitu až do konečného zápasu.

Avšak ani tím se význam národních výborů nevyčerpává. Ať už vyhnání okupantů a konečné osvobození naší vlasti bude probíhat v takové neb onaké formě – národní výbory budou v každém případě povolány, aby při tomto přechodu sehrály svoji významnou roli jakožto orgány národní jednoty a představitelé národní suverenity.

To je několik myšlenek o našem domácím odboji, které vznikají v souvislosti s vytvořením se celkovou válečnou situací. Jak vidíte, točí se tyto myšlenky hlavně okolo toho, co a jak nutno dělat, aby i náš národ přispěl co nejúčinněji k německé porážce a tím i k svému vlastnímu osvobození. Vyskytuje se někdy názor, že bychom měli častěji a podrobněji mluvit o tom, co bude, až Německo bude poraženo a republika osvobozena. To samo o sobě jistě neškodí a může

být užitečné. Nicméně však hlavním a rozhodujícím úkolem našeho národního odboje doma i za hranicemi zůstává – porazit nepřítele a znovu vybojovat ztracenou svobodu. Tomu má být všechno ostatní podřízeno, při čemž možno všeobecně říci: čím více se ten který národ zaslouží o znovudobytí svobody, tím lépe jí v budoucnosti bude moci ve svůj prospěch využít.

K 25. výročí Československa

(Článek v moskevské „Pravdě“ ze dne 26. října 1943)

Za několik dní – 28. října – vzpomenu Češi a Slováci významné události v historii svých národů, a to pětadvacátého výročí Československé republiky. 28. října 1918 prohlašoval český Národní výbor v Praze odtržení českých zemí od rakousko-uherské monarchie a zřízení samostatného státu. Dva dny nato, 30. října 1918, političtí představitelé slovenského národa vyhlásili v Turčánském Sv. Martině odchod Slovenska od Maďarska a připojení se Slováků k Čechům v rámci jednotného státního útvaru. Tím byl dán základ Československé republiky a 28. říjen vešel do dějin jakožto den jejího zrození.

Pětadvacáté výročí svého trvání prožívá Československo za podmínek cizácké okupace. Tato okupace trvá vlastně už pět let. Začala 1. října 1938 vpádem německých vojsk do pohraničních oblastí Československa a vyvrcholila 15. března 1939, kdy Hitler obsadil Prahu. Za tuto dobu dělalo hitlerovské Německo všechno možné, aby zničilo a navždy pochovalo ideu samostatného československého státu. Hitler a jeho satrapové se nejednou pyšně hodebali, že české země, ležící přímo v srdci Evropy, jsou a zůstanou navždy neoddělitelnou součástí velkoněmecké říše. Dvacetiletou existenci Československa prohlašovali němečtí imperialisté za dějinný omyl a Československo samo za „nepřirozený“, „umělý“ a „životanechopný“ útvar, zatím co tak zvaný protektorát Čechy a Morava a všechno ostatní, co Hitler na půdě Československa vytvořil, vydávali hitlerovci za nezměnitelnou součást svého nového pořádku. Dnes jsou Němci skromnější. Pod mohutnými údery Rudé armády, která nastoupila svůj velký vítězný pochod na západ, se otřásá celá Hitlerova zloříše v základech a blíží se nezadržitelně chvíle jejího zhroucení, zatím co na druhé straně – ačkoliv Československo je fysicky dosud rozčleněno a obsazeno cizáckým uchvatitelem – československá státní myšlenka žije jako nikdy předtím. Pětadvacáté výročí Československa oslavují Češi a Slováci u vědomí, že pětiletá poroba jejich vlasti se blíží ke konci.

Československo se stalo jednou z prvních obětí hitlerovského Německa. To nebylo náhodou. Československo jakožto slovanský a demokratický stát bylo odjakživa trnem v oku výbojného německého imperialismu. Československá republika stála v cestě německé expansi na východ a na jihovýchod. Její zničení, ovládnutí jejího území, zmocnění se jejích poměrně značných hospodářských zdrojů a porobení jejích národů bylo proto předpokladem pro další německé výboje. Vyřazením Československa získal Hitler jedno z nejvážnějších nástupišť k nynější válce. V tom byl smysl a cíl německé agrese proti Československu. Všechno ostatní, čím Němci svoji loupežnou kampaň proti Československé republice odůvodňovali, bylo bohapustým podvodem a lží.

Takovou lží byla a je legenda o domnělé nepřirozenosti československého státního útvaru, vytvořená německým imperialismem. Ve skutečnosti je Československo útvarem, v jehož rámci se mohou státně vyžít dva slovanské národy, Češi a Slováci. Pro Čechy a Slováky je Československo jedinou přirozenou a možnou základnou jejich státního života, na nějž má každý národ nezadatelné právo. Mimo to má československá státní idea hluboké historické kořeny. V raném středověku tvořili Češi a Slováci společný stát v rámci Velkomoravské říše, a když se pak Slováci po rozpadnutí Velkomoravské říše dostali pod tisícileté jařmo Maďarů, vytvořili Češi svůj vlastní stát, království české, který v dějinách Evropy hrál nemalou roli a který se ve svých původních přirozených hranicích zachoval vlastně až do roku 1918, jakožto zvláštní součást rakousko-uherské monarchie. Nebylo proto nic přirozenějšího, než že při rozpadu Rakousko-Uherska v roce 1918 se tak zvané země koruny české od Rakousko-Uherska jako celek oddělily. Stejně tak přirozené bylo, když v témže roce proklamovali Slováci svůj odchod od tak zvané svatoštěpánské koruny uherské a spojili se s Čechy opět v jeden státní celek – v Československou republiku. Je tedy Československo založeno jak na přirozeném právu, tak na historické tradici českého a slovenského národa a všechny řeči o jeho „nepřirozenosti“ patří do arsenálu německého imperialismu.

Dalším podvodem německé propagandy je tvrzení, že Československo se rozpadlo pro své národnostní složení, takřka z vůle jeho národů. Pravda, národnostní politika dřívějších pražských vlád nebyla bez chyb a Hitler dělal všechno možné, aby těchto chyb zneužil ve svůj prospěch, ale historickým faktem zůstává, že Československo

nebylo rozbito zevnitř, vlivem svých vnitřních národnostních rozporů, nýbrž tlakem a násilím zvenčí.

Vezměte tak zvané sudetské Němce. Němci přišli do českých zemí ve středověku jakožto kolonisté, povolání sem českými králi, a osídlili hlavně pohraniční oblasti. Zvláštní národní celek tito Němci v českých zemích nikdy ani geograficky, ani politicky netvořili, nemluvě už ani o tom, že území, které obývali, bylo vždy neoddělitelnou součástí českého státu a nikdy do rámce německé říše nepatřilo a sami tito Němci se také nikdy příslušníky německé říše necítili a k ní se nehlásili. Také za Československé republiky nebylo zde žádného vážného hnutí za připojení se Němců k říši. Sama strana, založená v roce 1934 Hitlerovým agentem Henleinem, Sudetendeutsche Partei, vznikla a rostla jako strana, která se domáhala zlepšení národnostních poměrů Němců v rámci Československa. Henleinovi a jeho kumpánům byly sliby věrnosti Československu ovšem podvodem, čili – jak tomu hitlerovci říkali – „nordickou lstí“, avšak převážná většina jeho stoupenců skutečně nepomyšlela na nic jiného, než na zlepšení svých poměrů uvnitř Československa, ve společném státě s Čechy. To se ukázalo zejména ve chvíli, když Henlein vyložil své falešné karty na stůl a odhalil před vlastními stoupenci své skutečné cíle. Bylo to v polovině září 1938, ve dny, kdy hitlerovské štvance proti Československu dostupovaly vrcholu a kdy Henlein organizoval proti Československu puč, aby po vzoru rakouského Seyss-Inquarta mohl vyhlásit odtržení německých pohraničních oblastí od Československa a jejich připojení k Hitlerově říši. Tento Henleinův puč, podporovaný všemi prostředky z Německa, však na celé čáře zkrachoval, a to ne tak pro odpor československého státního aparátu, jako proto, že Henleinových výzev neposlechla převážná část německého obyvatelstva, čítaje v to Henleinovy stránky. A teprve potom, po tomto zkrachovaném Henleinově puči, když se ukázalo, že převážná většina sudetských Němců nechce dobrovolně k Hitlerově říši, čili – jak tomu henleinovci říkali – „Heim ins Reich“, teprve potom mohl přijít Mnichov a následující kapitulace pražské vlády, čili násilné odtržení pohraničních oblastí od Československa. Tak tomu ve skutečnosti je s historií tak zvaných sudetských Němců.

Ještě jasnější je případ se Slováký a se Slovenskem. Po obsazení pohraničních oblastí českých zemí a po okleštění jižních částí Slovenska a Podkarpatské Ukrajiny ve prospěch Maďarska potřeboval Hitler novou záminku k zničení zbývajících částí Československa. Tuto záminku si našel ve slovenské otázce. Po Mnichovu byla pro-

vedena reorganizace zbývajících částí Československa. Slovensku se dostalo v rámci Československa teritoriální autonomie s vlastním sněmem, vládou, veřejnou správou atd. Tím bylo učiněno zadost nejdalekosáhlejším požadavkům slovenských autonomistů, kteří ve své převážné většině chtěli i nadále zůstat v rámci Československé republiky. Hitler však s pomocí několika svých kreatur a pod hrozbou úplného obsazení Slovenska donutil 14. března 1939 zbabělý slovenský sněm, aby odhlasoval „samostatnost“ Slovenska a postavil je okamžitě pod Hitlerovu „ochranu“. Nato Hitler prohlásil Československo za „neexistující“, obsadil 15. března 1939 zbývajících část českých zemí a zřídil nad nimi svůj „protektorát“, zatím co zbývajících část Československa, Podkarpatskou Ukrajinu, hodil na pospas Maďarům. O „dobrovolném“ odtržení Slováků od Československé republiky a o dobrovolném zřízení nějakého „samostatného“ slovenského státu nemůže tedy být ani řeči. To přiznávají ostatně i sami činitelé nynější tak zvané slovenské vlády, tyto nástroje, kterých Hitler používal k rozbití Československa. Ti svůj zločin na Československu omlouvají dnes tím, že Hitler 14. března 1939 postavil před Slovensko výběr: Buď osud českých zemí, to jest být úplně okupováno Německem anebo Maďarskem, anebo přijmout z rukou Hitlerových „samostatnost“ a „ochranu“. Je jasné, že celá tato hnusná komedie neměla a nemá nic společného s vůlí slovenského národa, nýbrž je pouze dílem německého násilí na slovenském lidu.

A tak je historicky dokázáno, že Československo přes své složení prokázalo neobyčejně silnou vnitřní soudržnost, nemohlo být rozházeno intrikami uvnitř a dočasně padlo pouze pod nátlakem a pod násilím zvenčí.

Vynikající český historik a politik XIX. století, František Palacký, kdysi řekl: „Byli jsme před Rakouskem – budeme i po Rakousku.“ Po obsazení Československa Německem říkali Češi o měnu tohoto výroku Palackého: „Byli jsme před Hitlerem a budeme i po Hitlerovi.“ V tom se projevuje houževnatá vůle českého národa k národní svobodě a státní nezávislosti, jakož i nezkrušitelný odpor proti cizáckému panství. Nicméně však si Češi byli vědomi, že obsazením Československa nastala v jejich odvěkém zápase proti vlňe výbojného germanismu nejkritičtější chvíle.

Mezi slovanskými národy, které Hitler ve svých šlených, krvežízlivých plánech odsoudil k vyhubení, stáli Češi na prvním místě.

Proto Hitler vřadil české země jako tak zvaný protektorát přímo do velkoněmecké říše a prohlásil je za neoddělitelnou její součást. Hrstka zbabělců a zrádců s Háchovou protektorátní vládou v čele se snažila a snaží Čechům namluvit, že byť i Češi ztratili svoji státní nezávislost, přece jen mohou v rámci německé říše žít jako národní celek ve formě jakési protektorátní „autonomie“. Češi nicméně věřili, že to, co Němci s jejich zeměmi provedli v letech 1938 a 1939, bylo jen prvním krokem, za kterým má postupně následovat úplná germanisace českých zemí, fyzické vyhubení anebo rozprášení Čechů do všech koutů Evropy, ovládané Německem, a nakonec úplná likvidace českého národa jakožto národního celku. Strašný osud, jenž před dávnými lety postihl Polabské Slovany, vstal tak před českým národem na dosah ruky.

Během pětileté okupace a za nynější války neměli Němci ovšem ani času, ani možnosti, aby svoje obludné plány provedli do konce. Ale to, jak se Němci od prvního dne svého nezvaného pobytu začali v českých zemích nestydatě roztahovat, jak se jako štěnice rozlézali do všech koutů, jak začali germanisovat ryze české země a drze prohlásili i Prahu za německé město, jak dravě začali loupit český majetek, ničit české životy a vyhlazovat vůbec všechno české, už to dalo za pravdu těm, kteří v obsazení českých zemí německými násilníky neviděli jen obyčejnou okupaci, nýbrž začátek německého pokusu vypořádat se jednou provždy s českými problémy vyhubením českého národa.

Není proto divu, že Němci ve svém tažení proti Československu naráželi a narážejí na houževnatý odpor českého národa. Kapitulation z 30. září 1938 a tím více ještě kapitulation z 15. března 1939 byla provedena proti vůli národa. Český národ chtěl svoji zemi hájit se zbraní v ruce, i když si byl vědom nerovnosti sil. Bylo potřebí těch nejrafinovanějších a nejpodlejších intrik a manévrů a úžasného nátlaku zvenčí, aby Čechům byla vyražena zbraň z ruky. Byla to strašná tragedie, kterou český národ tehdy prožil, když po kapitulaci vládnoucích vrstev musil se zaťatými pěsti a zuby, se slzami bezmocného vzteku v očích přihlížet, jak jeho zemi zaplavují hordy novodobých, hitlerovských barbarů.

Proti cizáckým vešlelcům se však zvedl všenárodní odboj ihned od prvního dne okupace. Zbabělostí, podvodem a zradou odzbrojený národ zaujal od prvního okamžiku proti okupantům nesmiřitelný postoj a zahájil proti nim boj jinými prostředky, který vede nyní už pět let. Obklopen se všech stran německým mořem, neprodyšně izolován od ostatního světa a pod německým zvrstvem a te-

řorem neklesl český národ na duchu ani v těch dobách, kdy Německo kráčelo od vítězství k vítězství a kdy odpor malého, neozbrojeného národa se zdál beznadějným. Je pravda, že vlivem celé řady okolností, které mají svůj kořen v neblahých kapitulacích z let 1938 a 1939, nenabyl národně-osvobozenec boj českého národa oné intenzity, kterou vidíme v jiných okupovaných zemích – jako na příklad v Jugoslavii, zejména pokud běží o uplatnění forem ozbrojeného, partyzánského boje – nicméně však krvavé represálie okupantů svědčí o tom, že české země byly a zůstávají pro Němce na nejvyšší horkou půdou. Jen v českých zemích se odhaduje počet popravených a zavražděných českých vlastenců na 50.000, zatím co přes 200.000 českých lidí úpí v německých žalářích a koncentračních táborech.

Pět let německého panství bylo pro národy Československa nesmírně tvrdou školou. Agrese hitlerovského Německa postavila před Čechy a Slováky znovu, a ostřeji než kdykoliv jindy v historii, otázku bytí či nebytí. Je přirozené, že v tomto nerovném zápase na život a na smrt s odvěkým nepřitelem se český a slovenský národ ohlíží po síle, o kterou by se mohl opřít, která by mu pomohla úspěšně dobojovat tento zápas a zajistit národní a státní budoucnost. A Češi a Slováci tuto sílu a oporu našli. Je to slovanské Rusko, je to Sovětský svaz.

Ruská tradice, ruská orientace v české a slovenské politice není od včerejška. Celý věk od tak zvaného národního obrození Čechů a Slováků na začátku devatenáctého století až do založení Československé republiky stál ve znamení slovanské vzájemnosti a obzvláště hlubokého přátelství Čechů a Slováků k velkému národu ruskému. Svržení carismu a zejména Velká Říjnová socialistická revoluce, proklamující do celého světa právo národů na sebeurčení, dala pak bezprostřední popud k vytvoření Československé republiky roku 1918. Není náhodou, že první mírový a národnostní manifest sovětské vlády stimuloval v českých a slovenských zemích novou vlnu národního odboje pod otevřeným heslem samostatného Československého státu, zatím co západní mocnosti tehdy ještě nikterak nezařadily rozbití rakousko-uherské monarchie do svých válečných cílů. Mezi ruským, sovětským 25. říjnem (podle starého kalendáře) a mezi Československým 28. říjnem je tedy těsná souvislost. Druhý by nebyl možný bez prvního.

Tato příčinná souvislost mezi Československým národním osvobozením a ruskou socialistickou revolucí byla sice v dalším průběhu

událostí určitými československými kruhy pozapomenuta, stačilo však, aby se na obzoru objevily první příznaky odvěkého nebezpečí, vystupujícího tentokrát v podobě hitlerovského Německa, a opět všechen československý lid bez rozdílu upěl svoje zraky na východ, k bratrskému Rusku, k Sovětskému svazu. Pod tímto dojmem a za nadšeného souhlasu zdrcující většiny českého a slovenského národa dochází v roce 1935 k uzavření první smlouvy o vzájemné pomoci mezi Československem a Sovětským svazem, kterou byla zahájena nová etapa v poměru Československa k Sovětskému svazu.

Za tragických dnů Mnichova a po Mnichově prodělal československý lid názorné poučení a mohl se na vlastní kůži přesvědčit o pravdivosti přísloví, že jen v nouzi poznáš přítele. Hroutil se celý systém tak zvané bezpečnosti, budovaný pracně po dvacet let, zpuchřelými se ukázaly západní a malodohodové sloupy, o které se republika opírala, opouštěli nás všichni domnělí a skuteční přátelé a zůstal jen jediný – Sovětský svaz. 21. září 1938, kdy Chamberlain a Daladier posílají k prezidentu Benešovi své vyslance s ultimativním požadavkem kapitulace před drzými a ničím neospravedlněnými požadavky Hitlerovými, ujímá se ve schůzi Společnosti národů slova zástupce Sovětského svazu soudr. Litvinov a prohlašuje:

„Před necelými třemi dny se československá vláda dotázala sovětské vlády, je-li ochotna poskytnout jí ve smyslu československo-sovětského paktu okamžitou a účinnou pomoc v případě, když Francie, věrna svým závazkům, učiní totéž. Na to dala sovětská vláda bezprostřední odpověď, jasnou a kladnou. Není naší chybou, že nebylo vyhověno našemu návrhu, který by, o tom jsem přesvědčen, měl očekávaný výsledek jak v zájmu Československa, tak v zájmu Evropy a všeobecného míru.“

Taková byla pozice Sovětského svazu v ony mnichovské dny. Byla natolik jasná, že i předseda čsl. strany agrární, Beran, který nikterak neoplýval přátelstvím k Sovětskému svazu, musel 3. října 1938 prohlásit: „Západní a ostatní spojenci nás nejen zradili, nýbrž hrozili nám ozbrojenou intervencí. Jediný spojenec, který zůstal Československu věrný, byl Sovětský svaz. Zaručil nám účinnou pomoc v rámci jakýchkoliv možností.“ A Sovětský svaz ovšem za to nemohl, že Československo v důsledku kapitulace této možnosti nepoužilo – dodáváme my. A tak to chápal a chápe také všechen československý lid bez rozdílu politického přesvědčení, který tyto dny skutečně poznal svého přítele.

Co pro Čechy a Slováky znamená Sovětský svaz, to se však nejlépe ukázalo v nynější válce. Každý Čech a Slovák si dovedl na prstech vypočítat, že v případě vítězství hitlerovského Německa by bylo navždy konec nejen s Československem jako státem, nýbrž i s Čechy a Slováky jako národy. A každý Čech a Slovák si na základě dosavadního průběhu války dovede rovněž na prstech vypočítat, že bez Sovětského svazu by hitlerovské Německo nemohlo být poraženo. Z toho plyne, že bez Sovětského svazu, jeho boje a jeho obětí by nebylo Československa a v budoucnosti ani Čechů a Slováků. Je to snad výpočet zjednodušený, chcete-li primitivní, ale tím přesvědčivější.

Z toho pak československý lid dělá své jasné a nedvojsmyslné závody a závěry. Prvním a hlavním vývodem je, že jeho republika, Československá republika, která byla osvobozena s pomocí Sovětského svazu, musí být nadále budována a řízena v duchu nejpevnějšího a nejvěrnějšího přátelství k Sovětskému svazu. Proto československý lid s nadšením přivítal uzavření smlouvy z 18. července 1941 mezi Československem a Sovětským svazem o vzájemné pomoci ve válce proti hitlerovskému Německu. Proto československý lid je hrdý na to, že na základě této smlouvy mohla být na půdě Sovětského svazu vytvořena československá vojenská jednotka, která československo-sovětské přátelství zpečetila krví. Proto československý lid žádá od svých představitelů a vůdců, aby všechny síly národa jak doma, tak za hranicemi byly hozeny na váhu ve společném válečném úsilí proti hitlerovskému Německu, s cílem urychlení jeho konečné porážky. Proto československý lid schvaluje a vítá, že československá vláda v Londýně v čele s prezidentem Benešem činí kroky k utužení a prohloubení československo-sovětského přátelství a spolupráce i na dobu poválečnou. Proto československý lid odmítne všechny překážky, které se této jeho poctivé snaze stavějí v cestu. Ne, československý lid má na jednom Mnichovu více než dost!

Češi a Slováci si zvolili svoji cestu definitivně a neodvolatelně. Je to cesta nejteplejšího přátelství, spolupráce a věrnosti k Sovětskému svazu. Češi a Slováci si zvolili tuto cestu po zkušenostech drazé zaplacených, z nichž poznali, že jen a jen tak bude jejich státní a národní budoucnost zabezpečena proti všem „náhodám a mezinárodním konjunkturám“. Pětadvacet let Československa, z nichž pět let prožívá československý lid pod cizáckou patou, je obzvláště vhodnou příležitostí, aby toto jednomyslné mínění československého lidu bylo jasně vysloveno a dokumentováno.

Naše národní a státní loď našla bezpečný přístav

(Projev v moskevském rozblasu dne 26. prosince 1943)

Draží přátelé!

12. prosinec 1943 vejde do dějin našich národů jako jeden z nejvýznamnějších dnů. Tento den byla v Moskvě za přítomnosti presidenta republiky dra Edvarda Beneše a maršála Sovětského svazu J. V. Stalina podepsána smlouva mezi Československem a Sovětským svazem, smlouva o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci.

Slyšeli jste už mnoho o významu této smlouvy a sami cítíte, že je to pro nás, pro naše národy, pro naši republiku událost v pravém slova smyslu historická. Zopakujme si jen některé základní okolnosti, které s touto událostí souvisí.

●
Náš národ, naše země jakožto nejzápadnější výspa Slovanstva byly vždycky prvním objektem německé rozpínavosti, pangermánského „Drang nach Osten“. Od dob probuzeneckých až po naše dny hledaly nejlepší hlavy našich národů cestu a způsob, jak zabezpečit existenci a budoucnost naší vlasti před tímto zhoubným tlakem. Když po zhroucení se Německa a Rakousko-Uherska po první světové válce byla vytvořena Československá republika jakožto výraz naší znovunabyté národní svobody a státní nezávislosti, domnívali se mnozí, že její bezpečnost a budoucnost lze zajistit složitým systémem paktů a smluv, orientujících republiku převážně na západ.

Přišel pak osudový rok 1938 a republika, po necelých dvaceti letech svého trvání, se ocitla opět tvář v tvář dravému německému imperialismu, který před námi vyvstal ve své nejhroznější podobě, v podobě hitlerismu. A tu se ukázalo, že celý systém, na němž byla budována bezpečnost republiky, se zhroutil. Hlavní sloupy, o které se republika opírala, ukázaly se zpuchřelými. Republika byla izolována. Věren nám zůstal jedině Sovětský svaz.

Následuje období nejstrašnější poroby našich národů, trvající už téměř pět let. Zpupný Němec-uchvatitel triumfoval. Ve své nebetyčné domýšlivosti se domníval, že navždy vymazal z mapy Československou republiku, že dovršil a navždy zajistil porobu našich národů. Svět, který nás nechal roku 1938 padnout, sice už začínal poznávat, jaká to byla osudná chyba i s hlediska jeho vlastních zájmů, avšak váhal ještě vyvodit z tohoto poznání nutné důsledky, pokud běží o budoucnost naší republiky. Do toho pak přišla dohoda mezi Československem a Sovětským svazem o společném postupu ve válce proti Německu, podepsaná 18. července 1941. Dohoda tato znamenala úplné uznání naší republiky jakožto suverénního, právně existujícího státu a rovnoprávného spojence, načež pak následovalo úplné uznání Československa i s jiných stran. Vidíte, že to byl opět Sovětský svaz, který první dopomohl naší republice ke všeobecnému uznání a položil tím jeden ze základních kamenů její budoucí existence.

Nynější smlouva, smlouva z 12. prosince 1943, toto dílo korunuje. Smlouva tato je uzavřena na dvacet let a zaručuje naší republice plnou pomoc Sovětského svazu proti jakékoliv možné agresi se strany Německa nebo jiných států, které by se s Německem spojily. A my všichni víme: moc Sovětského svazu, která je už nyní ohromná a která bude v budoucnosti ještě větší, stejně jako slovo Sovětského svazu, na němž možno budovat jako na skále – to je pro nás zárukou, že Mnichov a vše, co po něm následovalo, se už opakovat nebude.

Naše národy, které po staletí vedou zápas o holou existenci, si mohou oddychnout a spokojeně hledět vstříc nové, šťastnější budoucnosti. Sny nejslechetnějších myslitelů našich národů se splnily: naše slovanská lípa se opírá o mohutné ruské, slovanské dubisko.

Hle, draží přátelé, v čem pro nás a pro budoucí pokolení spočívá hluboký význam historické moskevské smlouvy z 12. prosince 1943. Po pádu hitlerovské tyranie, po vyhnání cizáckých vetřelců z naší vlasti, po osvobození naší republiky nám tato smlouva zajistí úplnou bezpečnost zvenčí a uvolní nám ruce, abychom mohli soustředit všechny síly na výstavbu nového a bohdá šťastného života ve svobodném a nezávislém Československu.

Avšak, draží přátelé, obraťme opět pozornost k drsné, surové přítomnosti. Ještě je nepřítel a cizák pánem v naší vlasti. Dny jeho panství se sice chýlí ke konci, jeho moc je podlomena, ale k jejímu úplnému zlomení bude ještě potřebí mnohého úsilí. Na to nás upozorňuje také moskevská smlouva, jejíž první článek zní: „Vysoké

smluvní strany, dohodnuvše se vzájemně, že se sjednotí v politice trvalého přátelství a přátelské poválečné spolupráce, jakož i vzájemné pomoci, zavazují se poskytovat jedna druhé vojenskou i jinou pomoc a podporu všeho druhu v nynější válce proti Německu a všem těm státům, které jsou s ním spojeny v útočných činech v Evropě.“

Není pochyby: každý z nás, vy tam doma i my zde v zahraničí, v hloubi duše cítíme, jak v tomto směru mnoho dlužíme i našemu velkému spojenci, i sami sobě, svému svědomí, své cti a své budoucnosti. Cítíme tak zejména nyní, kdy velký zápas s hitlerovskou bestii spěje k rozuzlení, kdy se blíží den našeho osvobození a kdy vidíme, jaké oběti na krvi, na životech a na majetku přinesl a přináší náš veliký spojenec, aby nenáviděný společný nepřítel mohl být definitivně zdolán. Ruku na srdce, draží přátelé, přiznejme si upřímně, že ve srovnání s tím je náš vlastní přínos ve společné dílo poměrně malý.

Je nanejvýš potřebí, aby v tomto směru nastal co nejdříve obrat. Rudá armáda se blíží k hranicím naší vlasti z východu. V jejích řadách pochodují také naši českoslovenští vojáci a podle mínění jejich rudoarméjských kamarádů nebijí Němce špatně. Na teheránské konferenci vedoucích státníků a vojevůdců tří největších velmocí protihitlerovské koalice byly stanoveny lhůty i rozsah mohutných úderů, které budou proti hitlerovskému Německu vedeny z východu, ze západu i z jihu. Blíží se den, kdy proti hitlerovskému Německu bude zahájen generální šturm, který skončí rozdrčením německé armády.

Ve smrtelné předtuše konce hrozí němečtí zlosynové také naší vlasti uplatněním barbarského „zákona“ spálené země. Hitlerovští bandité ve hrůze žili, hrůzu kolem sebe šířili a s hrůzami chtějí spojit svůj neodvratný a brzký konec.

Vězte, draží přátelé, že jediným východiskem z těchto hitlerovských hrůz je aktivní boj všeho národa, aktivní boj, vedený všemi prostředky včetně boje se zbraní v ruce, boje partyzánského. Vězte, že nemají-li naše země být vydány bezmocně na milost a nemilost hitlerovské bestii, zmítající se ve smrtelných křečích, musí být tento ozbrojený partyzánský boj zahájen už nyní, ihned, bez meškání. Aby národ, až udeří hodina konečného účtování a vyháňení okupantů, nestál zde s holýma rukama a měl dosti sil toto

účtování také provést, musí být už nyní, ihned, bez meškání, vytvořeny všude ozbrojené národní družiny a partyzánské oddíly a je třeba zahájit aktivní činnost.

Zrádci a ti, kdož za nimi stojí, se snažili náš lid přimět, aby Němcům aktivně pomáhal. To se jim u zdrcující většiny našeho lidu nepodařilo. Proto nepřítel pomocí zrádců a zbabělců usiluje aspoň o to, aby náš lid udržel v pasivitě. Zkřížte, za každou cenu zkřížte tento zákeřný úmysl nepřítel a jeho pomocníků! Rozpoutejte všude, od Šumavy přes Tatry až po Karpaty, proti cizáckým okupantům a jejich zrádným sluhům ozbrojený partyzánský boj, aby bylo zkráceno utrpení národa, aby byla urychlena konečná porážka nepřítel, aby nám všem co nejdříve zasvitlo slunko svobody!

Končím, draží přátelé. Moskevská smlouva z 12. prosince 1943 klade pevné, nerozborné základy našeho budoucího národního a státního života. Smlouva tato zbavuje naše národy nejtěžšího břemene, které nesly po staletí: strachu o existenci. Smlouva nám dává pevný základ, ale budovu, v níž budeme žít my i ti, co přijdou po nás, musíme vystavět sami. Na nás závisí, jaká ta budova bude. Chceme, aby byla co nejlepší. A o tom se v mnohém směru rozhoduje už nyní. Boj proti okupantům a zrádcům, boj nelítostný a vedený všemi prostředky – hle, co už dnes ve značné míře rozhoduje, jak se bude vytvářet život v osvobozené vlasti.

O některých otázkách politického vedení našeho národního odboje

(„Československé listy“ ze dne 1. února 1944)

Nynější válka je drsnou zkouškou, čili, jak Rusové říkají, „pro-
věřkou“ národů a států. A uvnitř jednotlivých národů a států je
tato válka zkouškou tříd a sociálních vrstev, jakož i politických
stran, skupin a tendencí. To se týká obzvláště takového národa
a státu, jako je náš. Náš národ a stát prodělává v souvislosti s ny-
nější válkou nejtěžší krizi své novodobé historie, jeť v sázce jeho
holá existence. Jaký div, že v průběhu takové krise se obnažují
skutečné sociální a politické vztahy uvnitř národa, jakož i skutečný
poměr jednotlivých společenských vrstev a politických skupin
k osudovým otázkám národa jakožto celku. Čili jinými slovy:
v době, kdy národ zápasí o svoji existenci, procházejí jednotlivé
jeho sociální a politické složky zkouškou státníkovou, zkouškou
skutečné státotvornosti. Jen v tomto širokém historickém rámci
můžeme správně posoudit některé otázky, souvisící s politickým
vedením našeho národního boje dnes, jakož i politického vedení
při výstavbě nového života v osvobozené vlasti.

I

Předmnichovská republika byla republikou buržoasně-demokra-
tickou. To znamená, že při poskytnutí určitých demokratických
práv širokým vrstvám lidu spočívala skutečná moc v rukou poměrně
úzké skupiny finančních, průmyslových a agrárních velkokapita-
listů a spojené s nimi vysoké byrokracie ve státním a hospodářském
aparátu. Tato úzká skupina velkokapitalistů a vysoké byrokracie –
která se vždy dovedla kryt za zády t. zv. koaličního systému stran –
si vždy činila nárok na reprezentaci a vedení národa a státu, ohá-
něla se na každém kroku svou „národovostí“ a „státotvorností“
a zle pronásledovala všechny, kdož pochybovali o její schopnosti
spravovati a vésti správnou cestou věci národní a státní.

Politicky byla skupina finančních, průmyslových a agrárních
velkokapitalistů reprezentována stranou agrární – která se z původní
rolnické strany zvrhla ve stranu velkokapitalistickou – a národním

sjednocením, jakož i různými přívěsky, jako byli Chalupovi poli-
tičtí živnostníci, Gajdovi fašisté, lidé Stříbrného, politické pod-
světí kolem „Vlajky“ a pod. Kromě toho měl finanční, průmyslový
a agrární velkokapitál své exponenty ve všech ostatních koaličních
stranách. Agrární strana a národní sjednocení měly pak z českých
politických stran nejbliže k velezrádné straně Henleinově, k sepa-
ratistickým luďákům kolem Hlinky, a udržovaly styky s různými
exponenty maďarské iredenty na Slovensku a na Podkarpatské
Ukrajíně. Už tyto obskurní svazky politických exponentů českého
finančního, průmyslového a agrárního velkokapitálu dávaly tušit,
že s národní spolehlivostí těchto „vlastenců“ to není v pořádku.

To se také ukázalo v osudových dnech Mnichova, za t. zv. druhé
republiky, při Háchově zradě v březnu 1939, jakož i během celého
období německé okupace.

Političtí exponenti finančního, průmyslového a agrárního velko-
kapitálu s agrární stranou v čele byli hnací silou kapitulace. Mni-
chov – to byl první krok k rozkouskování a k likvidaci republiky.
Národ ve svém celku to věděl a chtěl proto bojovat stůj co stůj,
poněvadž šlo o všechno. Jinak však česká reakce, která si na národ-
ním neštěstí chtěla ohrát svoji stranickou polívičku. Hitler stál
přede dveřmi a česká reakce doufala, že s jeho pomocí zkruší demo-
kratický český lid a zavede u nás reakční fašistické zřízení. Agrární
předák Zadina utěšoval pobouřené funkcionáře strany z venkova
tím, že Hitler snad znamená pro národ nebezpečí, že však spoň
každému ponechá jeho plnou „prkenici“. Magnát Živnobanky
Preiss soptěl při mobilisaci z 23. září vztekem a vyhrožoval, že za-
razí vládě úvěry a donutí ji tak během 24 hodin, aby kapitulovala.
Při Henleinově puči v polovině září dal agrární ministr vnitra
Černý okresním hejtmanům a četnictvu rozkaz, aby vyklidili ně-
mecké okresy, což se někde skutečně stalo a muselo být v poslední
chvilí armádou napravováno. A různí ti novinářští kuliové ve „Ven-
kově“, v „Národních politice“, v „Poledním listě“ a v různých jiných
plátcích dělali všechno možné, aby podlomili bojovou morálku
národa a uvolnili Hitlerovi cestu. Tak to byla česká reakce, političtí
představitelé finančního, průmyslového a agrárního velkokapitálu,
kteří národu vráželi nůž do zad ve chvíli, kdy jeho synové spěchali
na hranice, aby bránili republiku před nejhorším nepřítelem a před
nejhorší porobou.

Neméně smutnou byla role české reakce v období t. zv. druhé
republiky. Okleštění republiky a přiblížení se Hitlera na 30 km kú
Praze využíli čeští reakčníci k tomu, aby českému lidu vzali jeho

politická práva, aby Slovensko vydali v plen luďáckému separatismu a z Podkarpatské Ukrajiny učinili rejdiště berlínských a buďapeštských agentů. Vyvrcholením této neblahé éry byla pak Háchova zrada, vydání celé republiky na pospas cizácké okupační moci, čin, k němuž dala souhlas celá tehdejší vláda, složená vesměs z exponentů reakce.

Český finanční, průmyslový a agrární velkokapitál a jeho političtí představitelé se ovšem při svých protinárodních a protistátních výpočtech přepočítali. Mysleli, že jim Hitler ponechá jejich dřívější politickou a hospodářskou moc a privilej na vykořisťování českého lidu. Mysleli, že pod Hitlerovou ochranou budou dále vládnout jako páni ve své zemi. Hitler učinil přirozeně jinak. Zmocnil se vedoucích politických a hospodářských posic a ponechal českému finančnímu, průmyslovému a agrárnímu velkokapitálu roli podřízenou a služebnou. Ale národní, politický a morální rozklad v řadách české reakce postoupil už tak daleko, že se rychle vpravila i do této ponižující úlohy a za odpadky se stolu německých okupantů vykonává těmto zotročitelům národa velezrádné a pomahačské služby. Je to právě tato česká reakce, která stojí za celým háchovským systémem a ze zákulisí jej diriguje. Právě z řad této české reakce vychází největší počet vyložených zrádců a ještě větší počet skrytých „kolaborantů“. Je to právě česká reakce, která touto svou politikou usnadňuje Němcům jejich teroristický režim a neslýchané vykořisťování národa a země ve prospěch Hitlerovy války.

A tak nám historie uplynulých šesti let ukázala: ona sociální vrstva, vrstva finanční, průmyslové a agrární velkoburžoasie a její političtí představitelé v čele s agrární stranou a s národním sjednocením, která v předmnichovské republice vládla osudy národa a státu – na celé čáře selhala, zkrachovala, ba vědomě zradila. Byla zvážena a ukázala se být lehkou . . .

II

Národní zrada a morální bankrot dříve vedoucí sociální vrstvy a politické skupiny musí ovšem mít v národě dalekosáhlé důsledky. Není pochyby, že i v řadách dřívějších exponentů předmnichovské reakce nastala diferenciace a rozkol, když se ukázalo, k jakým koncům vede její cesta. Ještě větší však budou politické přesuny v národních masách samých. Prostí příslušníci bývalé agrární strany, národního sjednocení, živnostenské strany a pravých politických skupin nevyhnutelně vyvodí důsledky z protinárodní politiky

svého bývalého vedení. Politiku svého vedení podrobí revisi také příslušníci oněch koaličních stran, které v té či oné míře nesou spoluodpovědnost za to, že reakce mohla nakonec prosadit svoje. A tak, jak pětiletá národní poroba a nynější válka přinesly přehodnocení tak mnohých hodnot, tak v očích a myslích nejšířších národních vrstev bude od základu přehodnocen celý politický život předválečné republiky a jednotlivé jeho složky.

Doma, v hloubi národních mas, je tento proces hodnocení a přehodnocení ještě v plném proudu. Aby ovšem došel náležitěho výrazu, tomu brání nynější brutální režim teroru a nesvobody, prostě režim okupační. Zde přicházejí veřejně ke slovu jen okupanti a zrádci, zatím co skutečný hlas národa je udušen a potlačen a dochází k výrazu jen v podzemí, v houževnatém a urputném odporu a v boji proti všemu, co souvisí s okupanty, zrádci a kolaboranty. Také politické proudění mezi příslušníky Československé republiky v zahraničí, v zahraničním odboji, neobráží úplně ony podzemní politické procesy, které se odehrávají a které nazrávají doma. A ani tyto procesy samy nejsou ještě nic zakončeného, nýbrž vyvíjejí se dále tou měrou, jak se vyvíjí válka a náš národně-osvobozenecký zápas.

Nemůžeme proto dnes konkrétně říci, jaké bude stanovisko národu k těm či oněm politickým stranám a směrům ve chvíli, kdy Němci a ostatní cizáčtí uchvatitelé budou vyhnáni a lid bude mít možnost říci svobodně a veřejně své slovo. Jedno však můžeme už dnes s určitostí předpokládat, že totiž národ, prodělavší tak těžké zkušenosti, nestrpí návrat dřívějších politických poměrů, byť v zamaskované formě, že zejména nestrpí, aby se na vedoucí místo, ke kormidlu státu dostaly ony sociální složky a jejich političtí představitelé, kteří v nynější národní krizi tak hanebně selhali a zradili.

III

Tím vzniká otázka nového politického vedení národa při budování nového života v osvobozené republice. Přesně vzato, stojí tato otázka už dnes jakožto otázka politického vedení našeho národně-osvobozenecského zápasu, obzvláště v jeho poslední, rozhodující fázi.

Svůj boj za znovudobytí národní svobody a státní nezávislosti vedeme jak doma, tak i za hranicemi v široké národní frontě. To znamená, že náš národní odboj sdružuje všechny sociální složky a politické směry, které se nesmířily s porobením naší země a chtějí tou či onou měrou bojovat za její osvobození. V národní frontě

je vítán každý, kdo chce a může něčím přispět k tomuto cíli, bez ohledu na svou minulost, neběží-li o vyloženého zrádce. Proto jsou v národní frontě i takoví jednotlivci a takové skupiny, které v boji proti hitlerismu kolísaly v minulosti a které se ani dosud nepropracovaly k úplné důslednosti, které jsou nositeli oportunistické politiky váhání a vyčkávání. Slabosti našeho odboje doma i za hranicemi – obzvláště pokud běží o úplně nedostatečné uplatnění method ozbrojeného partyzánského boje proti okupantům – mají jeden z kořenů v tom, že naše národní fronta je sice dosti široká, ale málo hluboká, a že trpí nedostatkem pevného, cílevědomého vedení.

Toto pevné, cílevědomé a autoritativní vedení národní fronty nemůže být představováno žádnou jednotlivou stranou a nemůže být nahrazeno žádnou jednotlivou osobností. Toto vedení musí být vytvořeno blokem oněch politických stran a směrů, které mají k sobě politicky nejbližší a jejichž sociální kořeny a politická minulost dávají určitou záruku, že mohou hrát v národní frontě vedoucí úlohu.

Dobry náběh k vytvoření takové politické formace byl učiněn loni v souvislosti s I. májem, kdy londýnští a moskevští představitelé tří stran – komunistů, sociálních demokratů a českých socialistů – se obrátili do vlasti s májovým svoláním, které obsahovalo všechny základní prvky bojového programu našeho národně-osvobozenického hnutí a bylo přijatelné pro všechny složky národní fronty. Byl to však jen první náběh, v němž, bohužel, nebylo potom důsledně pokračováno, zejména pokud běží o tvrdé prosazování jeho bojového programu v odpovědných politických a vládních orgánech v Londýně.

Nyní je nejvyšší čas, aby nastal obrat. Blok tří stran – komunistů, sociálních demokratů a českých socialistů – musí vystoupit s rozhodnou iniciativou v tom smyslu, aby odpovědné politické a vládní orgány skoncovaly s oportunistickým vyčkáváním ve věci všestranné aktivisace boje proti okupantům na domácí frontě, zejména pokud jde o uplatnění ozbrojeného partyzánského boje. Blok zmíněných tří stran může v rámci národní fronty vystoupiti s podobnou bojovou iniciativou nejen proto, že tato iniciativa odpovídá celkovému stavu války a je prostě národní a státní nutností, nýbrž že také vychází vstříc náladám lidu doma.

IV

Jestliže naše národní fronta v nynějším stadiu národně-osvobozenického zápasu nutně potřebuje cílevědomého, autoritativního

jádra a vedení, tím více bude toho potřebí v osvobozené republice při výstavbě nového života.

Požadavek, aby příští politické a sociální řády v osvobozené vlasti si určil demokratickou cestou sám lid, je aspoň slovně uznáván všemi složkami našeho národního odboje. Formule tato je ovšem příliš všeobecná a vyžaduje konkretisace jak v sociálním, tak v politickém směru.

Řekli jsme už, že bylo by předčasné chtít do všech podrobností prorokovat, jak se politicky projeví vůle osvobozeného lidu v jeho poměru k jednotlivým politickým stranám. Proces politického přeskupování není dosud nikterak zakončen. Nicméně však možno úplně bezpečně odhadnout jeho hlavní tendence a z toho vyvozovat nutné závěry. A jedním z těchto závěrů je, že lid nepřipustí, aby se v osvobozené republice vrátila k moci ona vrstva finančního, průmyslového, agrárního velkokapitálu, která dříve republikou vládla a která na celé čáře zbankrotovala. Je jasné, že, sociálně vzato, může být nositelem vládní moci v osvobozené republice jen blok dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence, prostě blok pracujícího lidu měst a venkova. A politicky pak tomuto bloku pracujícího lidu měst i venkova nejlépe odpovídá blok zmíněných tří stran – komunistů, sociálních demokratů a českých socialistů.

Budoucí politické poměry v osvobozené republice budou do značné míry záviset na dohodě a společném postupu těchto tří stran, které svými sociálními kořeny a svými tradicemi jsou povolány, aby v příští vládě hrály vedoucí úlohu. Předpokladem ovšem jest, že zmíněné tři strany budou provádět samostatnou politiku pracujícího lidu měst i venkova, že tento pracující lid bude jejich prostřednictvím skutečně vládnout a nebude jen, jak tomu bývalo za dřívějšího koaličního režimu, pouhým pátým kolem u vozu.

Do boje, do útoku!

(Komentář v moskevském rozblasu dne 9. února 1944)

Vážení posluchači!

V těchto dnech se konalo v Londýně zasedání československé Státní rady, v níž prezident republiky dr. Beneš přednesl poselství o mezinárodní situaci, o československo-sovětské smlouvě z 12. prosince 1943 a o úkolech našeho národně-osvobozenického hnutí v nynějším rozhodujícím stadiu války. Chci tentokrát obrátit vaši pozornost na ony body obšírného presidentova poselství, které se týkají boje československého lidu na domácí frontě.

Je to především presidentova výzva k našemu lidu a jeho organizacím doma, aby rozpoutali proti okupantům boj na celé čáře, boj všemi způsoby a prostředky, včetně boje ozbrojeného. President uvedl, že odpor našeho lidu dosud nevyvrcholil v rozhodný, všeobecný a nekompromisní boj proti utlačovatelům ve stejné formě jako v Jugoslavii, v Polsku, v Norsku a jinde. K tomuto boji však u nás dojde a dojít musí a je nutno vynaložit k tomu všechno úsilí. A president zdůraznil, že v souvislosti s blížící se Rudou armádou jsou pro to dány všechny předpoklady.

Je to za druhé presidentova výzva ke tvoření ozbrojených družin a partyzánských oddílů. Musíme stále připravovat partyzánské oddíly a ozbrojené družiny doma, na území Čech, Moravy, Slovenska i Podkarpatské Ukrajiny – pravil president. Musíme je denně organizovat, připravovat je k boji denně a stále, provádět sabotáž a diverze, připravovat se v lesích, horách, ve městech i na vesnicích, stejně jako se to děje na Ukrajině, v Jugoslavii, v Polsku a ve Francii a jak tomu bude v Belgii i v Holandsku.

Je to za třetí presidentovo rozhodné odmětnutí dalšího váhání a vyčkávání. V roce 1944 bude proveden rozhodný útok na Německo – zdůrazňuje president. Spojenecká vojska budou postupovat se všech stran, z východu, ze západu, z jihu i ze severu – a proto i my musíme chápat, že v daném okamžiku veškeré vyčkávání u nás doma bylo by koncepcí naprosto chybnou a že musíme začít ihned, všemi silami a všemi prostředky. Očekávat, že se Německo zhroutí samo, napřed vojensky a pak na některých místech

třeba bez boje, očekávat, že i u nás doma, kde jsme nejdále vzdáleni od fronty, odejdou Němci bez boje – to by bylo osudným omylem. Nakonec by nás to všechny stálo ještě více obětí, než kdybychom hned sami od počátku vedli válku.

Je tu dále presidentova výzva k tvoření národních výborů jakožto všennárodní organizace, která by řídila a vedla náš národní boj až do konečného vítězství. President vyzývá, aby národní výbory byly vytvořeny v každé obci, v každém městě, v každé vesnici, v každém okrese. Národní výbory musí pracovat nejdříve tajně a v dané chvíli vystoupí na veřejnost a budou veřejně zvoleny. Dnes je úkolem národních výborů vést boj proti okupantům. Po pádu fašistické diktatury by to byly první naše kompetentní organizace, z nichž by se vytvořily národní výbory zemské a z těch pak dočasné Národní shromáždění k řízení správy věcí za domácího převratu a bezprostředně po něm.

V závěru svého poselství president zdůraznil, že tento program národně-osvobozenického zápasu v jeho poslední fázi a pro přechodnou dobu po osvobození republiky má souhlas všech složek našeho národního odboje jak doma, tak i za hranicemi. Toto zjištění má velký význam. Kolísání, nerozhodnost a vyčkávání, které se projevovaly u těch či oněch složek národního odboje, jakož i u jednotlivců, brzdily rozpoutání boje na domácí frontě v plné šíři a s patřičným elánem. To nyní přestává. Všechny složky národního odboje jsou zajedno v tom bojovém programu, jak byl presidentem v jeho posledním poselství rozvinut. Kdo dosud ještě čekal na nějaký „signál“, ten nechť ví, že tento signál byl dán hlavou státu a vrchním velitelem československé branné moci za souhlasu a v dohodě se všemi složkami národního odboje a že je proto závazný pro každou organizaci a každého jednotlivce.

Že presidentova výzva k rozpoutání rozhodného boje na domácí frontě, boje ozbrojeného, partyzánského, přišla včas, toho je důkazem bouřlivý spád událostí na frontách, především na frontě sovětsko-německé. Vezměte jen hlavní momenty z posledních dnů a týdnů.

Na severu utrpěli Němci těžkou porážku. Blokáda Leningradu byla úplně a definitivně likvidována. Přímé spojení mezi Leningradem a Moskvou po velké októbrské železniční magistrále bylo obnoveno. Jižní břeh finského zálivu byl úplně očistěn od nepřítele. Rudá armáda dosáhla hranic sovětského Estonska a východního pobřeží historického Čudského jezera. Nebude dlouho trvat a Němci budou vyhnáni z posledních zbytků leningradské a kali-

ninské oblasti a začne vyhánění jejich bělofinských pomocníků z karelo-finské republiky.

Ještě snad hůře se vytvořila situace pro Němce na jihu, na Ukrajině. Směrem na západ pronikla vojska 1. ukrajinské fronty až k Lucku, hlavnímu městu volyňské oblasti. Směrem na jihovýchod se vojska 1. ukrajinské fronty spojila s vojsky 2. ukrajinské fronty a obklíčila v prostoru Zvenigorodka-Špola 10 německých divisí, které očekává jistá zkáza. Dále na jihovýchod, v prostoru Nikopole, vojska 3. a 4. ukrajinské fronty likvidovala německé předmostí na levém břehu Dněpru a rozprášila přitom sedm německých divisí. Současně bylo dobyté Nikopole a byly rozbity všechny německé síly v tomto prostoru.

Nemine téměř dne, kdy by v Moskvě nehřměl dělostřelecký salut na počest Rudé armády, která jde od vítězství k vítězství a na každém kroku vytváří předpoklady pro nové a nové německé porážky.

Chápete proto, že dnes pro všechny utlačované národy platí výzva: „Do boje, do útoku!“

Rudá armáda na hranicích Československa

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 9. dubna 1944)

Drazí přátelé!

Pro každého dobrého občana Československé republiky, pro každého dobrého Čecha, Slováka a Karpatského Ukrajince zůstane věčejší den jedním z nejpamátnějších. Neboť v tento den jsme se z rozkazu maršála Sovětského svazu J. V. Stalina dověděli, že Rudá armáda dosáhla východních hranic Československé republiky. Není pochyby, že pro národy Československa je to událost vpravdě historická. Vždyť jak dlouho, s jakou dychtivostí jsme na tento velký okamžik čekali!

Přes pět let uplynulo od rozbití Československa německým imperialismem. Hitlerovské Německo, sledujíc odvěkou výbojnou tradici pangermánského „Drang nach Osten“, chtělo z kořene vyvrátit československý stát, tuto západní výspu Slovanstva. Tak těžce vydobytá národní svoboda a státní nezávislost slovanských národů Československa měla být likvidována navždy.

Avšak ani Češi, ani Slováci, ani Karpatsští Ukrajinci se nesmířili s osudem, který jim uchystali hitlerovci a s nimi spolčení Maďaři. Hned od začátku německo-maďarské okupace zaujaly slovanské národy naší republiky vůči cizáckým vetřelcům a jejich sluhům z řad domácích zrádců odbojný postoj. V Čechách i na Moravě, na Slovensku i na Karpatské Ukrajině vedl náš lid houževnatý a vytrvalý boj proti režimu okupantů a zrádců, který od prvního dne okupace považoval za dočasný a přechodný.

A největší nadějí a největší vzpruhou bylo pro náš lid vědomí, že v tomto boji může počítat s plnou podporou a pomocí se strany Sovětského svazu a Rudé armády. Československý lid ani na okamžik nezapoměl, že Sovětský svaz a velký bratrský ruský národ stály věrně po jeho boku v nejtěžších chvílích září 1938 a března 1939. Víra a naděje v konečné odčinění všech křivd, spáchaných na naší republice v těchto osudových měsících, se změnila v naprostou jistotu, když v červenci roku 1941 byla obnovena a rozšířena sovětsko-československá smlouva o vzájemné pomoci ve válce proti hitlerovskému Německu. Touto smlouvou vstoupilo Československo opět

na mezinárodní arénu jakožto právě uznaný samostatný státní útvar se všemi atributy státní suverenity. Touto smlouvou vyslovila sovětská vláda současně svůj souhlas s vytvořením československých jednotek na území Sovětského svazu a poskytla k tomuto cíli veškerou, více než štědrou pomoc.

Od té doby svedla Rudá armáda s hitlerovskými hordami olbřímí zápas na život a na smrt, svým heroickým úsilím způsobila základní obrat v nynější válce a celou serií zdrcujících porážek přivedla hitlerovské Německo na pokraj katastrofy. Spojenecké svazky mezi Sovětským svazem a Československem se dále utužily a upevnily, čemuž se dostalo výrazu v historické sovětsko-československé smlouvě o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci, podepsané v Moskvě dne 12. prosince 1943.

Z toho všeho si možno učinit představu, s jakými pocity národy naší republiky přijímají první zprávy o tom, že Rudá armáda dosáhla hranic Československa.

Jsou to pocity neskonaleho nadšení a nejhlubší vděčnosti vůči Sovětskému svazu a jeho Rudé armádě. Náš lid vítá Rudou armádu v pravém slova smyslu jakožto osvoboditelku z cizácké poroby a jakožto záruku, že hodina kýžené svobody je už blízka.

V řadách Rudé armády, která dosáhla hranic Československa, pochodují také československé jednotky vojenské. To národům naší republiky znovu připomíná, že mezi Československem a Sovětským svazem existuje poměr spojenectví ve válce proti společnému nepříteli a že toto spojenectví se dnes více než kdy jindy musí projevit v ozbrojeném vystoupení československého lidu proti německo-maďarským okupantům v týlu nepřátelských armád.

Se strany presidenta republiky, československé vlády a všech složek československého národního odboje bylo v poslední době řečeno v tomto směru rozhodné a nedvojsmyslné slovo o nezbytnosti co nejširšího rozpoutání partyzánského boje na celém území Československa.

Jsou už zprávy o tom, že náš lid – zejména na Karpatské Ukrajině a na Slovensku – pochopil závažnost a nutnost takového vystoupení a podle toho jedná. Není pochyby, že příchod Rudé armády na východní hranice republiky bude stimulovat rozvinutí širokého partyzánského boje také v zemích českých, takže příští dny a týdny budou státi ve znamení bojového vystoupení Čechů, Slováků a Karpatských Ukrajinců, bojového vystoupení všeho našeho lidu od Karpat až po Šumavu.

Ano, pro nás Čechoslováky nastala chvíle rozhodujících bitvy za přímé osvobození Československa. V řadách Rudé armády zúčastní se této bitvy československé vojenské jednotky a jsme hluboce přesvědčeni, že na československé půdě vyjde Rudé armádě v bojovém nadšení vstříc všechen československý lid!

1. máj ve znamení šturmu

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 29. dubna 1944)

Vážení posluchači!

Letošní 1. máj stojí ve znamení mobilisace nejširších lidových vrstev k rozhodujícímu šturmu za úplné a konečné rozdrčení německého fašismu. Ba více: možno říci, že letošní 1. máj stojí ve znamení mobilisace celých národů a států, které vepsaly ve svůj štít heslo zničení hitlerovského Německa a cizácké tyranie, a které se nyní šikují, aby toto heslo vtělily v čin. Rychle se blíží chvíle, kdy bude provedeno historické usnesení teheránské konference – o zahájení grandiosního útoku na hitlerovské Německo, současně z východu, ze západu a z jihu. Slavná Rudá armáda, která od teheránské konference nepřetržitě bije a poráží hitlerovská vojska, která Němcům den co den způsobuje největší ztráty, která očistila značnou část sovětské země od cizáckých vetřelců, na některých místech vstoupila na území nepřítelů a vším tím neobyčejně ulehčila úkol armádám západních spojenců při konečném útoku na Hitlerovu tak zvanou „evropskou pevnost“ – tato slavná Rudá armáda stojí připravena a hotova k novým velkým činům. V zemích, okupovaných ještě hitlerovským Německem, roste napětí, stoupá teplota, přibližuje se k bodu varu. A 1. máj bude jednou z příležitostí, kdy národy okupovaných zemí ukáží svůj vliv a pohotovost zapojit se do všeobecného útoku za úplné rozdrčení nenáviděného Hitlerova „nového pořádku“.

Československo zaujímá mezi těmito zeměmi zvláštní místo, které je dáno tím, že Rudá armáda už dosáhla východních hranic republiky, čímž jsme vstoupili do období boje za přímé osvobození Československa. Svoboda, vepsaná na praporech Rudé armády – ta svoboda se k nám přiblížila na dosah ruky. To vtiskuje letošnímu 1. máji onen zvláštní ráz, který je odlišný od 1. máje let minulých. To také staví národy naší republiky, všechny jejich sociální složky a všechny politické směry, před mimořádně odpovědné úkoly. A poněvadž stojíme těsně před 1. májem, před tradičním to dnem pracujícího lidu a zejména dělnictva, pak bude jisté na místě, abychom se zamyslili nad speciální odpovědností, která spočívá na dělnické třídě Československa.

Zůstává historickou skutečností, že v těžké zkoušce, kterou nyní prožíváme, v boji za národní svobodu a státní nezávislost, naše dělnictvo jako celek obstálo nejlépe. Když špičky, když smetánka českých a slovenských velkobořáků z řad finanční, průmyslové a agrární plutokracie zradily věc národa a státu a přešly do tábora nepřítelů, když mnozí ztratili hlavu, házeli flintu do žita a utkali před obtížemi – tu naše dělnictvo jako celek stálo pevně a neochvějně. Tak tomu bylo na všech etapách našeho národně-osvobozenického zápasu: v záříjových dnech 1938, v období tak zvané druhé republiky, v březnových dnech 1939, na počátku války na podzim 1939, při příchodu Heydrichově na podzim 1941, za krvavých masakrů Daluoga v létě 1942 atd. Jestliže přes kapitulaci a zradu zůstal odbojný duch národa nezlomen a znovu a znovu povstával k odporu proti nepříteli, pak význačnou zásluhu o to má zajisté naše dělnictvo.

Nicméně bylo by chybou, kdybychom zakrývali oči před slabiny v dělnickém táboře samém. Největší slabinou našeho dělnického hnutí bylo, že značná jeho část nesledovala důsledně samostatnou politiku dělnické třídy, na škodu vlastní i na škodu věci národní a státní; důsledkem toho byla roztržštěnost dělnického hnutí, což ještě více oslabovalo síly a průbojnost dělnictva. Tak se stalo, že ve chvílích rozhodujících nebylo dělnictvo s to, aby znemožnilo vnitřní zradu a mobilisovalo všechny směrodatné vrstvy národa proti nepříteli zvenčí.

Není pochyby, že naše dělnictvo se ze svých chyb a slabin mnohemu přiučilo. Za pět let cizovlády a hanebného bankrotu dříve vládnoucích vrstev rostlo v dělnickém hnutí poznání, že právě ono je povoláno, aby hrálo v národně-osvobozenickém zápase rozhodující roli, že jedině ono je s to, aby na platformě boje za znovunabytí národní svobody a státní nezávislosti soustředilo v jeden všennárodní šik všechny ostatní národní vrstvy, že ono musí být jádrem a hnací silou všeho pracujícího lidu měst i venkova, národního bloku dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence. Naše dělnictvo se probojovávalo k poznání, že má-li být tohoto cíle dosaženo, musí být jednotný především dělnický tábor sám, jakož i jeho samostatná politika. Mnohé příznaky tohoto poznání se projevují v zahraničí a ještě více doma, což opravňuje k velkým nadějím pro budoucnost.

Leč naše dělnictvo a jeho představitelé doma i za hranicemi si musí být vědomi, že nejtěžší a rozhodující zkoušky, jak pro celý národ, tak pro dělnictvo, stojí ještě před námi. Máme na mysli zkoušky, kterými musíme projít v posledních kolech zápasu a při prvních krocích v budování nové, osvobozené vlasti.

Žádnému státu, žádnému národu a žádné národní složce se nedává nic zadarmo, nýbrž vše musí býti tvrdě vybojováno. To se týká zvláště dělnické třídy a pracujícího lidu, který ohlašuje svůj nárok na vedoucí roli při řešení národních a státních záležitostí. Čím aktivnější bude účast dělnictva a všeho ostatního pracujícího lidu měst i venkova v boji za to, aby národ zdolal a vyhnal vnějšího a vnitřního nepřítele a mohl tak vůbec o svých záležitostech svobodně rozhodovat – tím nespornější bude jeho právo na směrodatnou účast při těchto rozhodováních.

To nechť si naše dělnictvo a jeho představitelé i za hranicemi uvědomí obzvláště v souvislosti s letošním 1. májem a podle toho nechť jednájí.

O společném Májovém projevu národního odboje

(Projev v moskevském rozhlasu dne 2. května 1944)

Drazí přátelé!

Po poselství presidenta republiky na zasedání Státní rady dne 3. února, po tom, kdy odpovědní představitelé národního odboje v Londýně i v Moskvě projevíli zásadní souhlas s hlavními body presidentova poselství, po tom, kdy československá vláda v Londýně v duchu presidentova poselství vydala dne 14. března výzvu k zahájení otevřeného, ozbrojeného boje proti německým a maďarským okupantům na domácí frontě, po usnesení vlády ze 16. dubna o tvoření národních výborů jakožto vedoucích orgánů boje proti okupantům do osvobození a jakožto směrodatných representantů vůle národa při budování nového života v osvobozené vlasti – po tom všem je společný projev, který byl v předvečer 1. máje vyslán v londýnském a moskevském rozhlasu, dalším výrazem jednoty, která dnes panuje v řadách československého národně-osvobozeneckého hnutí.

Význam tohoto projevu je dán především tím, že v něm společně vystoupili představitelé našeho pracujícího lidu měst i venkova, představitelé všech rozhodujících sociálních složek národa, dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence. A jednota právě těchto sociálních složek je základem a tmelem naší jednoty všenárodní.

Význam tohoto projevu je dále dán tím, že vyjadřuje společnou vůli Čechů, Slováků i Karpatských Ukrajinců, to jest jednotu všech slovanských národů naší republiky, které budou nositeli a sloupy svobodného a nezávislého Československa. A každý pochopí, že nejen v nynějším osvobozovacím zápasu, nýbrž také při výstavbě osvobozeného Československa bude této jednoty národů potřebí více než kdykoliv jindy.

Význam projevu se zvyšuje konečně tím, že jej společně podepsali političtí představitelé, kteří dnes žijí na půdě Anglie a Sovětského svazu, že v něm našli společný jazyk representanti všech směrodatných politických skupin našeho národního odboje.

Díky Rudé armádě, která své vítězné prapory vztyčila na hřebenech Karpat a dosáhla východních hranic naší republiky, vstu-

pujeme do období rozhodujících bitev za přímé osvobození Československa. Jednotné, všenárodní bojové vystoupení našeho lidu doma je povoláno, aby v těchto bitvách sehrálo význačnou roli. A z poznání nutnosti takového bojového vystoupení vychází právě zmíněný májový projev, podobně jako všechny ostatní projevy ústavních a politických činitelů v posledních týdnech a měsících.

Oceňujeme tuto okolnost jako velký úspěch našeho národního odboje. Shodli jsme se na tom, že náš národ musí na domácí frontě hodit na váhu všechny síly a prostředky, jimiž disponuje. Jsme jednotni v tom, že jednou z hlavních forem našeho odboje na domácí frontě musí být boj se zbraní v ruce, boj ozbrojených družin a partyzánských oddílů, které nutno urychleně tvořit na celém území republiky. Jsme zajedno, že vedoucími orgány všech forem boje na domácí frontě mají být jednotné národní výbory ve vesnicích i v městech, v okresích i zemích a že dělníci a zaměstnanci ve všech podnicích, na všech pracovních místech mají tvořit jednotné výbory dělnické. Shodujeme se na tom, že národní výbory, vzešlé z boje, mají na osvobozené půdě naší vlasti být spolu s jinými vládními orgány nositeli správy a moci. Zkrátka, je mezi námi shoda nejen o všeobecném společném cíli, to jest o vyhnání nepřítelů z naší země, nýbrž také o prostředcích a taktice, jak tohoto cíle dosáhnout, jakož i v tom, jaké první kroky po vyhnání nepřítelů podniknout. Opakuji, to vše je velký, neocenitelný úspěch našeho národního odboje a dosáhnouti ho nebylo lehké.

Ale to je jen část úkolu. Hlavní a rozhodující úkol spočívá nyní v tom, aby tato jednota v názorech se také všude projevila v jednotě činu, v jednotě akce. Nyní každá národní složka a organizace, každý vlastenec a každý československý občan ví, kde je jeho místo a v čem je jeho povinnost. Nyní každý československý vlastenec, schopný nositi zbraň, a zejména pak každý důstojník, poddůstojník a voják československé armády ví, že jeho místo je v ozbrojených skupinách a partyzánských oddílech. Nyní každá složka a organizace národního odboje ví, že ve všech místech, okresech a zemích je nutno tvořit národní výbory, sdružující všechny odbojové složky bez rozdílu. Nyní každý národní výbor ví, že k jeho předním úkolům patří organizace ozbrojených družin a partyzánských oddílů a vedení boje všemi prostředky proti nepřátelskému válečnému stroji a všemu, co tomuto stroji slouží. Nyní každý československý občan, který dosud slouží v aparátě Háchovy a Tisovy vlády, ví, že jeho povinností je rozvrátit tento aparát, aby ho nemohlo být nepřítelům používáno k prodlužování války na našem vlastním území.

Nyní každý, kdo spolupracuje s Němci a se zrádci, musí vědět, že má ještě poslední příležitost k záchraně tím, že tuto spolupráci přeruší a zařadí se do všenárodní fronty. Zkrátka, tak jako jsme se dopracovali k názorové jednotě na hlavní otázky našeho národního boje, tak musíme nyní co nejrychleji, zejména doma, tuto názorovou jednotu proměnit v jednotu činu a akce.

Neboť vezme a dobře si to zapamatujme! Každá složka národního odboje bude nakonec posuzována ne tak podle toho, co mluvila, nýbrž více a hlavně podle toho, co dělala.

Nová sovětsko-československá smlouva

(Komentář v moskevském rozhlasu dne 11. května 1944)

Vážení posluchači!

Dne 8. května tohoto roku byla mezi Sovětským svazem a Československou republikou podepsána nová smlouva, která má pro nás velký význam. Jak důležitá a významná je pro naši republiku tato nová úmluva, o tom svědčí už sám předmět úmluvy. Neběží totiž – jak víte – o nic menšího, než o úmluvu pro případ vstupu sovětských vojsk na půdu Československa. A vstup Rudé armády na půdu Československa, to znamená počátek osvobození naší vlasti z jařma cizáckých vetřelců. Ta okolnost pak, že k ujednání takové smlouvy dochází právě nyní, nasvědčuje, že už není daleko chvíle, kdy začne očišťování našich zemí od německé, maďarské a zrádcovské špíny. Už toto samo o sobě stačí, abychom novou sovětsko-československou úmluvu vítali co nejradostněji jako předzvěst blížící se svobody našeho lidu a naší republiky.

Stejně dalekosáhlý význam má pro nás obsah zmíněné úmluvy. Úmluva řeší poměr mezi sovětskými vojáky a československou státní a veřejnou správou na osvobozeném území Československa. A zdůrazněme to hned předem: Poměr mezi Rudou armádou a československou státní a veřejnou správou na osvobozeném území je úmluvou řešen na základě uznání plné státní suverenity Československa naším velkým spojencem, na základě principu rovný s rovným a v duchu přátelství a spojenectví ve smyslu historické sovětsko-československé smlouvy z 12. prosince 1943.

Okupanti a zrádci v Praze, v Bratislavě a v Užhorodě, totiž ti lidé, kteří uvrhli národy naší republiky do cizácké poroby a rozdeptali všechna jejich práva, pokoušejí se našemu lidu namluvit, že Sovětský svaz a Rudá armáda se budou vměšovat do vnitřních záležitostí Československa a budou mu vnucovat svůj režim. Najednou páni v Berlíně a v Budapešti a jejich sluhové v Praze, v Bratislavě a v Užhorodě mají tak velikou – s odpuštěním – starost, aby se nikdo nemíchal do záležitostí Čechů, Slováků a Karpatských Ukrajinců. Najednou tito hrobaři československé státní nezávislosti, různí ti krvaví protektoři, guvernéri, najednou tito vrahové, lupiči

a žháři projevují „obavy“ o osud národů Československa, až tyto národy budou zbaveny německo-maďarského a zrádcovského moru! Kdyby drzost okupantů a zrádců nepobuřovala, pak bychom se mohli smát jejich grotesknímu úsilí vylíčit našim národům příchod Rudé armády na území Československa jako nebezpečí pro nezávislost republiky a pro svobodu našich národů. Jsme ostatně přesvědčeni, že není jediného skutečného Čecha, Slováka a Karpatského Ukrajince, který by něčemu podobnému věřil. A československo-sovětská úmluva z 8. května t. r. zasazuje pak pokrytecké a prolhané agitaci nepřítelově poslední, smrtelnou ránu.

Úmluva z 8. května je vzorným příkladem, jak Sovětský svaz chápe a uplatňuje skutečně přátelský a spojenecký poměr, byť se i jednalo o stát malý a úplně okupovaný nepřítelem. Úmluvou je znovu potvrzeno, že Rudá armáda vstoupí na území naší republiky jakožto spojenec, přítel a osvoboditel. Každý pochopí, že hlavní břímě při osvobozování československého území od nepřítelů ponese Rudá armáda, i když velkou ctižádostí československého lidu musí být a bude, aby i on všemi svými silami přispěl k dosažení tohoto cíle. Nicméně Sovětský svaz nevyvozuje z nesporné vedoucí role Rudé armády při osvobozování Československa žádné privilegie pro sebe. Naopak, úmluva výslovně stanoví, že postupně osvobozované území Československa, postupně, jak toto území přestane býti pásmem bezprostředních válečných operací, přechází úplně pod suverénní správu československých vládních a veřejných orgánů, při čemž výstavba, vytvoření, složení a charakter těchto orgánů bude záležitostí výhradně československou a bude se prováděti výhradně podle československých zákonů. Věru, v historii se najde málo podobných případů, kdy velký a mocný spojenec, který přichází do země, aby ji osvobodil od prokleté a nenáviděné cizovlády, tak velkodušně vkládá správu této země do rukou jejího lidu! Nic nemůže skvěleji a názorněji ilustrovat vpravdě osvobozenécké poslání Rudé armády, než tato okolnost.

Proto také náš lid ve vlasti přejde k dennímu pořádku přes pomlouvačný a hysterický štěkot okupantů a zrádců. Náš lid ve vlasti naopak soustředí veškerou svou snahu a napne na nejvyšší stupeň všechny svoje síly, aby osvobozenécký nástup Rudé armády na území republiky usnadnil tím, že na našem území v týlu nepřítelů bude rozbíjet a ničit nepřátelský válečný stroj a všechno, co mu slouží, a že za tím účelem rozdmýchá na celém území republiky plamen všenárodní, partyzánské války. Všenárodní partyzánský boj, výstřely národních bojovníků proti nositelům okupační moci a vý-

buchy válečných objektů nepřítele - to bude nejlepší zdravotice, kterou národy Československa uvítají slavnou osvoboditelskou Rudou armádu, navzdory všem okupantům a zrádcům.

A tak, jako náš lid v Čechách, na Moravě, na Slovensku a na Karpatské Ukrajině půjde do těchto rozhodujících bitev pod vedením jednotných národních výborů, tak také s pomocí svých jednotných národních výborů jakožto představitelů národní vůle zahájí na osvobozeném území výstavbu nového, svobodného, národního a státního života podle své vlastní vůle a podle vlastního obrazu.

Ano, sovětsko-československá úmluva z 8. května t. r. otevírá před Československem nové možnosti a radostné perspektivy. Snažme se všichni, aby těchto vyhlídek a možností bylo plně využito ve prospěch republiky a lidu.

O některých opatřeních na osvobozeném území republiky

(„Československé listy“ ze dne 15. května 1944)

Rudá armáda stanula na východní hranici Československa a v dohledné době vstoupí na půdu naší vlasti, aby ji pomohla vysvobodit z cizácké poroby. Ohlašuje to maršál Sovětského svazu J. V. Stalin ve svém rozkazu z 1. máje 1944 a my všichni víme, že Stalinovo slovo se nerozchází s činem. Sovětsko-československá úmluva pro případ vstupu sovětských vojsk na území Československa, podepsaná dne 8. května 1944, řeší formálně a právně poměr mezi Rudou armádou a československými státními orgány na podkladě respektování celé státní suverenity Československa. Nyní stojí před námi praktická otázka, jak chceme a jak budeme uplatňovat suverenitu Československa na osvobozeném území republiky, nebo přesněji řečeno, jaké první kroky máme a musíme učinit, aby tato suverenity byla uplatněna ve správném směru. K tomu chci nadhodit několik myšlenek.

I

Především, nesmíme ani na okamžik zapomenout, že vstupem Rudé armády - a po jejím boku také československého vojska - na půdu naší vlasti osvobozování našeho státního území teprve začne, že toto osvobozování se bude dít postupně, při čemž válečná fronta bude probíhat přímo územím Československa. Čili, národně-osvobozenecký zápas půjde dál a nabude pro naše země forem skutečné války, jaké dosud přímo neznaly.

Za těchto okolností bude hlavním úkolem vlády, národní fronty a všeho našeho lidu doma, aby bylo co nejvíce stupňováno naše vlastní válečné úsilí, aby byly zasazeny všechny lidské síly a materiální prostředky k dalšímu vedení války až do úplného osvobození republiky a do konečné porážky nepřítele. Na rozdíl od dosavadního stavu budou za základnu a východisko takové mobilisace sil sloužit postupně osvobozovaná území. Postupně osvobozovaná území nám současně dá možnost, abychom daleko více než dosud pomohli mobilisaci národních sil v týlu nepřítele, na území dosud

obsazeném, podobně jak to činila Rudá armáda a sovětská vláda na dočasně obsazeném sovětském území.

Z toho plyne, že veškerá opatření na osvobozeném území musí být podřízena výše uvedenému cíli, to jest maximálnímu stupňování československého válečného úsilí, při čemž tato opatření budou tím účinnější, čím důsledněji budou prováděna v duchu zcela demokratickém a za aktivní účasti nejširších vrstev lidu měst i venkova.

II

V této souvislosti se dostává do popředí otázka praktického uplatnění myšlenky národních výborů jakožto orgánů veřejné moci a veřejné správy na osvobozeném území republiky. V zásadě je tato myšlenka, která má u nás hluboké tradice, uznávána všemi složkami národního odboje. President republiky ve svém poselství z 3. února t. r. vyzval ke tvorbě národních výborů ve všech obcích, okresech a zemích, nyní jakožto orgánů jednotného národního boje proti okupantům a po osvobození československého území jakožto demokratických orgánů veřejné správy. Ve smyslu presidentova poselství vydala vláda 16. dubna t. r. prohlášení, v němž jsou formy a úkoly národních výborů dále konkretisovány a současně oznámeno, že v této věci bude ještě vydán zvláštní dekret presidenta republiky. Bylo tedy dohodnuto a rozhodnuto, že výstavbu nového státního života na osvobozeném území republiky začneme budováním národních výborů na všech stupních veřejné správy.

Považují to za veliký úspěch a vymoženost našeho národně-osvobozenického boje. Myšlenka národních výborů je velká, demokratická myšlenka. Demokraticky volené a náležitou pravomocí vybavené národní výbory mohou být nejen představiteli národní jednoty a národní vůle, nýbrž také orgány, jejichž prostřednictvím se mohou nejširší vrstvy lidu měst i venkova účastnit správy věcí veřejných, a tím uplatňovat svoji vůli. A podíváme-li se na věc s praktické stránky, pak poznáme, že za daných okolností jsou jedině národní výbory s to překonat všechny obtíže, které budou spojeny s výstavbou nového státního a veřejného života v osvobozených zemích a později v celé republice. Uvažujme jen.

III

I když nemůžeme vědět, v jakém stavu budou osvobozená území vlivem válečných událostí, jedno je jisté: celý aparát veřejné správy

od zdola až nahoru bude nutno budovat znovu a na nových základech. Nejen proto, že tento aparát bude sám o sobě rozvrácen, nýbrž hlavně proto, poněvadž to byl aparát, vybudovaný okupanty a sloužící po celou dobu okupace jejich cílům. Je jasné, že takový aparát nemůžeme prostě převzít a použít pro účely republiky.

Představte si to názorněji. Kdo by se domníval, že je možno ve prospěch republiky a československého lidu použít všech těch notářů, išpánů i foišpánů, které Maďaři dosadili na obsazeném území Slovenska? Kdo snad má za to, že je možno ve prospěch slovenského národa a republiky použít těch starostů, notářů, okresních náčelníků a županů, které dosadila Tisova vláda zrádců? Anebo kdo si myslí, že můžeme v českých zemích prostě převzít to, co tam za více než pět let nasadili Němci a jejich pomahači za zrádné vlády Háchovy? Stačí jen položit tuto otázku a negativní odpověď se vnucuje sama sebou.

Aby nebylo nedorozumění: Neběží o to, vyloučit ze služeb ve veřejné správě všechny ony české a slovenské lidi, kteří během okupace ve veřejné správě jakožto zaměstnanci sloužili. V této věci bude postupováno individuálně a z veřejné služby budou vyloučení, resp. jinak potrestáni pouze ti, kdož okupační a zrádcovský režim aktivně podporovali, stali se vyloženými renegáty a zrádci. Koho se to týká, to ukáže veřejné mínění a rozhodnou příslušné instance. Naopak oni zaměstnanci veřejné správy, kteří zůstali republice věrni a zúčastnili se národního odboje, najdou ve veřejných službách opět patřičné místo. Neběží tedy o jednotlivé zaměstnance, nýbrž o veřejný aparát jakožto celek. A ten nutno od základu změnit a nahradit systémem národních výborů.

Řekněme to opět názorněji: Z čela správy obce zmizí nehodný komisař, starosta anebo notář, dosazený okupanty anebo zrádci a správy obce se ujme volený obecní národní výbor. Ze správy okresu bude odstraněn okupanty nebo zrádci určený okresní náčelník, landrát anebo podobná kreatura a správy okresu se ujme volený okresní národní výbor. Podobně se zemské správy na Karpatské Ukrajině, na Slovensku, na Moravě-Slezsku a v Čechách ujmou volené národní výbory zemské. Z takto postupně – podle toho, jak bude území republiky osvobozováno – budovaných národních výborů vzejde pak volbou Prozatímní národní shromáždění, jemuž bude odpovědná vláda a které bude nejvyšším orgánem moci v republice, až do zvolení řádného, Ústavodárného národního shromáždění.

IV

Z takového pojetí vpravdě státoporné role národních výborů vyplývá pak logicky jak rozsah jejich kompetence, tak i jejich podřízenost. Považujeme za účelné, aby kompetence národních výborů byla stanovena tak, že by přibližně odpovídala kompetenci dřívější samosprávy plus veřejné politické správy. Čili: Obecní národní výbory převezmou funkci dřívějších obecních zastupitelstev; okresní národní výbory převezmou funkci dřívějších okresních zastupitelstev a okresních politických správ; zemské národní výbory budou vykonávat funkci dřívějších zemských zastupitelstev a politických správ; Prozatímní národní shromáždění nahradí prozatímně dřívější parlament. Přirozeně, že k takto stanoveným úkolům národních výborů přibudou ještě nepředvídané úkoly jiné, které před nás postaví mimořádná doba a mimořádné válečné poměry.

Pokud se týče podřízenosti takto vybudovaných a takovou kompetencí vybavených národních výborů, tu je jasné, že to může být jen podřízenost instanční: obecní národní výbor je podřízen národnímu výboru okresnímu, okresní národní výbor je podřízen národnímu výboru zemskému, zemský národní výbor je podřízen vládě, resp. Prozatímnímu národnímu shromáždění. Jinými slovy: každý národní výbor odpovídá za svoji činnost jednak svým bezprostředním voličům, jednak nadřízenému národnímu výboru, po případě vládě. Názor, že by národní výbory měly snad být pouhými poradními orgány, složenými se shora jmenovaných úředníků (obecních komisařů, okresních náčelníků, zemských presidentů a pod.), odporuje úplně celému demokratickému duchu a myšlence národních výborů a nemůže být akceptován. Jedině možná je taková úprava, že národní výbor bude v rámci své kompetence rozhodujícím orgánem, při čemž úřadu, resp. úředníkům připadá funkce výkonná a prováděcí. A své úředníky zpravidla určuje ten který národní výbor, což ovšem podléhá schválení vyššího národního výboru, po případě vlády. Ostatně, při skutečně demokratickém duchu státního aparátu od shora až dolů není nebezpečí instančních sporů nikterak vážné.

V

Zmínil jsem se už o tom jako o samozřejmosti, že národní výbory mají být zdola až nahoru orgány volenými. Vzhledem k tomu, že máme válku a že národní výbory musí být tvořeny na území, které bude postupně osvobozováno v důsledku válečných operací a při

rozvratu veřejného aparátu, nelze si formu a modus voleb představit tak, jak tomu bylo v dobách normálních. Forma a způsob voleb závisí na konkrétních okolnostech a praktických možnostech. Chci se proto dotknouti jen některých všeobecných pravidel, více méně zásadního rázu.

Mám zato, že obecní národní výbory mají být voleny volbou přímou. Aktivní a pasivní volební právo má každý občan i občanka republiky, dosáhnuvši v den voleb 21. roku věku. Z aktivního i pasivního volebního práva jsou vyloučeni všichni, kdož se vůči republice dopustili zločinu tím, že při rozbití a okupaci republiky s nepřitelem aktivně spolupracovali a jemu pomáhali. Koho se to týká, to národní veřejnost v každé venkovské obci anebo městské čtvrti bude dobře vědět.

Jak navrhovat kandidáty a jak volbu provést – zda aklamací na voličské schůzi anebo hlasovacími lístky – to závisí na velikosti obce, na technických možnostech a pod. Hlavní je, aby volba obecního národního výboru byla provedena rychle, aby to byla volba přímá, aby voličové měli možnost navrhovati kandidáty, aby každá kandidatura byla podrobena veřejnému posouzení, aby se voleb účastnili všichni, kdož na to mají právo a aby do národních výborů nepronikli zjevni nebo skrytí zrádci a agenti nepřítelovi.

Okresní a zemské národní výbory mohou být voleny nepřímou. Okresní národní výbory na konferenci zástupců obecních národních výborů a zemské národní výbory na konferenci, resp. sjezdu zástupců výborů okresních.

Jako další pravidlo by mělo platit, že členové národních výborů všech stupňů mohou být odvoláni na žádost většiny svých voličů.

Opakuji, že běží pouze o námět všeobecných pravidel. Podrobnější pravidla voleb národních výborů musí být vypracována příslušnými vládními orgány. I to mohou ovšem být jen pravidla rámcová, pružná, beroucí zřetel na mimořádné válečné poměry a dávající možnost přizpůsobení se těmto poměrům. Rozhodující zde není byrokratická forma, nýbrž skutečně demokratický obsah voleb.

VI

Národní výbory, tak jak budou na osvobozeném území postupně vytvářeny, vykonávají svoji praktickou činnost v rámci směrnic onoho orgánu, který bude vládou, resp. presidentem zplnomocněn výkonem funkce vlády na osvobozeném území. A budou to úkoly nemalé.

Tak po stránce branné a bezpečnostní budou muset československé vojenské správě na osvobozeném území poskytnout všechnu nutnou pomoc při mobilisaci branců z řad zbraně schopných občanů Československé republiky. Jejich úkolem bude zajistit, aby jak československé, tak sovětské vojenské úřady byly všestranně podporovány ve věcech udržování komunikací, ubytování, zásobování a pod. Národní výbory budou pečovat o bezpečnost osob, majetku a veřejných zařízení. K tomu cílí vytvořit podle potřeby Národní stráž bezpečnosti z národně a politicky spolehlivých a schopných lidí. Zneškodní představitele okupační moci a jejich agenty. Osobodí všechny osoby, které okupační, respektive zrádčovský režim vystavil persekuci z důvodů nacionálních, politických nebo rasových. Očistí veřejný aparát od národně a politicky nespolehlivých živlů, zejména těch, kteří vynikali aktivní spoluprací s okupanty. Povolají do veřejné služby staré, osvědčené národní úředníky a zřízence a doplní je podle potřeby z řad aktivních národních bojovníků.

Po stránce hospodářské, zásobovací a sociální budou národní výbory stát před odpovědným a nesnadným úkolem, aby v obvodu své působnosti zajistily pokud možno nerušený chod výroby, dopravy, obchodu a zásobování, zabezpečily veřejný i soukromý majetek před zcizením a zasaňčením, aby potlačily spekulaci a zneškodnily sabotáž nepřátelských živlů a provedly nutné zásahy do finančních, průmyslových, zemědělských i obchodních podniků, aby zajistily práci všem práce schopným, nezaměstnaným, a poskytly v rámci materiálních možností pomoc nemajetným a práce neschopným obětem národně-osvobozenického boje a války atd. atp.

Už tento neúplný výpočet nejnáléhavějších úkolů ukazuje, že ke splnění svého poslání budou národní výbory vyžadovat cílevědomého, nebyrokratického a moudrého usměrňování shora a co největší iniciativy širokých lidových vrstev zdola.

VII

Na odpovědných vládních orgánech záleží, aby byly včas vypracovány rámcové směrnice pro tuto práci. Směrnice musí odpovídat onomu vskutku demokratickému duchu, který – jak všichni chceme – v naší osvobozené vlasti zavládne. Pokusil jsem se v tomto směru nadhodit několik myšlenek. Nakonec chci zdůraznit naléhavost a nezbytnost jasného řešení otázky přechodných opatření hospodářsko-majetkového rázu.

Okupace a pětileté cizácké panství – to bylo pro okupanty současně neslýchané loupežné tažení proti našemu národnímu i soukromému majetku. Formy tohoto loupežného tažení byly různé – od přímé loupeže a krádeže a „arisace“ až po různé „legálně“ maskované majetkové převody. Všichni jsme zajedno, že všechno to musí být odčiněno. K tomu je nezbytné, aby na osvobozeném území hned od počátku byla učiněna některá přechodná opatření hospodářsko-majetkového rázu, a to podle těchto zásad:

1. Všechny majetkové převody od Mnichova, pokud měly – ať otevřeně nebo skrytě – ráz nacionální, politické a rasové persekuce, se prohlášují za neplatné.

a) Okupanty nebo zrádci zcizené soukromé majetky (živnostenské, zemědělské, obchodní, domovní atd.), pokud nepřesahují hodnotu 500.000 předmnichovských Kč, přecházejí ihned na dřívější majitele. Pokud se dřívější majitel nemůže ujmout držení svého majetku, bude dosazena prozatímní veřejná správa až do zjištění majitele nebo jeho pravoplatného nástupce.

b) Do soukromých podniků (finančních, průmyslových, zemědělských, obchodních atd.), pokud spadají do této kategorie majetků a mají hodnotu nad 500.000 předmnichovských Kč, bude dosazena prozatímní veřejná správa až do rozhodnutí řádného Národního shromáždění.

c) Do družstevních podniků všeho druhu bude dosazena veřejná správa, pokud členstvo demokratickou cestou nezvolí správu novou.

d) Dřívější státní a jiný veřejný majetek, který byl okupanty zcizen, přechází ihned do správy dřívějšího majitele.

2. Majetek příslušníků okupační moci, jakož i těch občanů Československé republiky bez rozdílu národnosti, kteří se vůči republice dopustili velezrady, bude konfiskován ve prospěch obětí národně-osvobozenického boje a války.

3. Při provádění těchto hospodářsko-majetkových opatření se vláda, resp. orgán, pověřený funkcemi vlády na osvobozeném území bude opírat o aktivní pomoc a spolupráci národních výborů, závodních výborů, jakož i odborových, družstevních a jiných společenských organizací.

Důvody, proč opatření podobného rázu nutno učinit ihned po osvobození československého území, jsou jasné: Předně proto, aby byl zabezpečen další chod výroby a hospodářského života vůbec, neboť okupanti a zrádci zanechají po sobě poušť. Dále proto, aby ti rolníci, živnostníci a jiní menší střední podnikatelé, jimž okupanti tím nebo oním způsobem ukradli jejich podnik, dostali svůj

majetek co nejrychleji zpět. Za třetí proto, aby bylo zamezeno nové zašantročení a zcizení velkých hospodářských objektů a řádně zvolenému Národnímu shromáždění umožněno definitivní rozhodování o jejich osudu. A konečně proto, aby okupanti a zrádci byli potrestáni odnětím toho, co ukradli anebo co na porobě, bídě a strádání národa vydělali.

V budování nové republiky 1945—1946

Co dělat, čím začít

(Provolání KSČ v dubnu 1945)

Lide český! Pracující měst i venkova!

Dělníci, rolníci, živnostníci, pracující inteligence!

Po více než šesti letech německé okupace, která přinesla českému národu tolik zla a utrpení, udeřila i pro náš národ hodina osvobození a odplaty. Slavná Rudá armáda, po jejímž boku bojuje i naše československé vojsko, osvobodila úplně Slovensko a vyhání nyní německé bandity a vrahy z českých zemí. Zanedlouho bude osvobozeno celé Československo od Šumavy až k Tatrám a v Praze nad staroslavnými Hradčany zavlaje opět vítězný prapor republiky.

V této historické chvíli stojí náš národ před dvěma hlavními úkoly: za prvé přispět všemi silami k dovršení porážky hitlerovského Německa. Za druhé položit pevné základy nového a šťastného života ve svobodném, skutečně demokratickém, lidovém Československu a nepřipustit, aby se republika vrátila do poměrů předmnichovských.

Co dělat, čím začít?

Udržte a upevněte jednotu! Jednotu lidu, jednotu národa. Jak jste byli jednotni v utrpení a v boji proti cizáckým vetřelcům – tak jednotni buďte i nyní, ve chvíli vítězství budovatelské práce.

Uskutečňte základní článek ústavy republiky, že jediným zdrojem státní moci je lid! V každé osvobozené obci zvolte ihned místní národní výbor a v každém osvobozeném okrese okresní národní výbor. Do národních výborů vyšlete své nejlepší představitele, kteří se osvědčili v boji proti okupantům a zrádcům a jsou skutečnými demokraty. Nedopusťte za žádnou cenu, aby se do národních výborů vetřely živly zrádné a lidé, kteří aktivně spolupracovali s nepřitelem. Národní výbory, které v oboru své působnosti vykonávají veškerou veřejnou správu, jsou základem nové demokratické republiky. Jsou to orgány lidu a mají nejen velká práva, ale také velké povinnosti vůči lidu, národu a státu. Jak bude vypadat příští život v osvobozené republice – to závisí především na tom, jak se osvědčí národní výbory. Strážte proto žárlivě, aby národní výbory využily svých velkých práv jen a jen ve prospěch lidu, národa a státu.

Učiňte všechno, co uspíš konečnou porážku nepříteli! Podpo-
rujte všemi silami osvoboditelskou Rudou armádu a vstupujte do
řad nové armády československé. Opravujte železnice, silnice,
mosty, telegraf a telefon – zkrátka vše, co slouží frontě a je pod-
mínkou pro obnovení rozrušeného hospodářství.

Roztočte znovu kola výroby! Zvolte si v každém závodě a pod-
niku závodní výbor. Organizujte jednotné odborové organizace
všeho dělnictva a zaměstnanectva. Opravte poškozené továrny
a uveďte je urychleně znovu do provozu. Obdělujte každý kousek
půdy a včasnými dodávkami zabezpečte armádu i civilní obyva-
telstvo dostatečnou výživou.

Zajistěte bezpečnost osvobozeného území od zjevných i tajných
agentů nepříteli! Zřídte v každém místě národní milici, která
v součinnosti s ústředními bezpečnostními orgány bude dbát o
pořádek a bezpečnost osoby i majetku. Zatkněte ihned všechny
Němce, kteří po Mnichovu k nám přišli jako okupanti. Podobně
postupujte s těmi „domácími“ Němci, kteří aktivně podporovali
Henleina a Franka a účastnili se vyhlazovacího tažení proti našemu
národu. Zřídte pro zatčené Němce pracovní tábory a přinuťte je,
aby pracovali na znovuvýstavbě toho, co sami zničili.

Očistěte vlast od nositelů zrady, která nemá v dějinách našeho
národa příkladu! Vezměte ihned do vazby všechny aktivní poma-
hače Moravce, Bienerta a Háchy a celé t. zv. protektorátní vlády,
jakož i kolaboranty, kteří s Němci aktivně spolupracovali a z utrpení
národa osobně těžili. Nedejte se mýlit, když zrádci a kolaboranti
obráží nyní kabát, zastrčí do knoflíkové dírky tříbarevnou kokardu
republiky a budou se vydávat za horlivé vlastence. Hnusná tato
čeládka zůstane, čím je – vředem na těle národa a musí být vymý-
cena, aby národ mohl vzkvétat a prospívat. Uvědomte si, že očista
od zrádců a kolaborantů je předpokladem pro šťastnou budoucnost
našeho lidu, národa a státu.

Zabezpečte nakradený majetek Němců, zrádců a kolaborantů
pro národ a stát! Do všech majetkových hodnot – do průmyslo-
vých podniků, peněžních ústavů, zemědělských podniků, do živ-
ností, obchodů, domovních majetků atd., které byly ve vlastnictví
anebo ve správě Němců, zrádců a kolaborantů, anebo které jsou
opuštěné, dosaďte ihned národní správu, kterou v dohodě se závod-
ními výbory jmenuje národní výbor. Národní správa je odpovědná,
aby svěšené jí majetkové hodnoty nebyly zašantročeny a aby ve-
řejně spravované průmyslové i zemědělské podniky byly co nej-
dříve uvedeny do provozu.

Připravte konečné odčinění Bílé hory, navrácení české půdy
českému lidu! Cizácká německá šlechta, potomci pobělohorských
lupičů, budou tentokrát úplně a definitivně vymýceni. Cizácké
šlechtě bude bez náhrady konfiskován všechen majetek a zejména
veškerá půda. Podobně se stane s pozemkovým a jiným vlastnictvím
říšských Němců a všech těch „domácích“ Němců, kteří se těžce
prohřešili proti našemu národu a republice. Konfiskaci propadne
i půda, patřící zrádcům. Konfiskovaná půda bude spravedlivě
rozdělena mezi náš drobný venkovský lid, mezi domkáře, malé
a střední rolníky, mezi deputátníky a jiné zemědělské dělníky.
Zvolte při národních výborech zvláštní zemědělské komise, složené
ze zástupců uchazečů o půdu a připravte všechno pro okamžitou
parcelaci, jakmile bude vydán příslušný zákon. Do té doby dbejte
vůdce bedlivě, aby ke konfiskaci určené zemědělské podniky byly
pod národní správou pečlivě vedeny, půda obdělána a nic nepřišlo
nazmar.

Vraťte drobným českým lidem majetek, který jim byl ukraden
Němci a zrádci! Českým dělníkům, rolníkům, živnostníkům, drobným
podnikatelům a příslušníkům svobodných povolání, které
Němci a zrádci připravili o majetek z důvodů národních, poli-
tických a rasových, bude tento majetek ihned vrácen, případně
poskytnuta rovnocenná náhrada ze zajištěných majetkových hod-
not Němců a zrádců. Vrácení provedou příslušné národní výbory
na žádost postižených. Ostatní zajištěné majetky zůstanou pod
národní správou až do rozhodnutí příslušných zákonodárných
orgánů republiky.

Dopomozte členstvu družstevních podniků k jeho právům!
V družstevních podnicích všeho druhu – spotřebních, výrobních,
zemědělských, peněžních atd. – odstraňte Němci a zrádci vnucené
komisaře a dosaďte tam dočasnou národní správu do té doby, kdy
si samo členstvo družstva demokraticky zvolí správu novou.

Pečujte o ty, kdož se stali obětmi nacistického teroru! Všem čes-
kým lidem, kteří budou osvobozeni z nacistických žalářů, koncer-
tračních táborů a z německých robotáren, poskytněte plnou pod-
poru a umožněte jim návrat do normálního svobodného života.
Těm, jimž nacistický teror podlomil zdraví, umožněte léčení a od-
počinek, práce schopným pak zajistěte plnou účast na budovatelské
práci. Vdovám a sirotkům našich padlých národních bojovníků
a mučedníků věnujte patřičnou péči celé národní veřejnosti, aby
jim alespoň částečně byla nahrazena ztráta jejich nejdražších.

Všechny tyto pravé kroky na cestě do nového svobodného života

čiňte organisovaně, spořádaně, ale rozhodně, v plné dohodě s místními orgány osvoboditelské Rudé armády a pod vedením národních výborů a nové československé vlády.

Nová československá vláda Národní fronty Čechů a Slováků byla utvořena dne 4. dubna 1945 na domácí půdě v Košicích a co nejdříve přenesla své sídlo do hlavního města republiky, do osvobozené Prahy. Po prvé v dějinách republiky bere na vládu účast Komunistická strana Československa. Tato významná skutečnost, spolu s vládním programem, na jehož vypracování se vynikající měrou podíleli komunisté, ukazuje, že tentokrát vůle a činnost vlády nebude v rozporu s vůlí a činností lidu. Avšak největší zárukou toho je iniciativní, aktivní a tvůrčí činnost a práce nejširších lidových vrstev v národních výborech a všech jiných lidových organisacích a orgánech.

Lide český! Pracující měst i venkova!

Díky Rudé armádě, díky Sovětskému svazu, díky Stalinovi – je dlouhý a těžký osvobozenecký zápas našeho národa korunován vítězstvím. Jsme opět svobodni. Dokažme, že jsme této svobody hodni. A náš lid to chce a musí dokázat tím, že se naučí a bude sám spravovat věci veřejné ve prospěch celku, ve prospěch národa a státu.

Komunistická strana Československa, která byla s národem a s lidem v dobách národního utrpení a národního odboje a ukazovala mu vždy správnou cestu – bude státi na svém místě a vykoná vůči národu a lidu svoji povinnost i nyní, při výstavbě nové, demokratické, lidové republiky.

Vítězný prapor republiky vlaje opět nad Hradčany

(Projev na národní manifestaci v Bratislavě v den 9. května 1945)

Občané českoslovenští! Slováci a Češi!

Konečně nastal den, který byl národy naší republiky tak toužebně očekáván: hitlerovské Německo je úplně a definitivně poraženo, naše vlast osvobozena. Vojska maršála Koněva vstoupila do Prahy a pomohla povstávajícímu pražskému lidu očistit hlavní město republiky od nepřítelů. Stalo se skutkem, co jsme předvíдали už v onen neblahý den 16. března 1939, kdy pražský Hrad byl znesvěcen přítomností zločince Hitlera, stalo se, več jsme pevně věřili po celou dlouhou dobu národního ponižení a poroby – stalo se, že nad našimi Hradčany opět vlaje vítězný prapor Československé republiky.

Slavíme tento velký den vítězství se všemi svobodnými národy světa, které se podílely na boji, jímž tohoto vítězství bylo dosaženo. Vyslovujeme svůj srdečný dík národům a armádám našich západních spojenců, zejména za onu pomoc, kterou poskytly našemu národu v osvobozenecském zápase.

A s nehlubšími pocity díkuvzdání se obracíme k našemu velkému bratru na východě – k Sovětskému svazu, k Rudé armádě, k maršálu Stalinovi. Státnické a vojevůdcovské umění Stalina to bylo, které zahnal Hitlera do izolace a do slepé uličky. Nadlidské úsilí národů Sovětského svazu to bylo, které rozhodlo o porážce hitlerovského Německa. A Rudá armáda to byla, která osvobodila Československou republiku od nacistické hrůzovlády. Jsme hrdi, že v této chvíli triumfu nad pangermánským imperialismem stojí naše republika jako věrný spojenec po boku vítězného Sovětského svazu a prohlašujeme, že tomuto bratrskému společenství i v budoucnosti věrni zůstaneme, aby pro naši republiku již nikdy více se nemohl opakovat rok 1938 a 1939!

Oslavujeme den vítězství, skláníme se současně hluboce před památkou těch, kteří v boji za dosažení vítězství položili své životy: před památkou padlých hrdinů Rudé armády a ostatních spojeneckých vojsk, před památkou padlých slovenských a českých partyzánů a příslušníků naší nové československé branné moci, před památkou našich padlých národních mučedníků, kteří zemřeli

v mučírších Gestapa a na popravišti. Jejich nejvyšší obět' nebyla marná. Věc, za kterou bojovali a padli - triumfuje. Nepřítel leží poražen a rozdrčen a národům naší republiky je otevřena cesta k velké a šťastné budoucnosti.

Vy kročme na tuto cestu pevně, odhodlaně a cševědomě. Ukazovatelem nám všem budiž vládní program, program první domácí vlády národní fronty Čechů a Slováků, program, který - jak se už ukázalo - je v plném souladu s přáním a tužbou slovenského a českého národa.

Tak jako společně a svorně jsme bojovali za svržení cizácké nadvlády, tak společně a svorně nyní přikročme k znovubudování osvobozeného domova.

Ať žije osvoboditelská Rudá armáda!

Ať žije její nejvyšší velitel maršál Stalin!

Ať žije Československá republika a její prezident Beneš!

Vzhůru do svorné, tvořivé, budovatelské práce za výstavbu osvobozené vlasti!

Voláme lid do budovatelské práce!

(Provolání přednesené jménem vlády do čs. rozhlasu dne 11. května 1945)

Všem věrným Čechům a Slovákům!

Občané a občanky! Bratři a sestry!

Při vstupu do hlavního města republiky, staroslavné matičky Prahy, osvobozené povstavším pražským lidem a slavnou Rudou armádou;

v historické chvíli, kdy díky Rudé armádě pod velením maršála Stalina je od sveřepého nepřítelce osvobozena celá Československá republika a správa věcí národních a státních se vrací do rukou českého a slovenského národa;

v duchu všech národních bojovníků a mučedníků, kteří v boji za osvobození vlasti položili své životy;

ve smyslu programu, schváleného jednomyslně vládou dne 5. dubna 1945 v Košicích a plně uznaného prezidentem republiky - obrací se vláda k českému lidu s tímto svoláním:

Občané a občanky! Bratři a sestry!

Vy víte, že o porážku hitlerovského Německa a o svržení nacistické tyranie v naší zemi se zasloužila nejvíce Rudá armáda. Projevte toto uznání také v činech. Vycházejte plně vstříc vojskům Rudé armády a ostatních spojenců, plňte jejich přání a pokyny, spolupracujte všude těsně s jejich orgány. Nechť chrabří bojovníci Rudé armády se cítí u nás doma.

Osvobozením z cizácké poroby začíná se nová kapitola dějin našeho národa a státu. Stojíme před úkolem položit pevné základy nového a šťastného života ve svobodném skutečně demokratickém, skutečně lidovém Československu a nepřipustit, aby se republika vrátila do poměrů předmnichovských.

Co k tomu musíme dělat, s čím musíme začít?

Zůstaňte jednotni. Tak jako jste jednotně bojovali proti společnému nepříteli, tak buďte jednotni nyní při vítězství a při výstavbě nové republiky.

Vláda vychází ze zásady, že jediným zdrojem státní moci je lid. Výrazem toho jsou národní výbory, volené lidem v každé obci, v každém okresu, v každé zemi. Národní výbory jsou nejen před-

staviteli vůle lidu, nýbrž také orgány státní správy v obvodu své působnosti. Pravomoc dřívějších okresních hejtmanů a zemských presidentů přechází na příslušné národní výbory. Nepřipusťte za žádnou cenu, aby se do národních výborů vetřely živly zrádcovské a kolaborantské.

Nová republika bude státem slovanským, republikou Čechů a Slováků. Němce a Maďary, kteří se tak těžce prohřešili proti našim národům a republice, budeme považovat za zbavené státního občanství a přísně je potrestáme. Národní výbory nechť začnou s tím ihned. Zneškodněte všechny aktivní nacisty a jejich majetek zajistěte ve prospěch národa a státu.

Při budování nového života v osvobozené vlasti nemůže být místa pro zrádce a kolaboranty. Očistěte úřady a všechny veřejné a soukromé instituce od živlů zrádných, kolaborantských, zbabělých a národně a státně nespolehlivých. Zatkňte ihned všechny, kdož zradili národ a aktivně spolupracovali s Němci, a postavte je před lidové soudy, které budou co nejdříve zřízeny.

Zajistěte a do národní, veřejné správy dejte majetek Němců, zrádců a kolaborantů. Národní správu nechť jmenují příslušné národní výbory v dohodě se závodními výbory dotyčného podniku.

Vláda prohlašuje, že je odhodlána postavit celý peněžní a úvěrový systém, klíčové podniky průmyslové, pojišťovnictví, přírodní a energetické zdroje pod všeobecné státní vedení a do služeb znovuvýstavby národního hospodářství a znovuoživení výroby a obchodu.

Na venkově připravte konfiskaci půdy, která patřila cizácké šlechtě, Němcům, zrádcům a kolaborantům. Tato půda bude spravedlivě rozdělena mezi náš drobný zemědělský lid, který rozdělení po vydání příslušného zákona provede sám.

Všude se všemi silami vrhněte do nové budovatelské práce. Národní výbory nechť se v obvodu své působnosti postarají, aby byly rychle opraveny poškozené železnice, silnice, mosty, telegraf a telefon. Uveďte znovu do provozu závody, dílny a obchody. Postarejte se, aby byla obdělána každá píď půdy a zajištěna bohatá úroda.

K našemu venkovskému lidu, k našim rolníkům se vláda obrací s naléhavou výzvou, aby včasným a poctivým plněním svých dodávkových povinností zabezpečili zásobování armády a městského pracujícího obyvatelstva nutnými potravinami.

Občané a občanky! Bratři a sestry!

Vláda, která nyní zahajuje svoji odpovědnou práci v hlavním městě republiky, cítí se být vykonavatelkou vůle národa a lidu.

Mezi ní a lidem nemá a nesmí být žádného rozporu. K tomu je třeba nejtěsnější spolupráce mezi vládou a národními výbory v obcích, okresech a zemích. Národní výbory nechť nečekají na pokyny shora a ihned plně rozvinou svoji budovatelskou činnost ve smyslu vládního programu a tohoto svolání vlády.

Národní výbory a vláda se budou opírat o tvůrčí iniciativu a organizační a budovatelské schopnosti nejširších vrstev našeho národa. Všem věrným a poctivým občanům republiky bez rozdílu sociálního postavení a politické příslušnosti – dělníkům, rolníkům, živnostníkům, pracující inteligenci, prostě všem pracovníkům, mužům i ženám – je otevřena cesta k nejširší iniciativě a plodotvorné práci. Bude to práce těžká, ale radostná, neboť bude vykonávána svobodným lidem ve svobodné vlasti.

K této budovatelské práci pro blaho národa a republiky volá vláda všechen náš lid.

Šest týdnů činnosti vlády

(Řeč na táboru lidu v Brně dne 23. června 1945)

Chci vám podat krátkou zprávu o tom, co vláda udělala za šest týdnů po příjezdu do Prahy a jaká opatření chystá pro nejbližší dobu. Šest neděl je v životě národa i v životě každého člověka doba velmi krátká, ale nicméně můžeme říci, že oněch uplynulých šest neděl vejde do dějin našeho národa a našeho státu jako období mimořádně významné a důležité, poněvadž jsme právě v této době započali klást základy nové, skutečně demokratické a skutečně lidové Československé republiky a poněvadž jsme díky Rudé armádě započali osvobozenou republiku budovat sami podle svého vlastního, československého obrazu. Stojí proto za to, abychom se na chvíli ohlédli zpět, změřili to, co bylo dosud vykonáno a narýsovali úkoly pro nejbližší budoucnost. Ihned se vstupem do hlavního města započala vláda provádět svůj program, který byl všemi stranami dnešní vlády dohodnut ještě v Moskvě a potom formálně schválen v Košicích. Řada základních postulátů tohoto programu byla již splněna, anebo je ve stavu plnění a provádění. Je to především opatření, kterým se naše republika buduje znovu zdola na nových, skutečně demokratických základech. Dosud byla zásada, že všechna veřejná moc pochází z lidu, napsána v ústavě a zůstala mrtvou literou. Teprve nyní začínáme tuto zásadu uvádět v život, začínáme ji uskutečňovat.

Dnes, šest týdnů po tom, co vláda vstoupila do Prahy, máme republiku, budovanou na základě národních výborů jakožto demokratických orgánů celého národa, které zde nejsou pouze pro parádu nebo k tomu, aby někomu něco odkývaly, nýbrž jsou zde proto, aby v obvodu své působnosti skutečně vládly.

Představte si, jak tomu bylo v roce 1918, když staří rakouští hejtmani se stali obratem ruky hejtmany československými a vláda byrokracie pracovala vesele dále. Vzpomeňte si na to a pak jistě uznáte, že za uplynulých šest neděl nastal skutečný převrat, že se nám podařilo po vyhnání Němců pomocí Rudé armády postavit také naši státní a veřejnou správu na novou lidovou základnu a učinit skutkem, že jediným zdrojem státní moci je lid,

Podle vládního programu a podle úmyslu nás všech má toto nové politické uspořádání republiky být uspořádáním trvalým. Nemá se totiž vrátit doba, kdy okresy a obce budou panovat jménem byrokratů, nýbrž má zůstat a upevnit se stav, kdy v obcích, okresích a zemích mají vládnout lidem volení, lidem určení a lidovou důvěrou obdařeni zástupci lidu.

To, čeho jsme chtěli dosáhnout již v roce 1918, o čem jsme usilovali celých 20 let první republiky, zač jsme všichni společně doma i za hranicemi bojovali v době okupace, to se stalo dnes skutkem. Dnes jsou položeny základy k tomu, aby náš lid sám prostřednictvím svých zástupců si své věci spravoval. Je pochopitelné, že ještě ani zdaleka nejsme spokojeni s tím, jak naše národní výbory v obcích, okresech a zemích pracují. Chceme a budeme se všichni společně snažit, aby naše národní výbory od shora až dolů pracovaly co nejlépe, lépe než stará byrokracie, aby vyřizovaly požadavky a záležitosti lidu tak, jak se na lidové zástupce patří, aby nebyly jen slovem, formou, nýbrž skutečnými lidovými orgány. Proto musíme všichni v obcích, okresech, v zemích a i my ve vládě dbát, aby do národních výborů přicházeli jen ti nejlepší lidé a aby se při volbě a vysílání zástupců lidu do národních výborů nehledělo především na politickou legitimaci, kterou kdysi mnozí velmi rychle měnili, nýbrž aby se všude hledělo na to, jak se kdo v nejtěžších dobách německé okupace choval, jak pro národní věc bojoval, jak se o věc lidu a národa zasloužil a jakou dovede poskytnout i pro budoucnost záruku, že se zájmům lidu nezpronevěří.

Musíme dále trvat na tom a velmi kategoricky žádat, aby naše úřednictvo plně pochopilo onu velkou změnu, která se stala, a aby pochopilo, že úřednictvo v obecních, okresních a zemských úřadech, stejně jako ve všech ostatních veřejných úřadech není zde proto, aby našemu lidu vládlo, nýbrž aby lidu sloužilo.

Naše úřednictvo musí pochopit, že nastala doba, kdy lid není pro úřad, nýbrž úřady jsou pro lid. Chceme naše úředníky, ty malé i ty nejvyšší, ubezpečit, že dovedou-li pochopit znamení doby a lidu skutečně sloužit, lid nebude neuznaný, nýbrž jim jejich věrnou a poctivou prací po zásluze odmění. Udělali jsme základní převrat. Co se nám nepodařilo v roce 1918, podařilo se nám teď. Děláme první krok na této nové cestě. Je dosud ještě mnoho nedostatků, mnoho chyb, ještě mnohdy klopýtáme. Správná cesta byla však nastoupena. Poměry ve veřejné správě se budou den ode dne lepší tím, že naše národní výbory budou lépe, účinněji pracovat a že také všechno naše úřednictvo napne opravdu své síly,

abychom zvládli všechny státní, administrativní, politické a sociální úkoly.

Vláda, jsouc věrna svému programu, zasáhla také velmi účinně a citelně do života hospodářského. Byla vedena dekretem o dosazení národních správ do všech majetkových hodnot, které dříve patřily Němcům, Maďarům, zrádcům a kolaborantům, a zejména do majetkových hodnot těch akciových společností průmyslových, peněžních a jiných, které se provinily aktivní spoluprací s nepřítelem. Dnes nemáme v republice pravděpodobně ani jediný velký podnik, jedinou velkou banku, kde by seděli a vládli jejich dřívější páni. Jestliže si uvědomíme, co se dříve v první republice stalo, když zaměstnanci chtěli podporu nebo dělníci větší mzdy, a srovnáte-li ten dřívější stav s nynějším, kdy takřka obratem ruky bývalí všemohoucí páni bankovních koncernů, průmyslových trustů a kartelů jsou sesazeni se svých trůnů, pak pochopíte, jak mnoho bylo v uplynulých šesti týdnech vykonáno. Je možné, že mnozí z těch, které opatření při dosazování národních správ postihlo, si myslí, že revoluční vlna, jak oni říkají, opadne, že lid se trochu vybouří a vynadá a oni se opět vrátí tam, odkud byli vyhozeni.

Myslím, že jménem vás všech a jménem všeho československého lidu můžeme kategoricky prohlásit, že nazpět nepůjdeme a že tam, odkud jsme za cenu tak velkých obětí různé ty pány jednou vystřnadili, nikdy je už nepustíme, a můžeme jim říci, že náš lid, naše dělnictvo, úřednictvo a všechen náš národ ukáže, že majetkem, který byl vybudován, stvořen jeho prací a jeho potem, si dovede vládnout sám bez pánů, bez vydřiduchů a bez popohaněčů.

I v tomto směru jsme udělali teprve první krok, vážný, rozhodující, ale přece jen první krok. Ani pokud se týká práce v našich závodech a vůbec a zvláště v závodech, které byly postaveny pod národní správu, nemůžeme býti spokojeni. Jde nyní o to, abychom znovu roztočili kola výroby všude tam, kde jsou pro to předpoklady: pracovní síla, stroje, nutné suroviny. Všude tam musíme převést výrobu válečnou na mírovou a začít vyrábět nikoli kanony a tanky pro nepřítele, nýbrž to, co náš lid potřebuje pro sebe. Je třeba si uvědomit, že naše obtíže budou ještě značné a že bude zapotřebí velké vynalézavosti, iniciativy a mnoho tvůrčích schopností našich dělníků, úředníků a inženýrů v závodech i mimo závody, aby naše výroba mohla být rozprouďena novým, nebývalým ještě tempem.

Na tom, jak brzy dovedeme přejít z výroby válečné na mírovou, jak brzy dovedeme znovu vyrábět, závisí všechno ostatní a především to, aby také životní úroveň našeho pracujícího lidu mohla být zvednuta a aby mohla být skutečně taková, jak se na náš pracovitý a schopný lid sluší.

Z velkých závodů a koncernů jsme vyhnali staré pány a dosadili jsme tam národní správu; odborové organizace a závodní rady dostaly velkou pravomoc, ale zároveň jsme všichni převzali velkou odpovědnost před celým národem: povinnost dokázat, že závody pod novým vedením budou pracovat lépe, než pracovaly pod vedením Němců a popohaněčů. Proto si musí být vědom každý náš dělník v závodě, každý úředník, každý člen závodního výboru, každý člen vedení odborové organizace, každý člen národního výboru, že tam, kde on stojí, závisí na něm, co se bude dít, že nemůže čekat rady a pomoc shora, že je především jeho povinností, aby si sám věděl rady a teprve potom, až vyčerpá všechny možnosti, aby se obrátil o pomoc jinam. Ale nestačí jen chtít. Problém spočívá nejen v tom, aby lid měl ve svých rukou moc, aby pomocí svých orgánů měl v rukou správu obcí, závodů nebo úřadů, nýbrž je třeba, aby lid dovedl této vlády využít, aby si skutečně sám dovedl vládnout a své vlastní věci spravovat sám. V tom je to nové, velké a převratné, co nyní prožíváme v oblasti politické i hospodářské.

Vláda provedla dále v uplynulých šesti týdnech opatření, které má nad jiné historický význam: uskutečnila zákon, podle kterého bude zkonfiskována veškerá půda Němců, Maďarů a zrádců a převedena do rukou drobných, poctivých českých lidí. Tento zákon je nyní doplňován dalšími zákony o osídlování této půdy českými lidmi, o tom, aby jednou provždy z hranic naší republiky byl vytlačen živel nám nepřátelský, t. j. Němci a Maďaři. Podtrhuji, že právě tento dekret o konfiskaci půdy má obzvláště velký historický význam, poněvadž se tam tentokrát definitivně, a jak se lidově říká, od podlahy likviduje, odčínuje Bílá hora. A nejen to, my sáháme ještě hlouběji do dějin našeho národa a zákonem o konfiskaci německé a maďarské půdy, a zejména německé půdy, korigujeme omyly našich českých králů Přemyslovců, kteří nám sem pozvali německé kolonisty, jež chceme tentokrát jednou provždy dostat ven. To je jedna stránka historického aktu. Druhá stránka neméně vážná spočívá v tom, že tentokrát se nemají na konfiskaci půdy, anebo chceme-li to tak nazývat, na nové pozemkové reformě při-

živit příživníci, nemá být vytvořena nová vrstva zbohatlíků, zbytků, nýbrž konfiskovaná půda má se dostat do rukou skutečně pouze těm, kteří ji potřebují, kteří na ni mají nárok a kteří se o ni zasloužili. Tentokrát má nárok na příděl konfiskované půdy pouze deputátník, zemědělský dělník, maloročník atd., tedy ti, kteří nedosáhli určité výměry. Zemědělci, kteří mají určitou výměru, nároků na novou půdu nemají a také ji nedostanou. Dostanou ji do rukou pouze malí a střední rolníci, domkáři a deputátníci, a to za takových podmínek, aby za nějaký rok nebo dva nemuseli jít žebrotou, nýbrž skutečně velmi výhodně, ba možno říci téměř zadarmo. Na tom můžete opět posoudit, jak se doby změnilly. Vzpomenete-li si, jak byla prováděna bývalá pozemková reforma, jak se jí zneužívalo a co nám po ní nakonec zůstalo, a podíváte-li se, jak dnes rázem byla likvidována veškerá cizácká šlechta s celým svým majetkem, lesy, zámky, akcemi, fabrikami a bankami, vidíte, že v tom směru vyváží uplynulých šest neděl víc než šest předmnichovských let.

Vláda učinila také první opatření, abychom mohli očistit i svoji českou domácnost od živlů, které svou činností v uplynulých šesti letech prokázaly, že do řad českého národa nepatří. Zákonem se stal dekret o lidových soudech, před které přijdou nejen Němci, nejen cizáckí zločinci, kteří nás za okupace trýznili, nýbrž také jejich domácí pomahači, pocházející, bohužel, z české matky.

Náš národ je povinen v těchto historických dnech očistit nemilosrdně vlastní řady od zrádců a nepřátel. Je tím povinen nejen památce těch, kteří padli v boji proti okupantům a byli mnohdy obětí těch zrádců a zaprodanců, kteří se pohybují ještě mezi námi. Náš lid je k tomu povinen také ve jménu svých potomků, poněvadž bez pořádku ve vlastním domě nemohli bychom budovat republiku na zdravých základech. Vždyť už tím, co provádíme na poli politickém a hospodářském, že z vysokých úřadů odstraňujeme zaprodané vysoké byrokraty a z hospodářských podniků zaprodané zrádcovské pány, vlastně účtujeme za proradu, kterou tito lidé páchali na národě v době německé okupace. A v tomto účtování musíme jít do důsledků, musíme v něm být přísní a neúprosní, nechceme-li, aby se v dohledné době opakoval nový Mnichov, nová zrada a nová poroba.

Před námi stojí ještě mnoho dalších naléhavých úkolů. Řekl jsem již, že hlavním úkolem nás všech je uvést do chodu naši výrobu a naši dopravu. Díky skvělému vojevůdcovskému umění maršála Stalina a Rudé armády naše země z velké části ušetřena těžkých škod, jakých jsme svědky v zemích jiných. Brno patří sice mezi nejvíce poškozená města v naší republice, ale ve srovnání s Charukovem, Kyjevem a Stalingradem – nemluvím ani o Varšavě – je Brno ještě na tom velmi dobře. Protože jsme mimo některá pásma, jako je právě Brno, utrpěli poměrně málo škod, máme všechny předpoklady, abychom poměrně rychle, snad rychleji než jiné země, překonali počáteční poválečné obtíže a následky šestileté okupace i války, a znovu zahájili v plném rozsahu nový radostný, mírový život.

K tomu – a to si nesmíme nikterak zastírat – je potřebí práce, práce a zas práce. K tomu je potřebí práce, lidí a organizace. Schopné lidi máme, možnost práce máme, též dobré organizátory mezi sebou najdeme, takže máme to hlavní a nejdůležitější, abychom mohli z počátečních obtíží se brzy dostat ven.

Od každého z nás se dnes žádá, aby na místě, na kterém stojí, konal svou povinnost tak, jak mu jeho nejlepší vědomí a svědomí káže.

Pracujeme nyní sami na sebe a sami pro sebe. To se hned, ještě teď, dnes, zítra či pozítří neprojeví v kapse každého nebo v míse, na talířích, tak rychle to nepůjde, ale projeví se to velmi brzy tím, že každý, kdo pracovat bude chtít a kdo pracovat bude umět, bude mít lepší mzdu, lepší plat, lepší živobytí, zkrátka lepší možnosti žít, než tomu bylo kdykoliv jindy. Když takto pochopíme příkaz naší doby, když si uvědomíme, že nepracujeme již na cizího, na nepřítel, na našeho vlastního vraha, nýbrž sami pro sebe a pro svou rodinu, pro své děti, potom nebude nic dosti těžké, abychom to rychle a zdárně nepřekonali. Na tom, jak rychle dovedeme překonat počáteční obtíže, jak rychle dovedeme roztočit kola výroby, jak rychle poškozený dům znovu dáme do pořádku, na tom do značné míry závisí, jak dalece budou ony velké úspěchy, kterých se náš lid vyhnáním Němců domohl, zajištěny a upevněny do budoucnosti. Každý z nás si musí uvědomit, že na něm to záleží, především na něm. Všichni, kdož byli dnešními převratovými poměry hozeni stranou, nebudou nám pomáhat, nýbrž sabotovat, rozvracet, kazit. Musíme najít způsob, abychom škůdcovskou práci těchto skrytých nepřátel dovedli v zárodku udusit především svou dobrou a organizovanou prací, dokázat sobě a celému světu, že se naše re-

publika nejen dovedla pomocí Rudé armády od Němců osvobodit, nýbrž že bude patřit mezi ty státy v Evropě, které budou stát první na svých vlastních nohách.

Budujeme nejen nový politický život, přebudováváme republiku nejen hospodářsky a sociálně, nýbrž stavíme také novou armádu, která spatřuje svůj vzor v Rudé armádě. Naši vojáci, náš sbor, který v řadách Rudé armády prošel dlouhou cestou od Charkova až do Ostravy a do Prahy, tento náš sbor společně s našimi letci v Anglii a společně s našimi partyzány doma bude základem naší nové, skutečně demokratické a skutečně lidové armády. Nesmí již být a nestane se více, aby naší armády mohlo být jakýmkoliv způsobem zneužito proti zájmům lidu a proti zájmům národa. A nesmí se také stát, aby naše armáda bez boje kapitulovala a vydala republiku. Nebyli to naši vojáci, nebyla to také většina našich důstojníků, kteří v roce 1938 skládali zbraně, aniž chtěli bojovat. Ti, kteří nesou politickou odpovědnost za tehdejší tragické dny, ti jsou a budou nyní hnáni ještě k další odpovědnosti. Ale my a naše armáda jsme povinni vyvodit patřičné poučení z těchto tragických událostí a budovat novou armádu v takovém duchu, na takových základech, aby to, co všichni poctiví vojáci a důstojníci pociťovali v roce 1938 jako největší hanbu, se nikdy již neopakovalo.

A hlavním předpokladem toho jest, aby již nikdy se nestalo, že náš lid se nebude moci svobodně na náměstí svých měst shromažďovat a svobodně projevovat svou vůli. Aby již nikdy cizák nevládl, k tomu jest potřeba, abychom šli v nastoupené cestě důsledně dále, abychom upevnili v naší republice moc lidu, zakotvili ji pevně v národních výborech, v národních správách a v závodních radách, zakotvili ji pevně v pohraničí na české půdě, která bude navždy patřit Čechům, českému lidu.

A konečně je k tomu zapotřebí, aby naše republika ještě těsněji, než tomu bylo dosud, se přimkla ke svému velkému spojenci na východě – Sovětskému svazu, a aby toto přátelství, které bylo vytvořeno krví, prolitou desetitíscí a statisíci ruských lidí za naše osvobození, trvalo věčně, a aby naše nová armáda viděla svůj vzor v Rudé armádě ne pouze ve formě, nýbrž také aby ji následovala i svým vnitřním duchem, konáním povinností, svou chabrostí, svou věrností lidu a národu. Za těchto podmínek budeme s to, abychom tentokrát vybudovali republiku skutečně naši, abychom vybudovali republiku, kterou již nám nikdy nikdo nevezme.

O politice Komunistické strany Československa

(Přednáška na školení pro okresní a krajské funkcionáře KSČ v Praze
dne 9. července 1945)

Soudruzi a soudružky!

Pro pochopení politiky strany v nynějším období, to jest při budování nové Československé republiky, nebude na škodu, když si aspoň v hrubých rysech zrekapitulujeme základní linie politiky naší strany v obdobích minulých, řekněme za posledních deset až patnáct let.

Přítom se totiž nejlépe ukáže, že politika strany byla jednolitá, prozřavá a důsledná, prozřavá a důsledná tak, jako žádné jiné strany v Československu. Neboť máme-li dnes v republice něco, co možno nazvat kontinuitním, pak zajisté je kontinuitní naše strana a politika, kterou strana vedla za posledního půl druhého desetiletí.

Tragedie, kterou prožilo lidstvo a s ním i náš národ v uplynulých šesti letech, byla vyvolána pokusem německého a s ním spolčeného japonského a italského imperialismu o nové rozdělení a ovládnutí světa. Moudrost a prozřavost politiky té které strany anebo skupiny můžeme tedy změřit nejlépe a především na tom, jaký byl postoj dotyčné strany právě k této životní otázce, od které záviselo všechno ostatní.

A v tomto směru, soudruzi a soudružky, již předválečná politika naší strany vydržela každou zkoušku a vydrží každou kritiku. Vzpomeňme si jen, že již v roce 1930, v souvislosti s vpádem Japonska do Manžurie, naše strana signalizovala nebezpečí vytvoření agresivního imperialistického bloku, který, nebude-li zavčas zmařen a v zárodku potlačen, povede k nové světové válce, v níž nebude ušetřen ani náš stát – Československá republika. Tedy již v roce 1930 naše strana signalizovala nebezpečí blížící se nové světové války.

Pro nás, pro Československo přímo a bezprostředně, se toto nebezpečí stalo ještě jasnějším v roce 1933, kdy v sousedním Německu přišel k moci Hitler, a kdy bylo zřejmé, že německý imperialismus ve své nejzvrhlejší podobě, v podobě hitlerismu a nacismu,

se staví v čelo těch mocností, které usilují o nové rozdělení světa, a to pomocí nové světové války. I tehdy, kdy přišel v Německu k moci Hitler, naše strana zavčas signalisovala nebezpečí, jež z hitlerovského převratu v Německu vyplývalo pro naši republiku, pro československý stát a pro český a slovenský národ.

Dalšími signály kvapem se blížícího nebezpečí bylo pak přeapadení Habeše fašistickou Itálií, německo-italská intervence v republikánském Španělsku, vpád Mussoliniho do Albánie, úplný přechod politického a hospodářského života v Německu na přípravu k válce, jakož i potom, v roce 1938, okupace Rakouska hitlerovským Německem.

Již v těchto letech, kdy Hitler plnou parou pracoval k válce, kdy bylo stále jasnější a zřejmější, že právě hitlerovské Německo to je, které kolem sebe seskupuje agresivní, imperialistické státy, s jejichž pomocí chce podniknout útok a boj za nové rozdělení a ovládnutí světa – již tehdy naše strana varovala a burcovala. Mnozí z vás si jistě pamatují, že jsme tehdy říkali, že v Číně, v Habeši, ve Španělsku se bojuje také za naši republiku. Říkali jsme, že u Madridu se bojuje o Prahu. A vy víte, že mnozí se nám tehdy vysmívali. Dnes však, po deseti až patnácti letech, chápou všichni, jak správně jsme předvíдали vývoj a zároveň jak jsme zavčas a správně varovali. A správná politika právě znamená především správně předvídat a nepřicházet s křížkem po funuse. Tak naše strana včas a správně předvíдалa nebezpečí, které republice hrozilo mezinárodně politicky, ale současně naše strana včas a správně předvíдалa také nebezpečí, které republice hrozilo vnitřně politicky.

My jsme tehdy před rokem 1938, od roku 1933 až do roku 1938, po celých pět let, přímo prstem ukazovali na Hitlerovy spojence u nás doma, uvnitř republiky, na jeho pátou kolonu, kterou on zde u nás před Mnichovem měl, kterou si vydržoval a která pro něho pracovala.

Tehdy to byla naše strana, která prohlédla a odhalila od prvního okamžiku Henleina a jeho politiku zákeřného podřívání republiky. Správně odhadla, jakou roli bude hrát německá buržoasie a její političtí představitelé – Henlein, Frank a spol. – když dojde k rozhodujícímu střetnutí mezi hitlerovským Německem a republikou. Tehdy, když Henlein byl ještě hýčkáán a podporován, tehdy, když česká reakce v podobě agrární strany a národního sjednocení se chtěla s Henleinem spojit proti vlastnímu českému lidu, již tehdy jsme my komunisté správně ukazovali, jakým nebezpečím pro republiku je Henlein a jeho politika.

My jsme již tehdy správně viděli také roli, kterou hrála iredentistická buržoasie maďarská a její představitelé Jaroš, Eszterházy a jiní. Zarfím co na Slovensku spekulovala slovenská reakce, podobně jako česká reakce s Henleinem, s maďarskými iredentisty, aby jejich síl využila proti slovenskému lidu, byli jsme to my, komunisté, kteří ukazovali na státně a národně nebezpečný charakter tehdejších politických představitelů maďarské buržoasie.

Naše strana dále správně a zavčas varovala před politikou hlinkovců a části slovenské buržoasie na Slovensku. Již tehdy jsme předvíдали, že politika hlinkovců a všechno to, co jí napomáhá, je politika velezrady, a že při nebezpečí, v němž se republika ocitne, hlinkovci a část slovenských magnátů – agrárních a finančních – zradí republiku, národ a stát.

A my konečně již tehdy, jak je vám známo, jsme jasně viděli, jakou roli v osudových chvílích národa a státu budou hrát agrárníci, národní demokracie a vůbec český velkokapitál, jehož představiteli byly právě tyto strany.

My jsme již tehdy předvíдали, že česká těžká buržoasie finanční, průmyslová i agrární, vedená politicky agrární stranou a národním sjednocením, ve chvíli, kdy bude republika ohrožena, republiku zradí, aby za cenu zrady na republice zachovala si své třídní panství, aby za cenu spojení s Hitlerem, za cenu zotročení celého národa udržela a upevnila svoji třídní nadvládu.

Všechny tyto věci, soudruzi a soudružky, v tehdejší době ještě neviděl každý, nebyly jasné kdekomu, ale jsou kdekomu jasné dnes. Zásluhou naší strany je, že již tehdy nejen předvíдалa blížící se nebezpečí, nýbrž že současně již tehdy navrhovala a ukazovala správnou cestu, jak tomuto vnitřnímu a zahraničnímu nebezpečí nutno čelit.

My jsme tehdy v dobách, kdy republika byla ohrožena, navrhovali a domáhali se toho, aby se šlo nejostřeji proti Henleinovi, proti maďarským iredentistům, proti slovenským separatistům v čele s Hlinkovou stranou.

My jsme se již tehdy snažili, aby se ta část dělnictva, pokud byla representována sociální demokracií a stranou národních socialistů, dostala ven z politického područí vlastizrádné reakce a velkokapitálu, do něhož byla zavlečena tehdejší koaliční politikou.

My jsme tehdy navrhovali rozbití kaolice s agrární a národně-sjednocenou reakcí, utvoření jednotné fronty dělnické třídy a ná-

rodní fronty pracujícího lidu měst i venkova a tomu odpovídající novou vládní konstelaci, novou vládu národní, lidové obrany republiky.

Zahraničně politicky jsme tehdy navrhovali a prosazovali, aby se republika co nejdříve opřela o Sovětský svaz a aby se současně na západě v demokratických státech burcovala demokratická veřejnost proti hitlerovskému nebezpečí, které – jak jsme již tehdy předvíдали – bude hrozit nejen naší republice, nýbrž vzápětí se obrátí i proti západu.

A konečně jsme tehdy navrhovali a prosazovali, aby v případě přepadení republiky Německem se nekapitulovalo, nýbrž aby se bojovalo do všech důsledků, aby se rozvinula všenárodní válka proti hitlerovskému Německu.

To jsme předvíдали, taková opatření, takovou politiku jsme navrhovali a prosazovali. Bohužel, našeho hlasu tehdy nebylo dbáno. Lid, který se bránit chtěl, nebyl do té míry jednotně organisován a politicky tak na výši doby, aby mohl svoji vůli prosadit – byl zaskočen Mnichovem.

My jsme tehdy varovali před Mnichovem, proti kterému jsme bojovali, který jsme neschvalovali a nikdy schvalovat nebudeme. My jsme již tehdy předvíдали, že Mnichov je pouze začátek, že Mnichovem se hitlerovský imperialismus nespokojí, že po Mnichovu půjde Hitler dál, že po Mnichovu přijde 15. březen. A opět i v tomto případě jsme, bohužel, dostali za pravdu, stalo se, před čím jsme varovali, co jsme chtěli odvrátit.

Soudruzi a soudružky, tak jako strana ukazovala národu správnou cestu v době předmnichovské, v době Mnichova i v době mezi Mnichovem a 15. březnem, tak strana v době pro národ nejtěžší – po celou dobu německé okupace, po celou dobu nebývalé a neslýchané národní poroby – stála v čele bojovníků za obnovení národní svobody a státní nezávislosti. Strana, kterou čeští fašisté, česká reakce po léta kaceřovali a pronásledovali jako stranu antinárodní, jako stranu, která prý podle jejich tvrzení nemá a neměla zájem na národě a státu, tato strana se projevila právě v dobách pro národ a stát nejtěžších jako strana nejstátotvornější, jako strana nejprozíravější a v boji za obnovení svobody národa a republiky nejdůslednější. Naše linie, jak známo, byla doma linií národní fronty, linií boje proti okupantům a jejich pomahačům, odmítala jakékoliv ko-

laborantství s okupanty. Zahraničně politicky pak naše linie spočívala v tom, že jsme od začátku a důsledně hlásali spojenectví se Sovětským svazem v vědomí, že osvobození naší republiky, obnovení naší svobody a státní nezávislosti nepřijde od západu, nýbrž že přijde od východu a že bude dílem Sovětského svazu.

A vývoj, soudruzi a soudružky, dal nám plně za pravdu. Zvítězila plně naše politika a tím také věc národa a věc státu. Tato skutečnost, kterou dnes vidí velká část národa, skutečnost totiž, že komunisté po celá dlouhá léta správně odhadovali situaci, správně předvíдали události, navrhovali a prosazovali správné prostředky a cesty k odvrácení nebezpečí a že nakonec došlo na jejich slova, že nakonec se stalo tak, jak oni, komunisté, už dávno prorokovali – tato skutečnost jest pro naši stranu ohromným politickým kapitálem, z něhož právě nyní můžeme úplně čerpati, úplně těžit, ale který musíme umět současně také stále víc a více rozmnožovat.

Jednu etapu našeho národně-osvobozenického boje máme za sebou. Prvého a bezprostředního cíle, který si strana kladla a na jehož dosažení koncentrovala všechny své síly jak zde doma, tak i za hranicemi, tohoto prvního bezprostředního cíle jsme dosáhli. Republika a naše národy jsou osvobozeny, cizácká nadvláda je zlomena a přitom svoboda přišla k českému a slovenskému národu a k Československé republice od východu.

Nyní stojíme na začátku nové etapy, na začátku výstavby nové Československé republiky. Marxisticko-leninsko-stalinská theorie a praxe nám pomohly najít správnou linii a politiku v první etapě našeho národního boje. A není pochyby, že tatáž marxisticko-leninsko-stalinská theorie a praxe nám pomůže najít správnou politiku také v etapě nynější, v etapě budovatelské, v etapě výstavby nové republiky.

Základy naší nynější politiky jsme kladli již v době, kdy republika byla okupována, kdy jsme jak doma, tak i za hranicemi vedli náš národně-osvobozenický zápas. Chci tím zdůraznit, že nynější politika strany není náhodná, nýbrž že svými kořeny tkví v celém našem boji, v celé naší politice po celé období národně-osvobozenického boje.

My jsme v emigraci vždycky odmítali plané fantastické „plánování“ a mudrování o tom, jak nová osvobozená republika má vypadat, poněvadž jsme věděli, že takovému předčasnému „plánování“ do

budoucná je jenom zastíráním pasivity a útekem od toho, co bylo v daném momentu důležitější – od boje proti okupantům. Takovéto fantastické „plánování“ a předčasné projektování do budoucna jsme tedy vždy odmítali, ale jakmile dozněla chvíle a byly jasné aspoň hlavní podmínky, za nichž k osvobození naší republiky dojde, neváhali jsme jako strana vzít na sebe iniciativu a vystoupit nejen s programem boje proti okupantům, nýbrž také s programem výstavby republiky po vyhnání okupantů.

A jestliže, soudruzi a soudružky, se podíváme na program dnešní československé vlády, na program, který byl vytvořen na poradách v Moskvě na jaře tohoto roku, a jestliže známe naše první jednání s prezidentem dr. Benešem, k němuž došlo v Moskvě na podzim r. 1943, vidíme, že všechno hlavní, základní a zásadní, co obsahuje vládní program, bylo námi formulováno a navrženo již v těchto poradách s prezidentem na podzim r. 1943. A tento fakt, že to byla právě naše strana, která již v zahraničí a včas – ne předčasně a ne pozdě, nýbrž právě včas – formulovala základní linie našeho vývoje, vývoje naší republiky po svržení nacistické tyranie, po vyhnání okupantů – tento fakt je novým důkazem moudrosti a prozíravosti politiky naší strany, jejího umění vidět dopředu, odhadnout správně vývoj a soustředit v dané etapě a za daných okolností všechny síly na zdolání těch úkolů, které jsou hlavními úkoly a jejichž řešení a zdolání umožňuje řešení a zdolání úkolů dalších.

Tolik, soudruzi a soudružky, o politice strany v minulosti.

A nyní mi dovozte několik poznámek k hlavní otázce nebo lépe řečeno k některým hlavním otázkám naší nynější politiky.

Politika, jak známo, může být jen tehdy správnou, jestliže vychází ze správného, t. j. marxisticko-leninsko-stalinského rozboru dané situace, poměru třídních i mezinárodních sil, sociálního a politického rozvrstvení a tak dále. S tohoto hlediska je velmi důležité, abychom si ujasnili, kde nyní v dané situaci stojíme a jaké jsou perspektivy dalšího vývoje.

Soudruzi a soudružky! Nejzákladnější, nejdůležitější skutečností dneška je totální porážka hitlerovského Německa. Vy víte, co existence, pouhá existence takové ultrareakční síly, jako byl hitlerovský imperialismus, znamenala nejen v evropském, nýbrž i ve světovém měřítku. Jestliže světový vývoj před Mnichovem, po Mnichovu až do Moskvy, do první porážky nacistického Německa před Moskvou r. 1941 a potom u Stalingradu r. 1942, jestliže světový vývoj až do té doby byl určován vzestupem moci hitlerovského Německa, pak světový vývoj po Stalingradu, po vítězném pochodu Rudé

armády od Stalingradu na západ, od Berlína až po úplnou porážku hitlerovského Německa, byl a bude určen právě touto německou porážkou.

To je, soudruzi a soudružky, nejvýznamnější skutečnost, kterou máme před sebou a z níž vycházíme. Tak jako vzestup německé moci v letech 1933–42 byl pro náš národ a pro pracující lid nepříznivý, tak porážka hitlerovského Německa, úplné rozdrčení německého imperialismu a jeho nositele – hitlerovského fašismu – je pro nás, pro stát, pro národ, pro třídu příznivá. To je první fakt.

Druhý fakt spočívá v tom, že na pádu, na porážce hitlerovského Německa má největší zásluhu Sovětský svaz. To znamená stát socialistický. Tato hlavní zásluha Sovětského svazu na porážce německého imperialismu je všeobecně známa. Znájí ji národy Evropy, které Hitler ztotočil. Znájí ji státy v celém světě, které Hitler ohrozil a které musily proti Hitlerovi o svoji existenci bojovat. Znájí ji především také pracující lid všech zemí. Dnes prostě ví každý, že nebyť Sovětského svazu, nebylo by také porážky hitlerovského Německa, nebylo by osvobození Evropy z hitlerovského jařma. A důsledkem tohoto poznání je ohromný vzrůst autority a moci Sovětského svazu, tedy opět činitele, který je nám příznivý i jako třída, i jako národu, i jako státu.

Třetí fakt, neméně významný, neméně důležitý, spočívá v tom, že s porážkou hitlerovského Německa byly současně kompromitovány ony reakční fašistické síly, které Hitlera v jiných zemích podporovaly, které s ním spolupracovaly a které také způsobily národní porobu v těchto zemích. To znamená, pokud se týká Československa, že s porážkou Hitlera je politicky a morálně až do morku kostí kompromitována česká a slovenská reakce, česká a slovenská velkoburžoasie a její bývalí političtí představitelé. A že tato třída, která řídila osudy republiky až do okupace a která potom ve své velké většině německou okupaci podporovala a s ní spolupracovala, je nyní politicky a morálně nesmírně kompromitována – to je pro naši politiku a pro další vývoj v republice velmi významné.

A konečně čtvrtá skutečnost, kterou musíme mít na zřeteli, je, že Německo bylo poraženo v národně-osvobozené, protifašistické, t. j. demokratické válce. S naší strany i se strany ostatních protivníků hitlerovského Německa byla válka proti hitlerovskému Německu válkou spravedlivou, válkou národně-osvobozenou, demokratickou. Z tohoto národního a demokratického charakteru války také plyne, že bezprostřední revoluční důsledky německé po-

rážky mají především charakter národní, protifašistický a demokratický.

Jest nesmírně důležité, abychom správně pochopili a zhodnotili, v čem spočívá charakter nynějšího revolučního období, jež prožíváme, jež sami jako aktivní síla spoluutváříme a jehož vývoj spoluurčujeme.

● Co je nesporné, soudruzi?

Nesporné je, že naše období je skutečně revoluční období, že se nacházíme v době revolučních převratů, v době převratné. Z toho vycházíme.

Teď však musíme odpovědět na jednu theoretickou otázku. A to na otázku, co je vlastně revoluce. V čem spočívá revolučnost určitého období, revolučnost určité etapy, revolučnost určitého hnutí nebo určitých činitelů. Lenin nás učil, že hlavním problémem a hlavní otázkou každé revoluce je otázka moci. V ruce které třídy, v ruce kterého národa se moc nachází, resp. do rukou kterého národa, do rukou které třídy tato moc přechází.

Jak vypadají v tomto směru věci u nás? U nás až do nedávna byla veškerá moc v rukou německých okupantů. Veškerá moc veřejná, hospodářská a politická, zkrátka a dobře moc vůbec byla u nás v rukou Němců. Tato moc byla z rukou německých okupantů vyrývána. Německá okupační moc beze sporu u nás již neexistuje. Moc přešla opět do rukou českého a slovenského národa. Němečtí okupanti byli vyhnáni, jejich moc byla zlomena a moc se opět vrátila do rukou českých a slovenských. A v tomto smyslu, že zde moc přešla z rukou národa utlačovatelského, národa okupantů, národa německého, do rukou národa dříve utlačovaného, národa českého a slovenského – v tomto smyslu je naše revoluce revolucí národní.

Ale současně s revolucí národní, t. j. s přechodem moci z rukou národa německého do rukou národa českého a slovenského, vedeme boj proti domácím pomocníkům okupační moci, t. j. proti české a slovenské reakci a zradě, která s Němci spolupracovala, která národ zradila, která okupaci českých zemí a potlačování vlastního národa podporovala. A pokud náš boj, naše revoluce je namířena proti české a slovenské zradě a reakci a jejím politickým a hospodářským nositelům – potud je naše revoluce současně revolucí demokratickou.

Naše období je tedy obdobím národní a demokratické revoluce.

●

Jak můžeme, soudruzi a soudružky, charakterisovat nynější režim v republice? Že to není režim, který byl v době okupace, to je jasné. A že to také není režim druhé republiky, období mezi Mnichovem a 15. březnem, to je stejně jasné. Ale současně každý vidoucí vidí, že to není ani režim předmnichovský, režim první republiky. Tedy zde máme zřejmě co činit s novým režimem, a v tom již jsou patrné dosavadní výsledky revolučního vývoje, kdy moc přechází z jedné rukou do druhé. Co tedy je charakteristické pro nynější náš režim? Co jej odlišuje od režimu druhé republiky a republiky předmnichovské?

Charakteristické na dnešním režimu po stránce politické je, že máme vládu Národní fronty dělníků, rolníků, živnostníků, pracující inteligence a části české a slovenské buržoasie. Politický vliv dělnické třídy v Národní frontě je značný. Dělnická třída vyjadřuje zájmy všech pracujících složek našeho lidu, zájmy národa a státu, je vedoucí silou Národní fronty a do značné míry spoluurčuje její politiku.

Proti komu je tato politika namířena? Jest namířena jednak proti Němcům a Maďarům jakožto celku, jakožto proti exponentům oné bývalé, nyní již svržené nacionální nadvlády cizácké. Ale současně je politika dnešního našeho režimu namířena proti té části české a slovenské velkoburžoasie, která se nejvíce provinila zradou a spoluprací s Němci. Po této linii jdou politická opatření, která se projevují na př. v tom, že nedovolujeme politickým představitelům této české a slovenské velkoburžoasní reakce se politicky organisovat. Zakázali jsme bývalou agrární stranu a Národní sjednocení a jejich odnože. Na Slovensku nedovolujeme organisovat Hlinkovu stranu a ani ty strany, které se s Hlinkovou stranou po Mnichovu spojily.

A po stejné linii se pohybují také ekonomická (hospodářská) opatření. Jdou po linii znárodnění a demokratisace hospodářství. Pokud se týká německé a maďarské buržoasie, jdeme úplně na její ekonomické kořeny. Chceme úplně zlikvidovat a znárodnit německý a maďarský majetek. Co se týká českého a slovenského velkokapitálu, podnikáme první kroky ke znárodnění a k demokratisaci hospodářství cestou dosazování národních správ, s tím, abychom při politickém a hospodářském upevnění našeho nového režimu v republice co nejdříve šli o krok dále.

Státně politicky se náš režim vyznačuje tím, že není prostým novým vydáním předmnichovské republiky, nýbrž že se vytváří demokratický režim nového typu. Náš režim není režimem pouhé

formální, parlamentární demokracie, nýbrž režimem lidové demokracie, což přichází k výrazu v tom, že lidem volení zástupci nejen odhlasovávají zákony, nýbrž že také provádění zákonů je v rukou zástupců lidem volených a určených. To jest, že státní správa není již v té míře v rukou byrokracie, jak tomu bylo v předmnichovské republice, nýbrž přechází do rukou lidových orgánů, do rukou národních výborů. V tom je mimo jiné rozdíl mezi tím, co bylo před Mnichovem, a tím, co je dnes. V předmnichovské republice ani členové vlády neurčovali s konečnou platností politiku vlády. Politiku vlády určoval český a slovenský velkokapitál. Pokud byli ve vládě zastoupeni dělníci, prostřednictvím sociální demokracie a národních socialistů, tato část dělnictva nevykonávala ve vládě žádný vliv, nýbrž vedoucím činitelem ve vládách předmnichovské republiky byla právě česká a slovenská těžká buržoasie.

Dnes máme situaci jinou. Dnes dělnická třída jako celek je jednotná. Jednotně postupujeme. Dnes ona spolu s masou rolnictva, se středními vrstvami městskými, s pracující inteligencí a s částí české a slovenské buržoasie vládne, při čemž směr vlády, linii politiky vlády neurčuje jako dříve velkokapitál, nýbrž dělnictvo a pracující lid v čele s komunistickou stranou.

Již ten fakt, že program naší vlády je dílem komunistů, dále fakt, že tento program vlády – jak již jste se mohli sami za dva měsíce přesvědčit – nezůstává na papíře, nýbrž je skutečně prováděn, již tato fakta mluví sama za sebe. Ale pořád – a to je potřebí si znovu a znovu uvědomovat: jdeme nyní v dané etapě po linii revoluce národní a demokratické, nikoliv po linii revoluce socialistické.

Celkem prožíváme v naší republice svérázný vývoj, který se nedá vtěsnati do žádné šablony a při kterém musíme hledat své vlastní cesty, svoji vlastní metodu, svoji vlastní českou a slovenskou politiku. Závěr tedy zní: náš režim je režimem národní a demokratické revoluce, svérázného, právě československého typu, a jeho další vývoj závisí od toho, jak my, tak jako dosud jsme to dovedli, dovedeme jej usměrňovat i pro budoucnost, vycházejíce při tom z našich vlastních poměrů.

Druhá otázka v této souvislosti zní: Jsou možnosti naší národní a demokratické revoluce vyčerpány? Jinými slovy, můžeme s těmi silami, jež jsme dovedli zformovat do boje proti Němcům a proti

českým zrádcům, jít ještě dále společně? Nebo ještě jinými slovy: stojíme na začátku nebo na konci této vývojové etapy?

A tu je zapotřebí si velmi jasně uvědomit, že možnosti naší národní a demokratické revoluce nejsou ani zdaleka vyčerpány, že my stojíme teprve na začátku této etapy vývoje. Udělali jsme na této cestě teprve prvé kroky a naše politika musí spočívat v tom, abychom dovedli vyčerpat všechny možnosti, jež nám taková národní a demokratická revoluce skýtá.

Co je, soudruzi, pro každou revoluci a vůbec pro každý pokrok to nejdůležitější? Pro každou revoluci je nejdůležitější získat pro věc, o kterou v ní běží, většinu národa, většinu lidu. My můžeme říci, že v daném případě jsme u nás tuto podmínku beze sporu splnili. Většina lidí jde za vládním programem a vládní program, soudruzi a soudružky, to je v nynějším okamžiku program naší národní a demokratické revoluce. Většina našich lidí jak v českých zemích, tak i na Slovensku za tímto programem stojí a tento program také aktivně plní. A co víc, soudruzi, tento program provádí také naše vláda a všechny složky naší vlády.

My máme takovou v historii málokdy se opakující příznivou shodu okolností, že totiž provádíme revoluci shora i zdola současně. My provádíme převratné činy nejen zdola, nýbrž tyto činy, tyto revoluční akty jsou prováděny také shora. Soudruzi, také v tomto směru příznivé možnosti dalšího vývoje nejsou ani zdaleka vyčerpány. A politickým uměním naší strany v nejbližší době musí být a bude, abychom všech těch příznivých okolností, které byly vytvořeny částečně naším vlastním bojem, naší vlastní politikou, ale hlavně porážkou hitlerovského Německa v důsledku vítězství Rudé armády – abychom tyto možnosti, které zde máme, vyčerpali úplně až na dno.

A to nyní, soudruzi, za daných okolností, v dané etapě, v nynějším okamžiku, dnes, zítra, pozítří, znamená soustředit hlavní pozornost na důsledné provádění vládního programu a na udržení Národní fronty při provádění tohoto programu. Já opakuji: soustředění veškeré pozornosti na provádění vládního programu a na udržení Národní fronty při provádění tohoto programu.

Nyní se jen stručně zmíním o některých speciálních úkolech před kterými nyní stojíme a které těsně souvisí s prováděním vládního programu.

Tak prvním úkolem je upevnit a zakotvit systém národních výborů. Musíme si být vědomi revolučního charakteru této nové, demokratické, lidové, státní a veřejné správy, kterou jsme v osvobozené republice vytvořili. Musíme si být vědomi toho, že od dalšího upevnění, rozvinutí, pozdvižení autority národních výborů závisí nesmírně mnoho, já bych řekl skoro všechno. Musíme dokázat, že tento nový demokratický typ veřejné správy je lepší než ten starý, byrokratický. Musíme autoritu národních výborů v očích lidu soustavně pozvedat, upevňovat, sami musíme umět práci národních výborů stále lépe a lépe organisovat, usměrňovat a vést. Naše strana a každá její organisace musí pochopit, že právě národní výbory jsou nástrojem, kterým je možno od základu změnit politickou strukturu celého našeho státního zřízení. Soudruzi, to je první úkol. Úkol celé strany v prvé řadě a úkol našich lidí, kteří jsou členy národních výborů.

Při upevnění národních výborů musí strana věnovat zvláštní pozornost, aby byl vybudován skutečně lidový, národní bezpečnostní aparát, který už nikdy nebude moci býti zneužit proti dělnické třídě a proti lidu. To není úkol pouze ministerstva vnitra, nýbrž tento úkol stojí před každým národním výborem, před každou organisací naší strany. Musíme se postarat o to, aby do nového Sboru národní bezpečnosti přišla nová krev, a nejen to, aby národní bezpečnost byla očištěna od starých reakčních zbytků a aby byla postavena skutečně na pevnou základnu demokratickou, lidovou a národní.

Třetím důležitým úkolem je vytvořit tentokrát skutečně lidovou a demokratickou armádu, která je spojena s lidem. Vy víte, že vedle civilního bezpečnostního aparátu je to armáda, která je nástrojem politické moci. Není proto potřebí vám dlouho vykládat, jaký význam to má, aby naše armáda byla skutečně demokratickou, aby v ní převládaly živly demokratické, aby její důstojnický sbor byl demokratisován, aby do důstojnického sboru přišla nová, lidová krev.

Čtvrtým úkolem, který stojí před naším demokratickým režimem, je ovládnout hlavní posice v národním hospodářství jednak konfiskací německého a maďarského majetku a jednak systémem národních správ v hospodářských posicích, které dříve byly obsazovány zrádci a kolaboranty. Po linii hospodářské má upevnění těchto národních správ v podnicích, bankách atd. podobný význam, jako ve státním aparátu upevnění systému národních výborů. Musíme bezpodmínečně dosáhnout toho, aby národní správy

dobře pracovaly, aby pracovaly lépe než staré správy, které byly obsazovány kolaboranty nebo zrádci. V tomto směru musí naše závodní organisace, naši lidé v závodních radách, jakož i v národních správách rozvinout plně svoje umění, iniciativně vésti v této tak důležité hospodářské oblasti. V dalším pak musíme připravit a provést na poli hospodářském další opatření znárodnovacího charakteru, opatření, která půjdou dál, než jde pouhý systém národních správ.

Za páté musíme do důsledku provést konfiskaci a rozdělení německé, maďarské a zrádcovské půdy mezi české a slovenské zemědělce, musíme vyrvat zemědělské družstevnictví z rukou zrádců a kolaborantů a získat masy pracujícího rolnictva pro vládu Národní fronty a pro její politiku.

Za šesté budeme důsledně a důkladně provádět očistu republiky od Němců a Maďarů a osídlení pohraničí českým a slovenským živlem. Řešení této otázky – při němž naše strana se bude stavět na ochranu německých antifasistů, kteří spolu s námi proti Hitlerovi bojovali a spolu s námi trpěli – je s hlediska budoucnosti a bezpečnosti našeho státu mimořádně důležitosti. Musíme se tentokrát zbavit této páté kolony, aby se již nikdy nemohlo opakovat to, co přispělo k Mnichovu. Současně však budeme trvat na tom, aby byly vymýceny zrádcovské živly české i slovenské, které tvořily a tvoří nadále pátou kolonu uvnitř vlastního národa a bez jejichž vymýcení by nová republika stála na vratkých základech.

Za sedmé musíme upevnit státní jednotu mezi Čechy a Slováky a zabezpečit Slovákům jejich národní vymoženosti, jejich právo budovat novou, společnou republiku jako rovný s rovným.

Zahraničně politicky pak musíme nadále uplatňovat a provádět politiku důsledného přátelství se Sovětským svazem a politiku slovanské solidarity s jinými slovanskými národy a státy. V tomto směru naše národní a demokratická revoluce vytvořenými fakty postavila republiku na jednoznačnou základnu, dala jí pevnou půdu pod nohama. V důsledném provádění této jedině správné zahraničně politické orientace vidí strana jedinou možnost, jak natrvalo zajistit existenci státu a národa.

Dále, soudruzi, musíme budovat, konsolidovat, upevňovat jednotné velké zájmové organisace pracujícího lidu měst i venkova a především odborové organisace, organisace družstevní, organisace mládeže a Jednotný svaz českých zemědělců. Zde, soudruzi, na tomto poli naše politika docílila velkých úspěchů v tom smyslu, že se nám podařilo prosadit jako samozřejmou věc, že tyto dříve tak

roztříštěné organisace budou budovány jako organisace jednotné. A musíme současně dbát toho, aby byl v zárodku zmařen jakýkoliv pokus o tříštění těchto organisací, neboť vězte a všude to hlásejte:

Za to, že dělnická třída a pracující lid měst a venkova má takovou rozhodující váhu v nové republice, za to děkuje v neposlední řadě právě jednotnosti těchto organisací. Nebýt jednotnosti těchto organisací, reakce by již zvedla hlavu. Proto si musíme být vědomi, že útoky reakce budou mezi jiným směřovat k tomu, aby došlo k roztříštění těchto zájmových organisací. Politika strany v tomto směru je úplně jasná a nedovolí podryvání jednotnosti nejširších vrstev lidu; není pochyby, že při dalším provádění této správné politiky budeme odrážet jakékoliv pokusy o tříštění velkých, jednotných zájmových organisací. Tyto velké, jednotné zájmové organisace jsou vedle stávajících politických stran neoddělitelnou součástí Národní fronty a my budeme trvat na tom, aby jako takové byly všemi složkami Národní fronty uznávány a respektovány.

A konečně, ale ne v poslední řadě, musíme nyní rozvinout a stupňovat výrobu, zlepšovat dopravu, zlepšovat zásobování. Neboť jen tehdy, když se nám podaří ve výrobě, v dopravě a v zásobování zlepšit nynější situaci, když se nám podaří obnovit v plném rozsahu výrobu, dopravu a pronikavě zlepšit zásobování, jen tehdy se nám podaří, abychom mohli splnit, co má být konec konců výsledkem našeho snažení, t. j. zvýšení životní úrovně pracujícího lidu.

To, soudruzi, je v hrubých rysech to hlavní, co před námi jako před stranou stojí, nač musíme soustředit svou pozornost, které úkoly musíme řešit, abychom mohli řešit úkoly další, úkoly větší.

V závěru bych chtěl zdůraznit, že se nacházíme v období zápasu o vedení národa, v období zápasu mezi dělnickou třídou, to znamená v první řadě mezi jejím vedoucím činitelem, naší stranou, a mezi buržoasií.

Buržoasie, jakožto vedoucí třída, zejména její velkoburžoasní část, se v očích národa zkompromitovala, zhanobila, zdiskreditovala. Naše strana, jakožto nejpokrokovější představitelka dělnické třídy, celou svou minulostí v průběhu osvobozovacího boje a nyní v nově budování nové republiky ukázala svoji vyspělost a schopnost vést národ, ukázat mu správnou cestu. Porážka Hitlera zatlačila jeho pomocníky do defenzivy. Ale tím se nekončí, nýbrž vlastně

teprve začíná boj o vedení, o duši národa, mezi námi a zrádcovskou velkoburžoasií. Je to boj ideologický, politický, administrativní, hospodářský, mocenský, je to zkrátka a dobře boj na všech frontách. A jde, soudruzi, o to, aby dělnická třída a v čele dělnické třídy naše strana ukázala, že ona umí lépe vést, lépe spravovat, lépe hospodařit a lépe vládnout, než to dovedla zbankrotováváší třída velké buržoasie.

My k tomu máme velké šance. Autorita strany je veliká. Dokazují to do statisíců jdoucí přihlášky nových a nových členů. Dokazují to statisícové náklady našeho tisku, našeho agitačního a propagačního materiálu. Nyní běží o to, abychom jako strana dokázali, že si dovedeme důvěry lidu a národa vážit, že dovedeme proti nepříteli národa a lidu nejen bojovat, nýbrž že dovedeme vítězství, dosažené v našem národně-osvobozovacím boji, upevnit, zakotvit a využít k vybudování skutečně nové, skutečně demokratické, skutečně lidové republiky.

V novej Československej republike vybudujeme tiež šťastné Slovensko

(Z prejavu na konferencii Komunistickej strany Slovenska dňa 12. augusta 1945)

My českí komunisti sa cítime byť pevne spojení s vami. Vaše radosť sú našimi radosťami a vaše starosti našimi starosťami. Ako Komunistická strana Československa boli sme, sme a budeme stranou jednotnou, lebo v tom je naša najväčšia sila.

Blíži sa prvé výročie slovenského národného povstania, veľkého činu slovenského národa, o ktorý sa najviac zaslúžili slovenskí komunisti. Vymoženosti a výdobytky slovenského povstania a oslobodenia Slovenska Červenou armádou máme zakotvené vo vládnom programe a zakotvíme ich aj v novej ústave ČSR. Národné a demokratické vymoženosti slovenského ľudu český ľud chápe a plne rešpektuje a my sme na stráž, aby slovenský ľud o ovocie svojho boja nebol okradnutý.

Jednako cítime tu na Slovensku značnú nespokojnosť, nepokoj a obavy, ktoré sa odzrkadlili aj na konferencii. Slovenský ľud sa bojí, aby nebol ošmeknutý o plody svojho boja a utrpenia, a my sme povinní svedomite skúmať, ak skutočne hrozí také nebezpečenstvo – odkiaľ hrozí.

Predovšetkým treba zistiť, že slovenským národným a demokratickým vymoženostiam dnes nehrozí nebezpečenstvo od Čechov. Situácia je iná ako v roku 1938. Nehrozí nebezpečenstvo, že budú na Slovensku odbúravať továrne, že Živnobanka bude rozhodovať o slovenskom priemysle, že vás budú vytláčať z miest, že na Slovensko budú posilať reakčných diktátorov. Dokiaľ je v pražskej vláde KSČ, dovtedy k vám z Prahy nijaká reakcia nepríde.

Pritom je pravda, že národné a demokratické vymoženosti slovenského národa sú ohrozované. Ale ohrožujú ich práve nositelia, tajní a zjavní exponenti tiso-tukovského režimu. Tiso a Tuka boli vyhnaní – dúfajme, že skoro prídu pred národný súd – ale tisoovský duch nezmizol celkom zo Slovenska. Nositelia tohto ducha sa usilujú vniesť na Slovensko zmatok a rozvrat.

Preto podlamuj účinnosť národných výborov, prekážajú dosadzovaniu národných správ, bránia tomu, aby sa do zásobovania vniesol poriadok a podporujú tým čierny obchod, sabotujú očistu, maria

konfiškáciu a rozdelenie pôdy, štvú proti Čechom a židom, proti SSSR a Červenej armáde atď. Exponenti toho istého režimu, ktorý zapredal slovenský ľud Hitlerovi, zavliekol ho do vojny proti SSSR a spôsobil mu nesmierne utrpenia, chcú dosiahnuť, aby sa oslobodená republika nekonsolidovala, aby sa Slovensko nevzchopilo zo svojich rán a aby sa vrátili časy, keď tu vládla reakcia.

Kde sú príčiny toho, že reakcia dvíha hlavu, že môže vyvolávať zmatok a že fašistickí zločinci môžu mať ešte dnes istý ohlas medzi určitými vrstvami?

Prvá a hlavná príčina je v tom, že na Slovensku nemáme ešte dost' pevnú a širokú národnú jednotu. Nie je dost' úzka spolupráca medzi komunistickou a demokratickou stranou shora až nadol a okrem toho badať určitú nemohúcnosť vo veľkých záujmových organizáciách, o odborových a roľníckych organizáciách, v organizáciách mládeže atď. Tieto organizácie, ktoré majú byť jednotné a nadstranícke, nehrajú tú rolu, ktorú majú v národnej jednote hrať.

Druhou príčinou je, že niektorí činitelia demokratickej strany kryjú reakciu, vol'ky-nevol'ky preberajú jej heslá a hrajú sa na opozíciu. Majú na mysli volebnú kortešačku miesto spoločnej práce na znovuvýstavbe. Táto príčina je odvodená z príčiny prvej, že totiž na Slovensku nie je dost' pevná a široká národná jednota.

Tretia príčina je v tom, že Slovenská národná rada ako vrcholný zákonodarný a vládny orgán Slovenska nevedela plne zvládnuť úlohy, ktoré pred ňou stoja. Máte mimoriadne objektívne ťažkosti, ale na druhej strane Slovenská národná rada nevedela vyvinúť sily ľudu na toľko, aby tieto ťažkosti prekonala.

Štvrtá príčina je v chybách a nedostatkoch národných výborov. Ich hlavná slabosť je v tom, že národné výbory necítia dostatočnú zodpovednosť za to, čo sa okolo nich robí. Národné výbory nemajú čakať len na zásahy shora, ale majú sa naučiť predovšetkým vyčerpávať vlastnú kompetenciu. Do nej nech nedávajú hovoriť nikomu a najmenej svojmu vlastnému pocitu menejcennosti.

Dnes nie sme stranou opozícnou, ale vládnu. Dnes nielen kritizujeme, nielen žiadame, ale sme povinní ako strana ukázať iniciatívu, dôslednosť, umenie viesť, spravovať, vládnuť. Na dôležité úlohy výstavby musíme mobilizovať masy, musíme ich získavať návrhmi, ktoré prijímajú za svoje. Mobilizáciu u nás nemôžeme nahrádzať administratívnymi a policajnými opatreniami.

Treba upevniť a rozšíriť národnú jednotu. Jednak je potrebná úzka spolupráca s roľníkmi, živnostníkmi a národne ctiacimi Slo-

vákmi v demokratickej strane a jednak treba hľadať v každej obci politicky neorganizovaných ľudí i poctivých príslušníkov bývalej ľudovej strany, ktorí sa nekompromitovali, a pritiahnúť ich do práce. So všetkou závažnosťou budovať samostatné, nadstranícke jednotné masové organizácie: odborové organizácie, roľnícky sväz, družstvá, sväz mládeže, žien atď.

Po druhé treba upevniť národné výbory a zlepšiť ich prácu. Vniesť do nej viac elánu, iniciatívy a pritom dbať na to, aby národné výbory venovali viac pozornosti rekonštrukčným prácam v obvodoch svojej pôsobnosti (stavbe mostov a pod.). Je tiež nevyhnutelné zlepšiť prácu SNR.

V samej Komunistickej strane Slovenska treba upevniť jednotu, a to tým, že každý člen bude vedieť, čo strana chce.

Treba dbať na morálnu čistotu strany a nemilosrdne z nej vyhodit každého, kto by chcel využívať svojej funkcie na osobné obohacovanie. Nespyšniť z úspechov, ale ani nestratiť hlavu pri ťažkostiach. S jasným vedomím toho, čo chceme, prekonáme všetky ťažkosti a vybudujeme si Československú republiku a v nej Slovensko ako šťastný domov nášho ľudu.

Vedoucí posice národního hospodářství do rukou národního celku

(Projev na manifestaci pražského lidu u příležitosti zestátnění velkého průmyslu a bank dne 25. října 1945 na Václavském náměstí)

Soudruzi a soudružky! Bratři a sestry! Drazí přátelé!

O zestátnovacích dekretch, podepsaných včera prezidentem republiky, můžeme říci, že dobré dílo se podařilo. Podařilo se díky jednotnému úsilí všeho našeho lidu, který pevně a jednotně trval a trvá na důsledném provádění vládního programu. Podařilo se díky moudré a prozřavé politice vlády Národní fronty, jakož i presidenta republiky. A mluvím-li zde jménem Komunistické strany Československa, pak mohu bez přehánění konstatovat, že její účast na zdaru tohoto dobrého díla je nemalá.

Včerejší den, 24. říjen 1945, kdy byly podepsány dekrety o zestátnění bank, pojišťoven, dolů, hutí a některých podniků jiných průmyslových odvětví, bude v dějinách naší republiky zapsán zlatým písmem. Uskutečňuje se, zač bojovaly a trpěly celé generace našeho pracujícího lidu měst i venkova a čemu mnohý z nás zasvětil celý svůj život. Vedoucí posice v našem hospodářství přecházejí z rukou národu cizí, zrádné a nepřátelské kořistnické vrstvy, do rukou národního celku, tvoří se předpoklady pro radostnou, vskutku svobodnou práci našeho lidu a upevňuje se hospodářský základ naší národní svobody a státní nezávislosti. Odčítáme i v oblasti hospodářské náš vnitřní Mnichov. V tom smyslu je zestátnovací akce hluboce národní a hluboce demokratická, je to důsledné pokračování našeho národně-osvobozovacího boje, který jsme vedli i za hranicemi proti cizácké okupaci a proti nositelům domácí zrady.

Zestátněním vedoucích posic národního hospodářství vnášíme do hospodářského života našeho státu důležitý stabilizační prvek také v tom smyslu, že stanovíme pevné hranice mezi znárodněným a mezi soukromým sektorem hospodářství. Proto také jsme se rozhodli neprovádět zestátnovací akci etapově, nýbrž najednou. Chceme mít, jak se říká, čistý stůl, chceme, aby každý věděl, na čem je, čili jinými slovy, chceme mít právní jistotu. A této právní jistoty i v oblasti hospodářské nyní docílujeme. Vyhrazuje značnou a v některých průmyslových odvětvích převážnou část soukromému podnikání a soukromé iniciativě. Očekáváme, že příslušné kruhy našich

drobných a středních podnikatelů význam tohoto faktu patřičně ocenit a plně a s elánem se zúčastnit obnovy a výstavby národního hospodářství. Napříště nebude mít nikdo právo, aby s odvoláváním se na domnělou právní nejistotu stál stranou národního úsilí budovatelského.

Pokud pak se našeho dělnictva týče, tu byly vysloveny s některých stran obavy, že dělnictvo od samotného aktu zestátnění očekává bezprostřední a okamžité zlepšení svého materiálního postavení. Ne! Naše dělnictvo, úřednictvo a technická inteligence chtěly a chtějí mít záruky, že z jejich práce nebudou týti cizáci, zrádci a nepřátelé národa, že hospodářská moc nebude opět zneužita k úkladům proti národu a republice. Jedné z těchto garancí se jim nyní dostává zestátněním vedoucích posic hospodářství.

Ale současně naši dělníci, úředníci, inženýři a naše pracující inteligence vůbec jsou natolik politicky vyspělí, aby věděli, že ke zvýšení hmotného blahobytu národa nestačí zestátnění samo o sobě. Zestátnění plus dobrá organizace zestátněného hospodářského sektoru, plus správné rozestavení a použití schopných lidí a hlavně plus družná, usilovná a obětavá práce všech bez rozdílu – teprve toto vše dohromady nám umožní, abychom rychle a bez velkých otřesů překonali nejen následky šestileté německé okupace a války, nýbrž abychom v dohledné době mohli zlepšit i celkovou životní úroveň našeho národa.

A této družné a obětavé práci našeho národního celku volám čest a zdar!

Věrné přátelství se Sovětským svazem na věčné časy

(Z řeči na táboře lidu dne 7. listopadu 1945 v Brně)

Dnes, 7. listopadu, slaví sovětský lid osmadvacáté výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Ve všech městech a obcích Sovětského svazu vyšly do ulic nepřehledné šiky pracujícího lidu a Rudé armády, aby se zadostiučiněním oslavily toto historické výročí. Avšak nejen sovětský lid oslavuje výročí vzniku socialistického státu, Sovětského svazu. Tento den se stal v pravém slova smyslu svátkem všeho civilisovaného lidstva. K tomu musila přijít druhá světová válka. Starý kapitalistický svět se musil zvrhnout v takovou nestvůru, jakou byl fašismus a hitlerismus, musil ukázat svou podstatu a svou zvířecí tvář v podobě hakenkrajce. Bylo potřebí moře krve a nekonečného utrpení, aby velká část pokrokového lidstva a většina národů světa poznala, čím vlastně je lidstvu Sovětský svaz a čím pro celé lidstvo byla právě historická, epochální říjnová revoluce.

I u nás dnes proniká vědomí o významu a roli Sovětského svazu v našem národním a státním osudu. Po první světové válce to byly jenom šiky dělnictva, které v Sovětském svazu viděly oporu ve svých tužbách a ve svém boji proti každodennímu vykořisťování, ve svém zápase o lepší zítřek. Tehdy byla tato menšina vydána posměchu nevědomců, kteří nedovedli ocenit, čím Sovětský svaz byl, je a zůstane pro existenci našeho národa a státu. Vždyť teprve Velká říjnová revoluce způsobila rozpadnutí koalice středoevropských mocností, Německa a Rakousko-Uherska, a přiměla západní mocnosti, tehdy s Německem bojující, Francii, Anglii a Ameriku, k tomu, aby se vzdaly plánu na udržení Rakousko-Uherska a tím na znemožnění samostatného Československa. Už u své kolébky mělo Československo Sovětský svaz a Velkou říjnovou socialistickou revoluci. Co mnozí neviděli v roce sedmáctém a osmáctém, co nechápali v letech po první světové válce, o tom se k velké škodě národa musili přesvědčiti až v době Mnichova, německé okupace a potom v době těžkého zápasu za svobodu, za vyhnání cizáckého vetřelce.

A proto dnes nás lid oslavuje státní svátek Sovětského svazu podobně jako oslavuje svůj vlastní státní svátek, poněvadž došel k přesvědčení, že bez jednoho by nebylo druhého, že bez státního svátku Sovětského svazu bychom také my nikdy vlastní svátek slavit nemohli. Takovou roli tedy hraje dnes Sovětský svaz v našem národním životě a při udržení naší státní nezávislosti. Sovětský svaz, jak je známo, nesl hlavní tíži války proti hitlerovskému Německu. Dnes je více méně každému jasné, co proztráví lidé věděli už při přepadení Sovětského svazu hitlerovským Německem, totiž, že kdyby se bylo hitlerovskému Německu podařilo zdolat Sovětský svaz, nebylo by na světě moci, která by zdolala hitlerovské Německo. A je historicky příznávaným faktem, že Hitler, který se na Sovětský svaz vrhl vyzbrojen po zuby, máje za sebou průmyslovou, zbrojní a potravinovou základnu a kapacitu celé Evropy, si právě na Sovětském svazu vylámal zuby. A proto, i když plně oceňujeme zásluhy ostatních spojenců o porážku hitlerovského Německa, musíme si právě my, Češi a Slováci, uvědomit, jakou zvláštní roli v této porážce hrál Sovětský svaz a jakými zvláštními zásluhami se v této válce může vykázat.

Vítězství nad hitlerovskými katany, jak všichni víte, nebylo lehké. Vy jste zde jistě během okupace prožili přirozeně kromě toho nejukrutnějšího hněvu a poroby také mnoho fyzického strádání a utrpení. Ale ve srovnání s tím, co na oltář bojů za svobodu nejen Sovětského svazu, nýbrž také našeho národa položil sovětský lid, byly naše oběti doma i za hranicemi nepatrné. A my všichni, kteří jsme byli tam v Sovětském svazu svědky tohoto heroického zápasu, my všichni, kteří jsme viděli zblízka, co dovede sovětský lid obětovat, aby vyzbrojil, oblékl a nakrmil svou Rudou armádu, my všichni, kteří jsme viděli, co dovede sovětský lid udělat, aby v týle nepřítele všemi možnými způsoby podkopal, podryl a podlomil jeho moc, my všichni, kteří jsme viděli, jak lidé za čtyřicetistupňového mrazu stavěli od základu továrny a po celé dny a týdny nejedli nic než kousek černého chleba a pili trochu horké vody, my všichni, kteří jsme viděli potom při osvobozování Ukrajiny a Bílé Rusi kilometry dlouhé protitankové příkopy, naplněné mrtvolami postřílených dětí, mužů, starců a žen, my všichni, kteří jsme byli toho svědky, máme plné právo, abychom našemu lidu připomněli, že to, co sovětský lid přinesl v oběť také za naši svobodu, nedá se zaplatit a odčinit ničím. Říkám to při této příležitosti proto, poněvadž u nás začínají vylézat některé krysy a začínají se ozývat některé hlasy, které tak dobře známe z dob předmnichovských. Jsou to lidé,

kteří pracovali k Mnichovu, kteří otevřeli dveře do republiky Hitlerovi, kteří přivodili po neslavné éře druhé republiky 15. března a okupaci, kteří po celá léta německé okupace věrně sloužili německé válečné mašinerii a nutili národ, aby dřel na Němce. Jsou to titíž lidé, kteří mysleli, že porážkou Německa přijde i pro ně soudný den. Ale zdá se, jako by jim otrnulo, vylézají a začínají znovu špinit, začínají znovu štvát, dostávají své agenty do některých vládních stran a berou si za objekty svých štvanic mimo jiné také naši osvoboditelku, Rudou armádu, našeho osvoboditele, Sovětský svaz.

Soudruzi, bratři a občané, je zapotřebí si v této souvislosti jasně uvědomit, že ti, kteří by dnes jakýmkoli způsobem podkopávali naše věrné bratrské spojenectví se Sovětským svazem, že podkopávají, podlamují naši národní svobodu a státní nezávislost, kterou jsme si znovu vybojovali za pomoci Rudé armády ještě před necelým půl rokem. Každá pomluva, každá kleveta, každá jedovatá slina, která by mohla zkalit náš dobrý, bratrský, nejužší poměr, naše spojenectví se Sovětským svazem, je přímo namířena na naši státní existenci. A my, národ, všechen lid, máme plné právo žádat, aby vládní strany za žádnou cenu a pod žádnou záminkou nepřipustily, aby se do jejich řad mohly vloudit podobné krysy, podobní podryvači národa a republiky, a naopak, aby se všichni lidé dobré vůle spojili a co nejrychleji a nejdůkladněji zahnali tyto krysy zpět.

Byl jsem včera večer na bývalém Špilberku, na nynějším brněnském Hradě. Tam dole v kasematech mi ukazovali, jak Němci v tomto roce v únoru začali přebudovávat celá kasemata. Víte nač? Na hromadnou katovnu a mordovnu, kde by čeští lidé byli na běžícím pásu střílení, dušení, trávení a topení. A nebyť toho, soudruzi a soudružky, že včas přišla Rudá armáda, kolik z vás by tam zahynulo? A to důrazně připomeňte každému, kdo k vám dnes přijde s jedovatým našeptáváním, pomluvami, klepy na Rudou armádu a na Sovětský svaz. Znovu opakují a znovu zdůrazňují: Všechny vládní strany bez rozdílu mají státní povinnost, aby ve svých řadách nedopustily proniknutí podobných živlů, bývalých agrárnků, fašistů a národně sjednocených protisovětských štváčů, nýbrž musí se semknout a pevně a rozhodně odmítnout jakoukoli podobnou štvanicí jakožto činnost protistátní, rozvratnou, jakožto činnost ve prospěch nepřítele, jakožto činnost ohrožující samé základy naší republiky.

My jsme osvobozeni teprve šest měsíců. My jsme teprve začali budovat naši novou republiku. Úkoly, které s budováním naší nové republiky budou spojeny, i obtíže mezinárodní, které se nám budou stavět v cestu, budou veliké. A Sovětský svaz a Rudá armáda nejenže nás osvobodily, ale také nám na každém kroku pomáhají budovat novou republiku. Rudá armáda měla podle smlouvy plné právo vzít pro sebe a pro silně poškozený Sovětský svaz všechno, co zde Němci za války a k válce vybudovali. Rudá armáda na přímý rozkaz soudruha Stalina tohoto práva využila pouze v nepatrné míře. Mnozí naši lidé tropili veliký křik, ale mohu vám říci a potvrdí vám všichni odborníci, že Rudá armáda nám tu ponechala podstatně větší část toho materiálu, který si mohla jako kořistný materiál vzít, a my pomocí tohoto materiálu dáváme nové továrny do chodu, začínáme rekonstruovat náš průmysl. Na to ti lidé, kteří Rudé armádě vyčítali každý krajíc, zapomínají. Kromě toho vy víte, jak obrovské potíže jsou v mezinárodním obchodu, potíže transportní, potíže finanční a v neposlední řadě potíže politické. A je to Sovětský svaz, který první, ačkoliv sám má mnoho těžkostí, nám vyšel vstříc a začal nám už dodávat rudu, benzin, bavlnu, atd., ačkoliv my jsme do Sovětského svazu ještě nic, kromě pozdravů, nedodali. A na to mnozí lidé také zapomínají.

Ale nejen to, my máme řešit otázku Němců a Maďarů. Je všeobecně známo, že je to právě Sovětský svaz, který nám ve věci Němců dopomohl k mezinárodnímu uznání našeho práva Němce vystěhovat, že nebýt Sovětského svazu, nikdy bychom se tohoto mezinárodního práva nebyli dovolali. A je dále všeobecně známo, že jestliže dosud toto mezinárodní právo není uznáno pokud se týče Maďarů, není to vinou Sovětského svazu, nýbrž naopak Sovětský svaz se stará a pomáhá nám, abychom se domohli svého práva vystěhovat také Maďary. Nikdo jiný se v této otázce za nás nepostaví, a kdo by si proto přál, abychom byli se Sovětským svazem rozeštváni, pracuje k tomu, aby nám zde Němci a Maďaři zůstali.

Budou další otázky. Definitivní úprava hranic, další výstavba celé naší republiky a jiné a jiné, a já ze zkušenosti vím, že na pomoc v těchto všech otázkách se můžeme spoléhat v mnohých věcech v první řadě a v mnohých věcech jedině na Sovětský svaz. A proto, kdo zde pomlouvá a klevetí, kdo zde šušká a rozvrací, sahá v pravém slova smyslu na kořeny republiky, na životní zájmy národa, a bude tímto národem také umlčen. Soudruzi a soudružky, náš národ má jednoho Mnichova a jedné šestileté okupace dost. My druhý Mnichov, druhou německou okupaci nepřipustíme!

A proto se nedáme odtrhnout, nedáme se rozvést žádnou silou s tím, který za námi vždycky stál, který nás osvobodil, který nám k osvobození pomáhal. Udržíme na věčné časy naše věrné přátelství se Sovětským svazem, a tím také udržíme na věčné časy naši svobodnou, nezávislou Československou republiku.

Vybudujeme šťastný život v českém pohraničí

(Z projevu k českým hraničářům ve Znojmě dne 17. března 1946)

Hraničáři, jste armádou českých lidí, která již od prvních měsíců po osvobození pochodovala z vnitrozemí ke hranicím, aby stanula na starodávné české půdě a aby ji zabezpečila českému národu po všechny časy. Dnes máme v pohraničí přes 1,700.000 českých lidí, rolníků, živnostníků, řemeslníků, dělníků a intelektuálů, a další přicházejí a budou přicházeti do té doby, dokud celé naše pohraničí nebude pevně v českých rukou a půda zabezpečena českému národu a republice.

Při osídlování našeho pohraničí jsme si byli vědomi, že je to úkol, který nesmí být řešen ani úzce stranicky, ani úzce prospěchářsky. Byli jsme si vědomi toho, že po odsunu Němců bude osídlení pohraničí záležitostí všeho českého lidu, záležitostí celostátní a podle toho musí být postupováno. U vědomí tohoto úkolu, kterým měla být zjednána národu na hraniční čáře státu trvalá bezpečnost, jsme prováděli od prvopočátku všechna nutná opatření. Prosadili jsme ve vládě a v Národní frontě, že otázka, kdo má dostat do rukou půdu, z níž byli Němci vyhnáni, nesmí být řešena podle množství peněz, protekce a strýčků, nýbrž podle toho, kdo jest či není potřebný a kdo má potřebné schopnosti a jak se kdo zasloužil o republiku.

Hned od počátku jsme odmítli pokus provést osídlení pohraničí tak, aby noví zemědělci byli hned zatíženi finančně a byli nuceni platit vysoké ceny. Prosadili jsme, že za tuto půdu budou platit hodnotou, rovnající se jedno- až dvouročnímu výnosu této půdy, při čemž tam, kde toho bude třeba, bude možnost splácet tuto částku až 15 let. Ve zvláštních případech bude přidělována do vlastnictví i zdarma. Byly hlasy, které se vyslovovaly pro vyšší úplatu. Odmítli jsme je s poukazem na to, že osídliti pohraničí českými lidmi jest zájmem státu a národa a ani stát nemá na tom vydělávat. Prosadili jsme, že držitelům usedlostí, majícím na to nárok a schopnosti, bude usedlost, půda a živý i mrtvý inventář přidělen natrvalo do vlastnictví. Ještě nyní, slyším, jsou rozšiřovány zprávy z divných pramenů, že usedlíci půdu nedostanou. Je to vě-

domá lež, která bude v nejbližší době odhalena. V příštích týdnech a měsících bude uděleno asi 120.000 dekretů českým zemědělcům, podle kterých jim budou usedlosti a půda přiděleny do plného vlastnictví. Má-li kdy lež krátké nohy, pak je to v tomto případě. Účelem této šeptané propagandy je rozeštvat lid a vzít mu chuť k práci. Zároveň jsme prosadili, že osídlenci s majetkem, nepřesahujícím značnou míru, nebudou nuceni platit ani dávku z majetku, ani z přírůstku majetku. Do pohraničí nešli žádní boháči, nýbrž lidé nemajetní, a proto budou dávek z majetku a z přírůstku majetku ušetřeni. Znovu jsme dokázali, že nám v první řadě záleží na tom, aby český lid, který jsme do pohraničí volali, měl možnost založit si vlastní existenci, abychom mu dopomohli k šťastnému a blahobytnému životu. Jestliže ve světle těchto skutků se ještě snaží různé reakcionářské elementy rozšiřovat šeptanou propagandu, že dnešní režim, vláda, nepřeje drobným rolníkům, řemeslníkům a živnostníkům a střednímu stavu vůbec, pak snadno posoudíte sami, jak prolhané jest jejich snažení a jak se obrací proti původcům samým.

Vzpomeňte na léta po první světové válce – rok 1918, 1919, 1920. Tehdy také bylo pohraničí osídlováno. Živnobanka zabrala téměř všechny zemědělské banky, různí agrárníci a zbytkáři se spojili s bývalou rakousko-uherskou šlechtou, nechali ji i zčásti na statcích, část jejího majetku připojili ke zbytkům a vše zůstalo po staru. Dnes osídluje jinak. Žádné Živnobanky, žádné koncerny, žádní velkoagrárníci a zbytkáři na osídlování nevydělají. Proto se také reakce vzteká. Vidí 120.000 českých zemědělských usedlostí, které by velmi ráda zabrala sama. Vidí, že banky a továrny jsou v rukou státu, a to ji pálí. Mnohý bankovní pirát pláče, vidí-li, jak jsou miliony hektarů půdy z německého majetku převáděny a oni nemají z toho prázdný užitek. Je proto pochopitelné, že ze zásti pomlouvají.

S tím také souvisí otázka „zlatokopů“. Před několika dny bylo v Praze mluveno o volbách a pravděpodobných výsledcích. Při rozhovoru padla poznámka: „Po volbách se uvidí, která strana poslala do pohraničí nejvíce zlatokopů.“ Velmi ostře jsme odmítli tuto drzou urážku našich hraničářů. Zlatokopy do pohraničí neposlala vůbec žádná politická strana. Ti přišli na vlastní pěst. Tam, kde byli již odhaleni, byli také již poctivými hraničáři vyhnáni. Ale i když připustíme, že byli a částečně jsou zlatokopecké zjevy, pak si jen představme, jak by asi tito zlatokopové vypadali za éry agrárnícké. Ne s batohy a kufíčky – o banky, velkostatky a továrny

by se pánové dělili! Proto dnes, když už tyto zjevy mizejí a začínají být za aktivní pomoci všech hraničářů likvidovány, mohly by tyto pověsti již konečně přestat a těm, kdož by chtěli, aby se prováděly dřívější pozemkové reformy a agrárnícké lumpárny, nebude už věnována pozornost.

Podobně jako při osidlování zemědělských usedlostí chceme podpořit naše osidlování z řad drobného řemeslnictva a živnostníků. Také v tomto oboru budou předány osidlovacím úřadem desítky a desítky tisíců dekretů národním správcům živností všeho druhu. I tímto příkladem jest dokázáno, že není pravda, že dnešní vláda a zejména komunisté nepřejí drobnému živnostníku. Opak je pravda. Právě my dopomáháme českým živnostníkům k nové existenci, zatím co za prvé republiky byli přiváděni na buben Živnobankou a kartely.

Přirozeně tím nejsou ještě rozřešeny všechny bolesti a požadavky. To základní, čeho jsme chtěli dosáhnout, aby každý český člověk měl možnost zakotvení a vybudování si nové existence, to jsme udělali. Vláda chce i nadále pomáhat každému potřebnému. Hlavní však je, aby každý z vás se zde dovedl postavit sám na nohy, aby se sám oháněl a tak si zabezpečil existenci. Bez práce nejsou koláče ani v pohraničí. Vláda nemůže na příklad zaručit zemědělci prosperitu, když on sám nebude poctivě hospodařit. Kdyby vláda veškerou půdu přidělila i zadarmo, nepomohlo by to nic, kdyby nebyla nová půda obdělávána s chutí a intenzivně. Jedině poctivá práce na tomto z nejdůležitějších úseků přispěje značnou měrou k překonání překážek, ležících dosud před námi.

Postavili jsme republiku na novou základnu. Odstranili jsme od vlády kliku, která dovedla republiku k Mnichovu, a vzali jsme jí značnou část hospodářské moci, t. j. doly, hutě, velkopřůmysl, banky. Tím jsme položili nové základy pro budování nového života v demokratické republice. Ti pánové, kteří republiku dříve „regírovali“, hledají dnes prostředky, aby zvrátili vývoj nazpět a třeba oklikou se vrátili do svých bývalých posic. Jejich cílem je rozrazit jednotu národa, poštvat proti sobě strany, jednotlivé vrstvy národa, poštvat vnitrozemí proti pohraničí a naopak.

Reakce vidí, že jestliže něco dalo národu sílu, že mohl s těmi pány po zásluze zatočit, tak to byla jeho jednota.

Rudá armáda nás osvobodila od Němců. Od nepřátel ve vlastních řadách se musíme osvobodit sami. Vcelku to šlo po dobré cestě. Dnes, 10 měsíců po osvobození, sedí Preiss, Kruliš-Randa a Beran v kriminále místo ve správních radách a ve vládě. Bez jednoty národa bychom toho nebyli mohli dosáhnout. Proto chce reakce národ rozeštvat, aby sama mohla panovat. To je smysl jejich piklů. Útoky reakce na naši jednotu musí být odraženy a zmařeny, neboť jen tak půjde vývoj po správné cestě dále kupředu.

Komunistická strana, která vydala heslo „Republice více práce, to je naše agitace“, dokazuje, jak chápe dobu. Bylo by dobře, kdyby i druhé strany chápaly tak své poslání. Domnívám se, že právě v našem pohraničí, kde ještě máme Němce neodsunuty, by se měli všichni bez rozdílu politických legitimací chopit tohoto hesla a prospět státu a tím i každému členu národa.

Komunistická strana při budování nové republiky

(Řeč na 8. řádném sjezdu KSČ, přednesená dne 29. března 1946 k stěžejnímu bodu programu: Dnešní situace, politika KSČ a její akční program)

Soudruzi a soudružky!

Něco přes deset a půl měsíce přešlo od chvíle, kdy slavná Rudá armáda zlomila poslední odpor hitlerovských vojsk, kladený těmito právě na našem území, a kdy tak dovršila osvobození celé Československé republiky od cizáckých vetřelců. Tímto velkým historickým okamžikem končila perioda našeho otevřeného válečného a partyzánského boje proti německým okupantům a započala perioda budovatelská, období výstavby nové, osvobozené republiky.

Ukolem mého referátu je, dát stručnou bilanci tohoto budovatelského období, osvětlit hlavní linie politiky naší strany v této periodě a načrtnout perspektivu vývoje a politiky naší strany v blízké budoucnosti.

Můžeme zajisté bez nadsázky a přehánění říci, že vytvořením první domácí vlády v Košicích v dubnu 1945, přijetím jejího t. zv. košického vládního programu a posléze příjezdem této první domácí vlády do Prahy dne 10. května 1945 – začala se psát nová kapitola dějin Československa.

Oč nám, komunistům a spolu s námi všem poctivým demokratům, sdruženým v Národní frontě, běželo především? Běželo nám o to, aby základy nového svobodného Československa byly položeny dobře, aby byly pevné. Běželo nám o to, aby z krutých historických zkoušek, jimiž za uplynulé desetiletí prošlo lidstvo a s ním i naše národy Čechů a Slováků, byly při vytváření nového, svobodného života vyvozeny patřičné závěry a důsledky. Běželo nám o to, aby se neopakovaly chyby z let 1918–1920 a abychom tentokrát už při prvních krocích osvobozeného státu odstranili ony kazy, které hřodaly na samých kořenech předmnichovské republiky a pomáhaly tak zahraničnímu nepříteli uvrhnout naše národy a náš stát do katastrofy.

Náš plán přestavby a výstavby nového Československa byl narysován v t. zv. košickém vládním programu. Na tomto vládním programu pracovala komunistická strana už v letech okupace, v jeho hrubých rysech jej prodiskutovala s prezidentem republiky při pa-

mátné prezidentově návštěvě v prosinci roku 1943 v Moskvě a postupně pro tento program získala všechny ostatní složky Národní fronty. Největším zadostiučiněním pak nám komunistům byla skutečnost, s jakým – možno říci živelným – souhlasem přijal a schválil tento program náš osvobozený lid doma. To nám bylo novým důkazem, že jsme na správné cestě, to nám dalo novou vzpruhu, abychom po přijetí a schválení vládního programu soustředili všechny síly na jeho důsledné provádění.

Z jakých základních skutečností vycházel náš plán přestavby a výstavby nového Československa? Takových skutečností bylo několik. Rozvedu jen některé z nejdůležitějších.

První a základní skutečností byla zdrcující vojenská porážka hitlerovského Německa a jeho satelitů. Zvěřský, barbarický režim, který už od prvního okamžiku své existence vrhal temné reakční stíny na naši republiku a dodával odvahu všem temným, reakčním silám domácím; režim, který za šest let okupace připravil našemu národu hotové peklo a pokusil se podětnout i fyzické kořeny jeho národní existence; režim, který hůře než upír dusil všechno svobodomyšlné, pokrokové a demokratické a šířil kolem sebe nákazu hůře než mor – tento režim byl poražen a rozbit na padrť. Největší a nejnebezpečnější nepřítel Čechů a Slováků, největší a nejnebezpečnější nepřítel Československé republiky byl zničen, zatím co Československá republika vstávala k novému, svobodnému životu. Hlavní překážka našeho svobodného národního a státního života byla odstraněna. Je jasné, že to muselo mít na náš národní a státní život pronikavý vliv.

Druhou a neméně základní skutečností byla okolnost, že porážka hitlerovského Německa byla dílem protihitlerovské koalice, v níž mimořádně vynikající úlohu sehrál Sovětský svaz. Sovětský svaz a jeho Rudá armáda nesly hlavní vojenskou tíži války proti hitlerovskému Německu. A co je pro nás, Čechy a Slováky, to hlavní a rozhodující: osvobození našich národů, obnovení naší státní samostatnosti přišlo z východu, naši národní svobodu a státní samostatnost nám přinesla Rudá armáda, Sovětský svaz pod vedením geniálního vojévůdce a státníka, soudruha Stalina. Ta slovanská velmoc, jejíž zrod v roce 1917 tak vydatně přispěl k rozkladu rakousko-uherské monarchie a tím i k našemu 28. říjnu 1918; ta sovětská velmoc, jejíž hluboký demokratismus a opravdový socialismus byly všem pokrokovým lidem vzpruhou v boji proti tmářství, reakci a fašismu; ta velmoc, která při nás stála v nejtěžších dobách Mnichova i oku-

pace a která první uznala naši republiku jako rovnocenného partnera a uzavřela s ní spojeneckou smlouvu; ta bratrská, slovenská spojenecká velmoc, s níž jsme po prvé v dějinách našich národů dosáhli společné hranice – tato velmoc osvobodila naši zemi od odvěkého nepřítele a ponechala a ponechává nám plné právo a volnost, abychom si náš osvobozený život zařídili po svém, podle svého obrazu. Může někdo pochybovat, že tento velký osvobozenec čin Rudé armády a Sovětského svazu bude někdy vymazán z paměti našeho lidu a že zůstane bez vlivu na formování jeho politického vědomí?

Třetí základní skutečností, s níž jsme se při obnově Československé republiky setkali, byl úplný ideologický, politický a mravní bankrot dříve vládnoucí vrstvy finanční, průmyslové a agrární velkoburžoasie. Stalo se, co my, komunisté, jsme už dávno před Mnichovem předvíдали. Došlo na to, že ona tenká vrstva finanční, průmyslové a agrární velkoburžoasie, která pro sebe usurpovala právo mluvit jménem národa a státu, tento národ a stát v osudových chvílích zradila a obětovala svým úzkým třídním, kořistnickým zájmům. Tato dříve ve státě vládnoucí a rozhodující klika paktovala se s Hitlerovou pátou kolonou a spolupřipravila Mnichov; tato zrádná klika v období t. zv. druhé republiky svou politikou rozbití a demoralisace národa a nadbílání Berlínu připravila neblahý 15. březen 1939; tato klika vítala Hitlera na hradě českých králů a po celou dobu okupace cizáckým vetřelcům sloužila a pomáhala Němcům vést válku.

Nechť nikdo nepovažuje národní zradu Preissů, Beranů, Hrubých, Krejčích, Bienertů a Moravců a spol. za jejich osobní věc. Ne! Běží o daleko více. Běží o národní zradu celé dříve vládnoucí vrstvy, třídy. Tato dříve vládnoucí a rozhodující vrstva, byvši v hodinách pro národ a stát nejtěžších postavena před úkol, vztyčit vysoko prapor národního odboje, nejenže tak neučinila, ale národní a státní prapor pošlapala a hanebně přešla na stranu nepřítele. A byly to všechny vrstvy pracujícího lidu – dělníci, rolníci, živnostníci a inteligence – kteří zvedli a vztyčili pošlapaný národní a státní prapor a svedli s německým okupantem nesmiřitelný národně-osvobozenecký zápas, korunovaný nakonec velkým vítězstvím.

Co plyne z národní prorady dříve vládnoucí kliky na jedné straně a z národní věrnosti a obětavosti širokých vrstev pracujícího lidu na straně druhé? Plyne z toho, že dříve vládnoucí klika navždy ztratila právo mluvit jménem národa a státu, že navždy ztratila právo spravovat a řídit věci národní a státní a že toto právo přešlo na náš pospolitý pracující lid ve městech i na venkově.

Čtvrtou velkou skutečností, z níž jsme při kladení základů nové republiky vycházeli, byla široká národní jednota našeho lidu doma. Tato národní jednota byla přirozená. Vytvořila se v ohni společného boje proti okupantům a zrádcům. Vytvořila se v podzemních skupinách odboje, při sabotážích, při partyzánských akcích, při slovenském národním povstání, jakož i při českém povstání v květnových dnech. Vytvořila se v koncentračních táborech, v kobkách a v mučírnicích Gestapa, jakož i na popravištích. Ta tenká vrstva zaprodanců a zrádců, kteří aktivně sloužili Němcům, byla v národě izolována a ztratila také svůj rozkladný vliv. Ti, kteří v dřívějších dobách sledovali starou rozbíječskou taktiku podle hesla „Rozděl a panuj!“, byli před národem odhaleni jako přímí agenti nepřítele a národ odmítl jejich rozbíječské pokusy. Bylo velkým štěstím pro republiku, že během okupace se národ ve své zdrcující většině postavil nejen proti okupantům, nýbrž i proti klíce bídých zrádců, že nedbal jejich rozkladných hesel, že se nedal rozežtvat mezi sebou navzájem a nedal se zneužít k bratrovražednému boji pro radost nepřátel. A bylo stejně velkým štěstím pro republiku, že po vyhnání okupantů, tedy po odstranění tohoto krutého tlaku zvenčí, se podařilo udržet národní jednotu a zajistit si ji při výstavbě nové republiky. Není sporu o tom, že národní jednota, vykovaná v boji proti cizím utlačovatelům a zrádcům a přenesená do období budovatelského, vtiskla dosavadnímu dflu obnovy a výstavby svou nevyhladitelnou pečeť.

Takové tedy byly některé z hlavních okolností, z nichž jsme vycházeli po osvobození a na počátku budovatelského období. Co bylo potřebí učinit v první řadě a nač bylo nutno soustředit hlavní pozornost? Zmíním se opět jen o tom nejdůležitějším.

Předně bylo potřebí zajistit, aby se v osvobozené republice náležitou měrou uplatnila vůle a moc lidu, tedy právě toho činitele, který nesl hlavní tíhu národně-osvobozeneckého zápasu s okupanty. Současně s tím, jako druhá stránka téže věci, bylo nutno zamezit, aby se ke slovu a k moci dostala ona zrádná klika, která dříve v republice vládla a rozhodovala. Jak vidíte, běží o úkol nemalý. Nicméně anebo právě proto dala naše strana k jeho řešení patřičné popudy a iniciativu.

Opatření, za výše uvedeným cílem provedená a prováděná, pohybují se v podstatě čtyřmi směry.

Běželo především o to, vyřadit z politického života v osvobozené republice hlavní politickou reprezentaci zrádcovských klik: v českých zemích stranu agrární a národně sjednocenou a její politické odnože, na Slovensku pak hlavně stranu Hlinkovu. Pro tyto strany nejenže nebylo a nemohlo být místo ve vládě Národní fronty Čechů a Slováků, pro ně nebylo a nemohlo být místo ani ve veřejném politickém životě osvobozené republiky. Proto byly tyto strany zakázány, resp. jejich obnova nebyla připuštěna, při čemž jejich řadovým stoupencům, pokud se nekompromitovali spoluprací s nepřitelem, byla dána možnost politického a tvůrčího uplatnění se ve stranách Národní fronty, nebo v jednotlivých zájmových organizacích národního významu. Tak přešla veškerá vládní moc v osvobozené republice na Národní frontu, která je politickým výrazem svazku či bloku dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence, zkrátka svazku neboli bloku pracujícího lidu měst i venkova.

Současně s tímto opatřením bylo nutno zajistit lidu možnost přímé účasti na státní a veřejné správě, t. j. dát mu možnost, aby zákony, dekrety a vládní nařízení sám prostřednictvím svých zástupců také prováděl. Tak vznikl náš systém národních výborů, jakožto demokratických lidových orgánů státní a veřejné správy, na rozdíl od policejné-byrokratické správy, kterou jsme v podstatě převzali od staré rakousko-uherské monarchie a kterou němečtí okupanti tak dokonale zneužili pro své okupační a válečné cíle. Náš nový, lidový, ne formálně, nýbrž skutečně demokratický systém státní a veřejné správy má mimo jiné ten velký význam, že umožňuje deseti- ba statisícům aktivní účast na státní správě, že ji činí přístupnější lidové kontrole a že znesnadňuje zneužití státního a veřejného aparátu proti zájmům lidu, národa a státu. Teprve dokonale vybudovaný a dobře lidově, t. j. nebyrokraticky fungující systém národních výborů plus vlády Národní fronty dává nové republice její lidový, skutečně demokratický ráz.

Avšak ani to ještě není vše. Další, řekl bych základní zárukou, že politická moc zůstane v rukou Národní fronty, t. j. v rukou bloku dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence, jest hospodářské podložení této politické moci. To je hluboký smysl velkého znárodnovacího a zestátnovacího díla, které jsme provedli. I zde jsme postupovali plánovitě a cílevědomě. Prvním krokem bylo dosažení národních správ do majetkových podstat Němců, Maďarů a zrádců. Dalším krokem byly dekrety zestátnovací, jimiž je zestátněno všechno bankovníctví a pojišťovnictví, všechny důlní a hutní průmysly, podniky energetické, jakož i velké závody ostatních průmyslových

odvětví. Nyní jsou zestátnovací dekrety konkrétně prováděny postupným tvořením národních podniků. Přitom jsme plně dodrželi slovo, které jsme od začátku dali, že totiž vedle zestátněného sektoru hospodářství bude existovat široký sektor hospodářství soukromého a že drobné a střední soukromé podnikání bude součástí našeho nového hospodářského systému a bude se těšit plně podpoře Národní fronty. Ekonomická opatření Národní fronty nejsou tedy namířena proti drobným a středním podnikatelům, nýbrž jen a jen proti oné zrádné klice, která v minulosti zneužívala svou hospodářskou moc k politickému spoutání národa a republiky a šla nakonec tak daleko, že kvůli svým plným měšcům vydala republiku všanc nepříteli. Aby se toto nemohlo už nikdy opakovat, provedli jsme onu velkou znárodnovací akci, která je také jedním z charakteristických rysů naší nové, skutečné demokracie.

Konečně se opatření proti zrádné klice pohybovala po linii očisty našeho národního života. Byl vydán dekret o lidových soudech, dekret o národním soudu a dekret o národní cti. Někteří z hlavních představitelů dřívějšího zrádcovského režimu byli zajištěni a čekají na soud. Vcelku však dílo národní očisty je prováděno pomalu a nerozhodně. Zrádní mouřeníní mají mnoho placených i neplacených advokátů, kteří je zepředu i zezadu omývají. Je to nebezpečné počínání. Nebezpečné proto, poněvadž je v rozporu se zdravým smyslem národa, který volá ne po pomstě, ale po spravedlivém soudu nad těmi, kteří zradili a sloužili nepříteli, když národu šlo o existenci. Je to nebezpečné počínání také proto, poněvadž v něm národ vidí – a nikoliv neprávem – snahu o rehabilitaci těch živlů a těch klik, které dříve republikou vládly a které ji přivedly k Mnichovu a k okupaci. Omývači zrádných mouřenínů by měli s tímto míněním národa počítat. A Národní fronta jako celek by měla ve věci národní očisty ukázat spravedlivou, ale pevnou a silnou ruku, kterou právě v této oblasti veřejného života nejvíce postrádáme.

To byla tedy hlavní opatření, která jsme provedli s cílem, aby v nové republice byla uplatněna vůle a moc lidu a aby se k moci nevrátily dříve vládnoucí zrádné živly. I když ve věci očisty národního života silně kulháme, jsou ostatní politická a hospodářská opatření dost účinná, abychom kýženého výsledku dosáhli.

Druhým úkolem po osvobození republiky bylo využítí plně vojenské porážky hitlerovského Německa a jeho satelitů také v tom smyslu, abychom republiku zbavili páté kolony v podobě německé a maďarské menšiny. Postup německé a do značné míry také maďarské menšiny v tragických pro nás dnech Mnichova a okupace

jasně ukázal, že žít s těmito menšinami pod jednou střešou nám, Čechům a Slovákům, nelze. Z toho pak jasně vyplynul náš kategori-cký požadavek odsunu Němců a Maďarů a osídlení našich pohraničních oblastí českými a slovenskými lidmi. Je potřeba, aby náš lid věděl, že tento náš národní a státní požadavek se setkal od prvního okamžiku s plným pochopením a podporou Sovětského svazu a že to byl osobně soudruh Stalin, který na památné postupimské konferenci získal pro uznání našeho požadavku na odsun Němců také Anglii a Ameriku, čímž naše právo na odsun Němců bylo mezinárodně uznáno. Je nyní otázkou technického provedení, organizace a dopravy, jakož i dohody se spojeneckými úřady v Německu, kdy a jak budeme moci odsun Němců provést.

Sovětský svaz a bratrská Jugoslavie nás podporují také ve věci odsunu Maďarů. Zde však se dosud bohužel nepodařilo získat porozumění Anglie a Ameriky, takže problém musíme řešit po částech, etapově. Nyní je v proudu akce výměny obyvatelstva, sjednaná s maďarskou vládou. Za každého Slováka nebo Čecha, který se natrvalo odstěhuje do Československa, bude do Maďarska ostěhován od nás jeden Maďar. Mimo to mohou být bez ohledu na reciprocitu do Maďarska odsunuti ti Maďaři, kteří se obzvláště těžce prohršili proti Československé republice a slovenskému národu. Po skončení výměny obyvatelstva budeme pak nadále usilovat o to, aby i zbývající část maďarského obyvatelstva byla přesídlena do Maďarska a aby jižní hranice Slovenska se opět staly celé slovenskými.

Současně s odsunem Němců postupuje mílovými kroky velké historické dílo znovuosídlení českého pohraničí českými lidmi. Dáváme do rukou drobných českých lidí – českých zemědělců, řemeslníků a obchodníků – bývalé německé usedlosti, dílny a obchody za mimořádně výhodných podmínek. Zařazujeme zkonfiskovaný německý průmysl a peněžnictví do sektoru našeho národného hospodářství, zajišťujeme pro stát obrovské lesní komplexy, velká lázeňská střediska a veškerá bohatství pod zemí. Tak to, co má být podle celkového našeho plánu ponecháno soukromému podnikání, dává stát za výhodných podmínek do rukou českých jednotlivců, kteří na to mají právo a ukázali se schopnými hospodáři; co pak svou povahou patří pod zestátnění, zařazujeme do zestátněného sektoru a obohacujeme tím národní majetek a zdroje příštího národního blaha.

Při této příležitosti bych chtěl upozornit na jednu nápadnou věc, která je rovněž charakteristická pro náš lidový režim: celý tento obrovský přesun půdy a jiných a jiných hodnot, celé toto historické

dílo znovuosvojení si staré české půdy českým národem – děje se tak čestně a poctivě, že pro to máme málo historických příkladů. Byly, pravda, zjevy drobného tak zvaného zlatokopectví. Nositeli tohoto zjevu byli ve většině případů lidé, kteří měli nějaké máslo na hlavě a v převratových dnech a týdnech honem spěchali do pohraničí, kde je nikdo neznal a kde nadto doufali „zlatokopčit“. Vcelku však tento zjev zůstal exponován ve slavných dějinách osídlování našeho pohraničí. „Zlatokopové“ přišli a odešli, a kdo zůstal, jsou skuteční pionýři, průkopníci dobrého českého jména, jimž republika může směle svěřit správu svého pohraničního území. A tak štít veliké naší národní akce, jakou osídlení pohraničí beze sporu je, zůstal čistý: není v ní žádných chabrusů a velešbunků, žádných zbytkových statků, zbytkových bank, zbytkových koncernů a zbytkových fabrik, nikdo na tomto díle nezískal a nezíská, jen lid, národ a stát.

Třetím naléhavým a neodkladným úkolem osvobozené republiky bylo postavit poměr Čechů a Slováků v jednotném a společném státě na novou základnu. Všem bylo jasné, že Tiso, Tuka a Mach jsou zločinci a zrádci nejen československé státní, nýbrž i slovenské národní věci. Slovenský lid pak se svým slavným národním povstáním v srpnu 1944 jednoznačně oddělil od této skupiny zrádců a zaprodanců a ukázal tak nejen nám Čechům, nýbrž i celému světu, že s tragikomedií tak zvaného slovenského státu nemá nic společného. Slovenský národ se ve svém národním povstání roku 1944 vyslovil nedvojsmyslně pro obnovení Československé republiky jakožto společného státu Čechů a Slováků.

Bylo na nás, na Češích, abychom uchopili podávanou nám bratrskou ruku a se státnickou moudrostí přikročili k nové úpravě poměrů Čechů a Slováků v osvobozené republice. Prvé, co nám veled zdravý rozum a státnická moudrost, bylo uznání té prosté skutečnosti, že Slováci jsou osobitým, svébytným, prostě vlastním národem stejně tak, jako jsme vlastním národem my Češi. Z toho pak už jalsi samočinně vyplývalo, že osvobozená republika musí být státem dvou rovnoprávných národů, Čechů a Slováků, jež jsou druh druhu rovni. A z toho opět byly odvozeny ony speciální administrativní, právní a legislativní úpravy, k nimž na Slovensku došlo podle košického vládního programu a které mají být ve své podstatě zakotveny v nové ústavě Československé republiky.

Nechť nikdo nepodceňuje velký státnický čin, jakým bylo toto znovusblížení našich dvou bratrských národů, Čechů a Slováků.

Nechť nikdo nezapomene, že prezidentu republiky a první domácí vládě dostalo se tak vřelého uvítání od slovenského obyvatelstva zejména a především proto, že prezident a první domácí vláda přinesli s sebou svého druhu Magnu Chartu jeho národních svobod. Nechť se nikdo nedomnívá, že vzrůstající troufalost tisovsko-tukovsko-machovského podzemí má snad svoji příčinu v tom, že slovenskému národu bylo dáno příliš mnoho práv. Ne! Tisovsko-tukovsko-machovské podzemí na Slovensku, podobně jako preissovsko-beranovské podzemí v českých zemích, zvedá hlavu proto, poněvadž vítězná lidová Československá republika byla proti těmto svým nepřítelům příliš shovívavá a poněvadž jak v řadách slovenské, tak české Národní fronty jsou ještě stále lidé, kteří vidí svůj úkol ne v tom, národní zrádce vždy a všude potírat, nýbrž za ně při všech možných i nemožných příležitostech orodovat. Hle, v tom je příčina vzrůstající troufalosti jak slovenské, tak české reakce.

Pokud pak běží o poměr naší strany ke slovenským věcem, můžeme říci: také jménem naší strany byla v Košicích vyhlášena Magna Charta slovenského národa. Naše strana proto učiní, seč je, aby dané slovo bylo dodrženo a do nové ústavy republiky vtěleno. Naše strana přitom postupuje u vědomí, že tak nejlépe hájí pevnost, jednotu, celistvost a nedílnost svobodné Československé republiky.

Čtvrtým komplexem problémů, na které jsme, možno říci od prvních hodin, po osvobození republiky naráželi, byly problémy, související s naší hospodářskou rekonstrukcí a hospodářskou znovuvýstavbou. V porovnání s Jugoslavií, Polskem a nemluvě už o západních oblastech Sovětského svazu zůstala naše země více méně ušetřena přímých válečných hrůz. Přímými válečnými údery utrpělo hlavně Slovensko, některé části Moravy a Slezska, jakož i některé obvody, postižené leteckými útoky. I tak ovšem škody, způsobené našemu státu přímými válečnými událostmi, přesahují částku 50 miliard Kčs, což zajisté samo o sobě svědčí o jejich tíživosti.

Nicméně však toto je pouze malá část válečných škod, které nám německými okupanti zanechali. Více než 6 let okupace a války se rovnalo letům soustavného a bezohledného drancování našich zemí. Přes šest let Němci plundrovali náš průmysl, naše zemědělství, naše peněžnictví, naši dopravu, naše pracovní síly, naše zásoby, prostě

všechno. Na konci tohoto velkého rabuňku, provedeného ve prospěch německých okupantů a jejich války, pak jsme měli: vyčerpané zásoby potravin a poživatin, prázdná skladiště průmyslových surovin a hotových výrobků, prázdná skladiště našich obchodníků a řemeslníků, opotřebované stroje a zařízení továren, rozvrácenou dopravní a spojovací síť, vymrskaná pole, opotřebovaný inventář a poloprázdné chlévy a špiže našich zemědělců, prázdné truhly a skříně našeho městského i venkovského obyvatelstva a nadto všechno pak podryté zdraví nejširších vrstev našeho národa v důsledku dřiny, strádání a podvýživy. Co se ovšem týčilo jako hora nad touto hospodářskou spouští, byla obrovitá hromada bezcenných papírků, které nám tu Němci zanechali a jejichž výše se pohybuje mezi 300 až 350 miliardami Kčs.

Je nutno, abychom se při této věci poněkud pozastavili, neboť její objasnění nám učiní pochopitelným mnohá opatření vlády Národní fronty, která se některým lidem zdála dosud nepochopitelnými.

Oč tu běží? Běží v podstatě o to: Němci brali po dobu okupace z našich zemí vše, co jenom mohli uchvátit. Našemu lidu ponechali jen to, co bylo nezbytné k udržení holého života a k udržení jeho pracovní síly, která měla pro Němce tvořit nové hmotné statky. Němci brali od nás hotové výrobky, plody naší země, naše suroviny, výrobky našich strojů a práci našich lidí. Přitom nebrali snad pouze to, co jsme vyrobili navíc, co bylo přebytkem naší práce, nýbrž brali – až na to bídné, hladomorné minimum – všechno, co bylo vytvořeno prací našich rukou. Nebrali nám tedy jen náš běžný národní produkt, nýbrž čerpali hluboce i z celkové podstaty našeho hospodářství. A za to všechno nedali nic jiného, než papírky různého druhu.

Bylo nám od začátku jasné, že tyto hospodářské důsledky německého rabování a války nemohou být překonány ničím jiným, než usilovnou, družnou a obětavou prací celého národa. Věděli jsme, že k pozvednutí životní úrovně našeho lidu na míru předválečnou a zejména pak k dalšímu zvyšování životní úrovně nad míru předválečnou bude ještě potřebí mnoho a mnoho práce, mnoho a mnoho námahy, mnoho a mnoho potu. Neslibovali jsme proto nikomu modré s nebe, ani pečené holuby do úst, nýbrž volali jsme národ k obětem a k práci. Závodní rady a odborové organizace v závodech a dopravě, národní výbory v obcích a okresech, organizace Jednotného svazu zemědělců na vesnicích, organizace Svazu mládeže a organizace družstevní – prostě celý systém našich demo-

kratických orgánů a organizací se pod iniciativou komunistů chopil velkého díla hospodářské znovuvýstavby země a možno říci, že ne bez úspěchu. Hned po osvobození jsme dohnali opožděné jarní zemědělské práce, byla zajištěna loňská sklizeň, zvládnuta řepná a bramborová kampaň, zabezpečeny zemědělské práce podzimní. Bylo zajištěno, byť i dosud neuspokojivé, ale přece jen plynulé a pravidelné zásobování živobytím s tendencí zlepšovací. Překonalí jsme největší obtíže v dopravě a kalamitu uhelnou. Napříště máme oprávněnou naději, že jak doprava, tak i těžba uhlí zabezpečí ostatní naše průmyslová odvětví v jejich vzestupném vývoji. Přes nedostatek surovin, zejména surovin zahraničního původu, stoupá výroba našeho těžkého i lehkého průmyslu a obraty našeho vnitřního i zahraničního obchodu se zvyšují. Děláme rovněž ne bez úspěchu pořádek ve věcech měnových. Vyhnuli jsme se inflaci a pokud byly zvýšeny ceny, stalo se tak z hospodářské nezbytnosti, při čemž jsme byli vedeni snahou, abychom novou úpravou mezd a platů udrželi pokud možno jejich reálnou hodnotu. V našem hospodářském životě je jistě ještě mnoho, co není v pořádku, s čím nejsme a nemůžeme být spokojeni, avšak vcelku, myslím, můžeme říci, že to nejhorší máme za sebou a že, nenastane-li nic nepředvídaného, půjde to u nás napříště nahoru. A to je, soudruzi a soudružky, v jedenáctém měsíci po skončení tak strašné války, jakou byla druhá světová válka, věc nemalá.

Vcelku náš lid a s ním i naše strana podstoupily v uplynulém budovatelském období novou zkoušku státníkovou.

Vyřadili jsme z vedení a rozhodování v národních a státních věcech kliku zrádné velkoburžoasie a vedení a správa věcí národních a státních přešly do rukou představitelů našeho pospolitého pracujícího lidu, do rukou Prozatímního národního shromáždění, vlády Národní fronty a do rukou národních výborů. Mnohé reakční duše se utěšovaly, že tyto orgány lidovlády selžou, že se ukáží neschopnými spravovat a vést národ a stát. Zkušenost uplynulých měsíců však nad veškerou pochybnost prokázala, že lid prostřednictvím svých zákonodárných, vládních a správních orgánů si dovede vládnout sám, bez těch, kteří republiku prodali Hitlerovi za své plné prkenice.

Vyřadili jsme z nejdůležitějších a rozhodujících sektorů našeho národního hospodářství vliv, moc a rozhodování živlů, jejichž

representantem je takový Preiss. Reakční sýčkové opět prorokovali, že na tomto „experimentu“ náš lid selže. Nestalo se tak. I zde se proroctví reakce ukázala být, nu, řekněme, proroctvími slepého mládence. Stal se totiž zejména na tomto úseku pravý opak. Všude tam, kde přechod od hospodářství válečného k hospodářství mírovému zůstal v rukou a pod vedením bývalých vládnoucích skupin, tento přechod probíhá tam ve znamení velkých sociálních křečí a bojů, ve znamení hromadné nezaměstnanosti a pronikavého snižování životní úrovně pracujícího lidu měst i venkova. U nás pak převádíme naše hospodářství do mírových poměrů za okolností pro pracující lid pokud možno bezbolestných a s perspektivou na dobrou mírovou konjunkturu.

A potom velká část naší technické inteligence, našich inženýrů, ředitelů podniků a našich techniků vůbec našla správný poměr k našemu dělnictvu, jeho závodním radám a odborovým organizacím, podobně jako naše dělnictvo, zejména ve znárodněné části našeho hospodářství, našlo správný poměr k technické inteligenci, která je a zůstane nerozlučitelnou součástí všeho našeho pracujícího lidu. Prostě: naši dělníci, technici, inženýři a závodní ředitelé už nyní ukázali a v budoucnosti ještě více ukáží, že ke správě a vedení závodů není třeba kupony stříhajících a tantiémy pobírajících členů správních rad a různých generálních ředitelů à la Preiss.

Zkrátka a dobře: Náš lid prošel v dosavadní budovatelské periodě novou zkouškou státníkovou a obstál. Dokázal, že dovede véci národní a státní, jakož i věci hospodářské spravovat ne hůře, nýbrž lépe než bývalí páni. A také to, soudruzi a soudružky, je za necelých jedenáct měsíců po osvobození republiky věc nemalá.

Tím končím svůj výklad o problémech minulosti a přecházím k formulaci našeho názoru k některým otázkám dneška a nejbližší budoucnosti.

Možno říci, že posuzováno s hlediska pracujícího lidu, je problémem všech problémů a úkolem všech úkolů udržení a upevnění dosavadního kursu domácí i zahraniční politiky, jejího lidového, demokratického charakteru, jakož i důsledného provádění a dalšího tvůrčího rozvíjení všeho toho, co bylo naším národním a demokratickou revolucí započato. Stavím tento, jak pravím, problém všech problémů ne proto, že bych myslel, že v naší nové republice snad jsou anebo zítra vyvstanou reakční vnitřní síly, které by byly s to zvrátit dosavadní vývoj. Nikterak! Reální síly a možnosti domácí reakce, obrátit kolo dějin a vrátit běh našich národních a státních věcí do kolejí předmnichovských, nejsou valné. Avšak naše vlastní i mezi-

národní zkušenost nás učí, že musíme být neustále ve střehu a že zachování, udržení a další rozvíjení výsledků jakékoliv revoluce je dílem každodenního a neustálého boje se všemi projevy a tendencemi reakce.

Jsou lidé, a snad i někdy dobromyslní lidé, kteří se diví našemu harangování proti reakci. Říkají, že prý reakce byla u nás potřena, že jí není a na dlouhou dobu nebude. My, bohužel, nemůžeme s těmito lidmi souhlasit.

Ano, reakce byla u nás bita, ale zdaleka ne dobita. Reakce má dnes ještě mnoho středisek a mnoho možností k výpadům proti naší demokracii. Bylo by neodpustitelnou slepotou, kdybychom tyto reakční možnosti a snahy přezírali. Je přece jasné, že národem deponovaná část velkoburžoasie se jen tak beze všeho nesmíří se svou porážkou, nýbrž že se bude ze všech sil snažit, aby jí pokud možno odčinila. To se bude dít tím více, čím více budeme shovívaví v díle očisty našeho národního života a čím více budou snad zrádci národní věci nacházet dobrovolné i nedobrovolné advokáty.

My ovšem, naše strana a bohdá celá Národní fronta nikdy nepřipustíme, aby se ke slovu a k moci dostala ona velezrádná předmnichovská reakce a budeme dbát, aby dílo naší národní a demokratické revoluce bylo i nadále pěstováno a rozvíjeno. Co to mimo jiné znamená?

Znamená to především, že základní výsledky naší národní a demokratické revoluce musí být ústavně zakotveny, kodifikovány. Tím je samo sebou řečeno, že výsledek květnových voleb a tím i složení nastávajícího Ústavodárného národního shromáždění musí být tomuto úkolu odpovídající. Od Ústavodárného národního shromáždění, které vyjde z květnových voleb, žádá náš lid, hlavně a především ústavní zabezpečení a zakotvení naší demokratické státní a veřejné správy, systému našich národních výborů.

Naším národním výborům se novou ústavou musí dostat ne méně práv a ne méně povinností než dosud, nýbrž naopak více práv a víc povinností. Při přesné ústavně-právní kodifikaci systému národních výborů, jakožto hlavních nositelů státní a veřejné správy, musí naše státní administrativní soustava doznat důkladné modernisace a decentralisace. Přejít od administrativy zemské k administrativě župní je podle mého soudu více než zralý. Župním zřízením, a přenesením velké části anebo případně celé pravomoci zemských národních výborů na národní výbory župní, přiblížíme tyto nové státní úřady více obcím, okresům a tím i lidu, učiníme jejich činnost lidem více dostupnou a kontrolovatelnou a budeme

tak s to potírat výstřelky všelijakého byrokratismu. My jsme dosud, jak už jsem to jinde několikrát řekl, nalévali nové víno do starých měchů, čili těsnali jsme nový lidový demokratický obsah národních výborů do starých byrokratických forem. Nyní již nastal svrchovaný čas, abychom tomuto přechodnému stavu učinili konec, a to také bude jedním z hlavních úkolů příštího Ústavodárného národního shromáždění.

Od příštího Ústavodárného národního shromáždění náš lid očekává také kodifikaci, ústavní zakotvení našich historických zestátnovacích a znárodnovacích dekretů a zákonů. Znárodnili jsme hlavní úseky našeho národního hospodářství nejen pro dnešek anebo příští zítřek, nýbrž navždy. Tomu také musí dát patřičný výraz naše nová ústava. Nová ústava naší osvobozené republiky musí být také v tomto národně-hospodářském a sociálním smyslu ústavou novou, kodifikující sociální a hospodářské výsledky naší národní a demokratické revoluce.

Velkorysost a státnická moudrost nám Čechům velí, abychom tentokrát upustili ode všech skrytých i zjevných „fíglů“ a nedali pro budoucnost Slovákům vůbec možnost, aby mohli říkat, že je Češi opět „ošmekli“. Ovšem, co budeme od Slováků do budoucna kategoricky žádat a na čem budeme jako na jedné z podmínek slovenské Magny Charty neústupně trvat, je nesmiřitelný boj našich slovenských bratří proti tisoovsko-tukovsko-machovské reakci a všem jejím nositelům, stejně jako my Češi budeme bojovat proti reakci české.

Že konečně naše nová ústava bude kodifikovat nynější náš postoj vůči německé a maďarské menšině, považují za věc tak samozřejmou, že není nutno ztrácet o ní více slov.

Dalším důležitým úkolem dneška je zvládnutí všech problémů hospodářské a sociální rekonstrukce a postupné překonání všech tohoto úseku se týkajících následků německé okupace a války.

Musíme udržet a zlepšit dosavadní stav zásobování našeho obyvatelstva potravinami a postupně, pokud to bude jen poněkud možno, přikročovat k postupnému uvolnění tohoto zásobování k volnému trhu. Musíme výrobu našeho těžkého a lehkého průmyslu řídit a stupňovat tak, aby nám zabezpečil nejen nutný dovoz surovin a výrobků ze zahraničí, nýbrž aby dodával stále více hmotných statků pro náš vnitřní trh. Je naléhavým úkolem, abychom v dohledné době likvidovali stopy války a dokončili rekonstrukci a výstavbu válkou zpustošených měst a vesnic. To se týká také naší dopravy a spojovací sítě, kteréžto obě důležité složky našeho ve-

řejného života musí být vbrzku převedeny na předválečnou úroveň. Považujeme za nutné v dohledné době zakončit velké historické dílo osídlení našeho pohraničí českými a slovenskými lidmi a poskytnout všemožnou pomoc těmto našim pionýrům tak, aby všechny ekonomické zdroje našeho pohraničí byly postaveny do služeb národa a státu. Při organizaci zestátněného sektoru našeho národního hospodářství budeme naléhat především na rychlejší tempo a stejně tak na to, aby zestátněný sektor národního hospodářství byl co nejdříve rentabilní a přispíval svým dílem k celkovému národnímu blahobytu. Budeme naléhat, aby co nejdříve, ještě před volbami, byl učiněn generální úklid v naší distribuční síti a aby se výrobky jak zemědělské, tak průmyslové a řemeslnické dostávaly od výrobce přes drobného obchodníka ke spotřebiteli za úměrné ceny, z nichž bude mít užitek jak výrobce, tak drobný obchodník, tak i spotřebitel. Budeme trvat na tom, aby se dostalo vydatné hospodářské i sociální pomoci našemu zemědělskému lidu. Industrialisace a mechanisace zemědělství musí v dohledné době nahradit úbytek pracovních sil a ulehčit těžkou práci našich zemědělců, zejména rolnických žen. Budeme prosazovat pokud možno rychlé zakončení velkého díla měnové reformy a zabezpečení reální kupní síly naší nové měny. Po uskutečnění nezbytných dávek z přírůstků majetku a dávek z majetku budeme se snažit o konsolidaci dosud vázaných vkladů tak, aby zejména drobní lidé a drobní střádalové nebyli poškozeni. Budeme usilovat o důkladnou reformu berní a daňovou. Ve věci cen, mezd a platů nepůjdeme, jak už jsem řekl, cestou inflace, nýbrž budeme se naopak snažit o postupné snižování cen a tím zvyšování reálné hodnoty mezd a platů. Ve věci sociálního pojištění připravujeme velké dílo národního pojištění, jímž se má ve smyslu vládního programu zabezpečit pro případ nemoci, úrazu a staroby nejen dělník, ale také rolník, živnostník a pracující intelektuál.

Pravda ovšem je, a to neváháme opět a opět zdůraznit, že k tomu, abychom co nejdříve překonali hospodářskou spoušť, zanechanou nám Němci, je potřebí hlavně družné a usilovné práce našeho lidu, práce, práce a ještě jednou práce. Ano, soudruzi a soudružky! Naše strana ne nadarmo vytyčila heslo: „Republice více práce, to je naše agitace!“ Je to heslo nejen volební, je v něm podstatná část celého našeho programu výstavby nové republiky. Také náš VIII. sjezd se koná ve znamení tohoto hesla. Nové a nové delegace a štafety, oznamující světu výsledky pracovního úsilí komunistických organizací v závodech, úřadech i na polích, nám ukazují, že naše strana ve

svém daném národním prostředí vytvoří typ nové politické organizace, novou tradici politické strany. A také na to můžeme být právem hrdi.

A ještě něco, soudruzi a soudružky, je pro úspěšnou budovatelskou činnost v osvobozené republice potřebné. Je potřebná, jako sůl potřebná, naše národní jednota, naše Národní fronta. Jednotné revoluční odborové hnutí, jednotný svaz zemědělců, jednotné družstevnictví, jednotný svaz mládeže, a bohdá také budoucí jednotné hnutí tělovýchovné, to jsou společně s politickými stranami nositelé národní fronty. Řekl jsem už, že tato naše Národní fronta je politickým výrazem třídního, sociálního svazku dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence. Připomínám znovu, že tento svazek byl stmelěn ve výhni národního boje a národního utrpení a že je více než přirozené, když je udržován i v periodě nynější, v období budovatelském.

V Národní frontě sdružené vrstvy a složky národa nemají vcelku protichůdných zájmů. Nová demokratická lidová republika a její politická a hospodářská struktura odpovídají zájmům všech pracujících vrstev našeho národa. Reakce proto nemůže vystupovat pod vlastním štítem a pod vlastní vlajkou. Reakce se u nás musí maskovat. A je velkou státnickou zkouškou pro všechny složky Národní fronty a zejména pro politické strany, nepřipustit, aby pod jejich firmou, pod jejich štítem a vlajkou se formovaly reakční síly a mohly tak národní jednotu a Národní frontu rozbít zevnitř.

Upozorňujeme-li na tuto možnost, pak to není žádná mátoha nebo chiméra. Historie nás učí, že bitá a do podzemí zahnaná reakce se snaží nalézt uplatnění a legální formu tím, že proniká do stávajících legálních politických formací. Tak tomu bylo a tak tomu bude, dokud reakce vůbec existuje. Tak tomu je i u nás. Nebezpečný není Prchala v Londýně, anebo pár jeho beznadějných agentů u nás doma. Nebezpečným není Tiso v kriminále a Sidor ve Vatikáně a jejich luďácké podzemí. Nebezpečnými se tyto živly stávají tehdy, když se jim podaří proniknout do některých ze stávajících složek Národní fronty anebo když dokonce věci přivedou k tomu, že ta či ona složka Národní fronty se stane hlásnou troubou některých z jejich reakčních názorů a požadavků. A o tom máme u nás řadu zřetelných, mírně řečeno, náznaků a tendencí. Proto voláme k národní ostražitosti, proto tak naléhavě apelujeme na všechny složky Národní fronty, aby se nedaly svést sirénami reakce, nýbrž i nadále držely krok s celým národem.

(Zdvořechý projev na 8. řádném sjezdu KSČ dne 31. března 1946)

To, soudruzi a soudružky, je stručně narysovaný program, s nímž jdeme do nejbližší budoucnosti a také do nastávajících voleb. Komunistická strana Československa a spolu s ní bratrská Komunistická strana Slovenska obstály v těžké historické zkoušce národní poroby a národního odboje. Národ nás, komunisty, viděl v nejtěžších hodinách jako své mluvčí, své mučedníky i své přední bojovníky. Od toho pochází ona velká důvěra národa v naši stranu. Jsme dnes více než milionovou stranou a rosteme a porosteme dále i do šířky i do hloubky. Obstála-li naše strana v době národní poroby a národního odboje, pak dnes můžeme říci, že prodělala s úspěchem i zkoušku státníkovu při výstavbě osvobozené republiky.

Nám se ovšem nezatočila a nezatočí hlava z úspěchu. K tomu jsme prošli příliš tvrdými zkouškami a k tomu jsme příliš pilně chodili do školy Marxe, Engelse, Lenina a Stalina. A tato škola marxismu-leninismu, tato škola stalinského bolševismu učí nejen státnické moudrosti a prozíravosti, nýbrž také skromnosti. Proto my v každé etapě střídavě a realisticky hodnotíme dosažené mety, vážíme poměr sil a vytyčujeme mety nové. Ano, dosáhli jsme jako strana, jako předvoj pracujícího lidu měst i venkova v uplynulé budovatelské periodě mnohého, nač můžeme být hrdí. Je však ještě mnoho, s čím nejsme a nemůžeme být spokojeni a co naléhavě volá po nápravě. Dosavadní výsledky národní a demokratické revoluce musí být upevněny a zakotveny, jakýkoliv pokus o reakční zvrát musí být v zárodku znemožněn a další rozvíjení budovatelského díla nové, skutečně demokratické, lidové republiky musí býti všestranně zabezpečeno. Nepochybuji, že lidové hlasování, že volby 26. května 1946 tuto směrnicí plně potvrdí.

Končím, soudruzi a soudružky! Předstupujeme před národ jako strana poctivé práce, strana čistého svědomí a čistých rukou. Konečným smyslem celého našeho snažení, celého života nás komunistů jako jednotlivců je uskutečnění velkých a svatých ideálů socialismu. Jsme na dobré cestě. Mnoho překážek je ještě před námi. Ale my, spjati s národem jako jedno tělo a jedna duše, spolu s národem všechny překážky překonáme a zdoláme. Nechť není považováno za neskromnost, jestliže zakončuji citováním historického výroku našeho velkého učitele, soudruha Stalina: Není takových pevností, kterých by bolševici nedobyli!

Soudruzi a soudružky!

Nazvali jsme svůj osmý sjezd sjezdem budovatelů nové, silné a šťastné Československé republiky. Všichni víme, že jednou z hlavních podmínek vybudování takové republiky jest práce. A náš sjezd v tomto směru také se konal plně ve znamení práce. Delegace, deputace, štafety a pozdravné telegramy hlásí znovu a znovu, že příslušníci naší strany v závodech, na šachtách a na polích právě v souvislosti s naším osmým sjezdem zvýšili své pracovní úsilí pro blaho republiky a národa. Ty deseti- a statisíce tun na počest našeho sjezdu vyfáraného uhlí, ty stovky a tisíce tun na počest našeho sjezdu vyplaveného železa a ryváčované oceli a jiné pracovní výkony našich soudruhů v závodech jsou důkazem toho, že naše strana se právem může nazývat stranou budovatelů nové republiky a náš sjezd sněmem budovatelů. Slyšel jsem už takové šuškáni, že prý je to jaksi nepřípustné, když lidé fárají uhlí, plaví železo, válcují ocel a vůbec v závodech pracují pro jednu stranu, že prý je to cosi nebyvalého a nevídaného, že v souvislosti se sjezdem politické strany se fárají národní směny a v závodech se v neděli pracuje, že prý tím je poškozována republika.

Myslím, že my máme plné právo tyto pomluvy co nejrozhodněji odmítnout a spatřovat v nich při nejmenším bledou závist.

Jestliže naši havříi na Ostravsku, na Kladensku a na Mostecku dělali v neděli sváteční národní směny, jestliže naši hutníci tyto dny na počest našeho sjezdu ještě usilovněji pracovali, pak to bylo především ve prospěch a pro blaho republiky. Poněvadž všechno to zboží, které vyrobili, jde ve prospěch národa, ve prospěch lidu. A jestliže někde naši soudruzi komunisté darovali mzdu za tuto práci našemu volebnímu fondu, tak na to mají plné právo a my nebudeme mít absolutně nic proti tomu, když členové jiných stran budou fárat, budou pracovat, budou těžit a budou vyrábět a mzdu, kterou za to dostanou, odvedou volebním fondům svých stran.

Tedy první nejvýznamnější charakteristický rys našeho sjezdu, základní rys, spočívá v tom, že naše strana v tyto sjezdové dny

svou budovatelskou práci skutečně prokázala nejen slovy, nýbrž i činem.

Druhým významným rysem našeho sjezdu je, že ztělesňuje rostoucí sílu a vůdčí úlohu naší strany. Byli jsme svědky velmi náznorného a přesvědčivého projevu této rostoucí síly a vedoucí úlohy naší strany 29. března v ulicích Prahy a na staroslavném Staroměstském náměstí. Zase už nyní slyšíme různé šeptavé hlasy, že prý komunisté v souvislosti se svým sjezdem se moc roztahují. My se na tyto poťouchlé klepy jen shovívavě usmíváme a vidíme v nich bezmocný výraz snahy po návratu k dřívějším poměrům, kdy jsme byli my, komunisté, štváni jako psi, kdy jsme se musili scházet v pokoutních hospůdkách ilegálně, kdy nás při našich sjezdech honili zde, v Praze, ze sálu do sálu. Dnes je tomu jinak. Dnes naše strana, jakožto podstatná součást Národní fronty a naší vlády, vystupuje otevřeně v plné své síle legálně a žádné poťouchlosti nás neodradí, abychom tuto sílu také vždy a kdy toho bude potřeba, neukázali. Náš sjezd se koná ve znamení mohutného vzrůstu síly naší strany, a to je pro národ, pro lid, pro republiku dobře.

Třetím charakteristickým rysem našeho sjezdu je jeho pevné spojení s celým naším národem. Vcelku se na sjezd dostavilo 76 různých delegací, zastupujících desítky a tisíce našich lidí venku. A kromě toho došlo našemu sjezdu 467 telegrafických pozdravů ze všech končin republiky, což všechno dohromady vzato svědčí o tom, že my jsme sněmovali ne v uzavřené místnosti, izolovaně od národa, nýbrž jako jeho představitelé, a že našeho sněmování a rokoování se celý náš národ co nejživěji zúčastnil.

A čtvrtým, pro nás po dlouholeté izolaci od světa obzvlášť důležitým rysem našeho sjezdu je to, jak se projevilo na něm i mezinárodní spojení naší strany.

Včera jsme slyšeli velevýznamný pozdravný telegram Všesvazové komunistické strany (bolševiků), strany vedené soudruhům Stalinem. Je pro nás neobyčejnou ctí, že strana Leninova a Stalinova nás, Komunistickou stranu Československa, nazývá bratrskou stranou. A je pro nás, pro naši stranu a pro každého jednotlivého člena naší strany pramenem síly, když si uvědomí, že s námi stojí taková moc, jako je Všesvazová komunistická strana (bolševiků).

Na našem sjezdu a na velikém projevu na Staroměstském náměstí jsme také přivítali zástupce bratrských stran ze třinácti jiných zemí. Ze zemí slovanských, z bratrské nám Jugoslavie, Bulharska a Polska, ale také ze zemí západních, z Francie a Velké Britannie, z Holandska, Belgie, Dánska, Švýcarska, Švédska a Řecka. Náš

sjezd byl velkým důkazem toho, že naše strana nestojí ve světě sama, nýbrž že je součástí velké, milionové armády soudruhů a bratří na východě i na západě.

Na našem sjezdu rozvinuli jsme velké problémy budovatelské práce v nejbližší budoucnosti, ale současně jsme nezapomněli na denní bolesti našeho pracujícího lidu ve městech i na venkově. Jasně jsme řekli, že k pozvednutí životní úrovně našeho národa bude potřeba ještě mnoho práce a námahy. Neděláme také národu žádné iluze o tom, že snad je možné nějakými kouzly dosáhnout toho, aby nám padali hned pečení holubi do úst. Ale to, co je možné a nutné, chceme již dnes a postupně zítra a pozítří plnit a provádět, aby se našemu lidu žilo skutečně radostněji a veseleji.

My se také postaráme, aby se to, co bylo zásluhou naší strany ve vládě prosazeno, také skutečně provádělo. Budeme dbát na to, aby se nemohly opakovat takové případy, že když vláda od osvobození odhlasovala již dvakrát zvýšení platů státním a veřejným zaměstnancům, a to hlavně těm nejnižším kategoriím, aby ještě dnes tito zaměstnanci odhlasované příplatky nedostávali.

Chceme, aby se neopakovalo to, co se stalo s naší snahou pomoci rodinám s dětmi. Prosazovali jsme ve vládě, aby také dělníci dostali pro své nezaopatřené děti pravidelně měsíční přídatky. Přitom jsme výslovně zdůraznili, že je samozřejmé, že pod nezaopatřenými dětmi rozumíme také učně. Ale potom najednou jsme zjistili, že někteří byrokraté vyhrabali starý předpis, podle kterého odpadá příspěvek na nezaopatřené děti, dostoupí-li jejich výdělek 4800 Kčs ročně. Postaráme se, aby něco podobného zmizelo. Ve vládě jsme se bili o to, aby prostí vojáci dostávali denní žold 10 Kčs.

Nakonec jsme to prosadili, ale najednou z ničeho nic někteří páni v intendantuře na ministerstvu národní obrany věc obešli a vojákům vzali cigarety a dali jim 4 cigarety za peníze, čímž jim snížili fakticky žold o 4 Kčs. Takovéto věci se nesmějí v budoucnosti opakovat a my se musíme postarat o to, aby ta opatření, která směřují k zlepšení životní úrovně našeho lidu, již dnes byla skutečně také prováděna.

Přes naše velké budovatelské plány nezapomínáme tedy ani na okamžik na konečný smysl těchto našich plánů. A konečný smysl všech našich plánů a celého našeho snažení spočívá v tom, aby se každému, kdo pracovat může a pracuje dobře, radostně a vesele v této zemi žilo.

Náš sjezd je také nazýván sjezdem organisátorů jednoty našeho národa. Neváhám znovu zdůraznit, že jedním ze základních kamenů naší politiky je a zůstane politika Národní fronty a národní jednoty.

My se od této politiky nedáme odvrátit různými malichernostmi, zlomyslnostmi, poťouchlostmi.

Budeme, udržující jednotu Národní fronty nahoře, zejména se snažit upevnit tuto jednotu dole, v závodech, v obcích a krajích. Budeme zejména dole dbát na to, aby do Národní fronty a do rozhodování o věcech veřejných byly přitahovány nejen politické strany, nýbrž také jednotné zájmové národní organisace.

Jsmo přesvědčeni o tom, že když lidé dole budou držet za všech okolností pohromadě, že také naše národní jednota se nejen nahoře udrží, nýbrž i upevní.

A na konec chci znovu zdůraznit své pevné přesvědčení, že naše strana, která prošla tak tvrdou zkouškou, která na své trnité cestě překonala tolik překážek, i nadále ve své jednotě, ve své stmelenosti, ve své mohutnosti a sile své úkoly splní a všechny překážky zdolá.

My jsme stáli v čele národa, když bojoval za svou existenci, my dnes stojíme v přední řadě těch, kteří budují naši novou, svobodnou, lidovou, demokratickou republiku, a my jsme přesvědčeni o tom, že náš národ tento náš mandát 26. května nejen v plném rozsahu potvrdí, nýbrž i rozšíří tak, aby další spokojený, klidný a progresivní vývoj republiky byl do budoucna zabezpečen.

Ať žije a vzkvétá naše nová, lidová Československá republika!

Ať se stane domovem skutečně šťastného, radostného lidu!

Ať žije, ať mohutní, ať vzkvétá Komunistická strana Československa – pevná a hlavní záruka šťastného vývoje republiky!

První skutečný svátek práce

(Projev na májové manifestaci KSČ v Praze 1946)

Soudruzí a soudružky!

Jménem Ústředního výboru Komunistické strany Československa zdravím vás co nejsrdečněji na dnešním svátku práce.

Letošní První máj je u nás vlastně prvním skutečným svátkem práce. Je to první svátek práce, který oslavujeme v republice, úplně osvobozené od cizáckých vetřelců. Je to první svátek práce, který oslavujeme v osvobozené republice, v níž byla podlomena politická a hospodářská moc oně dříve všemocně vládnoucí zrádné kliky, která ve spolku s Hitlerem přivedla národ a stát k Mnichovu a do hrůzy německé okupace. Je to první svátek práce, který oslavujeme v osvobozené republice, v republice skutečně demokratické, v republice lidové, v níž zdrojem veškeré moci je lid, a to ne pouze na papíře, nýbrž ve skutečnosti. Proto je nám letošní První máj ne manifestací odporu a vzdoru, ne pouhou bojovou výzvou, nýbrž skutečným svátkem práce, práce na výstavbě osvobozené vlasti.

S pohnutím a s úctou vzpomínáme nehynoucí památky oněch deseti- a statisíců, které v boji s německými okupanty položily své životy, které zemřely, abychom my a naše děti mohli svobodně žít.

S vděkem a láskou obracíme se k těm, kteří nám nejvíce pomohli v našem osvobozeném zápase, kteří právě před rokem dovršovali osvobození naší země od nacistické tyranie. S vděkem a láskou se obracíme k hrdinům slavné Rudé armády a k jejímu geniálnímu vojevůdci, generalissimu Stalinovi. Tisíce a desetitisíce hrobů padlých rudoarmějců, roztroušených po naší zemi, budou nám pro všechny časy připomínat, jak mnoho se zasloužil Sovětský svaz a jeho Rudá armáda o naši národní svobodu a státní nezávislost, a jak mnoho pro Československo i v budoucnosti bude znamenat, abychom i my Sovětskému svazu zůstali věrni. Neboť jen tím zůstaneme věrni sami sobě a zabezpečíme i pro budoucnost naši národní a státní existenci.

Rudá armáda vyhnala z naší země krvelačné nacisty, dala nám svobodu a odešla. Na nás zůstalo, abychom si dovedli tak drazo vykoupenou svobodu obhájit, abychom se v osvobozené republice

dovedli zařídít po svém a tak, aby se už nikdy neopakoval Mnichov a okupace.

Na tomto dle pracujeme již téměř rok. Máme za sebou téměř rok budovatelské práce v osvobozené republice. Konáme tuto práci podle programu vlády Národní fronty Čechů a Slováků. Iniciátorem této vlády a jejího programu byla naše strana, Komunistická strana Československa. Naše strana to také byla, která dbala a dbá, aby vládní program nezůstal pouhým slibem, nýbrž aby byl převážen ve skutečnost, aby slovo se stalo činem.

Nakolik se to až dosud podařilo, nechť posoudí národ, nechť posoudí lid. My, komunisté, jsme s naší strany udělali všechno, aby základní postuláty vládního programu byly postupně uskutečňovány, a myslím, že naše úsilí nebylo bez úspěchu. Domnívám se, že nové základy osvobozené republiky, pokud jsme je v uplynulém roce již položili, jsou pevné.

Letošním květnem vstupujeme do druhého roku budovatelské práce. Půjde o to, na položených už základech vystavět budovu stejně pevnou, a přitom účelnou, prostornou, vzdušnou, pohodlnou, aby se v ní náš národní rodině žilo radostně a šťastně. Půjde o to, znemožnit a zmařit v zárodku velezrádné pikle reakčních kazimírů a červotočů, jimž nová lidová republika je trnem v oku a kteří by opět chtěli podrýt její zdravé kořeny.

Ukazovatelem na cestě do další budoucnosti republiky budou volby do Ústavodárného národního shromáždění dne 26. května. Jsou temné duše, které se bláhově domnívají, že květnové volby snad naženou vodu na jejich reakční mlýny. Spláchnou však nad výdělkem.

Náš národ, náš lid ve volbách dne 26. května ještě více upevní a rozšíří mandát těch, kteří jsou iniciátory košického vládního programu, kteří jsou pilířem Národní fronty a kteří jsou zárukou, že to v osvobozené republice nepůjde zpět, nýbrž vpřed.

Předzvěsti tohoto lidového hlasování vidíme už dnes. Dnes, na Prvého máje, manifestují pod našimi prapory statisíce a statisíce. 26. května, v den voleb, nás budou volit miliony.

A bude tak dobře. Neboť tím nejlépe zajistíme šťastnou budoucnost republiky a jejího lidu.

Za šťastnou a silnou republiku Československou

(Volební provolání ÚV KSČ k volbám do Ústavodárného národního shromáždění dne 26. května 1946)

Občané a občanky! Voličové a voličky!

Volby do Ústavodárného národního shromáždění jsou vypsaný na 26. května 1946. V těchto volbách se rozhodne, jakou bude republika mít napříště vládu a jak bude vypadat nová ústava. Záleží tudíž mnoho na tom, komu, které straně vysloví náš lid důvěru, které straně dá mandát, aby jeho zájmy v Ústavodárném národním shromáždění zastupovala.

Od posledních všeobecných voleb do Národního shromáždění uplynulo více než deset let. V těchto deseti letech prošel náš národ těžkými zkouškami. Prošli jsme obdobím, kdy hitlerovské Německo se chystalo k zákeřnému útoku na naši národní svobodu a státní nezávislost. Prožili jsme smutné dny Mnichova, který nám Německo připravilo za pomoci mezinárodní reakce a domácí zrady. Byli jsme svědky strašných okamžiků, kdy Hitler svou přítomností znesvětil Hradčany. Prošli jsme hrůzami šestileté německé okupace a války, v níž naše národní existence visela na vlásku. Viděli jsme, jak desetitísíce nejlepších synů a dcer národa umíraly v nerovném zápase se sverpým nepřitelem. Avšak nakonec jsme se přece jenom dočkali slavného vzkříšení: právě před rokem vstoupila hrdinská Rudá armáda do Prahy, rozdrtila poslední zbytky hitlerovských vojsk a dokončila osvobození celé republiky. Po letech nesmírného strádání mohl náš národ opět svobodně vydechnout.

Po celou dobu utrpení a zápasu za národní existenci viděl náš národ po svém boku a v prvých řadách svou stranu, Komunistickou stranu Československa. Viděl ji v předmnichovských dnech, jak volá národ k jednotě a burcuje k obraně republiky. Viděl ji ve dnech Mnichova, jak potírá zradu, pranýřuje kapitulantství a hrdě vztýčuje potupený národní prapor. Viděl ji za okupace, jak co nejrozhodněji odmítá jakoukoliv spolupráci s nepřitelem a ohlašuje a vede proti okupantům nesmiřitelný boj. Ano, komunisté byli iniciátory Národní fronty a partyzánského hnutí, organizovali slovenské národní povstání a stáli v čele květnového povstání českého. Téměř dvacet pět tisíc členů a členek Komunistické strany Československa

padlo do rukou hitlerovských vrahů a tak krví zpečetilo věrnost komunistů národu v dobách, kdy šlo o jeho bytí či nebytí.

Avšak komunisté nejenže ani na okamžik neustali v boji od chvíle, kdy noha prvního německého okupanta znesvětila českou půdu, až do chvíle, kdy poslední cizácký vetřelec byl z republiky vyhnán – oni včas připravili plán znovuvýstavby osvobozené republiky. Ještě když se bojovalo, byly jimi vypracovány základní programové směrnice, podle nichž měla být nová osvobozená republika postavena na takový vnitřní a mezinárodní politický základ, aby už nikdy se nemohla opakovat tragedie Mnichova a okupace. V tomto duchu dali komunisté popud k vytvoření domácí vlády Národní fronty Čechů a Slováků a dali jí program, slavný to vládní program košický. Na základě tohoto programu Komunistická strana Československa vstoupila – po prvé ve svých dějinách – do vlády.

Od příchodu první domácí vlády Národní fronty Čechů a Slováků do Prahy uplynul rok. V tomto roce se komunisté hlavně starali o to, aby stěžejní zásady košického vládního programu byly uskutečněny a aby okupační válkou rozrušený veřejný život přešel co nejdříve do mírových kolejí.

V osvobozené republice běželo především o to, nepřipustit k moci onu velkopanskou kliku, které rozhodovala v předmnichovské republice, svou zradou napomáhala Mnichovu a okupaci a po celou dobu okupace Němcům sloužila. Běželo o to, aby správu věcí národních a státních převzal do svých rukou náš pospolitý lid, představovaný Národní frontou, t. j. svazkem dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence.

Stalo se tak nahoře pomocí vlády Národní fronty a Prozatímního národního shromáždění, dole pak pomocí místních, okresních a zemských národních výborů, jakožto lidových orgánů státní a veřejné správy.

Rozšířena byla i politická práva občanů. Odstraněna censura a zavedena plná tisková svoboda, jakož i svoboda shromažďovací a svoboda slova. Mládeži od 18 let se dostalo volebního práva do národních výborů i do Ústavodárného národního shromáždění. Politická práva včetně práva volebního byla přiznána také vojínům a důstojníkům armády, jakož i členům Sboru národní bezpečnosti. Ženám se pak vedle zrovnoprávnění politického dostalo i rovnosti hospodářské, sociální. Tedy i po stránce individuální svobody jsou demokratická práva našeho lidu tak široká, jako nikdy předtím.

Bylo dále nutno podložit nový lidový režim také hospodářsky a dát našemu lidu jistotu, že tentokrát pracuje opravdu na svém. To se stalo znárodněním peněžnictví a klíčových posic v průmyslu, čímž velké hodnoty, vytvořené prací a potem celých generací našeho pracujícího lidu, přešly z rukou jednotlivců do rukou celku, při čemž drobné a střední podnikání, zejména pak majetek našich zemědělců, zůstává a zůstane nedotčen a bude podporován, a našim středním vrstvám ve městech i na venkově zabezpečena existenční právní jistota.

Ukázalo se nezbytným postavit poměr Čechů a Slováků na nový základ podle zásady bratrství a rovnoprávnosti. Při neúprosném potírání tiso-tysovkovo-machovské zrady a separatismu byla slovenskému národu dána všechna práva, aby si Slováci své národní věci mohli spravovat sami a po svém, aniž by tím byla ovšem ohrožena státní jednota Čechů a Slováků a pevnost a nedílnost Československé republiky. Slováci, kteří svým národním povstáním vydatně přispěli k osvobození Československé republiky, mají ve Slovenské národní radě a ve Sboru poverenkov svoji národní reprezentaci a svůj správní orgán, který jim umožňuje výkon jejich práv v rámci jednotného státu Čechů a Slováků.

Zdrcující porážka hitlerovského Německa dala nám historickou příležitost, abychom náš stát zbavili německé páté kolony, která se v době Mnichova a okupace ukázala být povolným nástrojem v rukou zahraničního nepřítelů a která ve spolku s ním ukládala o naši národní existenci. Proto dnes, za účinné podpory Sovětského svazu, provádíme odsun Němců a vracíme odvěkou českou půdu opět do českých rukou. Rok po osvobození žije v pohraničí na jeden milion osm set tisíc českých lidí, bylo utvořeno na 120.000 nových českých zemědělských usedlostí a založilo si novou existenci 85.000 rodin českých živnostníků. Odsun Němců a nástup dalších kolon českých lidí bude pokračovat tak dlouho, až celé pohraničí bude opět počestěno a v republice nezůstane žádný nepřátelský Němec. Podobně usilujeme o to, aby republika byla zbavena nebezpečí maďarské menšiny, jejíž odsun byl zahájen ve formě výměny obyvatelstva. Po odčinění odvěké germanisace a maďarisace bude pak naše republika státem čistě slovanským, státem Čechů a Slováků, pevnou a nerozbornou součástí velké slovanské rodiny v čele s mohutným Sovětským svazem.

Pamatce padlých národních mučedníků, své vlastní národní cti a bezpečnosti budoucích pokolení jsme byli povinni provést národní očistu a spravedlivě potrestat zradu a aktivní spolupráci s nepřitelem.

Kdo se v době, kdy národu šlo o život, spolčil s jeho úhlavním nepřitelem, kdo mu sloužil a s ním aktivně spolupracoval, ten se dopustil té nejtěžší národní zrady a patří před lidový nebo národní soud. Nejde o mstu, nýbrž o národní očistu, nezbytnou v zájmu bezpečnosti republiky pro všechny budoucí časy. Proto žádáme, aby lidové soudy a národní soud soudily spravedlivě a přísně.

Mezinárodně politicky jsme postavili osvobozenou republiku na jedině možný pevný základ, na základ těsného spojení a přátelství s vítěznou slovanskou velmocí, se Sovětským svazem, a na základ spolupráce všech slovanských národů a států. Tragické zkušenosti posledních let ukázaly nám, Čechům a Slovákům, že si svoji národní svobodu a státní nezávislost proti novému možnému německému „Drang nach Osten“ a proti novému možnému Mnichovu můžeme zabezpečit jen a jen ve věrném spojeneckém svazku se Sovětským svazem, s nímž máme dnes společné hranice a jehož Rudá armáda tak vynikajícím měrou přispěla k našemu osvobození. Tato jasná, pevná a nedvojmyslná zahraniční politická orientace zůstává základním pilířem naší národní a státní bezpečnosti, a každý, kdo by ji jakýmkoli způsobem porušoval, podkopává tím samé základy národa a republiky.

Německá okupace a válka zanechaly nám naši zemi strašně vydrancovanou a nesmírně ochuzenou. Nebylo v lidských silách, aby za jediný rok mohly být zahojeny všechny rány a nahrazeny všechny škody, které nám způsobilo více než šestileté panství okupantů. Bylo především nutno zastavit pád, do něhož naše hospodářství bylo uvrženo Němci, zvládnout chaos a zmatek, jenž po nich zůstal a dát celému národnímu hospodářství nový vzestupný směr. Nebyl to úkol lehký, ale dnes po roce můžeme říci, že jeho plnění se daří.

Národní výbory v místech a okresech zabezpečily nerušený chod státní a veřejné správy a zajistily osobní bezpečnost, pořádek a klid. Závodní rady a odborové organizace spolu s národními správami se staraly, aby byly odstraňovány válečné škody a výroba byla přes všechny obtíže převáděna na mírovou kolej. Naši dopravní a poštovní zaměstnanci s nevhodnou obětavostí zdolávali zmatek v dopravě a spojení. Naš venkovský zemědělský lid za vydatné pomoci obyvatelstva měst vykonal všechny nutné zemědělské práce a zabezpečil

nezbytnou výživu národa. V oblasti měnové jsme se vyhnuli inflaci, novou úpravou cen, mezd a platů jsme dali našemu národnímu hospodářství bezpečnější kalkulační základnu a zvýšili jsme kupní cenu měny, což se projevilo pronikavým snížením cen na volném trhu. A tak po roce usilovné budovatelské práce můžeme zjistit, že křivka hospodářského života republiky stoupá. Výroba investičních i spotřebních statků se zvyšuje. Na trh, do oběhu přichází více zboží, obraty jak vnitřního, tak zahraničního obchodu rostou. Zvýšením výroby a snižováním výrobních nákladů vytváříme předpoklady pro postupné snižování cen a tím zvyšování životní úrovně obyvatelstva. Plynulé zásobování potravinami je – byť dosud ještě ve skrovných dávkách – ale přece jen zabezpečeno. Zlepšuje se doprava jak uvnitř země, tak s cizinou. Všechny tyto a jiné zjevy nám umožňují říci, že to nejhorší už máme za sebou, že náš hospodářský život se konsoliduje a že, nenastanou-li žádné nepředvídané politické anebo hospodářské komplikace, bude druhý budovatelský rok v osvobozené republice stát ve znamení trvalého vzestupu.

Přes všechny materiální překážky bylo vykonáno velké dílo na poli kulturním, a to obnovením veškerého českého školství, Němci dušeného, zřízením velikého počtu nových škol měšťanských, újezdních, středních a odborných, jakož i zřízením nových škol vysokých, při čemž zanesení českého kulturního života do pohraničí představuje národní dílo historického významu. Kulturním institucím, umělecké a vědecké práci a představitelům kultury bylo v novém životě republiky vyhrazeno nejpřednější místo.

A co je se stanoviska pracujícího lidu měst i venkova to nejdůležitější: zvládli jsme největší poválečné a pookupační obtíže a dali jsme se na cestu vzestupného vývoje novými methodami, methodami nového, skutečně demokratického lidového režimu. Nejde o nic menšího než o to, že náš lid s úspěchem složil zkoušku státníkovu. Za uplynulý rok dokázal náš lid sobě i celému světu, že dovede budovat, že věci národní a státní dovede řídit a spravovat ve prospěch národa a republiky.

Ovšem, ještě mnohé není zdaleka tak, jak bychom si všichni přáli a jak o to usilovali a usilují zejména komunisté. Příčiny toho jsou zčásti věcného rázu, spočívající v celém tom neblahém dědictví, které nám tu Němci zanechali a k jehož překonání v tak krátké době nebylo prostě fyzických sil. Zčásti je však budovatelské

dílo brzděno příčinami, které tkví v poměru uvnitř Národní fronty. V zájmu udržení Národní fronty, tak nezbytné i v nynějším budovatelském údobí, přistoupili komunisté na paritní, t. j. početně rovnoměrné zastoupení všech politických složek Národní fronty v jednotlivých orgánech, vládou a Prozatímním národním shromážděním počínaje a místními národními výbory konče. To byla politika správná a prozřevá, neboť zaručila spolupráci všech složek Národní fronty na velikém díle výstavby. Tato politika však současně znamenala, že při rovnoměrném zastoupení byli komunisté jako jedna ze čtyř – resp. spolu s Komunistickou stranou Slovenska jako dvě ze šesti – politických složek Národní fronty v menšině a nebyli s to prosadit svoje dobře uvážené návrhy a požadavky. A v tom je také hlavní subjektivní příčina, proč v budovatelské práci jsme nepokročili ještě více dopředu. Komunisté však udělali vše, co bylo v jejich silách a hrdě se hlásí k velkému dílu výstavby osvobozené republiky, k němuž právě oni položili programatické základy a k němuž přispěli svými nejlepšími silami a hřívnou nemalou. Květnové volby do Ústavodárného národního shromáždění ukáží zajisté, že tak smýšlejí miliony voličů a voliček.

V nově zvoleném Ústavodárném národním shromáždění se budeme domáhat, aby nová ústava Československé republiky potvrdila a do základního státního zákona vtělila všechny lidové a demokratické vymoženosti našeho národně-osvobozenického boje proti Němcům a zrádcům. Budeme se starat, aby byl ústavně zakotven demokratický lidový charakter státní správy ve formě národních výborů. Považujeme za nezbytné, aby celá státní správa, ministerstva a jinými ústředními úřady počínaje, byla decentralisována, zmodernisována, zjednodušena a zlevněna. Jsme pro župní zřízení, pro rozšíření a přesné vymezení pravomocí národních výborů všech stupňů tak, aby národní výbory v mezích platných zákonů a směrnic mohly ve své kompetenci řešit všechny věcné i osobní problémy, pokud se nedotýkají zájmů vyšších celků a jsou vyhrazeny jejich pravomoci. Úřady národních výborů, včetně úřadů ministerských, mají být odbyrokratisovány a spravovány tak, aby obyvatelstvo v praxi vidělo a cítilo, že lid tu není pro úřady, nýbrž úřady pro lid.

Za samozřejmé považujeme, že do nové ústavy bude včleněno velké dílo znárodnovací. Ústavou má být zaručeno, že banky a pojišťovnictví, že nerostná bohatství naší země, zdroje surovin a energie, jakož i klíčové pozice průmyslové ústanou v rukou celku, v rukou národa a státu, a nestanou se už nikdy prostředkem ne-

zřízené spekulace a vykořisťování velké části národa ve prospěch kořistnických jednotlivců. Současně má nová ústava zabezpečit ochranu drobného a středního soukromého podnikání a majetku, zejména pak poctivě nabytého majetku našeho zemědělského lidu a městských středních vrstev.

Nová ústava má zaručit čistě slovanský, český a slovenský ráz naší nové republiky. Odsun Němců a Maďarů a počestění a poslovanštění našeho pohraničí a celého veřejného života má být korunováno ústavní zárukou, že napříště o věcech veřejných a státních bude rozhodovat jedině český a slovenský národ.

Nezbytnou součástí nové ústavy bude nová úprava vzájemného poměru Čechů a Slováků tak, jak byla narýsována v košickém vládním programu a jak se během uplynulého roku prakticky rozvinula. Nová ústava musí vyjít z uznání národní svébytnosti Slováků jakožto národa rovnoprávného s národem českým a musí slovenskému národu zajistit tuto rovnoprávnost v praxi, aniž by tím byla porušena, ale naopak, aby tím byla ještě více upevněna státní jednota Československé republiky.

Vedle vypracování nové ústavy na podkladě všech vymožeností národní a demokratické revoluce a při dalším rozvinutí a ústavním zakotvení těchto vymožeností budeme v Ústavodárném národním shromáždění a v nové vládě Národní fronty naléhat na energické pokračování v započatém budovatelském díle.

Navrhneme, aby ihned po volbách, nejpozději pak do 28. října 1946, byl vypracován dvouletý plán hospodářské obnovy a výstavby Československa, který by řešil zejména tyto problémy:

Dostihnout a předstihnout co nejdříve předválečný stav výroby investičních i spotřebních statků přesto, že odsunem Němců a Maďarů se zmenší celkový počet pracovních sil. K tomu cílí nutno vypracovat a provést velkorosý investiční a modernizační program průmyslu a dopravy a provést racionální rozdělení pracovních sil.

Odstranit bytovou nouzi stavbou nových obytných domů a obnovou válkou zničených budov ve městech i na vesnici. K tomu cílí rozšíření výroby stavebních hmot a mechanisace stavebních prací.

Mechanisovat a elektrifikovat naše zemědělství, aby tak byl nahrazen úbytek pracovních sil a usnadněna těžká zemědělská práce, zejména práce našich venkovských žen. Za tím účelem stupňovat výrobu nutných hospodářských strojů, snížit jejich ceny, zřizovat

státní nebo družstevní strojové a traktorové stanice a zlevňovat vůbec průmyslové výrobky, potřebné v zemědělství.

Zjednodušit a zlevnit celý distribuční aparát tak, aby zboží všeho druhu se na cestě od výrobce ke spotřebiteli nadměrně nezdražovalo a aby z toho měl prospěch spotřebitel, výrobce i drobný obchodník. Snížením výrobních i distribučních nákladů, jakož i zvýšením výroby vůbec umožnit postupné snižování cen investičních i spotřebních statků a tak zvyšovat životní úroveň lidu. Zvýšenou výrobou docílit zvýšenou nabídku spotřebních statků za dostupné ceny, aby postupně mohl být zrušen přídělový systém a ukojeny potřeby lidu v dostatečné míře.

Dokončit měnovou reformu, zvyšovat kupní sílu nové měny a zabezpečit dosud vázané vklady tak, aby tím nebyli poškozeni drobní vkladatelé a střádalové.

Provést daňovou reformu, zjednodušit a zmodernisovat daňový systém, aby byl prostý, přehledný, pro poplatníka srozumitelný a zabezpečoval spravedlivé rozdělení daňového břemene. Zreorganizovat systém financování obcí, okresů a žup a zavést v celé státní správě režim šetrnosti a hospodárnosti.

Dokončit historické dílo osídlení našeho pohraničí českými a slovenskými lidmi, převést půdu, zemědělské usedlosti, živnosti do vlastnictví osvědčivších se osídlenců a zabezpečit jim plnou pomoc státu při budování nové a šťastné existence.

Položit základy industrialisace Slovenska, zvyšovat jeho hospodářskou úroveň na úroveň českých zemí, aby republika byla smelena v jeden hospodářský celek.

Postupně budovat jednotné národní pojištění, kterým by byly všechny pracující vrstvy národa – dělníci, rolníci, živnostníci a inteligence – zabezpečeny pro případ nemoci, úrazu, invalidity a stáří. Zlepšit zdravotní a léčební péči, zejména na venkově, a podporovat zvýšení populace.

Zajistit další kulturní vzestup v celé zemi, podporovat všemi prostředky rozvoj umění a vědy, poskytovat lidu co největší všeobecné vzdělání, zajistit dorostu v průmyslu, řemeslech, dopravě a zemědělství odbornou výchovu.

Pokračovat v budování armády, jakož i Sboru národní bezpečnosti na demokratickém, lidovém základě, upravit uspokojivě materiální poměry mužstva i důstojnictva a starat se, aby nová armáda byla pevnou záštitou republiky proti všem nepřítelům zvenčí, stejně jako Sbor národní bezpečnosti má být pevnou oporou lidové demokracie proti všem pklům zrádné reakce.

Tyto některé postuláty našeho povolebního programu jsou jen dalším rozvitím a konkretisováním košického vládního programu a mohou být postaveny a uskutečněny na základě výsledků prvního budovatelejšího roku. Vstupujeme do druhého budovatelejšího roku a chceme, aby se u nás na konci tohoto roku žilo všem lidem dobré vůle radostněji, šťastněji a veseleji. Komunisté už dokázali, že dovedou programy nejen psát, nýbrž také je plnit. Tak tomu bude i v budoucnosti.

Jednoho však je zapotřebí: aby nám náš lid v počtu co nejhojnějším vyslovil svoji důvěru a vybavil nás silou a mocí, potřebnou při prosazování a plnění jeho požadavků. Národní fronta zůstane zachována i po volbách. Ale uvnitř Národní fronty musí být upevněn a ještě zvětšen vliv komunistické strany, aby byly národu udrženy a dále rozvíjeny všechny vymoženosti, vplynuvší z osvobozené boje proti Němcům a zrádcům; aby byly zmařeny všechny temné pikle reakce a lidu zůstala zachována všechna politická a hospodářská práva, která si tak těžce vybojoval; aby znárodněné hospodářství zůstalo pevně v rukou národa a stalo se mu požehnáním; aby nynější demokratický lidový režim nebyl ohrožen reakcí, aby byl zachován klid, pořádek a právní jistota a aby to v osvobozené republice vůbec už nikdy nešlo zpět, nýbrž vždycky vpřed na cestě k novému, lepšímu uspořádání lidské společnosti, k socialismu.

Zárukou klidného vývoje a šťastné budoucnosti republiky a jejího lidu jest silná a důvěrou milionů pracujících lidí měst i venkova vybavená Komunistická strana Československa.

Národ zhodnotí ve volbách strany nikoliv podle slov, nýbrž podle činů

(Projev v čs. rozhlasu dne 22. května 1946)

Drazí přátelé!

Nemluvil jsem k vám rozhlasem více než rok. Po prvé v osvobozené vlasti jsem přistoupil před mikrofon dne 11. května 1945, abych vám z pověření vlády, která den předtím přišla do osvobozené Prahy, sdělil základní směrnice pro budování nové republiky. Dnes po roce chci říci několik slov o volbách do Ústavodárného národního shromáždění, které se budou konat dne 26. května. Máme za sebou rok budovatelské práce. Ihned po osvobození republiky slavnou Rudou armádou jsme přikročili k vlastnímu dílu výstavby republiky na nových základech. Vodítkem nám přitom byl známý vládní program Národní fronty Čechů a Slováků, vypracovaný komunisty a přijatý všemi složkami Národní fronty.

Vedoucí myšlenkou tohoto programu bylo zabezpečit vydobytou svobodu našeho národa a nezávislost našeho státu tak, aby již nikdy se neopakovala tragedie, kterou náš národ byl nucen prožít v posledních letech. Aby se již nikdy neopakoval Mnichov a cizácká okupace. Za tím účelem jsme zahraničně politicky opřeli republiku o našeho mocného spojence, o velký Sovětský svaz. Doma pak jsme za tím účelem odstranili od politické moci zrádce, kteří republiku dovedli k Mnichovu a přisluhovali německým okupantům. Za tím účelem odsunujeme Němce a očisťujeme republiku od této páté kolony. Za tím účelem převádíme odvěkou českou půdu našeho pohraničí opět do českých rukou. Za tím účelem jsme odstranili policejně byrokratický systém veřejné a státní správy a zavedli veřejnou a státní správu skutečně demokratickou a lidovou, reprezentovanou národními výbory. Za tím účelem jsme konečně provedli velké dílo znárodnění klíčových posic našeho hospodářství a tím vším jsme dali osvobozené republice nový ráz, ráz skutečně demokratický – ráz lidový. Usilovnou prací milionů a milionů našeho národa vybredli jsme tak z nejhroššího poválečného rozvratu a chaosu, zanechaného nám Němci.

Podářilo se nám odvrátit hrozící zásobovací katastrofu a zabezpečit našemu lidu, i když ještě nedostatečně, přece jenom pravidelné přídělky potravin.

Náš průmysl a výroba s úspěchem překonávají poválečné obtíže a vykazují stále stoupající tendenci. A ježto také obraty našeho vnitřního i zahraničního obchodu stoupají a zlepšuje se naše do-prava, vyhnuli jsme se hrozící inflaci a zvyšujeme kupní sílu naší nové měny.

I když tedy nebylo možné za jediný rok zahojit všechny rány, které nám zasadila šestiletá okupace a válka, i když nebylo možné za jediný rok odstranit všechny následky šestiletého německého válečného drancování, přece jen jsme z nejhroššího venku a máme dobré vyhlídky do budoucnosti.

Neocenitelnou výhodou pro republiku bylo, že jsme i do budovatelského období v osvobozené republice přenesli národní jednotu Národní fronty, utvořenou v dobách utrpení a boje proti okupantům. Národní fronta, svazek to dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence, nám umožnila, že jsme osvobozenou republiku položili na dobré základy a že jsme zdolali hlavní politické obtíže v oblasti hospodářské a sociální.

Za těchto okolností vstupujeme tedy do druhého budovatelského roku a budeme v neděli volit Ústavodárné národní shromáždění. V těchto volbách se rozhodne, jakou budeme mít vládu a jakou bude mítí republika novou ústavu. Šťastná budoucnost národa a republiky vyžaduje, aby z nedělních voleb vyšlo takové Národní shromáždění, které by zaručilo, že demokratický lidový režim bude upevněn a že všechny vymoženosti naší národní a demokratické revoluce budou ústavně zakotveny.

Ve volbách bude náš národ hodnotit strany ne podle slov a slibů, nýbrž podle práce a činů. Bude se ptát, jak ta či ona strana se chovala v dobách pro národ nejtěžších, v dobách německé okupace, jak a čím přispěla k velkému osvobozovacímu zápasu proti okupantům, jaký podíl má na novém budovatelském díle v osvobozené republice a jakou dává záruku pro zdárný vývoj republiky v budoucnosti. Komunistická strana Československa předstupuje před náš lid s pevnou důvěrou v jeho politickou vyspělost. Národ nás komunisty viděl v čele těch, kteří v nejtěžších chvílích proti cizáckému vetřelci bojovali. 25.000 komunistů a komunistek obětovalo v tomto boji to nejdražší – své životy. Národ nás komunisty viděl a vidí v čele těch, kteří nyní v osvobozené republice pracují a budují, národ nás zná jako stranu čistých rukou a poctivé práce, jako

stranu, která věci lidu a věci národa zůstala a zůstane vždy věrná. Proto také lid v nedělních volbách vysloví komunistické straně svoji velkou důvěru a zajistí tak národu i republice šťastnou a radostnou budoucnost.

O dvouletém plánu

(Rozhovor s redaktorem deníku „Práce“, otištěný dne 23. května 1946)

Proč soudíte, pane náměstků, že je už zralá doba pro plánování, a proč v tomto případě nenavrhujete rovnou pětiletku?

V dnešní době, kdy po roční usilovné práci vlády a všeho pracujícího lidu jsme překonali nejhorší poválečné obtíže, je již možno postavit nějaký plán proti anarchii. Výroba se již rozběhla, dosáhla 65–70% předválečného stavu. Je tedy možno usměrnit dosud roztráštěné snahy obětavých pracovníků na všech úsecích našeho hospodářství, dát pevný rámec všem budovatelským snahám, stanovit pořadí důležitosti a vytyčit jasný a dosažitelný cíl, jímž je dokonalé využití stávajících výrobních sil a racionální využití pracovních sil, jakož i uhlí, energie a surovin. Mimo to je zde potřeba rozsáhlých investic a dalekosáhlých rekonstrukčních a modernizačních prací, které nutně musí být sladěny a jednotně řízeny. Dvouletý plán – a nikoli pětiletý – navrhujeme proto, že dosažení a předstížení předválečné výroby i zvýšení životní úrovně pracujícího lidu je možné již během dvou let. Mimo to nemáme dosud dostatečných zkušeností v plánování, ani jednotně vybudovaného plánovacího aparátu. Budeme se teprve učit a sbírat zkušenosti. Celý plán si klade za úkol upevnění dnešního lidově-demokratického řádu a zabezpečení řádné výroby.

Pokládáte dvouletý hospodářský plán za základ celé výstavby republiky?

Ano, neboť hospodářský rozvoj podmiňuje rozvoj všech ostatních oborů národního života. Zvýšením hospodářské úrovně celého národa jediné může být dosaženo i zvýšení jeho sociální a kulturní úrovně, jakož i zabezpečení silné armády a SNB, tudíž bezpečnosti republiky uvnitř i navenek. Hospodářství je základ. Tak na př. jediné zvýšením hospodářské úrovně, tedy v prvé řadě zvýšením výroby, budou dány podmínky pro dokončení národního pojištění nebo pro další rozvoj školství.

Jaké jsou hlavní cíle dvouletého plánu?

Mám-li je stručně shrnout, tedy to jsou zejména dostižení a postupné předstížení předválečného stavu výroby, čehož je možno – i přes odsun Němců – dosáhnout zvláště racionálním rozdělením pracovních sil a modernisací průmyslu a dopravy, dále překonání bytové nouze stavbou nových domů, mechanisace a elektrifikace zemědělství, aby během dvou let mohl být úplně odstraněn přídělový systém, zjednodušení a zlevnění distribuce ve prospěch spotřebitelů, výrobců i drobných obchodníků, snižování výrobních i distribučních nákladů, dokončení měnové reformy a provedení daňové reformy ve prospěch pracujícího lidu, dokončení osidlování převedením půdy i živností do rukou poctivých drobných lidí a zvýšení hospodářské úrovně Slovenska pomocí jeho industrialisace.

Souvisejí dvouletý plán s volební agitací?

Ne, dvouletý plán není volební agitací naší strany. Je to jen logické pokračování výstavby republiky v duchu košického programu. Tak jako tehdy přichází i nyní naše strana s iniciativním návrhem, který předložíme v nové vládě jako základ její další práce. Nechceme z něho činit žádný monopol a nevyhýbáme se eventuálním doplňkům ostatních stran, pokud by tyto doplňky směřovaly k jeho prohloubení a zlepšení. Avšak každému řádnému občanu je jasné, že další výstavba republiky směrem k všeobecnému blahobytu si vyžaduje pevného plánu. Náš návrh dvouletého plánu chce být jen jeho podkladem.

Hlavní úkoly nové vlády

(Projev pro Československou tiskovou kancelář, který byl vyslán dne 3. července 1946 do zahraničí)

Nová, co do počtu třetí vláda po osvobození Československa je organickým pokračováním vlády předchozí. Je složena z těchž stran Národní fronty Čechů a Slováků a většinou z těchž osobností. Pokud jsou některé změny v početním zastoupení jednotlivých stran, pak se v tom zračí výsledky všeobecných voleb do Ústavodárného národního shromáždění ze dne 26. května 1946.

Už z tohoto faktu plyne, že nová vláda je ztělesněním kontinuity dosavadní vnitřní i zahraniční politiky Československa.

Ve vnitřní politice staví nová vláda před sebe dva hlavní úkoly: Předně uzákonění nové ústavy Československa, ústavy, která by – navazující na demokratické tradice předválečné – kodifikovala především ony velké hospodářské, sociální, politické a nacionální přeměny, jimiž Československo prošlo v boji proti německým okupantům a v prvním budovatelském roce po osvobození. Za druhé si vláda klade za úkol provést dvouletý plán obnovy a výstavby Československa, který má zahojit hlavní rány, zasazené nám okupací a válkou, a zvýšit výrobu průmyslovou a zemědělskou přibližně na předválečnou úroveň.

V politice zahraniční bude vláda pokračovat na dosavadní cestě v utužování hospodářských a politických styků se svým velkým spojencem na východě, jakož i ve své tradiční přátelské politice s ostatními demokratickými zeměmi, zejména Velkou Británií, Francií a Spojenými státy. V zájmu provedení dvouletého plánu bude se vláda snažit o rozšíření hospodářského styku s těmito zeměmi a doufá, že v odpovědných kruzích se setká s pochopením, jakožto obchodní partner, který přesně plnil, plní a bude plnit závazky na sebe převzaté.

Z jiných věcí je zájem naší zahraniční politiky obrácen k mezinárodnímu jednání o otázce maďarské. Vláda doufá, že najde porozumění pro svoji snahu výměnou obyvatelstva a odsunem zbývajících částí Maďarů do Maďarska odstranit ohnisko neklidu, které ve střední Evropě po celou dobu od Trianonu ohrožovalo klidný vývoj a mír a bylo jednou z příčin, že revisionistické Maďarsko vstoupilo po boku Německa do války.

O výsledcích moskevské návštěvy

(Projev do čs. rozhlasu po návratu z Moskvy dne 27. července 1946)

Občané a občanky Československa, drazí přátelé!

Při návratu z Moskvy zdravím vás co nejsrdečněji.

Naše vládní delegace pobyla v Moskvě šest dní. Dnes večer uslyšíte v rozhlase a zítra ráno si přečtete v novinách úřední československo-sovětskou zprávu o výsledcích naší moskevské návštěvy. Ze zprávy poznáte, že naše návštěva byla korunována bohatým a pro republiku nanejvýš příznivým výsledkem.

Zjistili jsme, že sovětská vláda plně chápe a podporuje naše spravedlivé požadavky vůči Maďarsku, které naše delegace vznese na nastávající mírové konferenci.

Neobyčejnou velkorysost projevíli sovětští činitelé v tom, že i v podstatě souhlasili s naší žádostí o likvidaci vzájemných požadavků, souvisejících se skončením války. Co to prakticky znamená, můžete posoudit podle toho, že na příklad velké chemické závody na syntetický benzin u Mostu, jakož i stovky různých strojů a celé továrny – prostě vše, co jinak je podle smlouvy válečnou kořistí Rudé armády – odevzdává se do vlastnictví Československé republiky, a to bez náhrady.

Sovětská vláda dále souhlasila s naší thesisí, že Československo má nárok na majetek, který se nalézá v sovětském okupačním pásmu a jehož majiteli byly fyzické nebo právní osoby československé příslušnosti bez ohledu na národnost.

Sovětská vláda konečně prohlásila, že je ochotna pomoci nám při výzbroji a výstroji naší armády dlouhodobým úvěrem, kromě té výzbroje, kterou nám už dala zadarmo. Dohodli jsme se také, že v brzké době uzavřeme definitivní obchodní smlouvu se zvláštním zřetelem na náš dvouletý budovatelský plán. Podepsali jsme úmluvu leteckou a připravili jsme úmluvu železniční.

Tento krátký a suchý výpočet hlavních výsledků naší moskevské návštěvy nikterak nemůže vyjádřit ono vskutku neobyčejně srdečné přijetí, jehož se nám se sovětské strany dostalo. Byli jsme několikrát

přijati generalissimem Stalinem, rokovali jsme opětovně s ministrem zahraničních věcí Molotovem, s jeho náměstkem Vyšinským a s ministrem zahraničního obchodu Mikojanem. – U všech jsme našli plné pochopení pro naše názory a požadavky a já nemohu jinak, než končit starým ruským: „Bolšoje spasibo!“

I přes chyby a nedostatky jde to u nás k lepšímu

(Z projevu při zasedání podzimního zasedání Ústavodárnyho národního shromáždění
dne 12. září 1946)

Od schválení budovatelského programu vlády Národní fronty Čechů a Slováků Ústavodárným národním shromážděním uplynuly právě dva měsíce. Ihned nato učinila vláda první opatření k postupnému provádění schváleného programu. Obšírné usnesení vlády ze dne 16. července t. r. rozčleňuje vládní program na jednotlivé úseky a ukládá příslušným ministerstvům, úřadům a institucím z toho pro ně vyplývající konkrétní úkoly, jejichž splnění je časově vázáno.

Zvláštní pozornost věnuje usnesení vlády podrobnému propracování dvouletého hospodářského plánu obnovy a výstavby, a to jak po stránce věcné, tak i po stránce vytvoření pružného ústředního aparátu, sloužícího k přípravě a k provedení dvouletého plánu. Běželo o to, soustředit všechny plánovací práce na jednom místě a zajistit hospodárné využití lidských i materiálních sil všech institucí, které mohou a mají přicházet pro plánování v úvahu. To se zatím podařilo v rámci Hospodářské rady a můžeme se zadostučiněním zjistit, že dnes celé stovky našich vynikajících odborníků různých oborů lidského vědění – národohospodáři, inženýři a technici, finanční hospodáři, správní odborníci, právníci, sociální, zdravotní i pedagogičtí pracovníci – berou stálou aktivní účast na praktických přípravných pracích dvouletky, aniž z toho pro státní pokladnu vznikly mimořádné výdaje. Považuji za svou povinnost, vyslovit všem těmto pracovníkům srdečný dík za jejich dosavadní práci. V tomto díku za dosud vykonané je současně záloha na to, co ještě vykonáno být musí. Mám totiž na mysli slib vlády, že zákon o dvouletém plánu na léta 1947 až 1948 předloží Ústavodárnému národnímu shromáždění tak, aby tento zákon mohl být schválen do 28. října 1946. Aby se tak stalo, musí vláda i její orgány pracovat ještě rychleji a usilovněji než dosud. A jelikož věřím, že tomu tak skutečně bude, mohu vás znovu ujistit: zákon o dvouletce bude předložen tak, aby jej Ústavodárny národní shromáždění mohlo schválit do 28. října 1946.

●

Paralelně s propracováním podrobností pro dvouletý hospodářský plán na léta 1947–1948 probíhají přípravné práce pro nový státní rozpočet na rok 1947. Vláda chce, aby tentokrát státní rozpočet byl Ústavodárným národním shromážděním projednán včas, t. j. ještě v tomto roce, abychom tak nebyli v příštím roce nuceni hospodařit s provisorii. Při sestavování státního rozpočtu na rok 1947 vznikají a vzniknou ještě obtíže tím, že resortní návrhy ve většině případů málo počítají s obecnými potřebami dvouletky. Ježto pak státní hospodářství v užším slova smyslu je velevýznamnou součástí hospodářství národního – bude nutno, aby rozpočtové návrhy resortů před schválením vládou a Ústavodárným národním shromážděním prošly ještě důkladnou revisí ministerstva financí. Vláda pak se i v tomto případě bude snažit, aby Ústavodárny národní shromáždění dostalo návrh státního rozpočtu na rok 1947 včas.

S vážností, kterou vyžaduje věc, přistupuje vláda k přípravě návrhu nové ústavy republiky. K tomu účelu zřizuje vláda dvě komise – komisi politickou a komisi právníckou – v nichž složky Národní fronty a vynikající političtí a ústavně-právní představitelé našeho veřejného života budou mít možnost zúčastnit se aktivně na přípravě návrhu nové ústavy. Vláda, plníc svou povinnost, předloží Ústavodárnému národnímu shromáždění návrh nové ústavy k projednání a rozhodování. Úvahy o tom, jako by snad ve věci návrhu nové ústavy republiky byla iniciativním právem a iniciativní povinností vlády nějak porušena práva Ústavodárnyho národního shromáždění, nejsou na místě. Je-li vláda povinna přicházet s iniciativou v běžných věcech zákonodárných, pak má tím větší povinnost činit tak ve věci nové ústavy. Ústavodárnému národnímu shromáždění je pro každý případ vyhrazeno neomezené právo schválit, změnit nebo zamítnout vládní návrh. Mohu slavně Ústavodárny národní shromáždění ujistit, že vláda se postará o včasné předložení pečlivě propracovaného návrhu nové ústavy.

Na vytvoření předpokladu pro splnění budovatelského programu vlády bylo v uplynulých dvou měsících pracováno nejen v kancelářích ministerstev a úřadů, nýbrž také na pracovištích, v závodech, ve městech i na venkově, a práce této se zúčastňují sta – a statisíce našich lidí, mužů a žen, hochů a dívek, dělníků, rolníků, živnostníků i inteligence. A posuzujeme-li výsledky této práce, můžeme říci: I když nikterak nezavíráme oči nad nedostatky a chybami, kterých se dopoušíme, přece jen to jde u nás dopředu, k lepšímu. Na důkaz toho uvedu několik příkladů.

Měli jsme velké starosti se zemědělskými pracemi. Osídlení pohraničí a odsun Němců zmenšil počet pracovních sil vůbec a v zemědělství zvláště. Přes to všechno jsme zvládli žňovou kampaň díky usilovné práci našich zemědělců a dobré pomoci, kterou města – dělníci, úředníci, ženy i mládež – poskytla venkovu. Příznivé výsledky se také dostavují. Projevuje se to mimo jiné ve výkupu chlebového obilí. Ke konci srpna t. r. bylo vykoupeno přes 43.000 vagonů chlebového obilí, zatím co loni k témuž datu bylo vykoupeno pouze něco přes 9000 vagonů.

Díky dobrému výkupu obilí jsme mohli poněkud zvýšit přiděly potravin. Rovněž se zvyšuje počet osob, které budou mít napříště nárok na přídavkový lístek T4. Brambory, zelenina, ovoce a některé jiné potraviny a poživatiny jsou volné. Vcelku tedy můžeme říci, že zásobovací obtíže překonáváme s úspěchem.

Také v průmyslové výrobě můžeme zaznamenat jisté pokroky. – Loni od května do prosince, tedy za 8 měsíců, jsme vytěžili 6,046.000 tun kamenného a 8,666.000 tun hnědého uhlí. Letos od ledna do srpna včetně, tedy opět za 8 měsíců, jsme vytěžili 9,205.000 tun kamenného uhlí a 12,960.000 tun hnědého uhlí. Podle dvouletky musíme v roce 1948 za 8 měsíců vytěžít 11,136.000 tun kamenného a 15,936.000 tun hnědého uhlí, čili musíme v roce 1948 vytěžít více než letos u kamenného uhlí o 21% a u hnědého uhlí o 23%. Myslím, že podle dosavadních výsledků není příčin pochybovat, že tento úkol splníme.

Jiný, ještě názornější příklad, svědčící o realitě dvouletky, je výroba nákladních vagonů. Za 8 měsíců letošního roku vyrobily naše vagonky 5117 nákladních vagonů. Výroba stále stoupá a dostihla v srpnu 1114 vagonů. Podle dvouletého plánu máme v roce 1948 vyrobít měsíčně 1250 nákladních vagonů. Není pochyby, že tento plán bude dostihnout už v roce 1947 a že naše železnice mohou dříve než se předpokládalo, přejít i k obnově parku osobních vagonů. Pro srovnání uvádím, že průměrná měsíční výroba nákladních vagonů v roce 1937 činila 97 kusů.

Postupující hospodářské oživení a konsolidace dochází výrazu také ve vzrůstu státních příjmů. Tak v českých zemích je výnos daní, dávek, poplatků, cel a monopolů za prvních 7 měsíců tohoto roku o 15,8% vyšší, než předpokládal rozpočet.

Největší překážkou na cestě k hospodářskému rozmachu zůstává i nadále nedostatek produktivně pracujících sil jak v průmyslu, tak v zemědělství. – Vezměte jen malý příklad z průmyslu. Byl-li roku 1937 měsíční průměr zaměstnanců průmyslu v českých zemích asi 1,220.000, pak k 1. srpnu t. r. bylo v průmyslu českých zemí zaměstnáno jen 873.000 osob. Pravda, od ledna do srpna tohoto roku se počet zaměstnanců v průmyslu zvýšil skoro o 100.000, ale to zřejmě ani zdaleka nestačí. Obdobně je tomu s pracovními silami v zemědělství.

Odmltli jsme všechny hlasy z domova i ze zahraničí, které nám radily, abychom v zájmu překonání nedostatku pracovních sil netrvali tak neústupně na odsunu Němců a Maďarů. Řekli jsme, že v zájmu uskutečnění tak velkého historického díla národního a státního vezmeme na sebe přechodné obtíže hospodářského rázu, byť i byly sebe větší. Vypočítali jsme přitom, že český a slovenský národ má dosti vlastních pracovních rezerv, aby nahradil odsunem nastalý nedostatek.

Nyní musíme i v této věci dokázat, že nemluvíme do větru. Vláda učinila některé první kroky. Pro okamžitou pomoc našim zemědělcům jsme povolali dva ročníky mládeže k zemědělským pracím na tři měsíce. Vláda učinila dále usnesení, že ze státních a veřejných služeb – vyjma vojsko a Sbor národní bezpečnosti – mají být vráceni do původního povolání kvalifikovaní a zapracovaní pracovníci, kteří přešli do státní a veřejné služby z hornictví, hutnictví, stavebnictví, z některých pomocných stavebních oborů, jakož i ze zemědělství. Všechna služební místa ve státní a veřejné správě mají co nejdříve a co nejpřísněji přezkoušet své osobní stavy a snížit je na nejnutnější míru. Totéž má být provedeno v administrativě všech úseků našeho hospodářství – v průmyslu, obchodu, peněžnictví i v dopravě – a to jak v sektoru znárodněném, tak v soukromém. Budeme se musít také jednou vážně zamyslet, jak zlikvidovat počet těch, kdož jen předstírají zaměstnání anebo vůbec nic nedělají, ač pracovat mohou. Těmito a podobnými opatřeními jest jedině možno vyčerpat pracovní rezervy a překonat nedostatek pracovních sil.

Jen o jedno prosím slavné Ústavodárné národní shromáždění a celou naši veřejnost: aby v této věci byli důslední a nedali se svést žádnou rozvratnickou demagogií. Nejde na jedné straně halasně volat po důsledném odsunu Němců a Maďarů a na druhé straně

brojit proti mobilisaci českých a slovenských lidí k produktivní práci. Nelze na jedné straně žádat zlepšení materiálního postavení našich zaměstnanců ve veřejné i soukromé administrativě a na druhé straně toto zlepšení znemožňovat udržováním jejich nadměrného počtu. Nelze na jedné straně volat, abychom více, lépe a laciněji vyráběli, a na druhé straně torpedovat opatření, která mají výrobě přivést nové pracovní síly z úseků, v nichž jich lze postrádat.

Na celou naši veřejnost vznáším apel: Doba dovolených se končí. Mnozí pracovníci i tak věnovali čas své dovolené dobrovolné práci pro výstavbu republiky. Nyní se zase musí dát do práce všichni. Nechť každý na svém místě plní svoji povinnost vůči národu a státu, lépe a důkladněji než dosud. Vláda se přičiní, aby to mohlo být řečeno také o ní.

A v tomto smyslu přeji také slavnému Ústavodárnému národnímu shromáždění v jeho nastávajících důležitých pracích plného zdaru.

O naší československé cestě k socialismu

(Z referátu na zasedání ÚV KSČ dne 25. září 1946)

Jak zkušenosti už ukázaly a jak nás učili klasikové marxismu-leninismu, neexistuje za všech okolností jen jedna cesta k socialismu, t. j. přes diktaturu proletariátu a sověty. Za určité konstelace mezinárodních i vnitřních sil je možná i jiná cesta k socialismu. Po porážce fašismu, po boji, který si vyžádal tolik obětí, který odhalil v mnohých zemích tvář vládnoucích tříd a zvýšil sebedůvěru mas – při takovéto historické příležitosti se ukazují nové cesty a možnosti. To platí i o nás.

U nás není cesty zpět. Idea socialismu, která zachvátila masy, stala se mocnou materiální silou. Naše síla záleží v tom, že umíme vždy uchopit hlavní, rozhodující nejbližší článek řetězu, abychom mohli jít dále. Nejbližší články řetězu jsou: dvouletý plán, dobrá ústava, udržení Národní fronty, ideologická jednotu strany, semknutost našich vlastních řad.

Na naší specifické československé cestě k socialismu jsme už kousek prošli, naučili jsme se na ní chodit, a po této cestě půjdeme pevněji a cílevědoměji.

(Z řeči na aktivu funkcionářů závodních organizací KSČ dne 4. října 1946)

Je často nadhazována otázka, zda vývoj jde u nás k socialismu, zda jdeme touto cestou. Nuže, ačkoliv jsme za uplynulých 16 měsíců nemluvili mnoho o socialismu, přesto jsme již na cestě k němu ušli hodný kus.

Jdeme však svou vlastní specifickou cestou. Třeba si uvědomit, že prostředky, jimiž dospěl k socialismu Sovětský svaz, nejsou jedinou možností. Ostatně, na příklad původní hesla socialistické Říjnové revoluce neobsahovala ani požadavek zestátnění průmyslu, nýbrž jen požadavek kontroly výroby. Teprve zahraniční intervence a kontrarevoluce donutily bolševickou stranu k dalekosáhlejším opatřením. Prostě: tvůrčí marxismus určuje vždy své názory na určitou věc podle dané situace, místa a času.

Které podmínky umožnily nám vkročit na tuto osobitou cestu k socialismu?

Především to, že fašismus byl vojensky poražen, čímž zmizel hlavní otrokář a uvolnily se ohromné síly. Za války ukázala vládnoucí třída v jednotlivých okupovaných zemích svou pravou tvář a zkompromitovala se svou spoluprací s fašismem. Vzrostlo sebevědomí pracujícího lidu, upevnila se jeho jednota a vůle nastolit nové řády. Konečně pak se změnil i poměr sil v mezinárodní politice. Hlavně tím, že Sovětský svaz vyšel z války nesmírně posílen. Působením těchto faktorů se v celé řadě zemí vytvořily režimy, které nejsou ještě socialistické, ale kde pracující třída se aktivně podílí na moci ve státě. Vznikl nový typ demokracie, kterou nazýváme demokracií lidovou. Tím se jen dokázalo v praxi to, co bylo marxistickými klasiky theoreticky předvídáno, totiž že existuje i jiná cesta k socialismu, než přes diktaturu proletariátu a státní zřízení sovětské. Po této cestě jde Jugoslavie, Bulharsko, Polsko a také Československo.

Znaky této naší cesty jsou: strukturální změna v naší státní správě odbouráním starého byrokraticko-policejního systému a vybudováním nové správy na lidové základně národních výborů, dále znárodnění, které dalo do rukou pracujících hospodářskou moc a konečně Národní fronta – svazek dělníků, rolníků a pracující inteligence – vedená silnou komunistickou stranou, která dovedla získat prvenství nejen v řadách dělnictva, ale i v řadách rolnictva.

A hlavním úkolem na této cestě je dnes splnění dvouletého plánu. Zdar dvouletého plánu bude znamenat, že se definitivně vzpamatujeme z ran, které nám zasadila okupace, a že se zvýší životní úroveň našeho lidu na úroveň předválečnou. Výsledkem ještě závažnějším bude to, že definitivně dokážeme všem kritikům a sýčkům, že se náš režim lidové demokracie, národních výborů a národních podniků osvědčil na poli hospodářském, tedy na úseku, který je vždy měřítkem schopnosti každého režimu, že dokážeme, že umíme vyrábět více, lépe a levněji než systém starý. Splnění dvouletky bude důležitou etapou na naší cestě k socialismu.

O osnově zákona o dvouletém plánu

(Projev na zasedání Ústavodárného národního shromáždění dne 16. října 1946)

Plníc svůj závazek, předkládá dnes vláda Ústavodárnému národnímu shromáždění návrh zákona o dvouletém hospodářském plánu na léta 1947 a 1948. Osnova zákona, jakož i připojená k němu obšírná důvodová zpráva obsahují všechny nutné údaje a čísla, ukazující rozsah a dosah dvouletého hospodářského plánu. Chci proto předložení tohoto návrhu zákona Ústavodárnému národnímu shromáždění doprovodit jen několika všeobecnými poznámkami.

Právě před rokem projednávala vláda historické dekrety znárodnovací, které pak byly těsně před 28. říjnem podepsány prezidentem republiky a později schváleny Prozatímním národním shromážděním. Tyto znárodnovací dekrety, jimiž jsme značnou část našeho hospodářství postavili na novou základnu, vytvořily nezbytný předpoklad toho, abychom dnes mohli předložit návrh zákona o dvouletém hospodářském plánu. O nutnosti hospodářského plánování se u nás i ve světě mluvilo dávno a mnoho. Ale byly to většinou řeči a úvahy akademické a abstraktní. Teprve potom, když byla provedena pronikavá změna ve struktuře našeho národního hospodářství, když rozhodující posice v něm přešly z rukou jednotlivců do rukou celku, teprve potom bylo možno přikročit k reálnému plánování hospodářského života. V tomto smyslu je návrh zákona o dvouletém hospodářském plánu dítětem znárodnění a po dekretch o znárodnění představuje nejzávažnější dílo, jehož jsme se v osvobozené republice podjali.

Je pro mne skutečnou radostí, když mohu slavnému Ústavodárnému národnímu shromáždění sdělit, že vypracování předloženého návrhu zákona probíhalo v atmosféře neobyčejně příznivé. Příprava zákona o dvouletém plánu stála především ve znamení utužení spolupráce všech složek Národní fronty. Všechny strany Národní fronty přiložily ruku k dílu a prokázaly dobrou vůli a snahu, dohodnouti se na nejlépe možné základně. Tak je dvouletý hospodářský plán novým důkazem životnosti a soudržnosti Národní fronty, což je jisté pro další politický vývoj republiky na výsost významné. Dále se vypracování návrhu zákona o dvou-

letém hospodářském plánu dále v těsné součinnosti vlády s odborníky, zejména s našimi národohospodáři a techniky.

Širokému kruhu naší odborné a technické inteligence dostalo se po prvé v tak velkém rozsahu příležitosti a možnosti, uplatnit své schopnosti a znalosti při vypracování tak významného a dalekosáhlého díla. Tím byl mimo jiné znovu dokumentován kladný postoj nynějšího lidově demokratického režimu k naší inteligenci, která dnes nemá sloužit nějakým silným „jedincům“, nýbrž je povolána, aby v zájmu národa a státu spolupůbořila a spolubudovala naši osvobozenou vlast společně se všemi ostatními pracujícími složkami národa, s dělníky, rolníky a živnostníky.

Úkoly, které v dvouletém hospodářském plánu vytyčujeme, jsou nemalé. Neběží o nic méně než o to, abychom během příštích dvou let dostihli a předstihli předválečnou výrobu a vytvořili tak předpoklady pro zvýšení životní úrovně našeho obyvatelstva. Znamená to, že chceme do dvou let v podstatě odčinit hospodářské důsledky německé okupace a války, při čemž musíme počítat se zmenšeným počtem pracovních sil v důsledku odsunu Němců.

Mohu podat Ústavodárnému národnímu shromáždění radostnou zprávu, že podle přesně probíhajícího kalendářního plánu odjedou od nás dne 27. října do sovětského pásma a dne 29. října do amerického pásma v Německu poslední transporty Němců. Tento velký okamžik, kdy bude dokončeno historické dílo očisty republiky od cizího, našemu národu smrtelně nepřátelského živlu musí nám však býti současně příležitostí, abychom si znovu uvědomili, že napříště musí každý z nás Čechů a Slováků pracovat za dva, abychom zvládli úkoly, které si pro příští dvě léta stavíme. Národní mobilisace pracovních sil, vyčerpání všech možných pracovních rezerv, účelné jejich rozdělení do oborů, kde je jich nejvíce potřebí, a konečně podstatné zvýšení individuálního pracovního výkonu každého jednotlivce – to je jedna z hlavních podmínek k úspěchu dvouletého plánu.

Snaha, abychom během dvou let v podstatě odčinili hospodářské důsledky šestiletého německého drancování, projevuje se v dvouletém hospodářském plánu mimo jiné tím, že plán předpokládá použití značné části národního důchodu pro dlouhodobé investice. Jedná se okrouhle o částku 70 miliard korun. O tuto částku musíme v příštích dvou letech snížit přímou spotřebu, abychom jednak obnovili okupační a válkou opotřebovaná nebo zničená kapitálová zařízení a abychom současně vytvořili nezbytné předpoklady pro další rozvoj našeho hospodářství po splnění dvouletého plánu. Při této

příležitosti bych chtěl poukázat na omyl, který se tu a tam projevuje. Někteří lidé si totiž věc vykládají tak, že plánované investice budou financovány nějakými subvencemi ze státní pokladny. Tomu tak není. Pro každou, ve dvouletém plánu předpokládanou investici, ať už běží o investice státu, okresů a obcí, nebo o investice ve znárodněném nebo soukromém sektoru hospodářství, musí být nalezena finanční úhrada normální cestou, v rozpočtu každého jednotlivého subjektu, který investice provádí. Také hlasy, volající po zvýšení investic, jsou neopodstatněné. Zmíněných 70 miliard korun je nejvyšší možná částka, kterou v příštích dvou letech můžeme investovat. Jest si totiž třeba uvědomit, že dlouhodobé investice znamenají snížení bezprostřední spotřeby a že chceme-li během dvou let zvyšovat životní úroveň obyvatelstva, musíme investice udržovat v rozumných mezích.

Po schválení zákona o dvouletém plánu Ústavodárným národním shromážděním přikročí vláda ihned k dalšímu jeho detailnímu zpracování a k rozvržení jednotlivých úkolů, z něho plynoucích. Chceme, aby co nejdříve, nejpozději však do konce tohoto roku, v průmyslu zejména každý národní podnik a v zemědělství každý okres a pokud to bude technicky možno, každá vesnice, znaly, jaké konkrétní úkoly a povinnosti pro ně z dvouletého plánu vyplývají. Po takovém detailním rozpracování a rozdělení dvouletého plánu přijde pak etapa hlavní a rozhodující: provádění a postupné plnění plánu.

Vláda chce, aby Ústavodárné národní shromáždění zákon o dvouletém hospodářském plánu nejen schválilo, nýbrž aby mělo také aktivní účast na jeho provádění. Proto osnova zákona předpokládá vytvoření zvláštního výboru Ústavodárného národního shromáždění pro kontrolu provádění dvouletého plánu. Vláda nežádá zmocnění, aby mohla pro provádění dvouletého plánu vydávat nařízení s mocí zákona, a s každou otázkou, která bude vyžadovat nové zákonitě úpravy, přijde před Ústavodárné národní shromáždění.

Vláda předkládá zákon o dvouletém hospodářském plánu u vědomí, že jeho splnění nebude lehké. Avšak předpokládá, že svorným úsilím a prací všech vrstev našeho národa bude i toto velké dílo zvládnuto. Vláda také ví, že i při úspěšném splnění dvouletého plánu nebude u nás ještě hojnost a blahobyt. Vláda však může naší veřejnosti říci:

Úspěšné splnění dvouletého hospodářského plánu vytvoří u nás nezbytné předpoklady pro hojnost a blahobyt všem.

(Projev na manifestaci na Václavském náměstí dne 28. října 1946)

Občané a občanky! Drazí přátelé!

Jménem vlády zdravím vás při příležitosti našeho velkého státního svátku, dvacátého osmého října.

K letošnímu 28. říjnu víže se několik událostí a dat, které činí tento den ještě významnějším. Předně slavíme náš státní svátek po druhé v nově osvobozené republice. Za druhé spadá dnešní 28. říjen zajedno s dobou, kdy od nás odcházejí poslední transporty Němců. Za třetí vzpomínáme dnes prvního výročí znárodnovacího díla, vyhlášení historických znárodnovacích dekretů. A konečně, ale ne naposled, se letošní 28. říjen vyznačuje tím, že prezident republiky dnes podepsal zákon o dvouletém hospodářském plánu, schválený Ústavodárným národním shromážděním. Dovolte, abych k těmto velkým událostem a faktům, které dnešnímu našemu státnímu svátku dávají mimořádný ráz – řekl několik slov.

Po druhé v nové osvobozené a na nových základech budované republice oslavujeme náš státní svátek. Po šestileté národní porobě, jaké neznala dosud historie našeho těžce zkoušeného národa, po šesti letech smrtelného nebezpečí, kdy byla v sázce sama národní a fyzická existence našeho lidu, po šesti letech úporného národního boje se sveřepým cizáckým vetřelcem – udeřila opět hodina vítězství a svobody. Vzpomínáme dnes s obzvláštní vděčností a úctou všech těch známých i neznámých hrdinů, kteří v boji za nový svobodný 28. říjen položili své životy a slibujeme, že jejich odkazu věrní zůstaneme.

Dnes, zítra odjíždějí z republiky poslední transporty Němců. Může být pádnějším důkazem velikosti vítězství naší národní a státní věci nad odvěkým nepřitelem? Zakončení odsunu Němců z naší republiky, to současně znamená dovršení našeho národního osvobození, zakončení staletého zápasu našeho národa s cizím nepřátelským živlem, proniknuvším na naši českou půdu zvenčí. Dnes se tato půda opět vrátila do českých rukou a my učiníme vše, aby českou zůstala už navždy.

Poučen trpkými zkušenostmi minulých desetiletí, rozhodl se náš lid, že osvobozenou republiku postaví na nový základ, aby odolala všem bouřím a otřesům, možným v budoucnosti. A jedním z nejdůležitějších a snad vůbec nejdůležitějším kamenem v těchto nových základech bylo a je znárodnění rozhodující části našeho hospodářství. A právě dnes vzpomínáme prvního výročí tohoto velkého znárodnovacího díla, které dalo osvobozené republice nový ráz, ráz lidově demokratický, a postavilo ji do prvního řad mezi nejpokrokovější státy světa.

Od podepsání historických znárodnovacích dekretů presidenta republiky uplynul tedy rok. V tomto roce jsme, jak všichni víte, nesložili ruce v klín, neodpočívali jsme na vavřínech, nýbrž přiložili jsme radostně a vesele ruce k dílu. A kladný výsledek této práce milionů spoluobčanů našeho státu se také dostavuje. Naše národní hospodářství se pomalu sice, ale stále a jistě, krok za krokem zotavuje z následků německé okupace a války. A tak díky znárodnění a díky jednorocní práci našeho lidu ve městech i na venkově činíme dnes další důležitý krok kupředu. President republiky podepsal dnes zákon o dvouletém hospodářském plánu, který byl navržen vládou a před několika dny schválen Ústavodárným národním shromážděním.

Bylo už řečeno, že po znárodnění rozhodující části našeho hospodářství, a po odsunu Němců je zákon o dvouletém hospodářském plánu nejdůležitějším dílem, jehož jsme se v osvobozené republice podjali. Vedle vypracování nové ústavy republiky bude v příštích dvou letech celý náš veřejný život státi ve znamení provádění dvouletého hospodářského plánu. Splnit dvouletý hospodářský plán – to znamená definitivně překonat zhoubné hospodářské důsledky německé okupace a války, to znamená zvýšit životní úroveň našeho lidu ve městech i na venkově, to znamená dáti našemu lidově demokratickému režimu solidní a pevný hospodářský podklad, to znamená zabezpečit naši národní svobodu a státní nezávislost, to znamená vytvořit nezbytné předpoklady pro další hospodářský rozkvět a vzestup naší republiky, to znamená vytvořit předpoklady pro hojnost a blahobyt všem. S tohoto hlediska posuzováno je jasné, že splnění dvouletého hospodářského plánu musí být podřízeno všechno ostatní a že práce na tomto díle je nejušlechtlejší a nejvlastenečtější prací vůbec.

Byla to šťastná myšlenka, spojit dnešní podpis a vyhlášení zákona o dvouletém hospodářském plánu s velikým pracovním nástupem našeho lidu. Včera a především vyšly sta a statisíce občanů

naší republiky v závodech, na polích, v úřadech a v kancelářích na národní směnu. Dostávám stovky telegramů ze všech končin republiky, hlásících výsledky těchto národních směn. Jsou to miliony a miliony pracovních hodin, které naši lidé – dělníci, rolníci, živnostníci a inteligence, naši muži, ženy i mládež – dávají navíc ve prospěch výstavby republiky, pro zdar dvouletého plánu.

Jménem vlády děkuji co nejsrdečněji všem, kdož se včera a především zúčastnili národních směn a dokázali tak svoje vlastenectví činem. A spolu s nimi, spolu se vším naším lidem volám : Dvouletému hospodářskému plánu – zdar!

Na prahu dvouletky

(Novoroční projev k z. lednu 1947)

Vážení spoluobčané, drazí přátelé!

Především dovoluji, abych vám všem vespolek přál šťastný a veselý Nový rok a každému pak jednotlivě mnoho osobních úspěchů v nastávajícím roce.

Máme dnes 1. leden 1947. Zastavili jsme se na okamžik na rozhraní let, jejichž význam byl a bude pro náš národ a stát nemalý.

Uplynulý rok 1946 se vyznačoval tím, že byl rokem postupné konsolidace hospodářských, politických a sociálních poměrů v naší republice, jakož i dalšího upevnění jejího mezinárodního postavení. Významné při tom je, že tento konsolidační proces probíhá na nové základně lidově demokratického režimu, charakteristického systémem znárodněného hospodářství a národních výborů. Ba není přeháněním, jestliže řekneme, že u nás, v našich poměrech, po šestileté německé okupaci, mohla vnitřní i zahraniční politická konsolidace republiky býti dosažena jen a jen na této nové, lidově demokratické základně.

Z toho pak plyne pro nás další poučení, potvrzené zkušenostmi minulého roku: v těch oblastech našeho veřejného života (ať už na poli hospodářském, politickém, sociálním, kulturním nebo mravním), kde konsolidace nedosáhla žádoucího stupně – všude tam je to důsledek působení živlů, které ať vědomě nebo nevědomě pracují proti duchu a proti intencím nového lidově demokratického řádu, které jsou ať vědomě nebo nevědomě nositeli starého reakčního kapitalistického rozvrtnictví, které, byvši vyhnáno z jedné polovice, se houževnatě drží a zakopává v pozicích druhých a znovu a znovu se pokouší o rušení konsolidace poměrů a o vyvolávání neklidu a zmatku.

Nutno ovšem znovu a znovu zdůraznit, že reakční rozvrtnictví svádí bitvu ústupovou, že její jednoroční bilance je prabídná ve srovnání s jednoroční bilancí tvůrčích, státotvorných sil národa a republiky, a že různé troufalé výpady reakčních rozvrtníků mohou mfti nakonec jen jeden výsledek: že se všechny zdravé síly národa

ještě pevněji semknou, aby reakční nositele rozvratu zahnal do děr, kde tito byli v květnových dnech roku 1945.

Po stránce hospodářsko-politické je nejpříznivějším výsledkem uplynulého roku to, že jsme vytvořili poměrně dobrou výchozí základnu pro splnění dvouletého plánu v letech 1947 a 1948. Až dosud jsme dvouletý hospodářský plán připravovali. Pokud to bylo v našich možnostech a schopnostech, můžeme říci, že jsme dvouletý plán připravovali vcelku ne špatně. Dneškem ale začíná hlavní a rozhodující etapa dvouletého hospodářského plánu, etapa, v níž plán musí být postupně plněn a splněn. Od zítřka pak bude celé naše národní hospodářství státí ve znamení tohoto úkolu.

Už 20. prosince 1946 stanovila vláda jednak dílčí úkoly plánu pro jednotlivé důležité podniky a pracovní úseky, jednak operační plány jejich časového provedení. Dnes už většina národních podniků a také důležité soukromé podniky, pokud jejich výrobky jsou jmenovitě a číselně zachyceny v dvouletém plánu, ví, co se od nich očekává v příštích týdnech a měsících. Směrná čísla nám umožní, abychom denně a týdně sledovali a kontrolovali pohyb výroby celých výrobních odvětví a činili nutné zásahy tam, kde toho bude vyžadovat plynulé plnění plánu. Rozvržena pak na jednotlivé národní a důležité soukromé podniky, dají kontrolní čísla každému zaměstnanci možnost, aby prakticky poznal podíl svého závodu na úkolech dvouletého plánu a tím i osobní podíl každého jednotlivce. Nesmíme totiž zapomenout na jedno: včasné a přesné plnění měsíčních, případně kvartálních plánů je předpokladem úspěchu celého plánu. Stejně tak jako je předpokladem úspěchu celé dvouletky aktivní účast milionů a milionů pracovníků v průmyslu, v zemědělství, v dopravě, v peněžnictví ve státní a veřejné správě, prostě na všech úsecích našeho veřejného i soukromého života.

Bylo už na jiném místě řečeno, že dvouletý hospodářský plán má vytvořit nezbytné předpoklady pro hojnost a blahobyt všem. To znamená, že ještě nestačí vyrobít stanovené množství výrobků, nýbrž že to musejí být také výrobky dobré a levné, a že je musí dobré a levné dostat také spotřebitel. A zde jsme právě u jednoho z bolavých míst, kde našemu národnímu hospodářství unikají značné hodnoty a slouží, namísto ke zvýšení životní úrovně všech, k hromadění bezpracných zisků u jednotlivců. Mám na mysli černý obchod, t. zv. šmelínu. V uplynulém roce celková výroba jak prů-

myslových, tak zemědělských výrobků bezesporu podstatně stoupla. To znamená, že pro spotřebitele bylo zde vcelku větší množství zboží a toto zboží se také spotřebovalo. Jenže je otázka, kým a jak. Normální spotřebitel, odkázaný na pevný plat nebo mzdu a nejspoucí tudíž začasné ani s to platit zboží, vydávané na příděl – anebo za úředně stanovené ceny – neměl v souvislosti s tímto velkým užitkem ze zvýšeného přílivu zboží na trh. Zvýšený proud zboží plyne také často mimo legální obchod a nepřispívá v té míře a jak by bylo možno, ke zvýšení obrátu. Prostě přicházíme k závěru, že značná část navíc vyrobeného zboží přichází na černý trh a slouží k obhacování se tenké vrstvy šmelinářů. Co jsou to šmelináři a hlavně ti velcí a největší? Jsou to deklasované, příživnické živly buržoasie, které opustily základnu legální výroby a legálního obchodu a vrhly se jak žravé kobylinky na skupování a zašantročování vyrobeného zboží, pokud je ho ještě nedostatek. Šmelinářství – toť vřed, který odsává z národního těla životadárné mízy. Šmelinářství – toť v pravém slova smyslu rozvratnictví a protistátní činnost. Vláda nebude váhat předstoupit před Ústavodárné národní shromáždění s návrhem mimořádných opatření proti šmelinářům, zejména proti těm velkým a největším. Nebude trpěno, aby zatím co jedni poctivě pracují, druzí je nepoctivě okrádali o plody této práce.

Snahou vlády bude, aby všechno vyrobené zboží se dostalo ke spotřebiteli přes legální obchod, přes legální distribuční síť. K tomu však musí být distribuční síť zreorganizována, zlepšena a zlevněna, aby vyrobené zboží nepředražovala. Nutno přiznat, že v této oblasti bylo dosud uděláno velmi málo. Není to náhoda. Také na některých uzlových místech legálního distribučního aparátu se zakopaly ony deklasované parazitní buržoasní živly, které pak namnoze zločinně zneužívají posic v legálním distribučním aparátu ke svým ilegálním šmelinářským rejdlům a k vykonávání politického nátlaku proti všem, kdož je chtějí z jejich teplých míst vystrnadit. Ve své snaze po odstranění všech nežádoucích příživnických zjevů z našeho distribučního aparátu počítá vláda s aktivní podporou všech poctivých obchodníků a živnostníků. Neboť z úspěchu této akce bude mítí nakonec prospěch nejen spotřebitel, nýbrž získá tím materiálně a morálně i poctivý obchodník a živnostník.

V zemědělské výrobě jsem neuváděl podrobná čísla dvouletého plánu pro příští rok, neboť to by daleko přesahovalo rámec tohoto projevu. Úhrnná čísla zemědělské výroby, obsažená v zákoně o dvouletém plánu, jsou rozvržena na jednotlivé okresy a budou rozvrhována na jednotlivá místa a vesnice. Vcelku možno říci, že před naše zemědělství staví příští rok úkoly nemenší, než před průmysl. Problém zabezpečení výživy našeho obyvatelstva v příštích dvou letech se stává tím akutnějším, že musíme jednak vlastní výrobu, jednak nákupy potravin v zahraničí nahradit to, co jsme dosud dostávali z akce UNRRA.

Ve dvouletém plánu je také pamatováno na to, aby našim zemědělcům bylo usnadněno splnění jejich těžkého a před národem odpovědného úkolu. I když ještě dlouho budeme zápasit s nedostatkem stálých pracovních sil v zemědělství, myslím, že už k dalšímu zhoršování nedejde. Naproti tomu už první rok dvouletky dá našim zemědělcům daleko více hospodářských strojů, traktorů a umělých hnojiv, než jak tomu bylo v roce předešlém. Podobně tomu bude i u stavebních investic v zemědělství. Naši novoosídlení zemědělci v pohraničí mohou spolehnouti na to, že v prvním roce dvouletky budou mít své usedlosti zaknihovány a nedají proto nic na šeptandu temných živlů. Stejně tak všechen náš venkov, všichni poctiví zemědělci, kteří pro svou práci potřebují pořádek a klid, rázně odmítnou různé agrárnicko-stříbrňácké rozvratníky, hausrující s jakousi pátou stranou a mařící klidnou práci našich zemědělců. Věřte, bratři rolníci – agrárnicko-stříbrňáckým zrádcům a rozvratníkům v této republice už více pšenice nepokvete!

Končím, drazí spoluobčané! Byli jsme dnes dopoledne na pražském Hradě blahopřát presidentu republiky k Novému roku. President zdůraznil, že překonání mnohdy kritických momentů v roce minulém nám dává oprávnění, abychom s důvěrou hleděli vstříc do roku nastávajícího. Ano, můžeme tak činit tím víc, že tento rok začínáme ve znamení provádění dvouletky, což už samo o sobě ukazuje na převahu našeho lidově demokratického řádu. Ano, vykonali jsme v uplynulém roce ne málo – v nastávajícím roce můžeme vykonat daleko víc.

A tak zítra všichni do práce, sjednocení v jedné vůli a v jednom odhodlání: šmelinářům, sabotérům a rozvratníkům – zmar!

Dvouletce, republice a jejímu lidu zdar!

Obsah

Úvodem. 5

V HODINÁCH NEBEZPEČÍ 1936–1938

Za lidovou frontu práce, svobody a míru v Československu (Z referátu na 7. světovém sjezdu Komunistické Internacionály dne 7. srpna 1935)	13
Lidovou frontu pro obranu míru, proti Hitlerovi, za chléb a svobodu! (Z referátu na 7. sjezdu KSČ dne 11. dubna 1936)	19
Připravujeme demokratickou, lidovou obranu vlasti! (Z řeči v poslanecké sněmovně NSRČ dne 28. dubna 1936 k zákonu o obraně státu)	31
Věc španělské demokracie je i naší věcí (Z řeči na Slovanském ostrově dne 13. srpna 1936)	38
Zbraně pro Španělsko! (Z řeči v pražské Lucerně dne 16. září 1936)	46
Republiku může uhájit jen lidová fronta (Z řeči v poslanecké sněmovně NSRČ dne 1. prosince 1936)	49
Trocký ve spolku s Hitlerem (Řeč na schůzi funkcionářů KSČ Velké Prahy dne 10. února 1937)	62
Do osudového roku 1938 (Z řeči v poslanecké sněmovně NSRČ dne 30. listopadu 1937)	72
Mezi válkou a mírem (Článek v „Rudém právu“ ze dne 1. ledna 1938)	80
Nedají nás, jestliže my sami se nedáme (Z řeči na voličské schůzi KSČ v Libni dne 19. května 1938)	84
Jednota, rozvaha, odhodlanost! (Problášení ÚV KSČ ze dne 21. května 1938)	88
Jen rozhodnost a pohotovost zachrání mír (Z řeči k pražským funkcionářům KSČ dne 25. května 1938)	89
Ruce pryč od Československa! (K jednání o t. zv. národnostním statutu německé menšiny. Článek ve „Světovém rozhledu“ ze dne 28. května 1938)	91

O společný postup dělnických stran (Článek „v Rudém právu“ ze dne 5. června 1938)	93
Nedáme se rozdělit! (Z projevu k slovenskému lidu v Bratislavě dne 6. června 1938)	96
Vzkaz do USA (Rozhovor s redaktorem „New Masses“. „Rudé právo“ ze dne 25. června 1938)	99
Proti sebevražedným ústupkům (Prohlášení k národnostnímu statutu. „Světový rozhled“ ze dne 30. července 1938)	101
Vážné slovo ve vážné chvíli (Z článku v „Rudém právu“ ze dne 4. září 1938)	104
Pro obranu Československa (Řeč na manifestaci na Slovanském ostrově dne 9. září 1938)	106
Bráníme sebe, bráníme Evropu před nacistickou porobou (Prohlášení o henleinovském puči. „Rudé právo“ ze dne 18. září 1938)	115
Republiku si rozbít nedáme! (Prohlášení ve Stálém výboru Národního shromáždění dne 18. září 1938)	119
Praha vyšla do ulic! (Projev na protestní manifestaci před poslaneckou sněmovnou dne 22. září 1938)	121
Svět k tomu nesmí mlčet! (Článek v „Rudém právu“ ze dne 8. října 1938)	122
Po mnichovském diktátu (Řeč ve Stálém výboru Národního shromáždění dne 11. října 1938)	124

V BOJI ZA NÁRODNÍ SVOBODU 1939-1945

Československo pod Hitlerovým jařmem („Světový rozhled“, zvláštní číslo o 15. březnu 1939)	133
Český národ je ve stavu války s Hitlerem (Komentář v moskevském rozhlasu dne 29. července 1941)	144
Dva roky války (Komentář v moskevském rozhlasu dne 3. září 1941)	146
Krvavý Heydrich nezlomí český lid (Komentář v moskevském rozhlasu dne 1. října 1941)	149
Do nového roku 1942 (Komentář v moskevském rozhlasu dne 31. prosince 1941)	153
Fronta českého národa (Komentář v moskevském rozhlasu dne 17. ledna 1942)	156

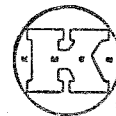
18 let od smrti V. I. Lenina (Komentář v moskevském rozhlasu dne 21. ledna 1942)	159
Katův pacholek chce hrát roli kata (Komentář v moskevském rozhlasu dne 4. února 1942)	162
Má-li český národ žít, musí hitlerismus zemřít! (Komentář v moskevském rozhlasu dne 21. února 1942)	165
O háchovštině (Komentář v moskevském rozhlasu dne 16. března 1942)	168
Druhý všeslovanský sjezd v Moskvě (Komentář v moskevském rozhlasu dne 4. dubna 1942)	171
K projevu českých veřejných a politických pracovníků v SSSR (Proslov v moskevském rozhlasu dne 16. května 1942)	174
Po odplatě katu Heydrichovi (Proslov v moskevském rozhlasu dne 6. června 1942)	177
Tradice vítězné národně-osvobozovací války (Komentář v moskevském rozhlasu dne 6. července 1942)	181
Nelítostný boj háchovským a vlajkařským zrádcům! (Komentář v moskevském rozhlasu dne 7. září 1942)	184
K výročí 14. října 1918 (Komentář v moskevském rozhlasu dne 14. října 1942)	187
Za nový 28. říjen! (Proslov k 28. říjnu 1942 v moskevském rozhlasu)	190
K Novému roku 1943 (Projev v moskevském rozhlasu dne 31. prosince 1942)	193
K prvému vystoupení československé jednotky na německoruské frontě (Komentář v moskevském rozhlasu dne 7. dubna 1943)	196
Do třetího roku vlastenecké války SSSR (Proslov v moskevském rozhlasu dne 23. června 1943)	200
Německé lži o československé vojenské jednotce v SSSR (Komentář v moskevském rozhlasu dne 30. června 1943)	204
Hlavní úkoly národního odboje (Řeč v českém vysílání londýnského rozhlasu dne 17. srpna 1943)	207
O některých otázkách našeho domácího odboje („Československé listy“ ze dne 1. září 1943)	210
K 25. výročí Československa (Článek v moskevské „Pravdě“ ze dne 26. října 1943)	216

Náše národní a státní loď našla bezpečný přístav (<i>Projev v moskevském rozhlasu dne 26. prosince 1943</i>)	224
O některých otázkách politického vedení našeho národního odboje („ <i>Československé listy</i> “ ze dne 1. února 1944)	228
Do boje, do útoku! (<i>Komentář v moskevském rozhlasu dne 9. února 1944</i>)	234
Rudá armáda na hranicích Československa (<i>Komentář v moskevském rozhlasu dne 9. dubna 1944</i>)	237
I. máj ve znamení šturmu (<i>Komentář v moskevském rozhlasu dne 29. dubna 1944</i>)	240
O společném Májovém projevu národního odboje (<i>Projev v moskevském rozhlasu dne 2. května 1944</i>)	243
Nová sovětsko-československá smlouva (<i>Komentář v moskevském rozhlasu dne 11. května 1944</i>)	246
O některých opatřeních na osvobozeném území republiky („ <i>Československé listy</i> “ ze dne 15. května 1944)	249

V BUDOVNÍ NOVÉ REPUBLIKY 1945-1946

Co dělat, čím začít (<i>Provolání KSC v dubnu 1945</i>)	259
Vítězný prapor republiky vlaje opět nad Hradčany (<i>Projev na národní manifestaci v Bratislavě v den 9. května 1945</i>)	263
Voláme lid do budovatelské práce! (<i>Provolání přednesené jménem vlády do čs. rozhlasu dne 11. května 1945</i>)	265
Šest týdnů činnosti vlády (<i>Řeč na táboru lidu v Brně dne 23. června 1945</i>)	268
O politice Komunistické strany Československa (<i>Přednáška na školení pro okresní a krajské funkcionáře KSC v Praze dne 9. července 1945</i>)	275
V nové Československé republice vybudujeme tiež šťastné Slovensko (<i>Z prejavu na konferencii Komunistickej strany Slovenska dňa 12. augusta 1945</i>)	290
Vedoucí posice národního hospodářství do rukou národního celku (<i>Projev na manifestaci pražského lidu u příležitosti zestátnění velkého průmyslu a bank dne 25. října 1945 na Václavském náměstí</i>)	293
Věrné přátelství se Sovětským svazem na věčné časy (<i>Z řeči na táboru lidu dne 7. listopadu 1945 v Brně</i>)	295

Vybudujeme šťastný život v českém pohraničí (<i>Z projevu k českým hranicářům ve Znojmě dne 17. března 1946</i>)	300
Komunistická strana při budování nové republiky (<i>Řeč na 8. řádném sjezdu KSC, přednesená dne 29. března 1946 k stěžejnímu bodu programu: Dnešní situace, politika KSC a její akční program</i>)	304
Sněm budovatelů (<i>Závěrečný projev na 8. řádném sjezdu KSC dne 31. března 1946</i>)	321
První skutečný svátek práce (<i>Projev na májové manifestaci KSC v Praze 1946</i>)	325
Za šťastnou a silnou republiku Československou (<i>Volání pro volání ÚV KSC k volbám do Ústavodárného národního shromáždění dne 26. května 1946</i>)	327
Národ zhodnotí ve volbách strany nikoliv podle slov, nýbrž podle činů (<i>Projev v čs. rozhlasu dne 22. května 1946</i>)	336
O dvouletém plánu (<i>Rozhovor s redaktorem deníku „Práce“, otištěný dne 23. května 1946</i>)	339
Hlavní úkoly nové vlády (<i>Projev pro Československou tiskovou kancelář, který byl vyslán dne 3. července 1946 do zahraničí</i>)	341
O výsledcích moskevské návštěvy (<i>Projev do čs. rozhlasu po návratu z Moskvy dne 27. července 1946</i>)	342
I přes chyby a nedostatky jde to u nás k lepšímu (<i>Z projevu při zahájení podzimního zasedání Ústavodárného národního shromáždění dne 12. září 1946</i>)	344
O naší československé cestě k socialismu (<i>Z referátu na zasedání ÚV KSC dne 25. září 1946 - Z řeči na aktivu funkcionářů závodních organizací KSC dne 4. října 1946</i>)	349
O osnově zákona o dvouletém plánu (<i>Projev na zasedání Ústavodárného národního shromáždění dne 16. října 1946</i>)	351
28. říjen 1946 (<i>Projev na manifestaci na Václavském náměstí dne 28. října 1946</i>)	354
Na prahu dvouletky (<i>Novoroční projev k 1. lednu 1947</i>)	357

KLEMENT GOTTWALD

DESET LET

Sborník statí a projevů 1936-1946

Redigovali Gustav Bareš, Jiří Hendrych, Karel Kreibich, František Nečásek, František Pexa. Obálku navrhl Zdeněk Rossmann. Graficky upravil Jan Fiala. *Deváté vydání.* V nákladu 81.000-100.000 vydalo r. 1948 nakladatelství Svoboda v Praze, vytiskly Tiskové podniky Rovnost v Brně. Cena vázaného výtisku Kčs 67.-. Publikace čís. 239/h.

REV15

ÚK PrF MU Brno

3 1 2 9 5 0 1 1 0 8